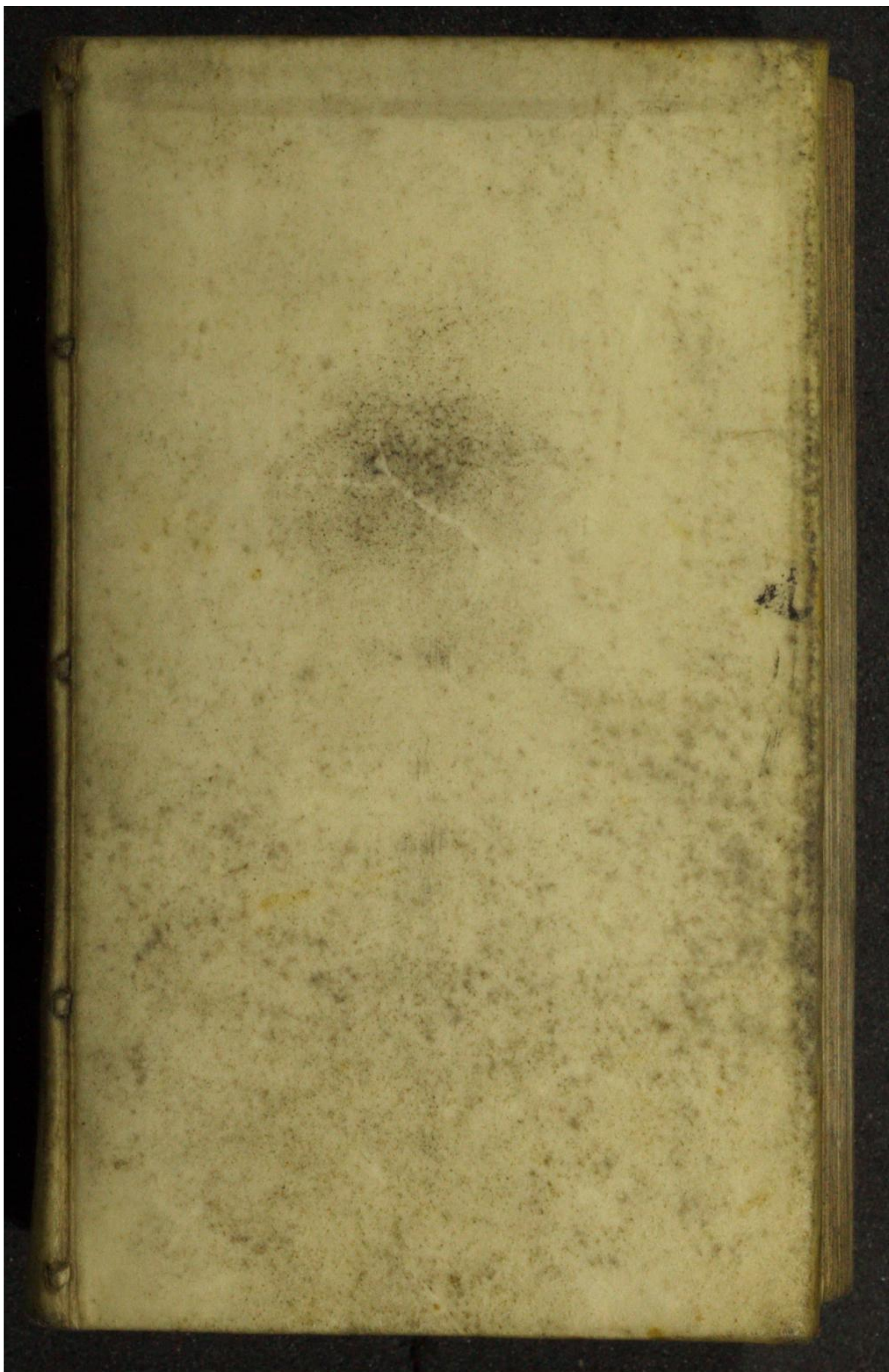
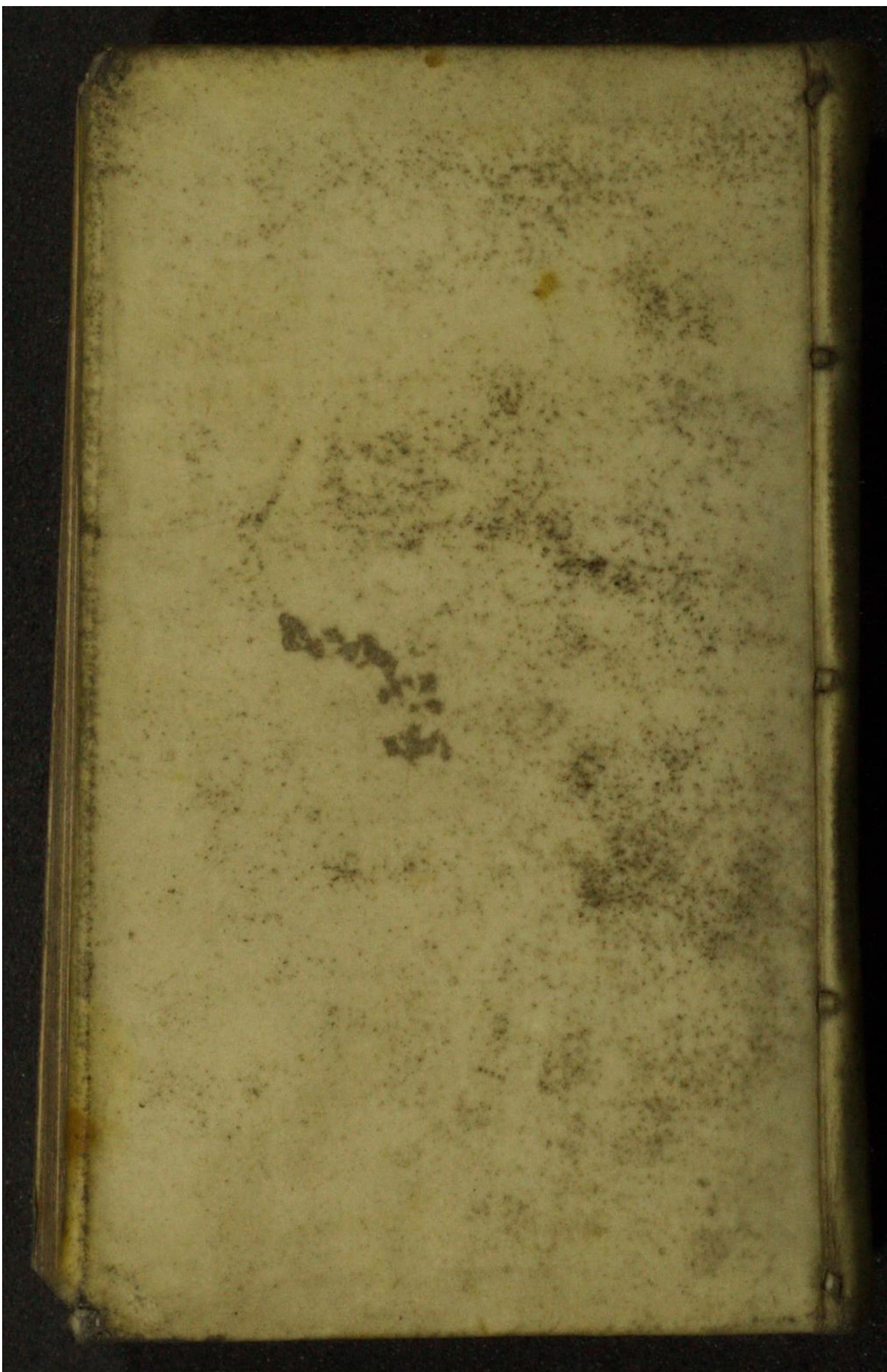
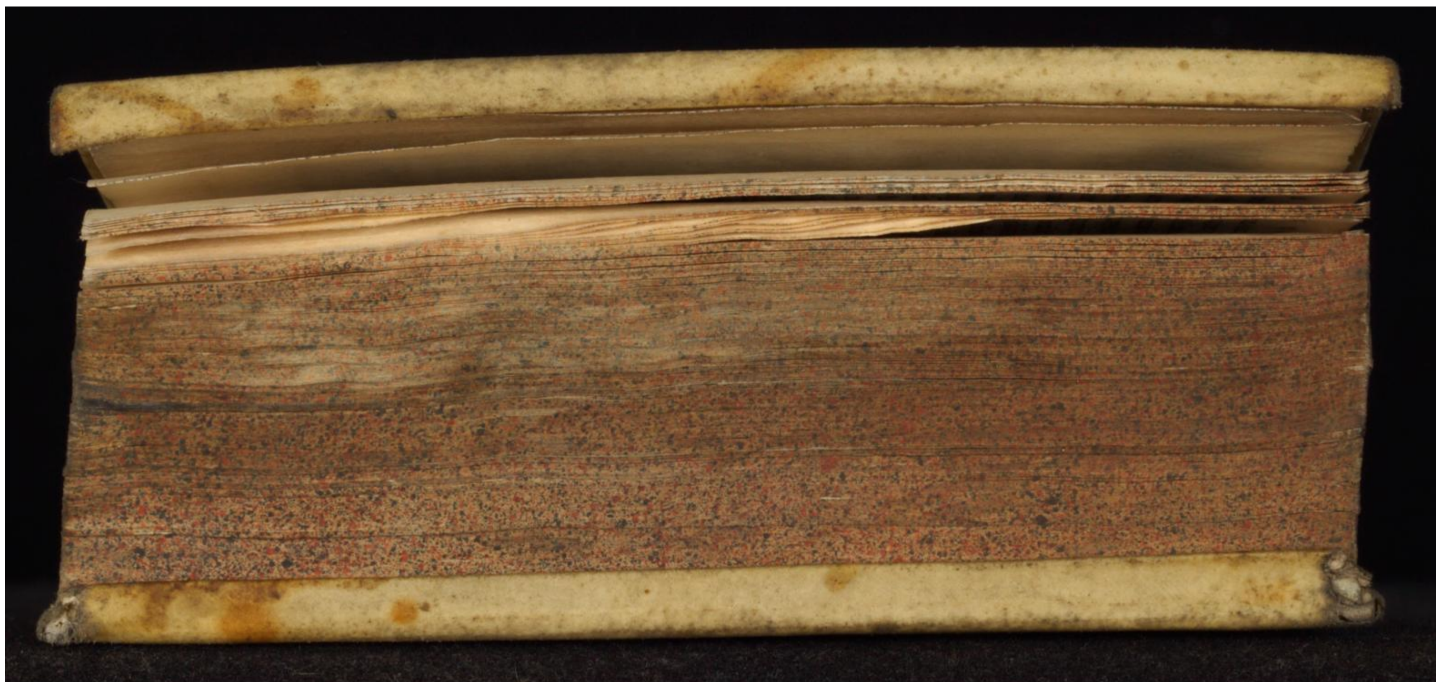

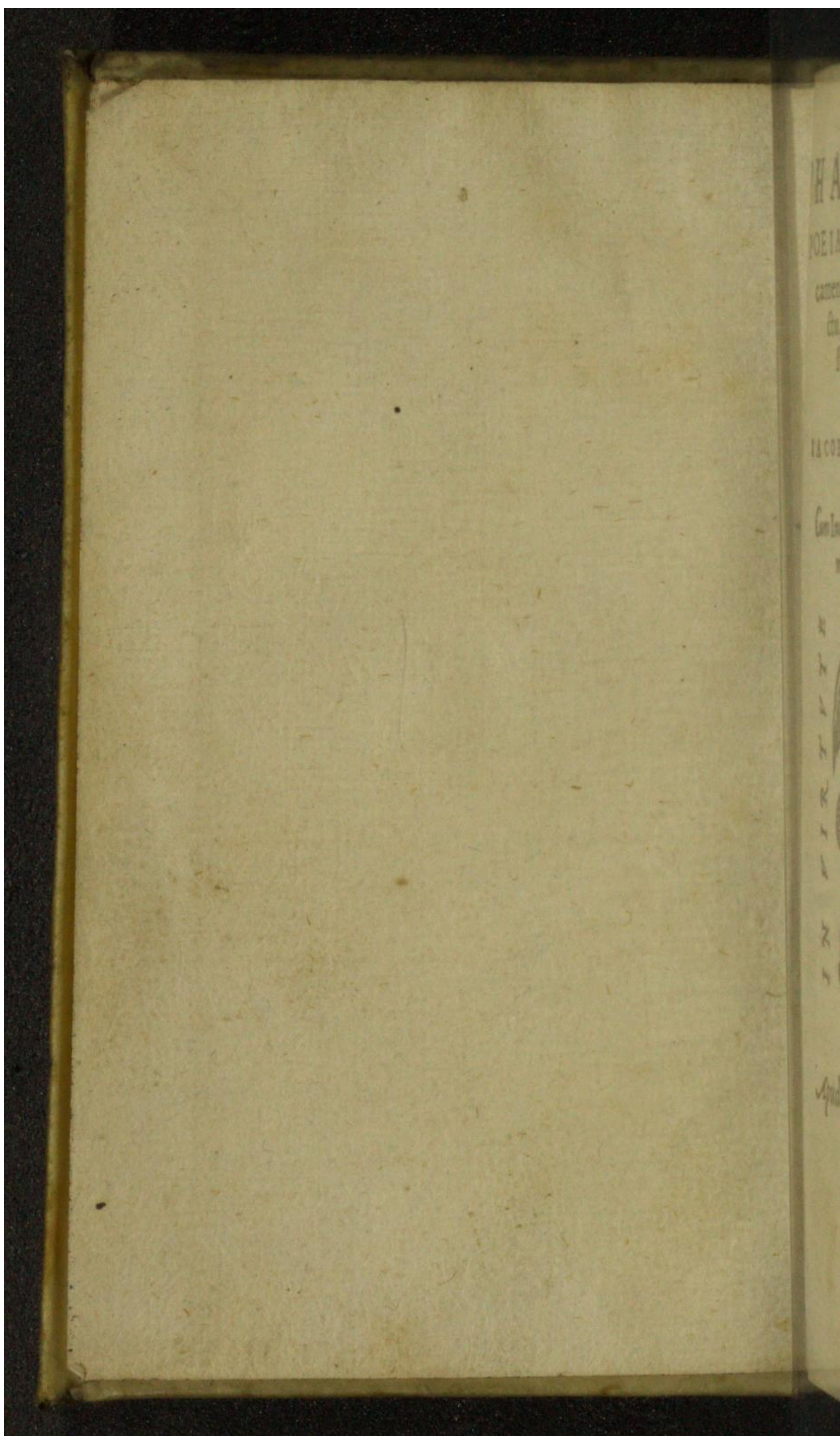

Sylvio
Pharmacea
1552

PHARMACOPOEIA, SEV DE MEDICAMENTORUM ſimplicium delectu, præparationibus, miſtionis modo, Libri tres,

IACOBO SYLVIO MEDICO AVTHORE.

Cum Indice omnium rerum hoc opere memoratarum, ampliß.

IN VIRTVTE

ET FORTVNA.

LVGDVNI,
Apud Gulielmum Rouillium ſub ſcuto Veneto.
1552.

j.c.j.

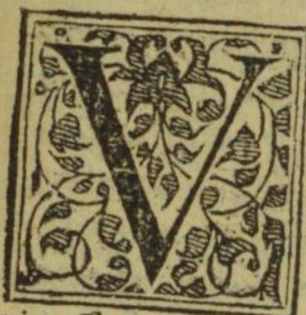
Hieronymus Prÿms.d.

AD LECTOREM.

T RECTE est veterum sermone celebrata sententia, Quam quisque nouit artem, hanc exerceat vnam atque excolat, & totus in ea versetur: sic rectè nunc pronunciari posse mihi persuadeo, quam quisque exercere artem constituit: hanc accuratè prius pernoscat. Id quod si hodie diligentius obseruarēt homines, non tam multi repente fierent medici, nulladum medicinæ parte illis probè perueſtigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obseruata. Cum tamen esset è re ipsorum, sed magis etiam ægrorum: si nullum omnino affectum susciperent curandum, quem non antè obseruassent à præceptoribus curatum. Quàm rectè cum ægris ageretur, si hac ætate qui medicinam factitant, sic essent antè sub præceptoribus instituti affectus cognoscere, illis occurrere, futura prænunciare. Non medius fidius per hominum mortes, experimenta sic agerent imperiti adhuc, & rerum omnium suarum rudes medici: tam quæstus auidi, vt quid eos deceat ignorent, quid fa-

mam perstringat nesciant, vt interim animæ detrimentum taceam. Vbi enim medicas nescio quas præceptiũculas memoria didicerint, ac medicamentorum certas quasdã scripturas, se medicos profitentur. Illis est satis scire antidotum, catholicum verbi gratia, humorum omniũ redundantiam vacuare, cũ ignorent, quibus, & quanta singulorũ mensura constet, quæ singulorum sit facultas, quæ horum cũ illis sic mistorum: eadémq; in cæteris medicamentis cõpositis vtuntur, ignorantiæ impostura. Quid per Deũ immortalem hoc hominis portento, se medicũ mentiente, est reipublicæ pestilentius? quod nota censoria dignum magis est facinus? Cur leges cessatis in hos carnifices, vt meriti sunt, animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inscitiã puniant, & nouo vindictæ exemplo coërceant? aut si hæc peccandi licentia impunè permittitur, cur non modo ex typographorum prælis, sed omni omnium hominum ordine in medicinam nõ conuolatur? Sed Deus optimè maximè nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ suæ conscientiã oppone, vt facinorũ tam indignorum pœnitentia confusi, in ordinẽ suum redigantur. Iam ab hac arena explosis circulatoribus istis, rem medicã sincerè tractaturo nõ soli pharmacopœo necessariã esse hanc medicinæ partem quæ simplicia deligit, ad compositionẽ præparat, & denique fœliciter cõmiscet, docere aggredior.

si enim

ſi enim pharmacopœi fides tibi ſuſpecta eſt, veliſq; ob id ipſi ſimplicia deligenti, præparanti, miſcenti, adeſſe, quid ex hoc ſtudio emolumẽti conſequere, niſi hæc tu vt ille pernoſcas? imò quam tibi infamiæ notã imprudens inuris, dum ignarus horum ſimplicium medicamentorũ, tãquam aſinus quidã ad omnia eius rogata auribus motis velut annuis. Quid quod tibi ſæpe etiã volens pharmacopœus illudit, & mea ſentẽtia iuſtiſſimè, dũ coryli nucamentum pro pipere longo oſtentat, dum centaurij magni radicem pro rha pontico, dum acorum paluſtrẽ noſtrũ pro Indico & vero porrigit, ſed vitia hæc tolerabilia ſunt. Pro elleboro autem nigro, Arabum napellum, aconiti genus quibuſdã, hodie propè ab omnibus pharmacopœis ſubſtitui quis ferat? an non communis eſt vtriq; medicorũ & aromaticorũ ordini ignorantia & culpa? Venia dignior eſt impoſtura, cum ariſtolochiam clematitim nobis freqũetem pro duabus alijs rarioribus ſupponũt: indignior cùm ſcãmonium crudũ pro cocto miſcent, aut largius quàm ſcriptura medicamẽti poſtulet, medicamẽtis immiſcent, aut etiã cùm alicuius ex tithymalis lac miſcent pro ſcammonio. Quæ errata cæteráque omnia in medicamẽtorum miſtione cõmitti ſolita ſi vellem perſequi, longior Iliade noſtra procederet oratio. At vt donemus medico ad cõponendum nihil opus eſſe diligenti iſta in ſimplicibus medicamentis deligendis, parandis, & miſcendis

exercitatione, iam pharmacopœo commiſſa: ad pernoſcendum autem compoſiti vires, omnia hæc illi ad vnguē ſunt pernoſcēda. ſi enim vnius ſimplicis improbitas totam ſæpe cōpoſitionem vitiat, vt abunde in methodo medicamenta cōponendi docuimus, an parui eſſe tibi debet ſingulorū ſimplicium delectus: ſi item præparationis ratio ſimplicium vires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, vt libro ſecundo explicauimus, quā tu horum ignarus facultatem toti medicamēto tribues? Si denique miſtionis modus ex eadem materia vnguentum, ceratum, emplaſtrum efficiat, an tibi eſt negligendus? Crede mihi abſurdiſſimus eſt, ac ſæpe ridiculus, qui medicinam facit, harū rerum ignarus: non dico quoties medici imperiti enumerata ſimpliciū turba ſubſcribant, fiat emplaſtrū, vel aliud, cum tamen ad hanc medicamenti formam ſcripta illa ſimplicia nunquā veniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorātiæ ſuſpectum meritò reddit. Præterea multos me vidiſſe tam harum rerū imperitos, vt cum in officinas diuertiſſent pharmacopœorū, non modo ſimplicia vſu ipſis quotidiano celebrata non agnouiſſe, ſed neque compoſita medicamēta illis propè continenter in ore & calamo verſata nouiſſe mollia ne eſſent, an ſolida: an non id eſt ignorantia rerum maximè neceſſariarum craſſiſſima? Quam ne exuant plærique à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi

aliq

aliquādiu ſedere, quæ cōponuntur obſeruare, quæ conſuetudo, vt in Gallia Narbonēſi eſt antiquiſſima, vtinam hîc ſaltem nunc inciperet ac procederet: ſpectarent medici quàm fœdè frequēter labuntur ob compoſitorum iniquitatē, & fortaſſe ſua dignitate, ſi ſciētia id minimè poſſent ſua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à praua cōpoſitione deterrerent. Hæc prolixius à me ſcripta quàm rei natura poſtulet, fortaſſe ineptus aliquis calumniabitur: cùm tamen res ipſa longiſſimam efflagitet orationem, qua profligata multorum ignorantia, omnes medici nomine dignādos in id ſtudium impellere poſſet, ne poſthac eſſet accuſationi locus. Faxit Deus, vt quiſque quam exercet artem, pernoſcat, & medicus nihil eorum ignoret, quæ ad morbos citò & tutò curandos vtilia, vel neceſſaria eſſe conſueuerunt. Porrò medicum omnia hæc intelligere oportet, non vt in opus pharmacopœorum euadat (niſi ſi quando horum deſyderio cogatur aliquid huius artis moliri) ſed vt componenti pharmacopœo poſſit non modò adeſſe, ſed etiam præeſſe: nec huius diſciplinæ ignarus quotidie deſcribat ſimplicia quæ in emplaſtrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplaſtrum perfici queat, quomodo cùm amphora cœpit formari, currente rota cur vrceus exit?

Viue, vale lector, ſiquid ſcis rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his vtere gratus.

DE PHARMACOPOEI OFFICIO.

VANQVAM plurima cum medico habet cõmunia pharmacopœus, prudentiam natura inſitam, medicamentorum abſolutã cognitionem, diligentiam in his omnibus quæ ſuarũ ſunt partium maximam, probitatem: tamen nõ pauca ipſi propemodum propria videntur, quæ tamen aliquando & medicorũ fuerunt cum ipſi medicamenta parabant, id quod Galenũ feciſſe paſsim ſcripta ipſius loquuntur. Eius generis ſunt medicamẽtorum delectus, ratione & experientia ſumma quæſitus: deinde ſeruandi hæc modus, & tempus quo vigent, aut iam viribus effœta ſunt ac exanimata. Item qua ratione vnumquodq; ſit vtendum, ſiue illud ipſum per ſe, ſiue cũ aliis coquendo & terendo, vel alia ratione præparando. Sit præterea doctus grammaticam, vt compoſitiones veterum, & ſcripturas medicorum quotidianas intelligat, in quibus

quib' si quid interdũ hi scripserint largius, aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic cõpetere coniectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœũ artem omnẽ medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: nõ auarum, non libidinosum, non ebriosum, non contentiosum. Quæ iterum illi cum medico sunt communia, vt Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus si prẹditus erit pharmacopæus, nihil incõsulto medico perito, cuiquã propinabit, præsertim magnarum virium, sed neque quantumuis paruarum, cum horum vires nesciat: & plerunque auxilia hæc quamuis, vt videtur, imbecilla, tamen quantitate, qualitate, tempore insalubria, magnorum sæpe morborum sunt occasio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum sub his curatum corpus remedia iam maiora, sed idonea non ferret. Nihil etiã vel amore, vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccabit: neque venena abortum facientia, exoleta, adulterina, aut supposititia vnquã exhibebit: sed medicum doctum consulet quodnam simplex, aut compositum illius penuria volet

ſubſtitui. Non augebit medicamenti alicuius valentis quãtitatem, vt vacuatione hinc largiore ſequuta dicatur medicamenta habere præſtantiora. Quàm vellem huius ætatis pharmacopœos ad hunc ſe velut canonem conformare, & medicos ad ſuum: non eſſet cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum ſupplex oro, & obteſtor, vt aliquando id ſtudium in mẽtes medicorum & pharmacopœorum immittat, vt eſſe quiſque quàm videri aut dici malit optimus, vel medicus, vel pharmacopœus. Quod ſi diuinam illam gratiam neglexerint, faxit Deus, vt regia cẽſura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint, hominum corpori tam ſalubrem, cum rectè obitur: tã inſalubrem & perniciosam, cum inſcienter tractatur.

*

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM DELECTV RITE FACIENDO, LIBER PRIMVS.

*

VOS tres libros his mẽsibus proximis sum pollicitus ad modum rectè medicamenta componendi pertinẽtes, pręstare aggredior: Primum scilicet, de accurato medicamentorum simplicium delectu: Alterum de legitima ipsorum præparatione: Postremum, de modo miscendi medicamenta componi idonea. Quod verò ad primum laborem mihi propositum attinet, quanquam rectè à Mesue tradita est methodus medicamenta purgãtia deligendi, & quam facilè ad alia quoq; medicamenta deligenda transferre possit lector non indoctus: tamen paucis visum mihi est eam methodum illustrare, & planiorem reddere locis aliquot cõmunibus, à Mesue post Dioscoridem, & Galenum obseruatis, nostro autem commentario latius

latius effusis: quanquam & à me non pauca in hanc rem sunt dicta initio methodi medicamenta cõponendi: sed tamen quæ nunc trademus, neq; bis dicta, neque ociosa facilè intelliges, si ea legeris attentius. Delectus itaque medicamentorum simplicium, vt aliarum rerum plurimarum præcipuè sumitur ab ipsorũ substãtia, quantitate, qualitate, actione, situ, & tempore. Quædam enim ipsorum præstantiora sunt, si crassæ sint substantiæ: alia, tenuis: nõnulla, densæ: alia, raræ. Sunt quæ magis leuitas commendet, quædam grauitas. Nec desunt quę friabilia magis probamus, alia fractu & pulueratu contumacia. Adhæc glutinosa quædã, alia fluxilia. Aspera itẽ nonnulla præponimus, alia læuia. Postremò hæc mollia aliis præstãtiora, illa verò dura iudicamus. Hæc enim propria qualitatũ tactilium nomina substantiæ per se incomprehẽsibili & indicibili tribuuntur, quòd eius crassamentum & ex elementis mistionẽ primæ sequuntur, & omniũ post sapores (qui etiam ad has referri possunt, cum gustatus quoq; Aristoteli & Galeno quidã tactus sit) maximè demonstrant. Ad eandẽ plenius declarãdam nõ leuiter conferunt sinceritas, impuritas hepatis, ferri, aliarúmq; rerum nobis notarũ, in substantia similitudo. Præterea substantiæ

triplicis in vnoquoque, ſi obſeruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autem hæc nomina qualitatum tactricum medico ſignificent, licet abunde ſit explicatum libro ſecundo noſtræ methodi medicamēta componendi, hoc loco tamen paucis perſtringere non fuerit alienum.

Craſſum ſeu παχυμερὲς, quod ægrè in tenues partes comminui poteſt. *Lib.10. ſimpli. cap.3.*

Tenue ſeu λεπτομερὲς, quod facilè in partes tenues comminui poteſt: quod in ſiccis ſignificat in puluerem tenuiſsimū, in liquidis verò, quod promptè latius ſe ſpargit, & corpus quaquauerſum citò imbuit, ipſúmq; velut vaneſcit, vt aqua vitæ, oleum terebinthinæ, & oleum ipſum aquæ collatum.

Denſum propriè quod poros, id eſt, meatus paruos per ſe totum habet.

Rarum propriè quod poros per ſe totū habet magnos. *Lib.2. ſanit. tuen.*

Denſum per metaphoram & abuſiuè eſt coactum in ſe, vt aqua, terra. Rarū verò eſt laxū, vt ignis, aër, quanquam hæc elementa ſint vnita, & ex ſimilaribus natura partib⁹ conſtent, nec vllos tales poros habeant.

Graue quod mole exigua, pondus magnū exhibet nobis, vel ſtateris, qualia ſunt aquea, terrea præſertim denſa.

Leue quod mole etiam magna pondus

exig

exiguũ præſtat nobis, vel ſtateris: vt igneũ & aëreum corpus, præſertim rarum. Aqua autẽ quæ cito celeſit aut refrigeratur, Hip-
Lib.11. Metho. pocrati leuiſsima dicitur: non tantum propriè vt definiuimus, ſed etiam per abuſum, quob hypochondriis non ſit grauis, nec in his diu immoretur ob eſſentię tenuitatem: quæ facit vt cito alteretur, promptè in corpus diſtribuatur.

γλισχρὸν id eſt, lentũ & glutinoſum in ſolidis corporibus quod fractu eſt contumax, humore partes terreas glutinãte multo, & tẽtioni cedẽte, vt in ſparto, ſalice, coriis, ten
Lib.7. Meth. in melle. donib⁹, ligamẽtis, quæ tuſa lateſcũt magis. Friabile quod promptè friatur, & in puluerem abit, etiam digitorum compreſſu, vt amylum, ceruſſa, caphura.

Lẽtum autem in humidis eſt quicquid ægrè diſſolubile adhæret, ſeu quod dũ trahitur, aut digito vel alio tollitur, continuitatẽ longiſsimè ſeruat: non interciſum, nec abruptum, vt oleum, mel, adipes, pituita.

Lib.11. Meth. ῥυπτικὸν, id eſt, detergẽs, quod tantũ abeſt vt adhæreat, vt etiam quæ adhærent detergeat. Alibi autem in Methodo, ipſi glutinoſo in humidis opponit Galenus fluxile & liquidum. Aſperum non ſolum tactu inæquale, ſed etiã guſtatu partes inæqualiter ſiccans, cõtrahens, humore terreo integẽs: quale

quale acerbum,auſterum,lene,lubricum,& æquale, in humidis verò quod linguæ, faucium,aſperæ arteriæ,dentiũ inæqualitatem corrigit, vel replendo,vel modice tergẽdo, & laxando, quale dulce & vnctuoſum.

Molle quod cedit noſtræ carni. Durum cui cedit noſtra caro. De vtroq; plura libr. 2.ſanit.tuendæ, & lib.5.ſimp.cap.4.

Ad craſſum reducitur terreũ,lapidoſum, arenoſum,aſtringens,opacum,crudum.

Ad tenue,aëreum,igneũ,coctum,vſtum, amarum,acre, perlucidum.

Ad denſum, ſolidum, coactum, compactum,vnitum.

Ad rarum, laxum,fungoſum,ſolutum.

Ad graue, plenum, diſtentũ:& ſi vis denſum,ſucculẽtum, bene habitum, probè nutritum.

Ad leue, inane,foraminulentum,fungoſum,rugoſum:& ſi vis rarũ, exuccum,emaciatum , marcidum.

Ad glutinoſum,pingue, gummoſum,reſinoſum,muccoſum,tenax, ſibi fluendo cõtinuum.

Ad fluxile, liquidum pinguis expers.

Ad læue ſeu lene & politũ , vel foris tantum enode, ſpinis carens, depile, vel etiam intus,æquale, ſibi vbiq; ſimile,homœomeres ac ſimilare.

Ad aſperũ foris,ſpinis armatũ,& his longis,breuibus,rectis, hamatis:hirſutũ, lanuginoſum,muſcosũ,capillatũ. Vel etiã intus inæquale ſibi, partibus quibuſdã diſsimile, anomœomeres ac diſsimilare, grumoſum.

Ad molle,tenerum,carnoſum,ſuccoſum, fungoſum,muccoſum,pingue,lẽtum, & vitilium coriiq; modo flexile, humidum.

Ad durum, firmum, oſſeum,lapidoſum, lignoſum,exuccum, ſolidum, aridum,friabile,rigidum,inflexile,fractu contumax,vegetum,adamantinum refertur.

Secundo loco cum quantitas ſit duplex, multitudo & magnitudo, ab vtraque notæ etiam ſumuntur : quibus intenti, hoc eligimus,illud reiicimus. Numerus enim ſingularis,dualis,multiplex,vel aliter pluralis,radices,ſtipites,ramos,folia,flores,fructus,ſemina,cortices, & reliquas plãtarum partes, atq; adeò plantas totas, vel optatiores reddit , vel contemptiores ac minus ſalubres, quod in colocynthide planta & fructu , & aliis quibuſdam rectè Meſues commemorauit , & in multorum aliorũ delectu clarè apparet,tum ex noſtris ſimplicibus, tum ex hoc lib.1. Pharmacopœiæ.

Magnitudo autem latius patet,non modò quia magis ad deligendum pertinet,ſed quia eius nomine interdum ſola longitudo

ven

venit:vt Aph. vlt.lib.2. Poteſt etiam latitudo ſola intelligi, vel etiā ſola profunditas: nonnunquam longitudo ſimul & latitudo, vel longitudo & profunditas, vel latitudo & profunditas, vel tria ſimul:quo ſignificatu ferè accipimus. Huc pertinet,quod in horū ſingulis contrarietas eſt,ratióq; maioris & minoris in infinitum extenditur,& longum,breue,latum,anguſtum, profundum, elatum, ſymmetrio ſui generis collatum, aliud magis & minus alio dicitur, idq; paulò vel multò magis vel minus. Et inter hæc contraria,præter dicta,eſt mediocritas quędam indiuiſibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci communis vaſtitatē pertinent nomina menſurarum nobis notarū, digiti,& eius parui,maximi,medij,pollicis, palmi,dodrantis,pedis,cubiti, & aliorū plurimorum. Hinc dicimus deligēdum hoc illud vel fugiendū, quod magnum eſt,enorme,procerum,vaſtum,corpulentū, bene habitū, exiguū,gracile, ſtrigoſum, rugoſum. marcidum, (nam hæc etiam quantitatem cōſignificant) & item quod eſt præditū magnitudine digiti, pollicis humani, manus, palmi, dodrantis, pedis, ſemipedis,dimidij cubiti,cubiti vnius, duorū, trium,quatuor, quinque, ſeu digitali,pollicari, dodrantali,

pedali, ſemipedali, bipedali, tripedali, cubitali, bicubitali, tricubitali. In quo ſermonis genere magnitudo longitudinẽ potius declarat, quanquã craſsitiem & profunditatẽ ſignificare poſsit: quarũ alterutra dum nobis apertius ſignificanda eſt, exprimitur, vt humani digiti, parui, indicis, pollicis, cubiti, baculi, vnius, duorũ, &c. vel digitali, pollicari, cubitali, &c. craſsitie vel longitudine. Id quod in profunditate ſimiliter facimus frequenter, vtranq; dimenſionem craſsitiei nomine cõprehendimus, dicentes, hoc tunc eſſe vſui, quando eſt craſsitie digiti, pollicis, cubiti, baculi. Eſt quando altitudo quoque exprimitur, vt pro tenſorum vtrinque hominis brachiorum altitudine eſt ſolanum manicon Dioſc. & phœnix herba ſedigitalis ſeu ſenum digitorum.

Eodem modo in contrariis paruitate, breuitate, anguſtia & gracilitate, maioris & minoris ratio exercenda eſt.

Ex loco enim fertili plantæ & animalia, auctiora & pulchriora euadunt: eadem ob id vel deligenda vel interdum fugienda. Scillam nanq; enormem (qualis terra feraci prouenit) Galenus damnat: improbat & ſtrigoſam flaccidámq;: bene habitam verò, & magnitudine mediocrem commendat.

Qui autem locus communis in qualitate eſt,

eſt,notarũ ad deligenda medicaméta neceſſarium eſt fœcundiſsimus. Hinc probamus aut improbamus medicamentũ hoc, illud: calidum,frigidũ:humidum,ſiccũ:principio, medio, fine: ordinis primi, ſecundi, tertij, quarti. Ad hæc,hac vel illa præditum facultate,ſecunda, tertia,& ſapore, odore, colore,has qualitates primas conſequentibus.

Sapore quidem vel nullo apparente, ſeu aqueo & fatuo,vel guſtum aſtringente, ſeu acerbo auſteróve vel acido, vel dulci, vel vnctuoſo, vel nitroſo ſeu ſalſo, vel amaro, vel acri(ad quẽ feruidus linguam erodens, cauſticus, id eſt, vrens reducitur:vt ad dulcẽ melleus,ſuauis,iucũdus) vel ex horum quibuſdam miſto vt vinoſo, medicato, vel rei alicuius notæ vnicũ ſaporem, & ob id inſignem,ſed fere inexplicabilẽ nactæ,vt ſapore aloës,piperis:hoc illud eſt præſtãtius, vel deterius. Sed dum ſapore medicamenta ex- ‹‹ ploras, præſertim acria,aromatica, amara, ‹‹ ſalſa, ne guſta eodem tẽpore multa, vt non ‹‹ tibi imponat guſtatoria qualitas linguæ ab ‹‹ his tradita : quam tamen aqua pura garga- ‹‹ rizata, aut papyrus manſa delere putatur. ‹‹

Odore verò, iucundo,ſuaui,bono,ingrato,fœdo,tetro,acerbo, auſtero, acido (tot enim ſunt differentiæ odorũ, quot ſaporũ, ſed nominibus non deſignatæ) odore item homi- *Gale. libr. de natur. homi.*

croci,bituminis,cucumeris,vel alterius cogniti,& odore eximio præditi,ſed indicibili, & qui in vllam prædictarũ differentiarũ rectè conferri poſsit. Sic odore vinoſo,aromatico, medicato, illud hoc commendãte, iucundo. Hoc illud eſſe debet, non debet hoc grauiter odoratu,halitu,terram,hircũ, picem,reſinam pineam,bitumen,olente,viroſo,aſpero,eſt melius vel peius.

Colore denique nullo inſigni, vel albo pallido,rufo,flauo,rubro,viridi, liuido, nigro, vel horum medio (vnde hoc illud ὑπολευκὸν, ὑπῶχρον, ὑπόπιῤῥον, ὑπόξανθον. & ſimilia Græcis dicũtur, vt Latinis ſubalbum, ſubpallidum,ſubrufum, ſubflauum vel albicans,palleſcẽs,rubeſcẽs,flaueſcens,vel in album,pallidum,rufum,flauum,inclinãs) vel ex horũ quibuſdam miſto,vnde χρυσῶχρον, ὠχρόπιῤῥον, ὠχρόξανθον, πιῤῥόξανθον, & ſimilia Græcis ſæpe dicũtur: nobis ex albo pallidum, ex pallido rufum,vel in pallido flauum, ex rufo pallidũ, vel pallidum in rufum,inclinans,vel cum rubore albeſcẽs, cinereus,ad ceruleum vergens,& ſimilia. Sed id illuſtrius apparet in ſemotis coloribus quàm natura propinquis. Hãc verò naturæ in coloribus propinquitatẽ ordo nobis Galenum lib.1.criſ.ſequutis ſeruatus oſtendit. Albo enim pallidus vt ſitu hic eſt proxim⁹,

ſic

ſic natura & aliis ſimiliter.

Ad album verò reducitur color lacteus, niueus, fulgore & nitore alabaſtri.

Ad pallidũ, cinereus, plumbeus, buxeus.

Ad rufum, melinus, id eſt, mali cydonij, fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum, aureus, luteus, croceus, diluti, aquæ croci color.

Ad rubrũ, roſeus, ſanguineus, puniceus, purpureus, vermiculus.

Ad viridem, herbaceus.

Ad liuidum cæruleus, glaucus, cęſius nõnullis dictus, ferrugineus, & interdum cinereus, plumbeus, buxeus, hæc enim ambigũt vt in ſuis in artem medicã Galeni commentariis apertè demonſtrat Martinus Akakia medicus longè doctiſsimus.

Ad nigrum tenebroſus, opacus, terreus, bituminoſus, fuliginoſus.

A figura quoq; non leuis eſt ad medicamenti delectũ cõiectura, quòd hæc ſint vtẽda vel vitanda, quæ figura ſunt elegãti, ſpecioſa, circinata ſeu rotunda & circulari, trigonia ſeu triquetra & triangula, quadrata, quadrangula, multangula, mucronata, ſeu acuta, obtuſa, recta, obliqua, tranſuerſa, ſolida, fiſtuloſa, ſpongioſa, multifida. Alia itẽ figura, forma, ſpecie, aſpectu, effigie, imagine, modo, ritu, oculi, oculi bubuli, capitis

taurini,cornu caprini,caudæ ſcorpionis,pulicis,ricini animalis,vitulinæ naris,cirrorũ polypi piſcis,teſticulorũ canis,vel alterius, capillorum,linguæ,linguæ bubulæ,aurium muris,delphini,pennarum auis,geniculata, raro,crebro fructicoſa,iuncea,tuberoſa,bulboſa,fibroſa,cæpacea, pomi, pyri, cotonei, glandis,oliuæ.

Horum autem vel omnium vel plurimorum exempla poſtea leges frequentiſsima in particularium delectu,& in notis à ſimilitudine ſumendis.

Probantur preterea aut reprobantur nũc ſimilia,nũc diſsimilia,vel inter ſe,& in aliqua plantarum ſpecie,vt abſinthium ponticum ſit ſimile ſantonico:abrotonum mas, diſsimile fœminæ.

Vt in aliquo genere ſuperiore propinquo ſumitur ſimilitudo aut diſsimilitudo qualitatum quarundã prædictarum,atque adeò ſubſtantiæ & quantitatis,& actionis,vt in herbarum genere,abſinthium ſeriphiũ eſt deligendum ſimile abrotano,ſapore amaro,& foliorum habitu:vel in toto plantarũ genere,vt chamædrys,chamæpitys herbæ ſunt ſimiles quercui, pinui arboribus.Vel in genere diuerſo,vt aloë optima ſit ſimilis hepati:aſcyri folium cribri modo foraminulentũ,ambitu ſerratum vrticæ foliũ,illud in

in arcum flectitur, vel anchoræ modo eſt, vel creſcentis lunæ ritu incuruum: veneno-ſum, gibboſum, dorſo, elato: galeri, petaſi, pileoli, lanceæ, lanceæ cuſpidis, cultelli, ſe-curis, acetabuli, vaſculi, calathi, diſci, cly-peoli, fuſi, pali, clauæ, piſtilli, iunci, feſtuca-rum, fœni, vitiũ modo formatum, inflexile, virgatum, velut lineis interſectũ alarũ ca-uis binis, pluribus, virgis arboreſcentibus ſpecie capituli rotundi, verticillorum, pedũ lecti, ſtellarũ, tomentoſa lanoſaq; pube ob-ducitur dictamnus, bullæ in dipſaco ſpino-ſæ, flos comicis perſonis hiantibus ſimilis, radice hoc eſſe debet crebro geniculata vel geniculis duobus tribus crebris diſſecta, tur barum modo in ſe inuicem infartis radici-bus, ſtipitibus condylorum modo tubercu-lis quibuſdam excreſcentibus.

Horum nihil negligendũ eſt ei, qui pro-bè volet medicamenta ſimplicia deligere, quibus ſingulis aliqua ex dictis inſunt accõ-modatiſsima ad ipſa cognoſcenda & deli-genda non mediocriter pertinentia, quod exẽplis, quàm verbis pluribus probare ma-ius erit operæprecium.

Quartò plantarum & aliorum ſimpli-cium medicamentorum delectus ſumendus eſt à ſitu & loco, non modo generali & re-gione, vt caſtoriũ ſit ponticum, cuminum,

Aethiopicum, glycyrrhiza cretica, ſed etiã à particulari, in ſingulis regionibus, loco nẽpe calido, frigido, humido, ſicco, horũ medio. Plantæ enim calidæ in locis calidis valentiores euadunt: præhumidæ locis ſicciοribus caſtigantur. Quæ ratio in animalibus quoque recipienda eſt. Sub loco autem & cælum, & flatus ventorum comprehendas oportet. Ob id ad locum calidum reducimus apricum, æſtiuum, inter tropicos aut proximè ipſos, inſolatum, qui in meridiem ſit apertus auſtro perfletur, montes habeat ſeptentrionibus obiectos, vt Galenus docet in ſeceſſu Tabiarum.

Ad frigidum vmbroſus, nemoroſus: arboribus, ſepibus, & aliis ſtirpibus cõfertus, quercetis, frutetis, dumetis defenſus, muſcoſus, ſaxoſus, montoſus, opacus: parietibus, arboribus vel aliis: & item polo alterutri proximus, in parte Alpium aut Pyrenei Septentrionem ſpectãte ſitus, niuoſus, glacialis, aquis niuoſis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perflatus, ſoli aduerſus obiectu montium.

Ad humidũ, quod in aquis viuit aut verſatur, & ipſis dulcibus, ſalſis, fluentibus, torrentibus, pigris, rapidis, ſtagnantibus, paludoſis, paludibus æſtate ſiccatis, lacubus, radicans, ſine radice innatans, aut prope aquas

caſ

easdem & scatebras, fontes, canales, fluuiorum ostia, alueos in conualle aquosa, loco vliginoso, pratis, puteorum parietibus & muris aliis humentibus, saxis rosidis, stillicidiis, fossis vrbium. Hinc fluuiales, maritimæ, pratenses, aquaticæ plantæ aliis sui generis alio loco educatis præstantiores sunt, vel deteriores pro varia ipsarum natura, & expetita nobis earundem facultate.

Ad siccum, editus, montosus, tumulosus, cliuosus, saxosus, petrosus, scrupulosus, tophaceus, pumicosus, salebrosus, sabulosus, arenosus, argillaceus, præruptus, scopulosus, promōtoriis altus, asper, tenuis, sterilis, perflatilis, in semitis, viis, itineribus, in aggeribus viarum & murorum, in ruderibus, & ruinis, aut circa ruinarum rudera, domos in parietibus, muris, murorū crenis & minis, in tectis recentibus, vetustis. Quanquā horum quædam aliquādo humectata esse possunt, vt petræ littorales, testæ piscium, quibus muscus marinus innascitur.

Ad medium horum seu temperatum reducitur locus regionū temperatarum, vernus, & magna ex parte cāpestris, planus, pinguis, fœcundus, cultus: aruum, in segetibus, tritico, hordeo, leguminib⁹, vinetis, hortis.

Ad locum item & situm connexio reducitur & vicinia. Plātæ enim maleficę & ipsa

rum fructus ſunt innocentiores,ſi multę ſimul ex eodem loco venenoſam,ſed ſibi familiarem ſubſtantiam trahãt,& multi fructus malefici ex vna planta,ob id thymelæam,colocynthidem,ſcillã in loco aliquo ſolam rectè damnat Meſues,præfert quæ multas congeneres ſimul nutritas habet,& colocynthidis fructũ ſi vnicus erit aut paucus improbat,numeroſum præfert. Rationabile enim eſt,vt plãtas benignas ſi paucæ ſint,vberiorem ſuccum benignum trahere, & ob id ſalubriores eſſe:ſic maleficas venenoſam loci malitiã exhaurire,& in ſe transferre:quem & largiorem & vehementiorẽ paucæ, quàm multæ in ſe trahant neceſſe eſt.Sublimis quoque ſitus,infernus,dexter ſiniſter, antiquus, poſticus quidam eſt, ſic miſy,chalcitis, ſory,ſitu diuerſa, metallicã ſubſtantiam indicant & facultatem diuerſam & tartarũ in ſummo vaſe vinario melius,quàm in lateribus, & cadmia botryitis melior aliis,& pompholyx,ſpodio præſtantior: ſic denſi fructus quia conferti & cõpreſsi malè nutriuntur,malè coquuntur, malè difflantur:contrarij,contrà:laxi enim & rari partus plantarum,& animaliũ,vberius alimentum trahunt, ob id meliores ſunt,ſi nobis ſalubre eſt id alimẽtũ:peiores ſi inſalubre , vt in colocynthide Meſues

pro

probè docuit. Et plantarum partes humi repentes rectis aliis meliores, vel contra: & in orbem circumacta radix, vel altera alteri insidens, vel sibi inuicem implexæ radices, & partes mutuo contactu inhęrentes, dissitæ, superficiariæ, profundę. Cum verò temperamentum medicamenti, vt aliorum, sic causa facultatis, & facultas actionis, & actio operis ipsius, vt docet Galen. lib. de faculta. natura. & lib. de vsu partium, quæ ex naturali cuiusque potentia, deligendi ratio sumi potest, ea nobis ab actione tanquam sensu notiore sumitur. Ab actione igitur facultates, primas, secundas, tertias, quartas consequente, delectus medicamentorũ sumitur: éstque hæc nota maximarum viriũ. Quoniam tamen de omni genere harum facultatum nobis abunde est dictum initio lib. 2. nostræ methodi medicamenta cõponendi, necesse nõ putaui huc ascribere. Harum autem differentiarum & notarum, vel plurimarum, vel omnium, vel saltem quarundam, in singulis simplicibus medicamentis exempla plurima tibi Dioscorides suppeditabit, nõ pauca Galenus, & qui post eum de materia medica scripserunt.

Adde quod vt tota substantia nobis alimentum est familiare, sic plantis suum, quò fit vt non omnis ferat omnia tellus, non

sol

" ſolum quia calidior, frigidior humidior, ſic-
" cior, aut per coniugationem, quam ipſius
" plantæ vel animalis naturæ conueniat: ſed
" quia in ea alimentum plantę & animali co-
" gnatum deſideratur.

Nec tantum hæc in plantis totis, ſed ipſarum partibus ſingulis ſunt exploranda, (vt idem de animalibus, & ipſorum partibus, & terreis corporibus tibi perſuadeas) quales ſunt radices, trunci, caules, culmi, feſtucę, rami, virgę, ſurculi, germina, ſarmenta, viticulæ, adnata, capreoli, ſpinæ, cirri, pediculi, folia, flores, fructus, ſemina, ſiliquæ, vaſcula, capitula, calices, vmbellæ, corymbi, comæ, ſpicæ, papi, ligna, cortices, ſucci, liquores, lachrymæ gūmoſæ, & reſinoſæ, & ſi quæ ſunt eiuſmodi.

Quintò & vltimò tempus in deligendo medicamento multiplex obſeruandum eſt, ætas ſcilicet, pars anni qua collecta ſunt & repoſita, aëris conſtitutio ſerena, pluuia, vētoſa: his viuentibus aut repoſitis: pars diei varia: duratio & ſeruatio lōga, breuis. Quæ alia tempus indicet diximus libr. 2. noſtræ methodi.

Virtus enim alia, vt & temperatura eſt neophytis & teneris: alia adultis & ſeneſcētibus, vis item alia euphorbio recens collecto, atque alia veterato. Plantæ item calidæ,

dæ,siccę,si aër sit calidus,siccus,sunt meliores. Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis non cedere dicit Galenus,si aëre non fuerint pluuio educatæ. In singulis tamen partes deligendæ sunt,omnium præstãtissimæ & maximè medicamentósæ,si his viribus egetur. Est enim quando ignobilioribus & imbecillioribus est opus,ob affectus ægri,aëris naturam. Præstantissimæ verò, tum ex prædictis conditionibus,tum ex his quæ in singulis particulatim dicendæ sunt coniectantur,ratione eadem quæ in plantis dicta est,in animalibus quoq; & corporibus terreis seruata. De tẽpore verò collectiõis Dioscoridis verba hęc sunt: Imprimis curandum est,vt quæ in vsum reponenda sunt medicamenta,suis temporibus singula demetantur. Ex hoc enim fit,vt quædã viribus magis valeãt,alia sint inefficacia. Primum itaque cælo sereno plantæ legantur. Magni enim refert inter colligendũ,si,vel squalores & siccitates,vel imbres infestent, quemadmodũ si loca quibus hæc prodeunt sint montana,excelsa,perflata,frigida,sicca. In his enim locis vires habent longè valentiores: contrà verò quæ in campestribus,riguis,opacis,cæterísque locis à vento silentibus,plærunque degenerant,& minus valent viribus,præsertim si non suo tẽpore le-
gan

gantur,vel vitiata,& præ imbecillitate lã-guentia,ignorandum nanque nõ eſt,multa pro ſoli & cæli natura ac tẽperie, citius aut tardius adoleſcere:nõnulla vi propria,etiã hyeme frondere & florere. Sciendum præterea eſt,quædam in herbaceis medicamentis,vt veratrum vtrunque, multis edurare annis:alia poſt trimatum inutilia. Quæ verò herbę ſunt fruticoſæ vt ſtœchas,trixago, polium,abrotanum,ſeriphium,abſinthium, hyſſopũ,& alia id genus,dum ſemine prægnantia ſunt,demetenda. Flores verò antequam ſponte ſua decidant. Fructus autem dum maturi ſunt,vt ſemina dũ ſiccari cœperunt,priuſquam defluãt,herbarum & foliorum ſuccos elicies,cum primum cauliculi germinant. Lac & lachrymę excipiuntur caule inciſo per ſummum adoleſcentiæ vigorem. Radices & liquamenta corticéſque ad recondendum eximantur,cum primum herbæ ſuis foliis exuuntur. Si puræ ſunt & nitidæ, ſiccentur & reponantur loco non vliginoſo:quæ autem terreno aut luto ſunt ſordidæ,aqua prius abluantur. Flores,& omnia iucundum odorem reddentia,arculis tiliaceis ædium parte ſicciſsima reponantur. Eſt quando chartarum inuolucris & folliculis ſuis ſemina vtilius & innocentius ſeruantur. Liquidis medicamentis denſior

mate

materia,argentea, vitrea,cornea conuenit: fictilis etiam, modo rara non ſit:& lignea, præſertim è buxo: ænea verò vaſa oculariis medicamentis, & liquidis,& his omnibus quæ aceto,pice liquida,aut cedria componuntur. Adipem autem & medullas ſtanneis vaſis,ſeu plumbo albo recondi conuenit. Hæc Dioſc.

Finem labori propoſito imponemus, vbi locũ Meſuæ,quo quædam medicamẽta purgantia cælo & ſolo ſimili meliora euadere ſcribit,ſed ſine exẽplis explicauerimus,ſumpta ab animalibus analogia. Nã vt animaliũ naturæ,hoc eſt tẽperaturæ,& ætates,& morbi calidiores ad hyemẽ,regionẽ frigidã,victus rationẽ refrigerantẽ,tanquã contrario exceſſu frigido,illorum caliditatem, immodicam corrigentia præſidia bene ſe habent,ad æſtatẽ verò,regionem calidam, victum calefacientem,ceu intemperaturam augentes cauſas,malè:& contrà naturę,ętates,morbi frigidiores,ad æſtatem calidam, regionẽ,victum calefacientem,benè ſe habent,quod ab his contrariis illorum à temperato receſſus corrigatur, malè verò ad hyemem, regionem frigidam, victũ refrigerantem,tanquã affectus illos propter ſimilitudinẽ aucturas cauſas , & ſimili ratione humidiora hæc ad cauſas ſiccantes & ſic-

cio

ciora ad humectantes melius habēt: sic planè in plantis apparet, quibus vt animalibus insitum est alimento familiari nutriri, quibúsque vt animalibus consueta victus ratio naturam seruat, si est victus illarum naturæ similis, aut nouam facit, si disimilis. Ob id plantę intemperatiores, id est, calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores, solo & cælo & alimento ipsis contrario emendantur, & ad temperaturam mediam, quoad fieri potest, inclinant: nisi quas multū calidas, frigidas, humidas, siccas expetimus, tales enim solum & cælum & alimentum simile cōseruant: mirum ni etiam intendant. Quæ verò animalium temperatura est omniū extremorum media, iniuriísque omnibus omniū maximè resistit, illa similibus tēperatis seruatur, quod Galenus dilucidè lib. prioribus sanitatis tuendæ demonstrauit. Sic plantæ temperatæ cælo & solo temperato conseruatæ, meliores euadunt, nisi ad effecta alia, has calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores requiris. Tunc enim solo & cælo disimili, & à sua natura temperata diuerso, hoc est, calidiore, si calidiores vis: frigidiore, si frigidiores: humidiore, si humidiores: sicciore, si sicciores expetis, emendantur: & calidæ siccæ calido sicco solo & cælo. Ob id Creticas plantas plurimas ad theriacam, &
ali

alia medicamenta,& Italicas si solum & cælum sicca fuerint,præponit Galenus:tamen in his est quodam prodire tenus,sed non datur vltra. Nam eædẽ ex India aut Aethiopia fuerint deteriores,licet illi tractus plantas quasdam habeant eximias,vt Aethiopia cuminũ,Troglodıtæ myrrham,India nardum & malabathrum,& alia plurima,quæ inde largo prouentu Lusitani nauigationibus ad nos cõuehunt. Quæ igitur ad methodum simplicia deligẽdi pertinent:vbi ex locis prius dictis memoria tenebis,eandem in particularibus ipsis exercere oportet, ordine illo,quẽ in simplicibus seruauimus. De radicum itaq; delectu primùm dicamus, in quibus vt aliis plãtarum partibus, propterea quòd nostrates cõmunem quandam deligendi rationem sustinẽt,de his etiam communiter scribemus:de exoticis verò singulatim, tum quòd hæ sunt cariores, & ob id ab exteris adulterari solitæ: tum quòd hæ, quia infrequentes magis,etiam exercitatos fallunt.

Radices autem omnes incipiente foliorum defluuio legẽdas,& cælo sereno, cẽsuit Dioscorides, cui in quibusdam Galenus & Auicenna & Mesues consentiunt,in aliis diuersa sentiunt,vt pòst leges. Sunt cõtrà quibus placet magis, radices esse legendas *Tempus colligẽdi.*

priusquam in caulem, folia, florẽ, fructum, semen, vis plantæ propè tota erumpat. Defluentibus autẽ foliis, eas esse fœtis animalibus similes, hoc est, velut semianimes ac multum imbecillas, nisi si quæ tantum habeant viriũ, vt etiam earum satis retineant arefacto caule, vt scilla, quomodo valida animalia etiam fœta adhuc robusta permanent: nisi dicas etiã in illis quæ viua & veteri radice repullulant, saliuã vitalem plantæ velut sanguinẽ per caulem priusquã arescat in radices, licet nõ totum, refluere, vt in arboribus fit, alio quouis tẽpore colligi possunt, quæ hominum cultu & satione crebra in omnem anni partem vegetæ incidunt, quales ferè sunt hortenses, alimentosæ, vt apij vulgaris, buglossi vtriusq;, betæ, lactucæ, intybi, oxalidis, rhaphani, napi, pastinacæ, sisari, cari, panacis, cæpe, porri allij: & prętor has erraticæ, dauci, gingidij, caucalidis, ari, dracunculi, cyclamini, periclymeni, cotyledonis: nam hæ quinque, vt bulbosæ quædam, aliæ etiam æstate siccatis foliis, plenæ sunt, & frequenter autumno regerminant, alimenti pinguis & crassi copia.

Quæ verò solius naturę sponte crescũt,
» aut semel à nobis tempestiuè seruntur, aut
» plantantur, ferè sunt optimæ, solo aut vere,
» aut (vt dixi) autumno, paucissimę ęstate, aut hyeme.

hyeme. Quin & hæ quas multis anni partibus cõmunes diximus, ſunt præſtãtiores cũ tempeſtiuè ſatæ adoleuerũt, & vigent: aliis verò tẽporibus ignauiores, quando vt quadam & holitoris opera & irrigatione cogũtur adoleſcere, ſub cælo ſibi parũ propitio: quale æſtiuum eſt, ac autumnale, & hyemale. Sic vere ipſo, quando primùm geminare incipiunt, nobis leguntur in annũ, enula, althæa, iris, acorus, ſymphytũ, ruſcus, aſparagus, petroſelinũ, apium, fœniculum, bryonia, cyperus, rubia, ſaxifraga, valeriana, eryngiũ, tormentilla, pæonia vtraq;, polypodium, gramen, lilium: niſi recentibus aliquando ſit opus, ſed quæ omnino erũt imbecilliores, quàm ſi quo tẽpore recẽtes colligi debent, in vſum veniſſent. Omnes tamẽ integræ ſunt, ſi fieri poteſt, vellendę & vnaquæq; in ſolo & cælo ſuæ naturæ familiari, quod experiẽtia confirmat. Nam tunc bene habitæ ſunt, nec enormes ob alimenti copiã: nec ſtrigoſæ, & marcidæ & tenues, & rugoſæ ob eiuſdẽ inopiam. Mox aqua lauandæ ſunt, & radiculæ purgandæ, multæ etiã elignãdæ: quædã verò craſſæ & magnę etiã in taleolas ſecandę: poſthęc ſiccandæ in ſole, vento, interdum igni, vt in ſiccatione lib. 2. dicemus, niſi recẽtes ſint vtendæ. Igni autẽ præcipuè ſiccantur, quando cælum eſt

nubilum, aut hyems, aut quando mox ſiccatis opus eſt. Adde, quòd in his & aliis plantatum partibus non ſolum tempus colligendi legitimum eſt obſeruandum, quale multis radicibus eſt plenilunium natura humidiſsimum, ſed etiam repoſitio commoda & duratio. Non enim ſunt reponēdæ niſi exquiſitè ſiccatæ, ne putreſcāt: nec loco humido, puluerulento, non perflato, reponendæ.

„ Radices ſupra tres annos non ſeruantur
„ Auicennæ. Quæ enim craſſæ & denſæ ſub-
„ ſtantiæ ſunt, tandiu ſeruari poſſunt, vt radix
„ bryoniæ, rha pontici, peucedani, mei, ari-
„ ſtolochiæ. Quæ verò tenui & rara conſtāt
„ ſubſtantia, vt aſari, apij, petroſelini, ſaxifra-
„ giæ, dictamni, tormentillæ quotannis ſunt
„ mutandæ. Radices autem legendas cum folia cadunt, etiam cenſet Auic. canone. 2 & Plateatius in Ariſtolochia. Quædam tamē aliis temporibus Saladino leguntur, vt veris fine, aut æſtatis initio, acorus, gentiana: aut menſe auguſto quando etiā ſpina alba, vulgo bedegar, ruſcus, bryonia, cyperus, iris, enula campana, dictānus vulgaris, pæonia, glycyrrhiza, vt ſeptembri peucedanū. Octobri cyclaminus, recēs & ſiccus efficax. Decembri eryngium iiſdem leguntur.

Efficaces autem illæ quoque ſeruantur annum vnum, pœonia vtraque, peucedanum.

Duo

Duos, meum, iris, cyperus, maior & minor dictamnus.
Tres, acorus, chelidonium, enula, ſaxifragia, valeriana, pyrethrum.
Decem, coſtus, œnanthe, rha ponticum.
Daucus autem aſarum & aliæ radices multæ recentes ſunt meliores: recõdita autem prope omnia, q̃a ſunt eſſentiæ tenuis, parũ diu ſeruãtur efficacia, præſertim puluerata.
Aſari radix ampla, ſpiſſa, odore tenui, ſapore acri, & parum aſtringente.
Eryngij radix eligenda ampla, alba, tenera, quæ condiatur.
Radix ſatyrij plena & recens, non flaccida & emortua ad diaſatyrion.
EXOTICAE verò radices ſic deligãtur, Acori radix ſimilis ireos radici, id eſt, cõplicata in obliquum, geniculis intercepta, candida guſtu acri, & modice amaro, odore iucundo, calida, ſicca ordine tertio, denſa, plena, carie non exeſa, qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ à quibuſdã galanga maior vocatur, quod ſit vtraque crebro geniculata, & odore aromatico: ſed hæc iridis magnitudine, illa cyperi.
Vulgaris acorus huic diuerſiſsimus tota ſua natura, non vſurpandus, niſi medicus ad refrigerandum & ſiccandum imperauerit. Quòd ſi qua huius generis in locis ſicciori-

bus educata & calidioribus naturam acori prædictam aliquid inducrit, vtraque acorus esto, ille indicus, hic nostras imbecillior.

Agaricus fœmininus rectis intus venarũ discursibus constãs, sapore initio dulci, mox amaro, tandem etiam subacri & subastringente, leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, splendidior quã mas: in fracturis suis, filosus neruorum modo, grauis, densus, durus, niger, lignosus, longus, interdum rotundus, sed vbiq; compactior & obscurior, superficie non densa, sed rara tota, fœmininus præsertim, sede vero & radice semiuliginosa & semiputri. Gignitur in Agaria Sarmatiæ regione, & inde appellatur: hodie ex alpibus mittitur.

Hæc autẽ ἐπιφάνεια, id est, superficies seu facies summa seu cum Mesue pars superior quanuis tota vndique superficies intelligi posit, tamen quæ pro situ in arbore varior est, agarici pars superior, vti à Mesue rectissimè dicitur, ea potior videtur, quia magis aërea, & ob id leuior rarior, &c. cũ aëreum ob insitam leuitatem sursum feratur, vt in eodem terrenum & aqueum deorsum: siue autẽ ea pars superior sola, siue etiã tota eius superficies optima est, non est nobis purgãtibus agaricum excidẽda & abiiciẽda quorundã more. Nec ita superficiem ad viuum

int

intellige, vt ſola velut cuticula ſit vtilis,ſed illæ partes quæ ſubſunt, quo ipſi optimæ ſunt propiores,eo meliores.

Ariſtolochiæ clematitis longa radix nobis eſt perfrequens,longa,rara,rotundæ verò in agro Nemauſenſi plurima,etiam hic crebreſcit. Effodienda eſt meſsibus, & deſquamato terreno ſeruãda.Legendã vtranq; plenilunio,vt alias propè omnes quidã contendunt:ſic enim pleniores cum ſint,ſiccando minus flacceſcũt, alio tẽpore lectis magna ſui parte ſiccando vaporãtibus, & marceſcentibus. Eligenda vtraque bene habita,& ſi eſt ſicca,minus alte rugis ſtriata, carne multa,firma,odore & ſapore vegeto,ſed ſuo,nõ pulueruIenta dum frangitur, nec ſitu obruta, nec carie aut teredinibus exeſa. Quæ bonitatis notæ reliquis propè plantarum partibus ſunt communes. Põtica autẽ & Cretica eſt præſtantior. Behen accipiantur Armenia, calida,humida, odora, rubra potius quàm alba: quæ verò hodie in Italia & Prouincia inodoræ reperiuntur radices,& pro behen ſupponuntur,vel alię ſunt ab Armeniis, vel ſaltẽ his minus efficaces. Harum loco placerent magis radices eryngij. Behen rubrũ folio lapathi rotũdi prope Burdegalam locis aquoſis plurimum, ac inde in alias Galliæ partes tranſportatur:

album in Prouincia crebrius.

Diosc. *Gal.* Bryonię radix foris cineritia, intus albicans, ampla, consummata, colligatur veris initio.

Calamus aromaticus, calidus siccus, ordine secundo, partiũ nonnihil tenuium, fuluus, intus albicans, odore fragrantissimo, dense geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo, cõfractus autem in assulas dissilit, non totum raphani modo rumpitur, fistula intus plena araneorum, casiæ gustu, leuiter astringens, & cum quadam, sed minima acrimonia amarus, in mãdendo glutinosus, ex India defertur, teredinibus facilè tentatur. *Hor. Manardi.* Qui verò in officinis est, nõ calamus, sed radix est, neq; ea calami, sed plantæ alterius: neq; ex India videtur afferri, quia vili venditur, & sæpe recens multum cernitur. Ob id inter radices eum recensui, iustius inter ligna locãdum: si verus habeatur, triennio seruatur.

Diosc. *Gal.* Centaurij magni radix, acris, astringẽs, subdulcis, subamara, rubescens, crassa, grauis, solida, tripedalis (si integra est) succo prægnans dum recens est ex solo pingui & aprico Licyæ, Peloponesi, & aliarum multarum regionum, annos decem seruatur. *Ibidẽ.* Radix autem centaurij parui, medicamentis est inefficax.

Cos

Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus vt vlceret, candidus, leuis, eximia odoris gratia recens, abũde plenus, denſus, ſiccus, à teredinibus non exeſus, Arabicus. Poſt hunc Indicus, tertius in bonitate Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. Hodie Lugduni frequens eſt Arabicus, non tamẽ quem Arabici ſcriptores dulcem & amarum ſoli inuexerunt. Coſti nigri mentio fit Dioſ. in rha pontico.

Dracunculi radix legẽda vere, aut æſtatis initio, ampla, cõpleta, ex loco libero, hęc etiã noſtras eſt, rarò externa huc cõuehitur. *Meſues.*

Dictãni radix Dioſcoridi calefacit, aliis folia magis celebrãtur calida, odorata, rotunda, parua, dẽſa, lanugine vtrinq; intecta. Cretica metitur æſtate & autũno. Quæ verò radix dictãni ab officinis ſupponitur alba, tenuis, elignata, propè inodora, minimũ amara, nullo exiguóve caloris ſenſu: pſeudodictamni fuerit potius, aut herbæ neſcio cuius, qua abiecta, potius pulegio vtẽdũ eſt.

Doronicum, radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico ſimilis colore & figura. *Serapio.*

Eleborus albus radicibus nititur multis, tenuibus, ab oblongo & exiguo capite exeuntibus, cæparum modò fibratis: optimæ ſunt cãdidæ, friabiles, carnoſæ, mediocriter *Dioſ.*

extentæ, nec iunci modo mucronatę, nec in frangendo puluerem emittẽtes: ſuntq́; medulla tenui, guſtu feruente, nec tamẽ id vehementer, nec ſaliuam ſubinde ciens. Quæ enim confertim eam contrahunt, ſtrangulant. Laudantur ex mõtibus & aſperis, Cyrenaicæ: Galaticæ verò & Cappadocicæ & Italæ ſunt periculoſiores. Omnis albus eſt periculoſus Meſuæ, non item Græcis autoribus. Eidem minus acer & mordax, nec ſtatim initio albus quàm niger, ſed amarior eſt ac diutius ſeruari poteſt quàm niger, cætera nigro ſimilis.

Meſues. Cortex radicũ fibroſarũ, aſari colore, fractu facilis, medius craſsi tenuis, antiqui recẽtis, grauis & leuis, aut potius leuior quã grauior, legitur vere & æſtate Meſ.

Dioſc. Elleborus niger radicibus cohæret nigris tenuibus à capitulo cæpe ſimili, confibratis, vt albus, quarum eſt vſus. Optimæ ſunt corpulentæ, plenæ, in quibus ſit tenuis medulla, acres guſtu, & feruentes, in collibus aſperis, & ſitientibus locis, vt Anticyra, Helicone, Parnaſo, Aetolia. Addit Meſues fragiles, leues, aſperitatiſq́; expertes, leuiores quàm grauiores, tenuium & craſſarum, recentium & vetularum medias. Salubrior eſt albo, colligitur vere & æſtate.

Meſues. Eſulæ minoris radicis cortex eligendus

ten

tenuis, leuis, fractu facilis, rubeſcens caſsiæ fiſtulæ modo poſt ſex à collectu menſes, ex loco libero collecta initio veris. In fine veris autem, lac eius colligendum eſt.

Galanga eſt radix ſubrubra, vel rufa, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo, linguã admodũ vellicante, calida ſicca gradu tertio, odore & figura quadã cyperi. Vnde quibuſdã cyperus Babylonicus dicitur: in dicta priſcis, alba, odoris & ſaporis gratia carens. puluerabilis multũ abiicienda.

Gentiana notis tantum cõmunibus nititur, ex Iura monte in Gallias totas diſtribuitur, colore foris buxeo, intus crocante, amariſsima (ob id aloë Gallica dicitur) dura, parũ rugoſa, frãgi contumax. In hortos Pariſiẽſes trãſlata, minus efficax adoleſcit. *Actuarius. Serap.*

Glycyrrhiza quãuis in Galliis paſsim luxuriet, laudatur tamẽ Galeno magis Cretica, aut ſaltẽ Hiſpanica, vel ex locis aliis minus humidis: colore eſt foris buxeo, ligno lento & fractu contumaci, intus multũ croceo, ſitímq; manſa extinguẽte, ſapore ſubacerbo, dulci, quibuſdã melior eſt nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Improbatur intus alba vel nigra, exucca, vetus, fragilis rhaphani modo, & inter frangendũ puluerẽ edens: quæ nota in omni parte plantæ, „ ſi præter naturam adeſt, vetuſtatem prodit. „ *Dioſc.*

Herm

Hermodactylus Mesuę probatur radice rotũda, ampla, foris & intus multum alba, mediocriter dura, ex loco edito lecta, calida & sicca initio gradus secundi: laxa verò, rara, leuis, est imbecilla: rubra & nigra, mala. Quæ in officinis est, affirmatur mihi ab his qui legerunt frequenter in Gallia Narbonensi & Prouincia, esse folio nigro, porraceo, flore per autumnum croci, sine croco tamen, foris nigra radice: quæ res declarat esse colchicum, innoxium tamen aut saltem innocẽtius experimur: fortè quia siccatum est, nisi recens nobis vsurpatur.

Iris Illiryca veteribus propè sola laudatur, parua, densa, frangi contumax, subrussa, intus albior, amara, sternutamenta dum tunditur ciens, odorata. Florentina tamen sola nobis hodie inculcatur, cùm Gallica alba purgata laudetur Gal. lib.8.c.ph.part. Ex locis apricis & siccioribus Illiridis lecta ad me missa Venetiis à Marti. Grego. medi. præstantissimo in horti mei partẽ editam, & soli meridiano apertam translata, iam pulchrè repullulat. Mesuæ verò laudatur radix ampla, dura, densa, velut in nodos breues collecta, ex albo rubescens, odore violæ nigræ aromatico sapore, acri & mordaci, flore purpureo potius quàm albo, veris initio collecta.

Nar

Nardi ſpica cum radice dodrãtali, digiti parui craſsitudine, aſtringente, ſubacri & leuiter amara, odorata, calida primo exceſſu, ſicca ſecundo. Mihi Lugduno delata eſt à Ioanne Hornæo Pariſiis Pharmacopœo lõgè peritiſsimo, & fidiſsimo, latinè doctiſſimo, Græcè & Hebraicè mediocriter inſtituto, cum coſto, acoro, & aliis non paucis.

Pyrethrũ radice eſt longa, pollicari craſſitudine, guſtu feruidiſsimo & igneo, à quo nomẽ habet, quæ mãſa pituitã largã elicit. *Dioſ.*

Polypodium radice dulci, auſtera, digiti parui magnitudine, multũ ſiccante, ſed ſine morſu: probatur ſubdulce, ſubauſterum, guſtatu ad poſtremum ſubamaro, & nonnihil aromatico, ſolidum, cirris ſeu nodis plenũ, ex rubro nigreſcens, colore intus herbaceo piſtacij modo, recens, quercum & arborum aliarum glandiferarum truncis innatũ: aliis murale & ſaxoſum magis probatur, niſi loca ſint vliginoſa & vmbroſa. *Dioſ. Gal. Meſues.*

Rha poncticũ radix nigra, coſto nigro foris, cẽtaureo magno intꝰ ſimilis, ſed minor, ruffior, fungoſa & laxa, aliquantũ leuis, ſine odore, quæ manſa colorẽ reddit pallidũ, ad crocũ inclinantem, teredinibus non exeſa, Dioſco. In quo præter hæc legit Serapio, aſtringẽs, ſi pluſculũ mandatur, ſubacris, &c. *Dioſ.*

Rha indicum & proximum ipſi rha barbar

barum, laudatur ſubnigrum in rubrũ incli-
nans, graue pro raritate ſua: confractũ, ex
rufo & Glauco alternat, & croci modo tin-
git, recẽs, nõ adulteratũ, aſtringẽs amarum
cholagogũ, calidũ ſiccũ ordine ſecũdo. ſer-
„ uatur annis trib⁹, quatuor, in pſyllio, milio
„ vel oblitũ cera ſola, vel ea cũ terebinthina.

Scilla ſit bonæ magnitudinis (nõ tamen
admodũ magna & enormis) bene habita et
nutrita, alba, recẽs ex terra ſumpta, cũ folia
eius & caulis exactè aruerint, ſeu quãdo tri
ticũ metũt, quia tũc potiſsimũ viget. Huic
pancratiũ ſimile guſtu & viribus, ſed imbe-
Gal. li. cillius. Meſuæ præfertur, quæ ſapore eſt dul
8. ſim. ci, acri, amaro, ſquammis delibrata, ſplen-
dens ex loco libero prope alias educata.

Turbith Arabibus laudatur, cortex al-
bus, gũmoſus lactis craſsitie, vacuus, arun-
dinaceus, fractu facilis, recens, foris autem
cineritius & planus, ex locis ſiccioribus.

Me- Zingiberis radix ſit cãdida, odorata, pi-
ſues. peris ſapore & viribus, niſi quòd tardius ca-
lefacit: ſed diutius, vti longum piper. Dãna-
tur teredinibus exeſum, puluerulentum, te-
ctorio quouis circũlitum ad pondus & ma-
gis ad exeſionem tegendam. Terram meri-
tam & columbinum, quod vocãt, male zin-
giberis loco ſupponũt, quoties puluere eius
eſt opus: licet pondere, colore, & reliqua

nat

natura radices ſint diuerſæ.

Zedoaria radix ariſtolochiæ rotundæ æmula, ſapore & colore zingiberis, calida ſicca gradu ſecundo, eadem Serapioni dicitur zurumbeth: ſed zurumbet ſine, h, radix eſt diuerſa.

HERBARVM DELECTVS.

HERBAE propè omnes ſunt noſtrates, quanquam harum quædã ex aliis regionibus ſunt meliores, vt abſinthium põticum, chamædrys, chamæpitys, ſcordium, Cretica chamædrys cãpeſtris potius quàm ſuburbana, calaminthe mõtana melior quã domeſtica: tamen ſi noſtrum hoc ſolum & cælum habeant perſimile externo, vires quoque non ita diſsimiles ſortiãtur, qua ratione plantas Italas Creticis non multũ cedere ſcribit Gal. ſi pluuium non fuerit cælum, & herbæ acres digerentéſque, quæ humores prauos afflictis partib⁹ infixos vehementer digererent, ex ſiccis & maritimis locis eligantur, in empla. διὰ βοτάνων initio lib. 6. compoſ. pharma. ſecund. genera.

Porrò ex herbis plurimæ ſolum virides in vſum recipiuntur, dum hæ vel harũ ſucci in ſyrupos coquuntur, & in apozemata, clyſteres, fotus, cataplaſmata, & alia id genus, in quos vſus poſtremos quouis tempore leguntur: in ſyrupos autem, vel formam

aliam

" aliam toto anno ſeruandã ſunt legẽdę,quã-
" do ſunt efficaciſsimæ, cũ ſcilicet florẽt, aut
" etiã ſemine iam plenæ ſunt vt fumaria, ca-
" laminthe,& aliæ ex ſequẽtibus,in ſyrupos,
" vel alia cõpoſita diu ſeruanda recipi ſolitæ.
" Nã fumariam florentem veris initio,ſemi-
" ne autem plenam veris fine legit Meſues.
" Quòd ſi herbæ nec caulem, nec florem,
" nec ſemen edunt,vt adiantum omne,aſple-
" nium,legẽdę in foliorũ vigore:quãdo ſcili-
" cet maxima & virẽtiſsima ſunt, quædã ve-
" rò dum florent, aut ſemẽteſcunt,quia ligno
" ſæ ſunt,& exuccæ:ante id tẽpus in vſum tra
" huntur,vt beta,braſsica,cichoriũ chondril-
" la, eupatoriũ,lappatha,plantagines, verba-
" ſcum,verbenaca. In quo viriũ vigore etiam
" ſunt colligẽdæ quæ ſiccãtur, & in vſus me-
" dicorũ varios anno etiam toto ſeruãtur, vt
abſinthium omne, adiantum omne nobis
(quibus enim abũdat, virens & vigẽs vſur-
patur)anethi coma,betonica, cardu⁹ bene-
dictus,cichoriũ,cẽtaurium paruũ, calamin-
the,mentha,chamædris,camæpitys,eupato
rium,eufragia,fumaria,hyſſopi coma,mar
rubium,maiorana,origanũ,poliũ,pulegiũ,
ruta,roſmaris,ſaluia (licet hæ duæ etiã ſine
floribus ſint efficaces) ſcordium,ſplenium,
thymum,thymbra,verbaſcum: aut ſaltem
" cum vigẽt folia magnitudine,odore,colo-
re,

Aneti & hyſſopi coma flo rulẽta eſt.

re, præſertim quæ cacumini ſunt propiora. Abſinthium autē vere legit Meſues, ad ſuccum & aquam inde ſtillādam, flores eiuſdē æſtatis initio, hic autē æſtatis fine, vel etiā autumno. Eupatorium quoq; legitur, & ex eo ſuccus exprimitur in fine veris Meſuæ. Siccātur autē in vmbra magis, niſi quę ſunt caule craſsiore, aut folio humidiore, & ob id apto putreſcere. Vbi probè ſunt ſiccatæ, reponuntur, vt radices, ſed minus diu ſeruari poſſunt, ob id quotannis mutandæ.

Adiantum omne eligit Meſues bene habitum, virentibus foliis: quod autem gracile eſt immodicè, & folio flaueſcente examinatum eſt.

FLORVM DELECTVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur cùm maximè vigent, cœlo ſereno: non autem vt Bulcaſis & indocti alij ſcribunt hoc vel illo menſe: Nā quibuſdam regionibus & cæli cōſtitutionibus celerius aut tardius plantarum partes perficiūtur, vt capparis in gemma, roſa expādi cœpta legatur, reliqui ferè aperti: ſed haud ita pridem, & ex quibus vis nondum exhalauit, nec folia tenuentur, & ſint decidua. Siccantur ſole vel aëre calido, magis, minus, pro varia ipſorum natura. Quidam ſiccādos volunt, donec ex ponderibus decem vnicū ſuperſit,

minus autẽ ex montanis floribus quàm ex campeſtribus minuitur. Reponũtur vt alia, quotannis mutantur quamuis ſchœnanthũ etiam decennium ſeruari poſsit: chamæmelum item diu vegetum eſt, ob fortem partium ſuarum miſtionem. Quam viriũ conſtantiam etiam tum validus odor demonſtrat. Flores abſinthij, chamędryos, chamępityos, hyſſopi, anethi, eufragiæ, fumariæ, maioranæ, origani, roriſmarini, ſaluiæ, thymi, verbaſci in herbis ipſis commemorati ſunt, reliqui nunc dicentur.

Balauſtiũ flos ſylueſtris punicæ, cytino flore ſatiuæ punicæ eſt aſtringentior, præſertim quod ex acerbis punicis eſt. Vterque hic flos punicæ, eſt ab arbore auellẽdus quo loco tunc granatum nullum gignetur. Nã qui cecidit, ſæpe id illi ob alimẽti inopiam, augeſcente & protrudente fructu contigit, aut ob vermiculum, aut aliam cauſam: ob id infirmior eſt, qualis agnoſcitur facilè: quia vna parte nigricat, foliorúmque capillamentorum ipſis non hęret, vt in eo quem auulſeris, qui præterea in vmbilico ipſo, vt foris, rubet. Hiſpana, roſæ modo lata, & breuia præſtantiora ſunt Narbonenſibus longis anguſtis.

Caryophyllum laudatur, frãgi cõtumax, odoratũ, ex plano tumidulum, recens, quod

vng

vnguibus compressum humorem quēdam remittit, acre, & aromaticū, calidū siccum gradu secundo, aut etiam tertio. Annos quinque seruari potest, loco tēperato: nam in humidiore putrescit, ficciore arescit, & rugosius euadit ac imbecillius, vt quod in eo est enormius, quod barbari antophyllum vocant, interpretātúrq; antefolium natum, vt vox sit illis cōposita ex latina præpositione, & Græco φύλλον folium.

Crocus Dioscoridi optimus ad medicamenta, Corycius, recens, oblongus, integer plenus, non fragilis, flauissimus, & qui cum humore tritus suo colore manus saturet, nec sitū nec cariem redolens, subacer. Galeno autem Corycius, à Coryco antro in quo nascitur, licet aliis sit procerior, non tamen aliis robore odoris aut diuturnitate est præstantior. Eligendus verò est non procerior, sed odoratissimus & flauissimus, & longo tēpore in vigore suo persistens. Præstantissimum igitur aliquē crocum apto quodam ædium loco repositū obserua sæpe, vt pernoscas. Nam id colorem odorémq; pristinum diu seruabit: adulterati verò odor & color citò vanescit. Hæc Galenus. *Lib. 1. antid.*

Centaurij parui flores ex pallido flauos initio æstatis legit Mesues. Nostrates autem sunt purpurascentes.

Epithymum Arabũ ſeu thymi caſſutha amplexi caulis, cũ ramulis thymi lecta minus citò marceſcit, & à thymo eſſe non herbis aliis congeneribus cernitur. Sic flores cæteros & fructus cum ramis legẽdos Galenus docuit. Ex thymo autem montano eſt præſtantius, quàm ex hortenſi. Cretenſe rufum præfertur à Meſue.

Epithymũ Grecorũ quid reuera ſit, nõdũ plane cõpertũ habem⁹, niſi ſit flos ſatureiæ, Picardæ vulgo dictæ, perpetuò virentis.

Hyſſopus colligenda Meſuę quando incipit florere.

Nymphææ flos tã albus ex ſtagnis, quã luteus ex fluuiis, vere legitur, cùm apertus eſt, ſiccatúrque luteus ob paruitatem, integer, albus, conſpurcatis aliquot externis foliis purgatus, & cauliculo capillamentiſq; crocatis. Luteus verò ferè hic in aquã etiã cum albo diſtillatur, rarò ſiccatus ſeruatur. Narbonenſes alba ſola vtuntur.

Roſæ ſunt præſtantiſsimæ quæ longè omnium ſuauiſsimæ ſunt, & aliis rubicundiores, quales ex montanis, non autem con„ uallibus legũtur: ſiccãdæ loco ſublimi me„ ridiano, quo ſolis radij penetrent, roſas ta„ men non tangant. Nã albæ, incarnatæ, moſchatæ, quãuis recentes odoratiſsimæ ſint, tamen ſiccatæ ſunt inodoræ: rubræ contrà recen

recentes parũ odoris reddunt, ſiccatæ iucun diſsimum & diuturniſsimum iaculãtur. Ex agro montoſo petroſo Pruini vrbis, vnius diei itinere à Pariſiis diſsitæ in vniuerſam propè Galliam omnium præſtantiſsimæ conuehuntur, in territorio tamen Pariſino nõ inſuaues præſertim vico cui fons Naiadum nomẽ etiam vulgò eſt, larga manu luxuriant ſabuloſis vineis, quæ Vrbi toti ſatis eſſe poſsint, vt Peſtanas & alias priſcis celebratas roſas non deſideremus. Rubras admodum foliis paucis & planis præditas præfert Meſues. Roſæ tardius collectæ parum diu ſeruantur, & citò nigreſcunt, tempeſtiuè lectæ biennio ſeruantur: cum igitur mediocriter ſunt apertę, mox integræ inſo lentur, ſæpe mouendæ, deinde folia auulſa vaſe terreo claudantur, ne odor aut color pereat. Si quo die ſunt lectæ ſol non luceat, raræ diſponantur, ne ſe corrumpant denſatæ. Similiter alij flores ſiccentur.

Schœnanthũ ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſsimè huc ad nos trãsfertur, ſed eius iunci tãtùm calami: ſi deferãtur flores, ſolo odorat⁹ vigore deligãtur. Nã odoris illius gratia citò vaneſcit. Gal. lib. 1. antidotorũ. *Gal. li. 1. Antid.*

Stœchas etiã exotica eſt, ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior. Petitur, multa tamẽ nobis domeſtica ex inſu-

lis stœchadibus Maßiliæ aßidentibus, quibus & nomen ipsa est sortita. Prouenit etiã multa in Arabia, vnde Arabica cognominatur, & à Mesue præfertur, flore præsertim, pòst foliis: sit amara, modicè astringẽs: spica ex purpureo cærulea, odorata.

Stœchas verò citria seu flaua Dioscoridis heliochrysum, & Galeni amarãthus coma floris aurea, densa in Gallia Narbonẽsi & Aquitania, agro Burdegalensi plurima & præstantißima gignitur, odore abrotani maris, & etiam sapore, sed minus amaro.

Mesues. Viola nigra vulgo martia & quadragesimalis, à Mesue laudatur quæ prima floruit, neq; vim suã calore solis resolutã perdidit, nec pluuia obtudit vel diluit & dißipauit. Quæ iam diu aperta est, aut pluuiam sensit, aut in syluestribus nascitur, odoris gratia caret, ac viribus.

" Flores vix annum seruari possunt efficaces, præter chamæmelum, stœchadem, crocum, & alios paucos, qui annis post duobus aut tribus, coloris & odoris gratiã retinent.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu quantum differat, abunde in nostrę methodi lib. 1. docuimus. Semina verò deligantur matura omnia, bene habita, plena, & corpulenta, & quæ naturæ suæ vires proprias habeãt efficacißimas, & odo

odorẽ,ſaporẽ,colorẽ,ſui generis perfectiſsi mũ,ſi odoris,ſaporis eſt particeps. Multa enim ſunt inodora & inſipida,nõ modo ſeminũ,ſed aliarũ quoq; partiũ genera: Sint prętcrea,ſi fieri poteſt,delata ex regionibus,in quibus celebratiſsima creſcunt maiorũ noſtrorũ teſtimonio. Sintq́ue recentia, aut his proxima. Quæ enim diutiſsimè fuerunt repoſita ſemina,& alia,vires habent imbecilliores. Vbi autẽ puluis ab ipſis diuidẽdo excidit,terminũ exceſſerũt.lib.1.alimentorũ.

Amomum candidũ vel fuluum,ſimplici tamen colore nõ vario,laxius,in vua parua ſeminis tamẽ plena,diffuſum, nõ aſtrictius cohærẽs, ſit præterea odoratũ,nares vulnerans, acre, mordax recens, non carioſum. Amomũ Scythicũ laudatur lib.8.com.ph.

Ami Illyricum vel Aegyptium.

Aniſum Creticum.

Cuminũ Aethiopicũ,deinde Aegyptium.

Liguſticum ex Liguſticis alpibus,vnde illi nomen.

Seſeli Maſsilienſe,alterum Aethiopicũ, tertium Creticum Dioſcoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaſpi Cappadocicum vel Creticũ,ſed maius & minus rotundum eſt præſtantius Galeno. Vtrunque nobis eſt,à Burſa paſtoris herba frigida aſtringente,diuerſum.

Dios. Cardamomum eligi debet frangenti cõtumax, occlusum, plenum, fartúmque: gustu acre amarúmq;, odore caput tentans, excalfaciens: quod tale non est, exoletum iudicatur. Hęc Diosc. Nigrum passim cognominatur Galeno, Nasturcio minus calidũ, sed suauius & fragãtius eidem dicitur. An verò semen quod hodie noster Ioãnes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradisi, colore & sapore propè eodem, in siliqua breui triquetráque largissimum, sit verum cardamomum, affirmare non ausim ob historiæ ipsius obscuram breuitatem: ” tamen tum ipsum, tum granum paradisi, & ” quod cardamomum minus vocant, profe- ” runt officinæ, semina sunt non indigna re- ” cipi in antidota, ob virium in ipsis aromati- ” carum excellentiam.

Cnici semen sit amplum, plenũ, medulla pingui, album, angulosum, læue Mes.

Psyllium elegit Mesues absolutum, amplum, tam graue vt aqua mergatur.

FRVCTVVM DELECTVS.

EX FRVCTIBVS quanquã non pauci nostrates in medicamenta recipiuntur: quia tamen externi quidam præstantiores habentur, ipsorum quoque bonitatis notas paucis attingere fuerit operæpretium.

Amygdalæ tã dulces quàm amaræ, proban

bantur flauiſsimæ,plenæ,integræ,non confractæ,nec eroſæ,tamen leues,duræ & ſiccæ quantum illis datũ eſt,ob id fragiles,intus albiſsimæ. Ex his dulces, ſapore delicatæ, propè indicibili in caſtaneã toſtam & panis puriſsimi bene cocti qualitatem inclinãtes. odore ante eſum nullo,aut perquã exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbantur albeſcentes, nigreſcentes, rugoſæ,molles,tortiles, fractu cõtumaces, & quæ fractæ à candore illo ad pallorem receſſerunt,aut nigrorem,oleoſæ natura aut vetuſtate,odore rãcido,ſapore ingrato aut oleagino: quem omnibus vetuſtas affert. Ex quibus tritis etiam ſi plus olei exprimatur, tamen olei amygdalini probatiſsimi dotes non aſſequitur,quod ex prioribus extrahatur,excorticatis cultello potius,quàm aqua calida,vt in oleis dicemus.

Anacardus,ſeu cum Paulo & Actuario anacardion,ſit plenior & habilior,fuſcus, reſina in cortice multa, acri,nigra, nucleo intus albo:quo in melle cocto fit mel anacardinũ. Hoc etiam tuſo poteſt oleũ exprimi,ſed longè diuerſum ab eo quod coctis in aqua corticibus ſupernatat,& conchis colligitur ad confectionem anacardinam.

Myrobalani citrinæ ſint,flauæ,multũ in viride inclinantes,denſæ,graues,in fractu- Meſues.

ris gummoſæ,amplæ,cortice craſſo,denſo, os paruum complectente.

Ibidẽ. Cepulę amplę ſint,& quo maiores eo meliores,ſubnigrę,in rubrũ inclinãtes,graues, ob id in aquã prõptæ mergi,cortice craſſo.

Ibidẽ. Indæ,ſint nigrę,magnæ,graues,ſubſtãtia dẽſa,ſine oſsibus.A quibus cõditiõibus quãto longius abſcedunt,tanto ſunt deteriores.

Ibidẽ. Emblicæ,magnæ, graues,carne multa, denſa,oſsibus exiguis:rara verò carne quæ ſunt,ſpiritu & vigore carent.

Ibidẽ. Bellericæ,magnæ, graues, carne multa & denſa.

Notæ igitur in his communes aliorum
» fructuum & præcipuæ ſunt,vt ſint bene ha-
» bitæ,& corpulentæ,carne multa & firma ac
» denſa,& ob id oſſe exiguo,quibus os datũ
» eſt.Nam indæ ſunt exoſſes.Quæ verò notę
» aliæ à calore ducuntur,& oſsis figura,minoris ſunt momenti.

Balanus myrepſica ſit,ampla,vetus cortice læui,tenui,pleno,medulla læui,pingui. Parua verò ex albo nigricans,vetus, plena medulla alba,læui, pingui,eſt innocentior.

Conij ſeu ſtrobyli vulgo pineoli,pleni, recentes,albi,ſicci,quatenus illis datum eſt. Vitentur flaui aut etiam pallidi,oleoſi,ran-
» cidi.Id quod his citò,vt ferè ſexto mẽſe ac-
» cidit,niſi prius ſaccharo intecti hoc vitium

effu

effugiant: præsertim si prius ex furfure frigantur, & sic probè siccentur: deinde cribro purgentur. quod remedium est, aliis quoq; seminibus condiendis, ne aut citra condituram, aut etiam condita rancescant.

Cupressi pillulæ, vulgo nuces, sint perfectæ recentes, ob id molles, seminis plenæ, etiam in ipsis hiatibus.

Cydonia seu cotonia sint bene habita, flauescentia, odorata, matura cum minus astringendum & refrigerandũ est: cũ verò magis, ante maturitatem colligantur.

Eadem ratio est struthiorũ, quæ nos cydonia fœminina vocamus, aliis maiora, minus acerba, carnosiora.

Citrium & aranciũ malũ, & quẽ vulgus limonẽ vocat, sint magnitudine quodq; in suo genere mediocri, odore valido & iucundo, cuiq; suo cortice tenui, raro: colore in limone pallido, in citro flauo, in arancio rubescente: quamuis & arãcia viridia etiam per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & succo odorato, acido, interdum dulci, est quando ex vtrisque misto.

Colocynthidis medulla cortice ablato sit pilæ mediocris in speciem conglomerata, vehementer amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quãto leuior, tanto melior: alba admodum leuis, eadem fœmina, autumno Gal.

legen

legenda cum flaueſcit abeunte iam virore.

Meſues. Cucumeris agreſtis fructus præfertur abſolutus & maturus,& virore depoſito flauus,amarus. Ex quo ſuccus albus, ſubpinguis,Elaterium dictũ,quomodo ſine valenti compreſsione extrahatur,docet Dioſ. Dioſ.

Carpobalſamum ſit flauum,plenũ,grande,graue,mordax guſtu,& feruens in ore, modicè opobalſamum redolens.

Meſues. Caſsia fiſtula,ſeu nigra,ſeu cathartica,id eſt,purgatrix,eligatur foris & intus nigra, ampla,collucens,grauis,plenior & quæ cõcuſſa clauſis intus granis non ſtrepat:pulpa Act. intus pingui,ſplendente,ſucculenta,non fiſtulenta,nec putri:ſapore prunorum delicato:calida humida primo gradu. Vtendi tantum tempore extrahēda:nam extra cannas, vt ſemen,ſanguis,lac,extra propria conceptacula, promptè corrumpitur, & in vaſis ſeruata peior euadit.

Cubebæ ſint corpulentæ,plenæ,graues, acres,minus tamen quàm piper,ſubamaræ, admodum aromaticæ,ſubdulces,annis decem ſeruantur.

Coccum gnidium ex thymelæa eligendum,cui folia magna tenuia ſint,quæ in locis liberis creſcit prope alias multas thymelæas , foliorum vſum celebrat Meſues non granorum.

Dact

Dactyli nobis, vt Græcis vulgaribus hodie dicuntur, fructus palmæ, à digiti figura. Probantur magni, flaui parum rugoſi, molles, pleni tamē, & carne intus multa ſubdura, ad nucleum candicante, ad corticem rubeſcente, non pertuſi, non vermiculoſi, & qui cōcuſſu nihil aut minimum ſonent, ſapore vinoſo. Deteriores ſunt graciles, flaccidi, duri, quia excarnes, excuſſo pediculo pertuſi: iidem ferè vermiculis ſcatentes.

Ficus paſſæ ſeu caricæ habentur præſtātiſsimæ, quæ in calatho ſpartaceo digitis, aut pugnis vtrinque preſſæ, ſic illis mollitie ſua cedūt, vt mutuos partium dictarum motus ſibi propè obcurrētes ſentias: odore ſunt iucundo, non calorem putredinoſum, aut vermiculoſum referente.

Hæ verò ſi particulatim explorentur, pediculo ſunt breuiſsimo, colore in candidum vergente, molles, tractanti facilè cedentes, cute tenui, molli, ſucco intus & ſemine flauo, & planè melleo ſapore, odore ante eſum & inter edendum iucundo, graues, paruæ. Si Maſsiliotides (quæ etiam ſaporis gratia ceteras longè antecellunt, ſiue albicātes tantum ſint, ſiue intus & foris albe, ſed flauo ſemine) maximæ: ſi externæ ſint, quales Hiſpania mittit muſto merſas, vt dulciores ſint, pòſt ne cohæreant farina aſperſas.

Vit

Vitiosæ sunt duræ,tum in massa,tum per se singulæ,vermiculosæ.graucolentes,foris nigræ,intus rubentes,vel alio præter naturam colore præditæ, cortice crasso, duro, sicco, intus alieno colore, odore, sapore. Quædam tamen sunt nigræ Prouincialibus & Narbonensibus dictæ,foliis nigrantes, intus ruberrimæ, omnium delicatissimæ dum recentes sunt:nam siccatæ liquescunt,aliæ iisdẽ cineritiæ,aquosiores quàm vt siccari possint:hominibus ingratæ, auibus expetitæ.

Galla omphacitis,id est immatura,laudaturparua,seu magnitudine mediocri,nodosa,grauis,solida,nõ perforata:minus vtilis magna,rotundissima,polita, leuis,laxa, perforata,flaua,aut saltẽ rufa.Gallia Narbonẽsis & Lugdunensis præfert rosmarinas vulgo dictas,omniũ minimas,graues solidas,asperas,pretiosissimas.

Iuiubæ ziziphа vel zinzipha Græcis dictæ laudantur recẽtes,amplæ,oblõgæ,passæ,tamẽ tensæ,carne intus multa,succulenta,laxa, dulci, vinosa:plenæ, graues:sapore dulci & delicato:nucleo paruo,foris rufo ac verius rubentes,intus pallidæ aut albescentes.(Nam foris albæ nobis nondum visæ) osse prunorum rotundiore,paruo intus nucleo, dulci. Improbantur vetustate nigrican

cantes,leues,ſiccæ, puluerulentæ, friabiles, excarnes.

Myxæ, myxa, & myxaria,vulgo ſebeſten,à muccoſo lentore,quo abundāt dictæ prædictis affines,ſed dimidio minores,acuminatæ, parum rugoſæ,graues,nigræ,carne multa ex rubro nigricante,firmiore,glutinoſa,dulci & ſubacida,oſſe prunorū Damaſcenorum inęquali,nucleo intus exiguo dulci.

Malum punicum cortice ſeu corio integro,ruſo,duro,& denſo, graue, maturum, granis intus rubris vel roſeis, ſucco prægnantibus vinoſo pleniſsimum.

Myrti baccæ recentes,plenę,ſucculentę, odoratę,grandes & bene nutritæ.

Nuces auellanæ præferuntur ligno ſolido non pertuſo,rubente,rotundo:corpulētæ,graues nucleo intus ſi concutiantur ſonante:ſi fracta nuce guſtetur,gratiſsimo,& ſapore caſtaneam referente:foris flauo,intus albicante,pleno duro.

His proximæ ſunt,francæ vulgo dictæ, hoc eſt legitimæ , oblongæ , ligno ſimili, cute intus nucleum veſtiente rubentiſsima, carne dura & firma rubente.Infimæ ſunt ſylueſtres,ligno & nucleo candicante. Improbantur , leues, perforatæ , quia vermiculoſæ,vetuſtate oleaginæ, rugoſo nucleo

&

& exucco.

Nux moſchata ſit grauis,oleoſa,odorata.

Nux indica aquam intus dulcē habet,ſi recens eſt.Quæ quidem vtenda,nō cortex.

Oliuæ halmades,ſeu colymbades,quę in ſua muria conditæ innatant,præſtantiores ſunt,magnæ,ouales figura,pallidæ aut ruſæ, plenæ, ſolidæ, carne multa,denſa,ſubamara & ſubdulci:oſſe intus paruo longo, nucleum delicatiſsimum complexo. Quæ verò enormes aduehuntur acuminatæ,carne multo largiore,ſapore ſunt minus delicato,vt armeniaca.Inſita non inſitis corpulentiora multò ſunt,ſed ſaporis iucunditate multò inferiora.

Gal. Oxyacanthes & rhois,& ribes vua legēda matura,plenior,acinis paucis bene nutritis potius quàm denſis,& paruis & ſtrigoſis.

Piper longum ſit,corpulentum,integrū, recens,linguam tarde,ſed diu commordēs. improbatur perforatum,vel adulteratum.

Meſues. Piper album ex hoc productum acrius longo, & nigro:maximum, pleniſsimum, graue non rugoſum.

Piper nigrum,alio maius,cortice tenuiore,& minus rugoſo,graue admodum.

Piſtacia ſint recentia,nucleo intus herbaceo,ſapore iucundo.

Thamar indi præferuntur ſubnigri,ſeu ſu

fuſci,lucidi,molles,recẽtes, pingues ceu vil lis quibuſdã, & radiculis intertexti, dulcacidi, ſeu ex dulcibus acidi, & vinoſo ſapore. Improbantur ſicci, carne prunorum adulterati: in quibus nigredo eſt obſcura, & prunorum odor & ſapor.

Pruna paſſa, vel acida ſunt, vel dulcia: vtraque ſint ampla & plana: carne intus multa, ſucculenta, firma: oſſe exiguo, foris vel melle aërio incruſtata, vel nigra, ſed citra ablutionem: non rancida, nec ſitulenta, nec puluerulenta.

Damaſcena & armenia magis ad aluum ſubducẽdã, & dulcia alia humidáq; ſunt eligenda Meſuæ quàm acida, vel horũ media. *Meſues.*

Senna folliculo (cuius precipuus eſt vſus) ſit ſubnigro, in viride inclinante, modicè amaro & aſtringẽte, à natura completo, recenti, ſemine intus amplo compreſſóque. Deterior eſt ſubalbus, nondum iuſtæ magnitudinis, aut maturitatis. Folia ſecũdum tenent locum ſi viridia ſint, & plena, non ſubalba, aut tenuia: ſurculi inutiles purgationi, ob id abiiciendi. Mirũ eſt hodie tam ‹‹ oblitos ſui & Meſuæ pharmacopolas, vt fo ‹‹ lia pluris & faciant & vendant quàm folli- ‹‹ culos. Noſtras verò hortenſis ſenna inefficacior eſt orientali, vt vocant, tamen non inutilis vſu quotidiano exploratur.

Vuæ passæ, pingues, carnosæ, cortice tenui sunt præstantiores libro 2. alimentorum nobis sunt Damascenę, Corinthiæ vulgares.

Damascenæ sunt deligendæ amplæ, fuluæ, transparentes, carnosæ, seminibus paucis, paruis, sapore vinoso.

Corinthiæ omnium minimæ sine seminibus, colore purpurascente, sapore delicatissimo, raræ, & prætiosissimæ.

Vulgares huc afferuntur, vel ex Prouincia capsulis abietinis, vel ex Hispania calathis spartaceis. Prouinciales omnium post dicta duo genera Damascenas intelligo & Corinthias præstantissimæ, præsertim quæ prunellatæ vulgo indigenis vocantur, opinor quòd acino sint pruni æmulo, hoc est nigro, sed quem ros cæruleus intexit. Non incelebres fuluæ, Picardatæ iisdem dictæ, Damascenis toto habitu proximæ, nisi minores essent, & carne parciore, minúsque solida. Ambæ in palmite siccantur intorto pediculo: hæ si pinguescant immodicè & ob id digitis hæreant, farina aspersa vitium indigenæ tegunt. Qui dolus est frequentissimus in Hispanis omnium ignobilissimis. Quas enim habet Hispania optimas sibi seruat: viles in alias septentrionis regiones transmittit.

Del

DELECTVS LIGNORVM.

AGALLOCHVM lignum, sit maculatum, odoratũ, gustu astringens, & subamarum, cute verius quàm cortice aliquantum versicolore, halitum mansu commendans, suffimẽtis expetitum thuris vice, eiúsque modo in igne liquescens, sed tardius, & aquæ iniectum mox subsideat, & bullulas edat. Xylaloë dicitur Aetio & Actuario, id est lignum aloës arboris, non herbæ, cuius tamen succum nigredine & amaritudine pauca, & succo intus gummoso nonnihil repræsentat: vnde opinor illi nomen hoc accessit. Crudum vbique Mesues requirit: quod enim à quibusdam coctum est excipiendi odoris gratia, vim amisit. Quod verò ostendunt officinæ, verius est aspalathum: quod si optimum sit, graue & detracto cortice rubens aut purpurascens, densum, odoratum, gustatu amarum: alterum deterius candidum, lignosum, inodorum. Sunt tamen qui eius loco oliuę arboris matricem substituant. Dios. Dios.

Lignum Gaiaci, siue ebeni species est, vt mihi videtur, quia ebenum toto habitu & viribus à Galeno scriptis refert, siue aliud lignum sit, eligatur colore fuscum & flauum, cortice ipsi ligno firmiter hærente, densum, graue, bene habitum ex

arbore ætatis mediæ, si poteſt recentiſsi-
„ mum (quo enim recentius, eo eſt ſucculen-
„ tius & vegetius) aut alioqui gũmoſum, ac
in eo nõ excorticato rami mediocres præ-
„ feruntur, ſi verò vetuſtus eſt truncus, (mo-
do non ſit putris aut carioſus, vel aliter vi-
„ tiatus, vt ſæpe videmus) quia ob craſsitiem
„ & duritiem diſſolutioni ſui magis reſiſtit,
„ pinguior manet quàm rami, cortex verò
ſiccatior. Contrà verò recẽtis cortex inter-
nus pinguior, & ſucculentus magis, quia a-
limenti plantæ vehiculum ferè fuit.. Eliga-
tur item ſapore dulci, amaro, acri ex inſula
meridiana ſancti Ioannis, temperata, irri-
gua, reſinoſius: ex inſula autem ſancti Do
minici in zona torrida aridius.

Palus ſanctus quibuſdam videtur ramus gaiaci, cui lignoſarum fibrarũ implexu vario, matrice nigra hodie in ebeni locum ſuſtitui ſolita, viribus denique proximus eſt, ſed valentior ſi recens eſt: imbecillior verò & ob tenuitatem citius exiccatus, ſi vetus, vt in aliarum plantarum ramis, & præcipuè ſurculis. Aliis diuerſus videtur quòd albeſcat magis ſuo cortice, & aliis quibuſdam de cauſis. Iudicium his permitto, qui arbores ipſas cædunt, viribus certè ambo ſunt proxima.

Santalum citrinum, optimum, & maxi-
mè

mè aromaticum, ſed inuentu rarum etiam Plateario.

Album peſsimum, rubrum medium bonitate eſt: frigida omnia gradu tertio, ſicca ſecundo. Quæ tamen ſunt in officinis, acri ſapore linguam mordent, præſertim citrinum, ob id non vtenda.

Xylobalſamum probatur recẽs, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, opobalſamum non nihil ſpirans. *Dioſ.*

Calamus aromaticus, quẽ officinæ oſtendunt, radix videtur & rei alterius quàm calami, tamen viribus proximis pollere odor & ſapor indicant: ſubalbus, odore & ſapore aromatico, non pulueruIentus inter frangendum. triennio ſeruatur.

CORTICVM DELECTVS.

CINAMOMVM deligatur tenuiũ partium, odoratiſsimũ, ſeu indicibili quadam ſuauiſsimi odoris gratia ſuper alia omnia præditum, guſtatu acre, & valde mordax, admodúmq; calidum, non tamen adeò vt moleſtè rodat, manſum verò rutam olere videtur, color illi eſt lacteus, cum giluo & cyaneo mixtus, ſeu cineritius, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, confringi facile. Leptocinamomũ, id eſt, tenue cinamomũ pro optimo vocatur Actuario. Quod verò cannellam vocamus, vel caſia *Galenus locis varijs.*

„ eſt, vel pſeudocinamomum, quãquam prin-
„ cipum cinamomorum ſex ipſi ſint differen
„ tiæ generales. annos triginta ſeruatum ſit
„ imbecillius, nec putes diutius ſeruari poſſe
„ integris viribus toto habitu corticiſque tenuitate.

Caſia quò cinamomo eſt ſimilior, ac odore & guſtu propior, eò eſt præſtantior. Eſt autem rufa, roſam expirans, & vinũ olens, guſtum dulcem præferens, & aromatũ modo vehementer odora, vnde caſia ſyrinx, id eſt fiſtuloſa & caſia ſyrinx fiſtula ſæpe apud Galenum dicitur, à purgatrice & Aegyptia res diuerſa, vt prius in fructibus admonui. illa corticem exteriorem, quem & fiſtulam dicunt, odoratu & guſtatu valentem habet: quod autem intus eſt maximè imbecillum, ob id inutile.

Macis ſit rufum aut flauũ, aromaticum, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & minimũ amaro: quóq; recentius & ſucculentius, eò melius, ne putes cum quibuſdam annos decem efficax ſeruari. Succus ex hoc expreſſus gũmi hæderę figura, quàm ipſum macis eſt valentius. Macer hodie deſideratur.

Tamaricis cortex ſit verus ex Gallia Narbonenſi potius quàm ex fonte bellæ aquæ paradiſo regia prope Melodunũ. Hic cũ ſit noſtrâs & paſsim luxuriet, vel lippis & ton

ſorib

ſoribus notus eſt, vt cortex radicis capparis.

Thuris cortex ſit craſſus, pinguis, odoratus, recens, læuis, non ſcaber, ſine membranis: adulteratur miſto cortice pini aut nucis pineæ, ſed hi ſine odore fumant non incenduntur, ſed thuris cortex ardet, & cum odoris fragrãtia vaporem iaculatur, ferè in glebis thuris miſtus inuenitur. Dioſ.

SVCCORVM DELECTVS.

OLEVM ex oliuis maturis expreſſum colore rufo, purum, perlucidũ, tenue, odore exiguo ſed grato, ſapore dulci, ſucacri, & indicibili, recẽs, aut non ita vetuſtũ, niſi vetuſto egeatur. In quo trigenarium trimo, & quadragenarium quadrimo eſt plurimo valentius, vbique craſsius, graueolentius, calidius, acrius.

Oleum virgo quod vocatur, eſt præſtantiſsimum: paucum ſit, ob id pretioſum. Dioſ.

Oleum omphacinum ex immaturis oliuis expreſſum ad viride inclinat, recens ſit, odoratum, morſus expers, ſapore acerbum. Huius penuria ablutum capiendum eſt.

Vinum deligitur varium pro ſcopis medicorum variis. Colore autem, odore, ſapore, conſiſtentia ferè probatur.

Acetum album tenuius ob id valentius nigro & medio, præſertim ſi æquè ſit acre & vetuſtum.

Mel sit vernũ aut æstiuũ nõ hybernũ. Auic.

Mel optimum ſit purum adeò, vt totum perluceat, odorũ, flauum, acerrimum, dulciſsimúmq; guſtanti & iucundiſsmũ: conſiſtentia nec craſſa nec liquida, ſed tam ſibi cohærens, vt cõtinuitatem ſuam quaſi linea longiſsima non interciſum ſeruet, ſi digito attollitur. Idem coquendo paucam ſpumã emittit, nec thymum immodicè olet.

Album etiam colore ſi fuerit, modo notarum bonitatis aliarum nulla deſit, nihilò deterius fuerit. Quin Hiſpani & Narbonẽſes mittunt albiſsimum, & longè præſtantiſsimum, idémque prædurum, quale etiam flauum hic præferunt liquido: quippe quod humore aliquo eſt vitiatum.

Me-ſues.

Aëromeli autem, id eſt, mel aërium ſeu manna Arabibus dicta, ſiue liquida ſit, ſiue granuloſa, eligatur alba, recens, dulcis, pura, & excrementorum, quo ad licet expers ex plantis odoratis & homini ſalubribus collecta, qualis laricea hodie probatur, anno ſeruatur. Sola prope granuloſa in vſu eſt, liquida, inuentu rara, quæ in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia: peſsima fuſca, cœnoſa, antiqua, ſaccharo & folliculis ſennæ adulterata: ſed hæc tẽpore molleſcit, & liqueſcit, dolúmque prodit.

Cera ſit flauiſsima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia ca-

ren

rens. Maurica tingendis flauo colore aliis quanquam nigricat, expetitur: alba, vel natura, vel ablutione fit: viridis mista ærugine: rubea immissa anchusæ radice, cinnabrio tamen sæpe tingitur.

Saccharum est præstantissimum, quod durum, solidum, & mutuo metarum allisu sonorum est, ligni sicci & solidi modo, tamen ob siccitatem & imperceptam raritatẽ leue, dulcissimũ, candidissimum, & niuis in morem scintillans, cohærens, quale Valentinum in metas pyramidũ æmulas (panes vocant) coactum, paruas, ponderis libræ vnius & dimidiæ, vel circiter: carissimum, & confecturis siccis aptissimum, penidiis ob siccitatem nimis friabilem, ineptum. 1

Illi dotibus istis & pretio est proximum quod Madere appellãt, sed in metas ponderis librarũ. 6. 7. 8. 9. decem formatur, confecturis expetitum, quia minus pretiosum, nõ multò tamen imperfectius. 2

Tertium statuitur lentile, album quidẽ sed pinguius, ob id vilius neque confecturis siccis aptum, sed penidiis idoneum. 3

Quartum ex Canariis nunc dictis insulis, olim Fortunatis, aduehitur, etiam intus albicans, bonitate inferius prædictis, præstantius sequenti, metis constat maximis, pondere lib. 10. 12. 4

5 Quintum ignobilissimum sancti Audomari dictum, foris albidũ, intus subrubrũ, tanquam alio fartum,& foris dolo tectum, metis æqualibus, omnium glutinosissimũ, ,, condituris siccis ineptissimum,liquidis ser- ,, uit & syrupis , opiatis, conseruis, & similibus,quia vilissimum , & vilitatẽ tegit aliorum mistura. Id si mare sentit (nam eo naues ob grauitatem saburrant) rubrum vulgo dictum fit, quanquam sunt qui rubrum spumam & spurcitiã omnis sacchari se coquendo purgantis existimant. Ex micis horum collisu elisis etiam metas hic quidam cogunt,quæ simplicium naturã sequuntur. Ex his quod generosissimum minimam coctionem sustinet ne puluerescat, ignobilissimum contra: cætera pro accessu , aut recessu variant.

Acacia nostras,modo non putruerit,aut situlenta euaserit, bona adhuc fuerit vetusta , nisi recentem medicus exigat ob scopum aliquem.

Dios. Mesues. Aloë optima sit pinguis,glutinosa,friabilis digitis,facilè liquescẽs,ex rubro ruffa hepatis modo,coacta & intus foueata, proinde minus grauis,bono odore,myrrhã æmulante , licet planta tota odore sit tetro eximiæ amaritudinis, sincera,nitida, transparens, arenularũ & calculorum expers, qualis

lis eſt indica. Adulteratur Meſuæ & aliis, & notas iſtas non habet.

Elaterium, & Glaucium & Lycium ſi habebuntur notas ex Dioſcoride require.

Glycyrrizæ ſuccus ex Creta optimus, hoc eſt, dulciſsimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui confractus ſplendeſcat, nigerrimus, & qui linguæ ſubditus tandem totus eliqueſcat.

Hypociſthis licet quædam flaua, alia virens, alia candida Dioſcoridi dicatur, ante præparationem intelligitur. In offas enim conformata eſt nigra, lenta, ſapore aſtringente, odore non ingrato.

Ladanum probatur odoratum, ſubuiride, facile molleſcens, pingue, reſinoſum, quod arenas non collegit, nec ſqualore obſitum eſt, quale Cyprium, ſed Arabicum & Lybicum eſt vilius. *Dioſc.*

LIQVORVM DELECTVS.

Opos eſt liquor ex planta vulnerata, terebrata, ſcarificata, caſtrata, ſponte defluens, ſed ſuaui guſtu.

Opus Cyrenaicus ſit acer, mordax, modice rufus, nõ porraceus colore, tranſlucẽs, myrrhæ æmulus, odoratus, & qui dilutus cito albeſcat. Ex Taprobana inſula in mari Indico maxima hodie à Luſitanis conuehitur, belzoe indigenis dictus, & nobis

inde

inde belzoin. (Nam indicus etiam Mesuæ laudatur) corruptius bencoin. Assa aromatica & odorata, quibus corruptè etiam dicitur, nomine à lasere herba detorto, à qua planta hic liquor defluit, vt etiam assa fœtida à lasere Parthico & Persico, & cum Mesue à Medico & Syriaco, cuius liquor virus & putrilaginem olet Dioscoridi.

Diosc. Opium dictũ, quod nigri μήκονος, id est, papaueris, fit opos, id est, liquor, vt meconiũ eiusdem succus laudabatur olim Thebaicũ & Hispanum, nunc Apulum in vsu esse frequentiore audio. Opium habetur optimũ, graue, densum, gustu amarum, odoratu, soporiferum, quod facilè aqua diluitur, læue, candidum, neq; asperum, neq; grumosum, quódq; inter colandũ non vt cætera coëat, & in sole diffundatur, deinde admotum lucernis non atra luceat flamma, extinctum denique odoris vim seruet.

Diosc. Mesues. Opobalsamum probatur recens, validi odoris, sincerum, non ad acorẽ vergens, dilui facile, læue, astringens, mordens gustu modice, in laneam vestem effusum nec maculam facit, nec si eluatur notam relinquit, lac coagulat, in aqua, aut lacte celerrimè liquatur, & colore lactescit. Idem senescens crassescit, deteriúsq; habetur Diosc.

Opopanax, id est, panacis heraclij radicis incis

incisæ, vel caulis liquor, candidus, dum recens est, dum aruit, colore foris croceo, aut subflauo, intus candido, odore graui, seu cum Mesue odore bono, sed succo amarissimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facile in aqua liquescens. Damnatur niger admodum, & mollis. *Diosc.* *Gal.*

Euphorbium sit lacteum, causticum, & vrens, tenuium partium vel orobi magnitudine, sarcocollæ modo emicans, vel in ouillis aut hędinis ventriculis exceptum & cõcretum, vitreum, transflucens, acre, recẽs, albissimum, vbi calore multo & igneo egetur: vbi modico, luteum & vetus. Recens enim albius est, & calidius, & leui gustatu os accensum diutius sic tenet, vt cætera gustata euphorbiũ resipiunt. Color autem hic caducus est, & citò euanidus, fitq; vetustate cineritium, pallidius, aut flauius, & modice calidum. Bimum aut trimum adhuc me- ‹‹
diocre viribus est, & interdum quadrimum: ‹‹
quinto autẽ aut sexto anno exoluitur, pro- ‹‹
cedentéq; tempore totũ elanguescit, ne pu- ‹‹
tes cum vulgo annis decem posse integrum ‹‹
seruari, etiã cum milio, lentibus, fabis. Re- ‹‹
cens verò quia viribus est violẽtis, nõ vten- ‹‹
dum, nisi medici optimi consilio, pręsertim ‹‹
sumendo remedio. Mesuæ verò optimũ est leue, fragile, pallidum, clarum, acerrimum,

odore mordax, annotinum: nam recentius igneum eſt & venenoſum.

Galbanum laudatur ligno purũ, aliquid tamen ſeminis miſtum habens, odore graui, ſapore abominabili, pingue, in Ammoniaci aut thuris ſimilitudinem chartilaginoſum, humidi & aridi medium.

Ammoniacum probatur purum, ligno, arenis, terra, ſordibus, bene coloratum, odore caſtorij, ſapore amaro, prædenſum, & in thuris maſculi ſimilitudinem minutis glebis chartilaginoſum.

Gale. libr. 1. Anti. Sagapenum laudatur perlucidum, foris rufum, intus candidum, acre, odore porri, ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum, quibus adulteratur: galbano albiori eſt ſimile. Nam ſpumoſa, cohærens, albior, leuiſque pars galbani in ſagapenum degenerat. *Ibid.* Altera denſior, & multo quàm aliud galbanum conſtrictior, fit galbanum optimum, ſagapenum reſipiens, eáq; tanquam præſtantiſsima vtendum. ſi verum eſt, vino aut aqua ſtatim ſoluitur, adulteratum non liqueſcit. Meſuæ verò optimum ſagapenũ cenſetur ex albido rubeſcens, odore porri, non omnino laſeris, nec galbani, quibus adulteratur, ſpiſſum, ſed tamen leue, facile in aqua reſolubile.

Scammonia vel ſcammonium ex Myſia

Aſiatic

Asiatica defertur laudatiſsimum, hoc eſt, nitidum, rarũ, fiſtulis tenuibus, fungoſum, leue, taurino glutini, vel gummi colore ſimillimum,& clarum, linguam parum vehementer vrens, linguæ ſaliuoſæ tactu vel humoris alicuius albeſcens in fragmentis, & lacteſcens, tenerum fractu ac pulueratu facillimum, odore bono ſed ſuo, non autem fœdo. Syriacum & Iudaicum graue & denſum improbantur: tamen Antiochenum Meſues commendat. ſi verò linguam vehementer exurat, thitymali ſucco vitiatum iudicatur.

RESINARVM DELECTVS.

MASTICHE laudatiſsima fulgore quodam ignis ſplendida, cãdore ceræ Tyrrhenicæ, ampla, retorrida, friabilis, ſtridens friando, odorata, minimum acris, Chia, id eſt ex Chio inſula, calida ſicca ordine ſecundo, parum aſtringens. *Dioſc. Gal.*

Deterior eſt viridis & nigra, Aegyptia dicta aut pontica, bitumini nigredine ſimilis. Eſt autem lentiſci arboris reſina.

Terebinthina reſina ex terebintho arbore defluens, optima eſt alba, vel cærulea, vel colore vitri, perlucida, odorata, terebinthũ olens, ſubamara, chia, aſperæ arteriæ & ori mordax, liquida. Huic primatum inter reſinas dat Dioſ. ſecũdas tribuit maſtiche, cõ-

trà

trà Galenus, ob id eam ſtatuimus primam.

Hodie ex Cypro inſula & liquida, & per ſiccationem coactior aduehitur non cōtemnenda. Huic proxima eſt larix dicta ſeu laricea ex larice arbore, in qua mannam ferè colligũt. Larici bonitate & tota natura eſt affinis abietina, quę hodie prope ſola ꝓ terebinthina, ab omnib⁹ officinis ſupponitur magno errore, cum ſit multò inferior terebinthina. Quod ſi Galenus nō modo terebinthinam exigebat, ſed Chiam tanquam omnium præſtantiſsimam requirebat, qua nō dico ignominia ſed pœna mulctãdi ſunt rhopopolæ, qui ſciētes abietinã pro terebinthina vendunt, vſurpántque non ſine medicorum id permittentium infamia & culpa.

Præter has picea, pinea, ſtrobilina, cypariſsina, Dioſcoridi & Galeno memorantur, & liquida è pinu & picea, quæ quòd olim à Colophone vrbe Aſiæ minoris petebatur, colophonia vocabatur: nunc neſcio, qua ratione fecerit terebinthinæ diſtillatæ ſolam vocent Colophoniam.

GVMMIVM DELECTVS.

GVMMI ex acacia Aegypti ſpina, Arabicum, vulgo dictum, & gummi abſolutè, laudatur vermiculorum in ſpeciem cōtractum, vitri modo perlucidum, purum: refrigerat, denſat.

Canc

Cancamum Arabicæ arboris lachryma vulgo gummi lacca, præſtãtius eſt ex Dioſcor. legendum.

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lachryma: ſolis Arabibus & Grẹcis recentioribus cognita, eligatur quæ igni vel ſole ex rubro albeſcit, perlucet, friabilis eſt. Ea enim eſt melior & tenuior & durantior: eadem pani calido impoſita madeſcit, ſi ſincera eſt: areſcit verò, ſi ſpuria.

Deterior eſt craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata, vaſe eburneo cum ſemine pſyllij aut lini, annos quadraginta ſeruari poſſe quidam affirmant.

Gummi oleæ Aethiopicæ corruptè elémi dictum, melius eſt ſcammonio ſimile, fuluum, ſtillis exilibus conſtans, mordax.

Dãnatur Ammoniaco vel gummi Arabico ſimile colore, nigricans, morſus expers. Quod proferũt officinæ eſt reſinæ piceæ aut pinus, quam Burgundicã vocamus, colorē & conſiſtẽtia & odore primo, deinde tamen valentiſsimo & multis graui.

Gummi iuniperi vulgo Vernix, quia verno tempore exudat & legitur, bonum eſt recens, perlucidum, pallidum dum veterauit, flaueſcit, & fit friabile maſtiches modo: quam toto habitu multum mentitur. Dioſc.
In vſu frequentiori tamen eſt ſcriptoribus

& pictoribus quàm medicis, prçterquam in suffitibus, qua autē ratione non video, cum ipsum vt & thus caput grauet, & vapore crasso & calido repleat.

Myrrha arboris Arabicæ lachryma eligēda, recēs, squallore & situ obducta, leuis, tota concolor, & quæ confractas vnguium modo & læues venas ostendat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica, viridis, perlucida, mordax: odoris gratissimi, nullo vitiata liquore. Post hanc secunda est tenuis, bdellij modo facilè sub digito mollescens, odore grauiuscula, apricis nascens. Mala,
" nigra, aut colore picis, grauis, retorrida, ma
" turitate maximè exoleta.
" Omnium pessima, pingui carēs, cano si-
" tu obducta, acris, ad gummis imaginē ver-
" gens, & viribus eius proxima. Ob id adul-
" teratur gummi macerato aqua, in qua myr
" rha maduit. Vera enim est rara inuētu, præcipuè sincera. Nā in optima myrrha opocalpason inuenitur ab optima myrrha diuersum, vt in nostris simplicibus abunde
" docuimus: propter quod & alia, myrrhæ in
" sumendis parum tutus est vsus.

Myrrha stacte, id est, ex myrrha recente, pingui, & solo lætiore nata exudans & stillās, cum ex aqua pauca tusa, deinde ma-

chin

china exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratiſsima, pretioſiſsima, minima portione efficaciſsima, multò rarior ipſa myrrha. Nam quæ ſtyrax liquida vulgò dicitur, ſi vera eſſet, myrrha fuerit ſtacte: ſed cùm odore ſit teterrimo, à myrrha alieniſsima res eſt.

Quod ſtillis illis expreſsis magma myrrhæ ſupereſt, vulgo quoque ſtyrax rubra dicitur.

Bdellium lachryma arboris Sarracenicæ vel Sembrachenicæ cum Hermolao. optimum eſt carens cortice, ligno, ſordibus, vt taurinum glutens, tranſlucens & clarum, odore vnguis marini incẽſum, guſtu, amaro, intus pingue, & ſi tactu ſubigitur molleſcit.

Scythicum eſt atrius, reſinoſius, molliẽs magis. Arabicum reſinoſum, liueſcens, lucidum, magis ſiccans, niſi recẽs ſit & humidũ, & tundendo facilè molleſcens. Indicum, ſordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gummi, ſed id minus eſt amarum, & minus ſuffitu odoratum.

Styrax lachryma arboris Syriacę probatur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcens, albicantibus grumis, acer admodum, & amarus, quamplurimum in ſua odoris fra-

grantia permanens, & qui ſubactus melleū reddat liquorem. Deterior, niger, furfuroſus, friabilis, cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi, ſed dolus his notis deprehenditur. Pretioſiſsimus erat & paucisſimus Galeni ætate, qui ex Pāphylia in calamis & in arundinibus afferebatur. Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autem quod calidiſſimum, & odore & guſtu valentiſsimū eſt.

De ſtyracis duobus aliis generibus ſuppoſititiis in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Perſicæ lachryma, pollini thuris ſimilis, rufa, emplaſtica, ſubamara ſine morſu ſiccans Meſuæ. Item valentior eſt flaua quàm alba, & quo amarior, eò melior.

Dioſc. Adulteratur gummi miſto, puluerata etiam ſuſpecta eſt adulterij. Vera enim rara eſt inuentu.

Succinum vel Electrum eſt lachryma ex pinei generis arboribus exudans autumno, ex Germania ſeptentrionali & inſulis maris Germanici, larga mitti ſolita, incenſa pineam apertè olet charabe vulgo & ambra dicitur: medicis in vſu raro.

Ambar verò ſeu ambarū ſeu ambra Arabibus & Grȩcis recētioribus eſt odoramēti genus cineritio colore. Arabica, ſubalba: Indica,

ca,rufa,pinguis,odorata,ſuccinū orientale dicta Hermolao. Nigra omnium peſsima.

Thus lachryma arboris Arabicæ, pinguius,albius,emplaſticū: flauius eſt ſiccius, & antiquatū magis. Quod fœmininū vocant reſinoſum magis eſt ac molle, citò ardēs:quod maſculū,primū albicat,tandē etiā ruſeſcit & flaueſcit. Perlucidū eſt,ſi præſertim guttarum formā retinet. Adulteratur reſina piceæ & gummi, ſed thus ardet, gūmi nō inflammatur,reſina in fumum abit.

Mānam ſeu mannam thuris Græci propriè vocant micas thuris, ex magnis faſciculis concuſſu eliſas cū fragmentis quibuſdam exiguis corticis thuris arboris.

Tragacātha laudatur alba,perlucēs,gracilis, læuis, ſincera, ſubdulcis. Saliua in ore diu lenteſcit. Quæ verò eſt antiquata, magis palleſcit primū,deinde rufeſcit,tandem etiā flaueſcit:quod lachrymis prope omnibus cōmune eſt:fitq; tragacātha hæc annis amara, ob idq; calidior, dulciū cæterorum more. Ob id etiam vulgus tragacanthā flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani & diacucurmæ maiori & aliis q-buſdam cōpoſitis miſcent, quæ calida ſunt præſertim vbi cocta ſunt,& vt dicūt fermētata,poſt annum ſcilicet dimidiū:aliis verò frigidis aut tēperatis albam aut pallidam.

METALICORVM ET TERreorum *delectus.*

AVRVM & argẽtũ indice lapide explorãtur & probantur, colore ſcilicet flauo in lapide relicto. Igni quoq; & aliis explorantur fabris aurariis.

Lithargyros auri omniũ optima, præcipuè foliata, aureo colore. Liquatur vt cera ſed non mox, vt lib. ſequente in liquatione
" audies: materiæ ſolius in emplaſtris rationẽ
" obtinet, ſeruatur vaſe vitreo, plumbeo, ſtan-
" neo, argenteo. ſiquidem aliam omnem ma-
" teriam exedit, & defluere facit Dioſc.

Lithargyros argenti & plumbi deterior.
" Eſt autem horum metallorum ſe igni pur-
" gantium vitium, ſeu ferueſcentium ſpuma.

Arſenicum, id eſt auripigmentum optimum eſt, aureo colore, nulli materiæ permiſtum, cruſtoſum, & in ſquãmas tanquam bracteolas fiſsile. Alterum globoſum, glandis effigie, pallidum, & colore ſandarachã imitans: vtrunque cauſticum eſt. In eiſdem metallicis fodinis quibus ſandaracha gignitur, in Ponto & Cappadocia.

" Sandaracha arſenico affinis natalibus &
" natura, quin & in eam arſenicum vſtione
" degenerat: ob id auripigmentum & arſenicum rubrum quibuſdam dicitur: probatur colore rufo, ſaturatior ceu cinnabaris rubro,

bro,ſulfuris virus redolens,friabilis,aliena materia carens cauſticũ eſt. Ne ergo poſthac ſandarachæ nomine gũmi iuniperi accipias in compoſitionibus Græcorum.

Aes vſtum probatur rubrum,& quod tritum colore cinnabarim imitatur, nigrum verò pluſquam decet exuſtum eſt. *Dioſ.*

Squamma æris laudatur craſſa, rufa, præſertim ſi aceti reſperſu æruginem contrahat. *Ibidem.*

Flos æris ære fuſo & aqua effuſa exilit ſubito milij effigie & numero:optimus eſt breuis,grauis,ſplendens:cum teritur rufus, friabilis.adulteratur æris ſquamma aut limatura,ſed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quaſi bis toſtum,eſt perfecti æris velut fex ſubſidens & cohærens imæ fornacũ parti:ablato ære viſitur,acre eſt vt æs vſtum,præfertur quod ſaporem æris & æruginis habet,aſtringens & vehementer ſiccans linguam,quod exuſta ochra ſibi non vendicat,quæ tamen diphrygis vice venditur:adulteratur enim ochra vſta.

Scoria eſt metallorum omniũ velut ſtercus.ſcoria plumbi optima eſt,denſa,fractu contumax,ceruſſam planè repreſentans,nihil plumboſum habẽs,ad luteum colorem accedens,vitri ſplendorem imitatur.

Aerugo eſt æris velut rubigo,acris eſt &

mordax & caustica. Flos ęris Guidoni & sę-pe idiotis aliis male dicitur.

Aerugo sincera cōpressu digitorū diffunditur, dentium quoque appressu cedit, læuis est ac æqualis & sine asperitate. post fossilē præfertur rasilis nobis hodie sola in vsu.

Sori, chalcitis, misy, & ex transmissa per hæc aqua & siccata chalcanthum, acria sunt & vrendo escharas inducunt.

Sori in fodina infimum, crassissimum, lapidosius, vehementius compactum, in humore nō liquescit, friando nigrius ceu melanteria apparet ac scintillat vt misy, in multa foramina dehiscit, olfactu & gustatu virus olet, subpingue astringens est.

Misy summum grumosum & frustulosum magis est durum, auro simile, & friando auri colorem repręsentans, & stellę modo splendens, ægrè liquescit. Cypriū ad ocularia medicamenta optimum, ad cætera remedia Aegyptium efficacius. Diosc.

Chalcitis situ & natura horum media, æri similis, friabilis, non lapidosa, nec inueterata intercursantibus oblōgis venis splē-dentibúsque. promptissimè liquescit.

Chalcanthum optimum est molle, concretum, graue, cæruleum, translucens, quale est stillatitium, concreto & coctili præstantius.

Mel

Melãteria præſtat,ſulfuris colore,læuis, pura,æquabilis, aquæ contactu confeſtim nigreſcens,miſyos modo cauſtica.Dioſc.

Cadmia fornacaria melior eſt botrytis, id eſt,racemoſa,in ſummo fornacis ærariæ affixa, denſa,modicè grauis,in læuitatem magis inclinans,colore ſpodij,& quę fracta cinerulenta & æruginoſa eſt.

Cadmia,lapis calaminaris vulgo dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt & augent etiã hodie fabri ærarij. Is alieno ſapore mãdẽti eſt,& in farinã tritus,aceto ſub actus,in ſole ſiccatus coit in lapidẽ,in igne manet & fuliginem edit luteam vel æreã. quæ lapidi cuidam in lapidũ fodinis inuento à nonnullis malè pro cadmia ſuppoſito non conueniunt. Dioſc.Id quod dum fit, pompholyx ceu fuligo quędam alba tenuis ſummæ fornacis cameræ adhærens parietibúſq; ac tectis & ſpodos illi perſimilis,ſed grauior,in pauimentum recidit.Vtriuſque magnam nobis copiam ſuppeditant fornaces ærarię Pariſiis, in via diui Martini prope Budæi,piè vita functi,ædes.

Ceruſſa olim Rhodiaca Corinthia, & quæ Puteolis in Italia fiebat,cęteris albior, leuior,tenuiorum partiũ,ad emplaſtra alba maximè commendabatur.

Sulfur viuum eſt optimum, præſertim ſi-

nitedulæ, ſeu fulguris modo ſplendeat & perluceat, nec ſit lapidoſum, vſtum verò eſt melius virens ac præpingue.

Sulfur enim ignem expertum, quo virentius, oleoſius, pinguius, eo melius.

Alumen ſciſsile non in fila tantum, ſed digitis friabile, vulgo plumæ, omnium ſubſtantia eſt tenuiſsimum & pretioſiſsimum, aquæ innatat, linguæ, & cuti integræ mordaciſsimum, igni liquatur vt alia alumina: quibus notis tribus ab amianto lapide pro ipſo ſupponi ſolito facilè ſecernitur. Liquidum maximè craſſarũ eſt partium & viliſſimi pretij, quia in omnibus regionibus inuentu eſt facile, cruſtæ & lateris figura: quia facilè opinor liquatur, liquidum dicitur.

Rotundum & aſtragali figura in medio eſt amborum.

Gypſum vrendo ſeu vt vocant coquẽdo, vt petra in calcem vrendo coquitur, fit emplaſticum: vſtum verò præterea vt cùm in fornace & camino lapides iungit, aut calcinatum vt vocant, minus eſt emplaſticum.

Spuma nitri, aphronitrũ, nitrum videri
„deſierat, nec probo ſalem petræ ipſorũ lo-
„co medicamentis miſceri: mallem nitrum
„candidum, quod mihi ex agro Nauarrę datum eſt, minimum, ſalſum.

Nitrũ præſtantius eſt album rubro per-

miſtum,lucidum in fracturis laminoſum, fragile,læue,ſpongioſum,ſalſum, mordax, naturale.

Sal foſsitius,vulgo ſal gēma,quibuſdam videtur,ſed Meſuę ſal naphthicus,omnium valentiſsimus,ſecūdo loco ſal gemma,tertio mineralis,infirmiſsimus eſt marinus.

Sal armeniacus, Ammoniacus quoque Dioſcoridi & Galeno dici videtur,ſubacer eſt ac leuiſsimus.

Stimmi vel ſtibium vulgo antimonium, optimum,ſplendidiſsimum,& modo nitedularum emicans,confractu cruſtoſum,terræ & ſordium expers,friabile. *Dioſ.*

Chryſocolla laudatiſsima eſt armeniaca,colorem porri quàm ſimillimum reddens,pura,terræ & calculorum expers. *Dioſ.*

Cyanus, in cuius fracturis velut ſtellæ quędā aureæ ſcintillant,vnde lapis ſtellatus Meſuæ dicitur,& vſtione fit cęruleus magis:probatur maximè ſaturatus colore nominis ſui Dioſc. Meſuæ verò eſt colore viridior & cæruleus,maculis aureis interceptus,grauis,metallorum expers.

Armenius lapis præfertur læuis,perquā ęquabilis,calculi expers,colore cęruleo friabilis Dioſ. colore ex viridi obſcurus,terreus,& indus,maculis viridibus & nigris diſtinctus,attactu læuis,& aſperitatis expers

non

nondum exactè lapis, ſed friabilis & pul-ueratu facilis Meſ.

Ochra eligenda leuiſsima,& omnino lu-tea,friabilis,non lapidoſa,vritur & lauatur vt cadmia. Dioſc.

Lapidum in medicamentis Græcorum rariſsimus eſt vſus.

Iaſpidem viridem Galenus,omnem iaſpi-dem medicamentoſum tradit Dioſc.

Arabes quoq; compoſitis quibuſdã car-diacis ſaphyros,hyacinthos,granatos,ſardi nes,margaritas cõmendant. De his Alber-tus magnus,Serapio & alij plærique multa prodiderunt,quàm verè æſtimato.

Dioſ. Hæmatites probatur friabilis,ſaturato colore,niger,durus,& ſuapte natura æqua-lis,nulla ſorde admiſta,nullóque zonarum diſcurſu.

Dioſ. Magnes ferrum promptè trahat,ſit colo re ad cæruleum vergente,denſus,nec admo dum grauis.

Lapis iudaicus metæ ſtriatæ forma, te-ner & friabilis.

Corallus lapis Actuario dicitur,aliis ar-bor lapidoſa,ruber & niger eſt Dioſc. No-bis etiam albus & aliter coloratus. Viſus mihi foris albus,intus ruber.

Sigillum Lemnium,in placentulas quaſ-dam exiguas formatum characteribus tur-cicis

cicis ſignatum, colore nunc pallido, nunc rufo, ſapore parum aſtringente.

Bolus armenia colore ochra ideſt pallida vel lutea, promptiſsimè in ſummum læuorem calcis modo ſoluitur piſtillo, aut quouis liquore, arenoſa ſubſtantia caret. Tam callidè hæc vt ſigillum Lennium & alia pleraque adulterantur hodie vt pro veris recipienda non ſint, niſi ab eo qui collegerit, fides ſinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALIBVS
ſumptarum delectus.

SANGVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo & herbis, calculum frangentibus, vt fœniculo, ſeſeli, lauro, auguſto mēſe iugulati, medius efflueš eligatur: nam primus tenuior, poſtremus craſsior putatur. Vaſe vitreo receptus linteo raro tectus, ſole ſiccetur.

Sanguis draconis veterū, hodie igorantur. Qui verò oſtenditur, factitius eſt ex hirci ſanguine, bolo armenia, & ſucco ſorborū vel aliis.

Lac vaccæ, capræ, aſinæ iuuenis, aliquandiu poſt partum exercitæ, & bene paſtę prę ſertim idoneis ſibi paſcuis, vernum largius ſed humidius, aut autūnale parcius ſiccius, & butyro diu ſeruando aptius. ſit autē quatenus lacti datum eſt, dulciſsimum, albiſsimum,

mum,cõſiſtentia mediocri,ſi vaccinum eſt: tenuiori,ſi aſininum vel caprinum.

Serum lactis capræ iuuenis nigræ,ſalubribus alimentis nutritæ paulò antè fœtæ præfertur Meſuæ,ſecundas tenet ſerum lactis ouini.

Adeps ex animali florente autumno lectus,reponitur vel incuratus,lotus,ſiccatus in vmbra,vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni,in vaſe duplici. Alij toſto in veru animali cadentem excipiunt.

" Medulla vt adeps ſumatur à fine æſtatis,
" ad hyemis initiũ,ex florenti animali:& re-
" ponatur loco ſicco & edito,& ſeptentrionẽ
" ſpectante: reponatur cum foliis lauri ſiccis,
" ne putreſcat,aut ſitum ducat. Recens etiam
" tenerorum animalium vſurpatur.

Cerebella paſſerum vere & autumno captorum reponuntur,cum vitello oui & melle,vel ſole aut cinere calido ſiccata: cornu Rhinocerotis eligatur legitimum.

Mumia Serapionis,cum ſit Dioſcoridis piſſaſphaltum,id eſt pix & bitumen,ex horum notis noſcitur. Quod verò nobis hodie eſt mumia,liquamen eſt hominũ aloë, myrrha,& ſi datur balſamo in ſepulchro condi-
" torum. Carnes enim cum humanis oſsibus
" retorridæ ad nos afferuntur.

" Tunicam interiorem ventriculi gallina-

rum

rum quia inutilem confirmat Galenus, de illa ne labora.

Iecur lupi ſi potes florentis, & bene habiti, aut etiã teneri potius, & recens quàm ſiccatum eſt præſtantius. Poteſt tamẽ ſiccatum in multos dies ſeruari, vt pulmo vulpis.

Renes ſcincorum, qui crocodili ſunt terreſtres, ſiccati ſeruentur, corpulenti & non ſtrigoſi. Dioſc.

Caſtorium elige, id eſt caſtoris teſtes, qui ex vno principio committuntur, & quibus eſt intus liquor ceroſus, friabilis, odore graui, & virus olente, guſtu acri & mordaci, recens tamen melius veteri quibuſdã eſt. Nigrum autem fœtidũ, rancidũ, die vno necare ſumptum affirmat Auicenna de venenis. Dioſ.

Oeſypus, id eſt ſuccidarum lanarum pinguitudo ſeruetur purus, ex ouibus integris non ſcabioſis. Hyſſopus humida ineptè vulgo dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc: præſtantiſsima tamẽ fuerit rara, leuis, habitu rha Barbari, ſed fuſca magis interdũ & ciner itia & alba, odoris gratia multum cõmendabilis, nigra autem reiicienda, & quam vulpes deuorarint & vomuerint. De hac uide Garciã ab Horto

Moſchus melior eſt ſubflauus quã nigricãs, & qui pelui humectatæ immiſſus leuior euadat, quàm qui grauior. Ex Catay tamen

„ niger præſtantiſsimus hodie affertur. Ferrugineus fere eſt noſter, non quem Auicenna probat citrinus, Alexandrinum vocans, eſt odore in opum Cyrenaicum inclinante ſed valentiore, pręter ſummam aliam in eo fragantiam glebulis exiguis conſtat, ſerua-
„ tur melius pyxide plumbea cera obturata
„ per ſe, ſi autem odoris gratiam perdidit re-
„ pone vaſe vitreo aperto, & ſuſpēde in cloa-
„ ca, ſic enim recuperabit, ſi Plateario credimus.

Dioſ. Cantharides probantur in frumento inuētæ, verſicolores, & quę luteas in alis trāſuerſas habent lineas corpore longo, craſſo,
„ præpingues. Sed inertes ac imbecillæ quæ
„ vnius ſunt coloris. Capiantur vere, & phiala ſeruētur: necentur autem vt iubet Dioſc.

Meſues. Gallus ad ius purgatorium eligatur, rufus, plurimum annoſus, ſed tamen adhuc ad motum, pugnam, coitum, alacer: & in dimicādo validus, macri & pinguis medius, hoc eſt bene carnoſus: præparatio autem eius ex Meſue repetenda.

Vnguis odoratus, Blatus Bizantis Actuario, blatta bixantia vulgo, conchylij tegumentum eſt odore caſtorium referente, ad ſuffitus idoneū: ipſa enim teſta mox liquatur igni bituminis modo, quod etiam improbè ipſa olet, quidam albicantem odoratam

tam

tam magis commendant.

Vniones ſeu margaritæ ex quodam con charum genere auulſi, ſint corpulenti, integri non perforati. Sunt qui à natura perforatos præferant, quòd per foramen excrementis ſint purgatæ.

De viperarum delectu lib. 4. noſtræ methodi in theriaces compoſitione, quantum ſatis eſt diximus.

Ladanum ſit nigrũ, molle, glutinoſum, graue, odoratum, friabile autem vetuſtate elanguit.

Ex prædictis aromata ſunt, amomum, ci namomum, caſia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica, partes balſami, crocus, fo lium, foliũ malobathri, ladanũ, aſpalathũ, xylaloë, macer & recẽtioribus Ambra, mo ſchus, vnguis odoratus, caphura, cubebæ, do ronicũ, galanga, caryophyllum, macis, nux moſchata, ſantalum triplex, cornu monocerotis, cedoaria. In his quæ odorata magis ſunt, in ſuo genere ſunt præſtantiora. Sapore autem ſi explorabis, permulta continen- " ter ne guſta, ſed vel os interea ablue, vel pa- " pyrum mãde, vel tempus interpone, donec " prioris aromatis ſapor exoleuerit, vt non " prioris reliquiæ iudicium tibi falſum affe- " rant poſterioris aromatis. Hęc cũ ſint eſſen " tiæ tenuioris, celerius exanimãtur, præſer-

tim aëre calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiam iam comminuta. Ob id vtenda cum vigentiſsima ſunt, nondum verò carioſa, foraminulenta, exoleta, exanimata, emortua.

Ex his itē purgantia ſunt agaricus, colocynthis, cucumer agreſtis, elleborus vterq;, tithymali, daphnoides, opopanax polypodium, ſagapenum, ſarcocolla, dracunculus, ſcammonium, euphorbiū, caſsia fiſtula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & armenus, manna, rha barbarum, Thamar indi, turbith, ſenna, & alia quædam Meſuæ & aliis tardita.

Quæ maiore cura & ſtudio ſunt deligenda, reponenda & ſeruanda: & quæ vi malefica ſunt prædita, caſtiganda, vt libro ſequēti dicemus.

Adulteria, quod in primis ad delectum conferant, ob id in hunc librum reieci, eáq; ſimplicibus ipſis dolo mentitis aſcripſi, ne longius lectori diſquirenda eſſent: fuſius tamen hæc ipſa perſequi non placuit ob dictas à nobis cauſas libro 3. methodi medicamenta componendi, vnde in hunc librū ſi qua de adulteratorum notis deſiderabis, transferre potes.

Supereſt in hoc etiam primo deſcribere analoga quæ vocant, & antiballomenta, quòd

quòd hæc ambo non parum ad medicamentorum delectum commodare existimem, vt libro sequenti agamus tantum de multiplici præparatiõe medicamẽtorũ simpliciũ ad cõpositionem vtili, vel etiam necessaria.

Cum nomẽ alicuius simplicis medicamẽti cõmune multis scribitur sine additione, quod ex illis intelligendũ sit, quia insignius vel rei propositæ aptius, vt ammi, anisum, anethum, apiũ, cnicus, cuminũ, gith, lybisticum, nasturtiũ, psylliũ, seselli, staphis agria, semine sunt efficaciora. Ergo apiũ, ammi, anisum, anethum, id est semen. Adhæc, anisum Creticum, ammi Illyricum, melius.

Aloë optima qualis Gal. Indica, Mesue succotrina.

Acetum ex vino: Nam ex hydromelitæ, ceruisia, & aliis fit, sed inefficacius.

Agaricus, albus & fœmininus & qui notas omnes optimi agarici à nobis prius scriptas habeat, & in cæteris similiter.

Agnus, flos aut etiam semen.

Alumen scissile, quia præstantissimum.

Aristolochia rotũda. In vnguentis verò clematitis.

Amomum scythicum, & cũ notis scriptis.

Balsamum, opobalsamum.

Bryonia alba, potior quàm nigra.

Buglosum vtrunque, id est, folia & flores.

Caſia vel caſsia in libris Græcorum, noſtrũ vulgare cinnamomum,quę in libris Arabum caſsia lignea dicitur.
Caſsia verò fiſtula ponitur quãdo medicamentum Arabum eſt purgatorium.
Cardamomum,minus.
Capparis,cortex radicis.
Coriandrũ,Cuminum Aethiopicũ, ſemen.
Centaurium,in purgantibus,minus:in aliis maius.
Calaminthe montana : quia efficacior domeſtica.
Coſtus cùm reuera vnius ſit generis ambiguitatem nõ habet: Radix autem eligatur: Nam dulcis coſtus arabũ ignoratur.
Cypreſſus,pilulæ eius ſeu nuces recentes.
Cinnamomum,optimum & cum notis anteſcriptis.
Daucus,agreſtis. Nam ſatius eſt paſtinaca, alimentum potius quàm medicamentũ.
Elleborus albus Galeno,Niger Meſuæ.
Eruca,ſylueſtris quia efficacior.
Epithymum Atticum Græcis,Arabicũ Arabicis compoſitionibus vſurpandum.
Fœniculus,ſemen:ſed in collyriis,ſuccus foliorum aut radicum.
Galla,ſolida:quia efficacior, quã perforata.
Granatum,acidum.
Gummi, Arabicum. Id enim omnium perfec

fectiſsimum.
Gluten, ichthyocolla his, aliis taurocolla, aliis maſtiche intelligitur.
Hyſſopus, montana hortenſi melior. Ciliciam Dioſ. creticam alij laudant.
Hyoſcamus, albus ſeu album eius ſemen.
Iris, radix ireos Illiricæ, Græcis: neotericis, florentinæ.
Lupinus, amarus, Nam dulcis eſculētus eſt.
Laurus, folia.
Liguſticum, ſemen.
Lactuca, ſemen: ſed in victus ratione, folia.
Lapathum, oxylapathũ efficacius rotundo.
Lithargyrus, auri, quod aliquando tamen exprimitur.
Maſtiche, Chia: aliis etiam Aegyptia.
Marrubium, album præſtantius nigro.
Mel apum, Alterum aëromeli, ſeu manna.
Margaritæ, ſolidæ meliores pertuſis, niſi etiam ſint flauæ, obſcuræ: quia tunc ſolidis ſunt pares.
Medulla ceruina in valenti medicamento: in mitiori, vitulina.
Nuclei pini: aliis oliuæ, dactyli Auicennæ.
Nux iugulans, vſualis vulgo & communis.
Naſturtium, ſemen.
Oleum, oliuum, ex oliuis expreſſum.
Ozimum, in Arabibus Caryophyllatum.
Opium, Thebaicum, Tamē Apulum etiam

hodie celebrari audio.

Petroſelinũ, Macedonicũ:& in hoc aſtreoticum, à loco in Macedonia vbi creſcit optimum in præruptis:& huius maxime ſemen.

Pruna,ſi aluus deiicienda eſt,dulcia:ſi aſtringenda,acerba vel auſtera.

Papauer,album,ſemen.

Piper,album:quia acrius.

Pix, liquida in ſuppurantibus & tergẽtibus medicamentis: ſicca in ſiccantibus epuloticis,glutinantibus.

Pæonia,mas,ſeu ipſius radix,vel ſemen.

Polypodium,quernum,murale alij.

Polium,in antidotis,minus ſeu montanum quia acrius,amarius,ob id efficacius.

Quatuor emollientia,malua,althæa, viola nigra,acanthus.

Quatuor ſemina frigida maiora, melonũ, cucumeris,cucurbitæ,citruli.

Quatuor ſemina frigida minora, lactucæ, portulacæ,intybi,cichorij.

Quatuor ſemina calida maiora,cumini, cari,aniſi,fœniculi.

Quatuor ſemina calida minora,apij,dauci, ameos,amomi.

Quinque radices vreticæ,id eſt vrinam mouentes,apij,petroſelini,aſparagi, graminis,ruſci ſeu apij veri & eleoſelini.

Reſ

Resina, Galeno mastiche: Dioscoridi terebinthina.

Ruta, folia rutæ agrestis, sed fere à Græcis exprimitur, aut alio nomine vocatur scilicet moly besasa hermola.

Raphanus, syluestris radix.

Rosmarinus, flos aut folia.

Rhus, cortex fructus, sumach dicti.

Stœchas, stœchados Arabicæ flos.

Styrax calamites, si habere posit, aut saltẽ calidisimus & vegetisimus.

Santalum, flauum, quia odoratius.

Spica, nardi Indicæ.

Sulfur, viuum, & igni non exustum.

Tragacantha, alba in frigidis compositionibus: rufa in calidis miscetur.

Tres flores cordiales, violarum, buglossi vtriusque.

Thymũ, Atticũ, aut ex locis editis & siccis.

Viola, nigra, seu purpurea: vulgo martia & quadragesimalis: recens si haberi potest, & folia, si emolliendum est: flos, si corroborandum: semen, si purgandum.

Viscum quernum, ipsius baccæ recentis, aut recentis summa germina cum foliis & cortice.

Zizipha seu iuiubæ, recentia & bene matura, aut saltem integra, non putria aut vetustate exucca.

In ſumma, intelligantur omnia ſuis notis prius dictis omnibus abſoluta inter quas etiam ratio regionis vbi medicamẽtum educatum eſt habeatur, Ob id,

Alumen, Mileſium	Aniſum	
Agaricus, Ponticus	Thymum	
Caſtorium, Ponticũ	Daucus	
Miſy, Cyprium	Amaracus	Cre
Nitrum, Bereniciũ	Glycyrrhiza	ticũ.
Sinon, Syriacus	Origanum	
Cuminũ, Hiſpanũ & Aethiopicum.	Dictamnus	

Meum, Hiſpanum & Macedonicum
Ariſtolochia, Pontica vel potius Cretica
Phu, Ponticum
Erugo, ceruſſa, æs, æris ſquamma, ex Puteolis vrbe Italiæ.
Lithargyros, optima Romana & Sicula.
ANTIBALLOMENA ſeu medicamenta in locum alterius deſiderati ſuppoſititia, magis cõſentanea rationi ſunt loco.
Aquæ pluuiæ, aqua fontana pura,
Acaciæ, ſuccus & caro prunellorũ agreſtiũ.
Aſari, acorus vel carpeſium.
Abſinthij, Abrotanum.
Acãthæ Arabicæ ſeu Aegyptiæ herbæ (quæ ſucaha dicitur Serapioni) acantha leuce noſtrâs, eidem dicta bedegar.
Alicacabi, ſemen ſolani.

Aſp

Aſphalthi,pix liquida Brutia.
Aethiopicæ oleæ lachrymæ,id eſt,gũmi elẽnij,gummi acaciæ ſeu gummi Arabicũ.
Anchuſæ,hyacinthus.
Amyli,ſicca farina.
Arſenici,ſandaracha.
Amygdali amari,abſinthium.
Ariſtolochiæ cuiuſuis,vna ex tribus.
Adipis vulpini,vrſinus.
Adipis ceruini,anſerinus.
Aluminus,ſal foſsitius.
Balauſtij vice,malicorium.
Buccinorum,oſtreorum teſta vſta.
Balſami liquoris , myrrha ſtacte vel caphurelæon.
Cinamomi loco,caſiæ optimæ,vel carpeſij, vel amomi,vel ſeminis cardamomi,ſabinæ duplum.
Caſiæ,ſeu caſiæ corticis , cinamomum etiã ignobile , niſi optima caſia requiratur, quæ cinamomo eſt proxima ,vel nardus indica,vel malobathri folium.
Chamæmeli florũ,duplũ foliorũ & radicũ,
Coſti,pyrethri dimidium, vel baccæ cedri, vel radix helenij vel ireos.
Cimoliæ terræ , retrimẽtum ferri & molæ.
Ceruſæ,ſpodium,pompholyx.
Caphuræ rei incognitæ & ſapore ingratæ, ſantala alba & rubra.

Cardamomi maioris, minus.
„ Calaminthe omnis, mentaſtrum, pulegium
„ ſimilia ſunt facultatibus : ob id inuicem ſunt antiballomena.
Croci, crocomagma.
Cyperi, iuniperus maior.
Cumini, ſemen rutæ vel agni.
Colocynthidis, ſemen ricini.
Capparis radicis corticis, cortex radicis Tamaricis vel ericæ.
Dictamni loco, ſaluia, vel nepetha, vel pulegium.
Doronici, caryophylli dimidiũ.
Dauci, paſtinaca.
Elaterij vice, ſuccus foliorũ cucumeris agreſtis.
Ebeni, lignum gaiaci.
Eupatorij Meſuæ, aſari & abſinthij ana dimidium.
Folij loco, folium caryophylli, vel nardus indica, vel caſia, vel macis.
Ferruginis, ſquamma ferri.
Fimi palumbis, fimus columbæ.
Fellis ſuilli, fel perdicis, vel piſcium.
Gentianę loco, aſari & radicis capparis ana dimidium.
Glycyrrhizæ ſucci, puluis radicis.
Gnidij cocci, ſemen lathyridis.
Galbani, ſagapenum.
Ammoniaci loco, propolis.

Her

Hermodactyli, folium anchuſæ, & dimidium bdellij foris admouetur dolentibus iuncturis.

Hederæ gummi, gummi perſici.

Iridis Illyricæ loco, helenium odoratum.

Lapidis Aſsij, gagates.

Lapidis phrygij, magnes, pyrites.

Libyſtici ſeminis, ſemen dauci.

Lanariæ radicis, radix Veratri nigri.

Lycij, ſuccus radicis centaurij magni.

Mellis loco, ſaccharum.

Malobathri, caſia, nardus Indica.

Myrrhæ, ſmyrnium.

Myrrhæ Troglodyticæ, calamus odorat⁹.

Marrubij, meliſſophyllum.

Meſpili tricocciæ, id eſt, azaroli, meſpilum noſtrâs quinque oſsibus præditum.

Naſturtij ſeminis loco, folia eius ſicca.

Nucis moſchatæ, ſpica nardi.

Nardi ſyriacæ, iuncus odoratus ſeu ſchœnanthum.

Opopanacis loco, ammoniacum, galbanũ, ſagapenum, bdellium.

Opij, meconium.

Ozimi caryophyllati, meliſſa in affectibus cordis.

Olei laurini, oleum cedrinum, vel cicinũ.

Olei omphacini, ablutum oleum dulce.

Olei roſati, violatum, amygdalinum.

Ole

Olei cicini ſeu ricinini, raphaninum.
Opobalſami, apocalpaſon, vel myrrha ſtacte.
Orizæ, farina hordei.
Oeſypi, medulla cerui.
Omphacij, ſuccus rhois, id eſt ſumach, vel vinum auſterum.
Piperis longi loco, album.
Piperis albi, nigrum optimum, id eſt grauiſſimum.
Petroſelini Macedonici in Theriaca, alterius regionis petroſelinum.
Pompholygis, ſpodium & antiſpodium.
Rubiginis loco, ſcoria ferri.
Rhaphani ſeminis, ſuccus.
Roſarum, flos ipſarum.
Rhois coriarij, rhus obſoniorum.
Staphydis agriæ loco, pyrethrum.
Struthij in ſternutamentis elleborus albus.
Spodij, antiſpodium aliquod pompholyx.
Styracis, caſtorium, niſi odor quæritur.
Salis indi, ſaccharum candefactum.
Sagapeni, ammoniacum.
Spumæ nitri, nitrum, aphronitrum, modò non ſit in corpus recipiendum.
Sulphuris viui, coctum & vſtum.
Satyrij, ſemen erucæ, ſcincus.
Sinapis, cardamomum, vel cardamum.
Scammonij, ricinus.

Stib

Stibij contusi, squamma æris, stannum vstum.

Sepiæ osſis, pumex.

Scillæ, pancratium.

Terebinthinæ loco, larix seu laricea resina.

Thapsiæ ſucci, cardami vel erucæ semen foris, adhibetur.

Veratri albi loco, nigrum.

Vini salerni, quoduis fuluum, tenue, perlucens, odorum vehementer.

Zingiberis loco, pyrethrum foris adhibetur.

Qua autem ratione pro desideratis istis, alia hic ascripta supponi possunt: ita & contrà si quod horum supposititiorū desideretur & aliorū est potestas, in horum vicē ponētur. potest quiuis alia multò plura pro variis locis & affectibus & hominū proprietate facere antiballomena, sed nolim pharmacopœo licere vel clementiſsimum mutate sine docti medici cōsilio, ne audaculus fiat etiā in aliis. Quomodo enim pluris est rex ipse quàm prorex: sic maiorum est viriū & compositioni propositæ aptius simplex quod à maioribus est ascriptū, quàm quod illius penuria supponitur. Sit itaq; religiosus & formidolosus in his permutationibus tam medicus quàm pharmacopœus.

DE

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM PRAEPARATIONE, LIBER SECVNDVS.

* * *

AEC pharmacopœiæ pars vilis & hominis eruditi ingenio indigna nemini debet videri, cum medicamentorũ compoſitorũ facultates propemodum totæ ab hac proficiſcantur. Quę enim vis, quis vſus ſimpliciũ medicamẽtorum citra trituram, coctionem, infuſionẽ, & alia pleraq; poſt dicẽda eſſe poſsit? Quæ miſtio ad compoſitionem omnino neceſſaria ſine his præparationũ modis fiat? Quã autẽ facultates nõ ſimpliciũ modò, ſed etiã compoſitorũ, varient, vel ſola præparandi ratione tam apertè poſtea cõdiſces, vt neq; teſtibus, neq; demonſtratione lònga opus ſit. Quóq; difficilius fuit rem à nemine hactenus tentatã ceu nouã excitare, & in hominũ manus & animos ponere: eo mea ſententia erit & præclarius. Quanquam enim Hippocrates, Galenus, aliiq; celebres medici, vt interim empiricos taceã, leuiter ſimplic

plicium medicamentorũ quorũdam præparationem attigerũt,& nonnullos ſe priores medicos de præparãdi ratione quædam ſcripſiſſe teſtetur Galenus:tamen nullus hodie extat quẽ ſciã,qui hac de re aliquid memoria dignũ abſoluerit:præterquã quod pauca quædam,ſed tamẽ legi digniſsima,de quatuor præparãdi generibus,tritura,coctione vſtione,infuſione, Meſues in ſua methodo deligendi medicamẽta purgatoria & caſtigãdi perſtrinxit. Nam quæ Seruitor neſcio quis partim ex Dioſcoride deprauauit, partim ex indoctis collegit, quis ferat?

His nos rationibus cõmoti ex Hippocrate, Dioſcoride, Galeno, aliiſque permultis quorũdam ſimpliciũ præparationes paſsim diſperſas,in ordinẽ cõgeſsimus,multas ipſi & inuenimus, & experti ſumus,& à doctiſſimis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quę dũ à nobis ſtylo mediocri ſcripta legis cãdide lector,tecũ reputa nos rudibus introducendis hæc ſcribere,quorũ captui ſeruire malui res nudas docẽdo,quàm ſingulorum rationẽ prolixius afferre:quãuis & id ad rẽ propoſitã felicius abſoluendã,plurimũ pertinere videatur. Porrò pręparationẽ exequi ſtatui medicamentorũ ſimplicium tantum, non aliarum etiam rerum per quas omnes, præparationis ratio & virtus ſpargitur: vt nihil

nihil à natura gignatur, augeatur, aut alio quouis modo moueatur citra præparationem: nihil artes tam mechanicę quàm aliæ omnes tentant non adhibita prius præparatione aliqua, per quam ars ſæpe naturam vincere videtur.

Medicamenta præparare eſt, ipſa per artem vſui vel cōpoſitioni cōmodiora reddere, hoc eſt, vel mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel ſalubriora, vel magis miſcibilia, &, vt paucis dicam, meliora vel ad vtendum vel ad componēdum. Quædam enim vbi à nobis ſunt præparata, etiam citra cōpoſitionem mox vſurpamus. Plurima autē præparata ante vſum ad compoſitionem veniunt. Ad præparationis quoq; vim (de qua paulò poſt dicam fuſius) reducendum putamus cum vnam medicamēti facultatem nobis in præſens noxiam tollimus, vel optatā detegimus, vel nouam acquirimus.

At verò medicamēta omnis generis metallica inquā, plantas, animātia, vel ex iiſdē
Lib. 9. ſimpl. ſæpe alimēta, paramus interdū adhuc viuentia frequētiꝰ emortua. Terrā enim lemniā (quæ dum adhuc in colle eſt ex quo effoditur, velut in matre viuere videtur) ſacerdos Dianæ dum ſumit ſparſo tritico & hordeo piamēta ritu patrio faciens præparare videtur, vt hinc magnā virium ſuarum partem,
niſi

nisi etiam vires suas omnes consequi putetur. Nónne arsenicū in sandarachā & sori in chalcitin,chalcitis in misy promptius in vena ipsa trāsibit si specum ipsum soli meridiano aperueris? Ratione eadē vomica hydrargyri si in solem erūpat tenuior euaserit,& surfur in vesuuio vel alio mōte vstum minus quidē oleosum sed tenuius euadit. An non longa & asperrima hyeme,qua vētres ac viscera terræ plus calidi habēt, metalla omnia largius gigni & plenius augeri recipimus? Nam & mihi aureæ quædam velut arbores in durissimis quibusdam lapidibus visæ sunt, & velut quædā arbores ex auro & argento rudimenta,vt non ambigā quod doctè Augerellus in chrysopœia scripsit,metalla in momenta gigni, nutriri,augeri, perfici,etiam si puteus Hannibalis, & metalla Ilua Tyrrheni maris insulæ inexhausta, & alia pleraq; huius rei testimonia dare,fidém q; facere poterant.

In fossam super collem in Cypro pluuia *Lib. 9. simpl.* recepta per venam misyos, chalciteos, soreos transfusa in specum subditum, quædam est chalcanthi præparatio aut verius generatio.

Viuentem raphanum insertis in eius radicem fibris aliquot ellebori nigri, purgatricem facimus: & fructus arborum purga-

torios ſcarificato ipſarum cortice quo tem-
Meſ. pore ſaliua conſcendit & immiſſo in plagas
in cano ſcammonio ceráq; ſuper vulnus data & de-
nibus ligata.
vniuer Tempus præterea expectamus idoneum
ſalibus donec matura ſint vel vigētia, vel ſicca, quæ
lecturi ſumus, & cælum plantæ propitium:
ſæpe etiam lunę quadraturas ſpectamus, vt
efficacior ſit planta tunc collecta, dum ar-
bores ablaqueamus, dū vites putamus, pro-
pagamus, ſarrimus, decacuminamus, feſtu-
camus: harum plātarum fructus non modò
vberiores, ſed etiam meliores reddimus.

Idonea victus ratione nutricis lac præpa
ramus, vbi nutritius affectu aliquo laborat,
quomodo & aſininum Galenus libro 7.
Metho. & vaccinum receſſu Tabiarum li-
Lib. 3. bro Method. quinto. Porcos, capros, arie-
alimē. tes, tauros iuuenes caſtramus, vt eorum ca-
ro ſit ſuauior, plenioris alimenti, coctu fa-
cilior.

Glandulæ mammarum præſertim vac-
cinarum & ſuillarū dum lacte ſuo tument,
meliores quàm exuccæ: vnde & ſumē por-
cæ recens fœtæ à ganeonibus laudatum le-
gimus.

Ibid. Coagulum in primo ventriculo anima-
lium lacte nutritorum ex lactis corruptio-
ne genitum venatu animalis efficacius eua-
dit,

dit, vt animalium propè omnium, non ſolum ferorum caro.

Gallum veterem venatu quoque exercemus, & meliorem ad purgandum clementer ſuo ſucco nitroſo reddimus. Vulpes ætate florentes venatu multo fatigatas ſi bene habitas, ſi oleo incoquimus, multo digerentius oleum efficimus. Si verò eas vuis impinguatas poſt vindemias capimus, eſu ſunt iucundiores.

Porci ſegetibus nutriti firma fiũt carne, glandibus verò præſertim faginis, laxa & fluxili & promptè liquabili.

Hircum quadrimum dum menſibus aliquot antequã iugulemus, herbis nutrimus calculum frangentibus, & vino albo generoſo potamus, hoc modo ſanguinem eius ad calculos in renibus præſertim comminuendos efficaciſsimum paramus.

Cancros dum Aeſchrion capiebat & vrebat poſt canis ortum, ſole leonẽ ingreſſo, die verò Lunæ eius decimo octauo, cõtra rabiem hac ratione efficaciores ſperabat, hócq; modo præparabat.

Viperas non mox vbi latebris erepſerãt, ſed iam exercitas, iam cõſueto ante hyemẽ alimento recreatas, iam ſuo exuuio inter lapidũ coagmẽta depoſito, velut rediuiuas Galenus vult capi, ſicq; præparare incipit.

Pullas & capos iure & carne viperarum cum pane ſubactis nutriuit Matthæus Gradi, ad vſq; deplumationem curaturus horum eſu elephanticos.

Lib.3. alim. Gallinaceo pane in lac acidum & ſeroſum merſo ſi ante nutrimus quàm iugulemus, vt teſtes habeant gratiſsimos & præſtantiſsimos, & ſi ante coitum ne virus ex ſemine oleant. Sic enim boni ſunt ſucci, valide nutriunt, facilè coquentur.

Ibid. Hepar συκωτὸν, id eſt ficatum præſertim ſuum ficis ſiccis multis nutritorum eſt pręſtantiſsimum, ſic paſtum iecur anſeris albi, ſeu iecur anſeris nutriti alimentis lacte imbutis ſuauius, coctu facilius, melioris ſucci.

Ibid. Capra aut aliud animal ſcammoniũ aut tithymalos depaſtum, lac reddit phlegmagogum, & quod aluo pituitam deducat.

Stercus pueri ad anginā idoneis alimentis, & ſtercus canis ad alia eſu oſsium in viuis ipſis animalibus præparamus, & alia in his generibus plurima. Sed ad hāc rem hæc ſufficiant ad probandum quædam nos cum natura viuis adhuc medicamentis pręparare. Cùm verò hæc præparandi ratio, licet ſit efficacior, tamen haud ita crebro in vſum venit, vt fortaſſe quis etiam præparationis nomine non eſſe accipiendam contendere poſsit: ob id de altera eius ſpecie agamus,

Ibid. Lib.3. alim. Lib.2. ſimpl.

mus, quæ omnino latiſsimè patet in ſingulis medicamentorũ ſimplicinm generibus. Fit autem hæc generatim quidem additione & ablatione, nunc ſubſtantiæ nunc facultatis, nunc vtriuſque: particulatim verò tritura, coctione, aſſatione, vſtione & cæteris poſt ſcribendis.

Ad ablationem verò reduci volo ſeparationem partium nunc ſimul manentium, vt in tritura , nunc à ſe inuicem abeuntium vt in deſpumatione, deſtillatione, ſuccorum & liquorum extractione.

In ſingulis autẽ differentiis quæ additio aut ablatio, aut ablatio & additio, vel ſubſtantiæ vel qualitatis , & eius vel vnius vel multiplicis fiat, abunde poſtea docebimus.

Nunc hæ omnes præparandi differẽtiæ quam facultatem habeant, & quibus modis perficiãtur, ſingulatim dicamus, primúmq; de tritura omnibus propè communi non ſimplicibus ſolis , ſed etiam aliis præparationibus, poſtea de his quæ calore perficiuntur, deinde frigore, poſt hæc ſiccatione, hinc humectatione & cæteris pòſt elencho comprehenſis.

DE MEDICAMENTORVM *ſimplicium tritura.*

MEDICAMENTA teruntur , hoc eſt comminuuntur, percuſſu vel friatu *Meſ. in canonib.*

idoneo, vt ſimul miſceri exactius poſsint. vel vt facultas ipſis noua conquiratur, vel vt malefica tollatur. Quos tres terendi ſcopos in methodo medicamenta componendi fuſius explicauimus. Terendi autem modus plurimum eſt varius. Primùm quod plurima piſtillo ferreo, æreo, plumbeo, vitreo, ligneo vel alia conſtante materia in mortario fere ſimili materia conflato teruntur: ſed piſtillus ferreus & æreus mortario ferreo & æreo magis ſeruiunt: iiſdem & lapideo & vitreo mortario etiam ligneus, ſed plumbeus plũbeo, vitreus vitreo eſt aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta ſuper lapidem durum & marmoreum, porphyrium vulgo dictum: marinum, quem maris ſquammam vocant. Ducuntur autem ſimili lapide ſed paruo & manu concepto, quem molulam vulgo vocamus, quòd molæ paruæ is effigiem habeat, vt lapis ſuppoſitus, magnæ.

Tertio teruntur medicamenta quædam molis truſatilibus vel verſatilibus, vt quædam etiam moletrinarum molis, qui modus Lugduni eſt frequens in terendis aromatibus, quibus conſtant puluis minutarum ſpecierum, & puluis ſelectus, quem finem vocant, & alij permulti ſuo cuique more commiſti. De hoc non ſum dictu-

rus

rus,ſed de primo præſertim,& pauca de ſecundo.

Nec omittendum mortarij operculum ſaltem ſimplex aut etiam duplex,quale veteribus in vſu fuiſſe in noſtra componendi medicamenta methodo commemorauimus,præſertim puluerantibus.Nam humida hoc non indigere videntur.Ad trituram quæ præparandi ſpecies reducendæ ſint, ceu ipſi affines, poſterius audies:vt quod quædam rapaci ſerra comminuuntur, ália minutim conciduntur , vt promptius teri poſsint,vel humori cui incoquuntur vires ſuas tradere.

Non modo autem inſtrumentis variat terendi modus,ſed etiam ipſius percuſsionis,vigore & tẽpore,& rerum terendarum ſitu,& connexione, & futura conſiſtentia. Quædam enim per ſe omnino ſunt terenda,alia cum aliis quibuſdam,ipſorum trituram ſæpe etiam facultatem iuuantibus:alia tum per ſe,tum cum quibuſuis teri poſſunt: & hæc omnia tenuiſsimè vel craſsius.Item quædam diu terenda ſunt,alia triturã breuem vti & decoctionem ſuſtinent.Item alia valenter tundenda,alia tantum clementer frianda,ducto per mortarium molliter & nunc celeriter nunc ſegniter piſtillo,interdum & valenter.

Præterea attritu cuiq; moderato nõ autẽ vehementiore aut immodico sunt verberãda. Violento enim ictu & nimis diuturno exanimantur, viribúsq; dissolutis languent, magis tamẽ tenuia, rara, facultatẽ imbecillẽ aut superficiariã sortita, minus cõtraria.

De his autẽ omnibus agam singulatim, vbi docuero quibus horum modis, & quot singula medicamentorum simplicium genera terantur initio à radicibus sumpto.

Communis tritura radicis. Radices, si crassæ sint nec adeò siccæ, in particulas sectæ, & aliis siccioribus particulatim adiectæ, multis scilicet paucæ, puluerantur cum ipsis: si autem sicciores sunt, aut per se aut simul puluerari possunt sed ante vel cultello cõcisæ, aut forficibus aut manibus fractæ, nisi si quas ante ad siccãdi necessitatem concideramus in taleolas.

Diutius autem terendæ sunt quæ crassæ, duræ, solidæ, densæ, neruosæ, membranosę, & fractu contumaces, si in puluerem mollissimum comminui cõsilium est. Interdum enim minus teri volumus, præsertim dum ad coctionem tantum eas apparamus. Tales fere sunt radix acori vtriusq;, omnis aristolochiæ, althææ, bryoniæ, costi, helenii, gentianæ, polypodij.

Parum diu verò terantur cõtrarię, etiam si læuissimũ puluerem requiris: quales sunt radix

radix calami odorati officinarum, ellebori vtriusq;, hermodactylorũ, pyrethri, & mediocriter quę in harum sunt medio radices, vt apij, asparagi, turbith, behen vtriusque, dictamni vulgaris, doronici, fœniculi, galãgæ, glycyrrhizę, graminis, ireos, petroselini, pœoniæ vtriusque, Rha barbari.

Herbæ item teruntur, nunc virides nunc siccæ: & ambæ vel crudæ vel coctæ, vel crudæ semel, iterum post coctionem, ídque in vsus varios. Nam virides ferè teruntur in succum vel cataplasma crudum: coctæ verò teruntur, vt vel in apozema exprimantur, vel in cataplasma cernantur, præsertim si quid durum aut lignosum sint sortitæ. At siccæ teruntur nunc in coctionem sed negligentius: nunc in puluerem, diutius quidẽ crassæ, duræ, densæ, lignosæ, lentæ minus contrariæ. Quæ dum ad consistentiam, qua cerni posint cribro hoc illo, pro scopis medicorum variis, peruenerint, teri desinunt. *Herbarum.*

Herbæ tamen propemodum omnes antè vel secãtur, vel manibus frangũtur quàm terantur: teruntúrque ferè mediocriter, & cum foliis interdum, etiam cum floribus. Sed tunc paulò minus diu terendæ, vti & adianta omnia, calaminthe, maiorana, origanum, rosmarinus, thymum, pręsertim cũ hæc postrema sunt florulenta.

Florũ. Flores propè omnes ſiccati, parum diu terendi, quia cito puluerantur, & facilè pulverando exanimantur ac exhalant.

Vt crocus
Epithymum Græcorum & Arabum
Geniſtæ flos,
Leucoiorum omniũ,
Meliloti,
Roriſmarini,
Nymphææ vtriuſq;
Periclymeni
Roſarum omnium
Schœnuanthos, ſi ipſum haberi poſsit.

Si verò cum herbis ipſis expetantur, flores paulò diutius propter herbas & harum ſurculos, quibus hærent adhuc, terẽdi ſunt, quam ſi ab his eſſent ſecreti, vt abſinthij coma, anethi coma, abrotani coma, chamædrys, chamæpitis, eufragia, melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco venit non modo quod in medio eſt, magna ex parte croci capillamentis ſimile, ſed etiam folia id ipſum ambientia, nunc alba, vt in chamæmelo, nymphæa alba, roſa alba & moſchata: nunc lutea, vt in nymphæa lutea, chryſanthemo: nunc rubra, vt in roſa rubra, in balauſtio: niſi quòd croci nomine tantum capillamenta (quod ea in vſu ſint ſola) intelliguntur: vti & Galenus ſæpe in compo. ph. p. florem roſarum appellat, non folia illa ampla, ſed in medio capillamenta.

Mul

Multum autem terenda ſunt chamæmelum, quanquam id eſſentiæ tenuis ſit, quia tamen denſum eſt, & odore vegeto ac diuturno: ac etiam ſtœchas Arabica vulgo dicta, vt etiam cum primis, vt Turbith, cœpta teri, ad poſtremũ adhuc ſemitrita appareat: & item heliochryſos, ſtœchas citri vulgo appellata, & ſpica nardi, in quãcunque plantarum partẽ reponatur, etiam ſi prius minutiſsimè incidatur.

Balauſtium quoque, diu teri debet ob lignoſa ſua folia, quod autem intus eſt fibroſum, ſi per ſe terendum ſit, promptius multò diſſoluitur.

Capparis flos, ſiue adhuc gemma ſit, ſiue iam apertus, ſiue iam in fructũ ſeminis plenum excreuit, ferè muria conditus in vſum venit: & eius loco flos geniſtæ aceto & ſale conditus.

Si tamen ſiccatur, mediocriter diu teretur: & flos lupi ſalictarij folioſus, qualis etiã vlmo eſt.

Caryophylla craſſæ ſubſtantiæ ægrè teruntur, ſiue flores ſint, ſiue aliud.

Roſæ igni vel ſole inter papyros ſiccatæ, forficibus minutim conciſæ, per ſe aut cum aliis teruntur: cum aliis autem etiam citra ſiccationem illam, atq; adeò recentes ſolũ ſectæ, quomodo & quoſdam incidere

non

non terere tamen, vt saccharum rosatum fiat, scribit Mesues. Cum verò specimen edis, ne sicca: sed cum aliis tere, vt vites calumniam.

Semina propè vniuersa medio inter radices & herbas modo puluerari desiderant. Ob id cum omnia hæc simul terenda veniunt radicibus iam cœptis cõminui, semina iniiciantur, quibus etiam abunde iam comminutis, herbæ minutim concisæ adiiciuntur, & omnia simul conteruntur.

Fructuum & seminum.

Talia sunt

Agnus, Apium
Amomum
Anisum
Anethum
Ammi
Basilicum
Carum
Cardamomum
Coriandrum
Cuminum, quãdo autẽ vreticũ volumus multum territur
Coccus baphica
Eruca
Eruum
Erysimum
Fœnum Græcum
Linum
Lithospermum.
Lupinus
Lens
Melanthium
Psyllium
Papauer
Seseli
Staphis agria
Sinapi
Thlaspi
Vrtica.

Et ex fructibus pilulæ cupressi, colocynthidis medulla siccata & minutim secta, Carpobalsamũ, cubebæ, galla, nux moscha-

ta,

ta,piper:& preter hos dactyli,iuniperi baccę,ficus,zizipha,mixa,pruna passa,vuę passæ:quanquam fructus hi molles sint,purgati tamen nucleo & incisi cum aliis quo dixi ordine teruntur, si in compositionem veniant:& in puluerem abeunt,si pauci sicciori bus multis miscentur,aut triti cernuntur per cribrum magnũ,aut cochleari ad mollem medicamenti formam , vt dactyli in diaphœnico.

Myrobalanos verò omnes multum tenuiter conteri iubet Mesues,quando earũ substantiam in corpus rapi volumus,& viscera ipsa astringere,& contrahendo velut obstruere consilium est. Eadem ratione rha barbarum.

Siccata diu in sole semina cucumeris,cucurbitæ,melonũ & similia,quæ postea cultello concidi docebimus,per se in farinam puluerantur.

Ex seminibus autem coriandrũ,cardamomum tam maius,id est,granũ paradisi, quàm minus, lithospermum, & cuminũ,vt sit vreticũ,& ex fructibus myrobalani Arabum omnes vt nuper dixi,ac folliculi sennę tam diu quàm radices ipsæ teri postulãt:ob id cum ipsis iniicienda.

Quæ verò seminum vel fructuũ medullæ sunt oleosæ,vel cultello super papyrum

iden

identidem mutandam incidantur, vel cum ſaccharo puriſsimo & ſicciſsimo pauco ſeorſum terantur. Tales ſunt medulla ſeminis cucumeris, cucurbitæ, citreoli, melonis, bombacis, cnici, ſtaphydos agrię, & fructuũ medullæ, amygdalarum, anacardorum, balani myrepſicæ, pineorum nucleorum, piſtaciorum, caſtaneæ, auellanæ.

Nux autẽ moſchata ferè poſtrema iniicitur, vt in puluerẽ minutarum ſpecierum. Nam ſi prima iniiciatur, reliqua puluerari prohibet, ſuo lentore oleagino.

Semina prædicta incidi ſolita, ſi humidis miſcenda ſunt, per ſe teri poſſunt, ſi ſiccis, cum horum multa copia ſemina hæc pauca teri poſſunt, vt ſuccus glycyrrhizæ, bdellium, ſucci, liquores prius particulatim conciſi, poſſunt etiam (vt dixi) diu inſolati per ſe puluerari.

In diapruno quoque ſemina frigida maiora & ſimilia ſi addantur, cum ſaccharo multo hæc pauca teri poſſunt: ſic in diaphœnico amygdalę poſſunt incidi, vel cum ſaccharo teri. Sic papaueris ſemen quidam per ſe parum prius in mortario quaſſant, vt verberatum excipiat cultelli. Deinde cultello, vt prædicta incidunt.

Hæ verò medullæ ſi cõpoſitis cardiacis ſint miſcẽdæ, vtendi tempore incidantur & miſ

misceātur potius quàm cum aliis terantur. Nam vix bene mensem vnū seruantur integræ, sed rancescunt, & compositum vitiant, nisi parcum sit compositum, & mox absumendum.

SVCCI siccati, liquores, gummi, resinę si recentes sunt, ob id humidi & moles, electariis mollibus, catapotiis, vnguentis, ceratis, emplastris per se misceri possunt, vel cum aliis mollita & subacta, vel aliquo his remediis idoneo humore soluta. *Succorum & aliarū plantæ partiū trituræ.*

Vbi verò iam paulò mediocribus ficciores euaserunt, vt iam comminui possint, in mortario, interdum quidam horum friantur magis attritu blando pistilli, præsertim calfacti clementérque ducti per fundum & latera mortarij, quàm verberando tundantur. Nam sub violento ictu latescunt mortarioq; contumaciter hęrent lētore omnibus communi, his tamē maiore quàm illis, ac exhalāt, exanimantúrq;. Quod si immodicè siccata sint, quanquā tunc facilius puluerantur, tamen velut exanimata, & viribus priuata reiiciuntur.

De moderatè siccis igitur aut paulò ficcioribus nobis sermo est futurus.

Scammoniū igitur (est enim id aliquando succus, vti etiam Mesues docuit, sed multò inferius scāmonio liquore) & siqui simi-

les

les ſucci ad cōſiſtentiam tam corpulentam ſiccando ducuntur, per ſe friando in mortario teri poſſunt: ſed ferè longius requirunt tempus, & ſi parua ſit copia, bonā ſui partem mortario affixam relinquunt: quod damnum in magna mole negligimus, tamen multò ſatius eſt in eo mortario prius amygdalas triuiſſe, præſertim vetuſtate oleaginas, quæ ſuo lentore liquido ſuccos adhęrere prohibeant. Id quod piſtillus oleo intinctus, vel oleum paucum mortario infuſum & aliquandiu piſtillo ductum per mortarij fundum, & latera præſtabit diutius & felicius. Sit autem oleum vel dulce, vel amygdalarum dulciū, niſi ſuccus aſtringēs omphacinum magis poſtularit. Id verò oleum ſuccos adhærere non modo prohibet, ſed virtutem ipſorum exhalare, & pollinem tenuiſsimū euolare nō permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & faciliorem reddit: Qualem vim Galenus opobalſamo tribuit in terenda Theriace. Acacia tamen noſtrâs etiam ſiccior frangi contumax eſt, vt minutim ſit potius concidenda, & particulatim miſcenda puluerandis aliis.

Aloë verò cū friando teratur, percutiendo autem hæreat mortario, verum eſt Meſuæ de ipſa dictum, quòd friabilis ſit ſimul

&

& tenax ac glutinoſa, quod etiã digitis explorabis. His enim friabilis eſt, ac his hæret ante & poſt friationem.

Succus glycyrrhizæ, & hypociſtis, & lycium noſtrâs piſtillo calfacto ſiccatur & friatur, niſi admodum ſint recentia & præhumida, vel minutim ſecta: tunc additur & cum aliis pulueriſatur, cũ ea ſunt iã cerni apta, alioqui ſemitrita in cõpoſito apparent.

Ex liquoribus quoque qui ſunt ſicciores ac minus glutinoſi, per ſe friari poſſunt, vt opus Cyrenaicus, euphorbiũ, thapſia, & (vt dixi) ſcammonium cũ oleo amygdalarum dulcium friatur, non teritur.

Opium verò cum aliis ſiccioribus particulatim iniectum comminuitur, vt cum humidioribus diſſoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenũ, ſi pauca quantitate multis aliis ſiccioribus particulatim coniiciantur, cũ his puluerantur, vt in hiera diacolocynthidos ſicca, alioqui humore aliquo idoneo, vt aceto, vino diſſoluenda, & calfacta colantur, poſt percoquuntur ad competentem rei propoſitæ conſiſtentiam.

Purgata eadem à lignis & cæteris excrementis piſtillo calido quibuſdam molliuntur ad fingenda cata potia, & emplaſtra: ſed hoc modo ferè impuram reddunt compo-

ſitionem. Vel diſſoluuntur humore idoneo, & colantur per ſtamen. Sed tunc quãtum excrementi colando ſit abiiciendum coniecta, & ob id largiora quàm ſcriptura poſtulabit diſſolue.

Lachrymæ denique tam reſinoſæ, vt maſtiche, terebinthina, pinea, laricea, abietina, ſtrobilina, colophonia: quàm gummoſæ, vt gummi Arabicum, tragacantha, cancamũ, myrrha, bdellium, ſtyrax, ſarcocolla, thus, ſuccinum, gummi amygdalorũ amborum, ceraſi, pruni, hederæ, iuniperi, multum ſiccatæ, friando per ſe, aut cum aliis excepta maſtiche & pinea, puluerantur: vt caphura quoq;, ſiue ea ſit gummi, ſiue ſuccus, ſiue factitium aliquid. Eædem verò lachrymæ recentes aliis liquidioribus, excepta maſtiche, miſtæ diſſoluuntur, vel medicamenta alia paulò ſicciora diſſoluunt.

Quod ſi lachrymarum aliquę ſuo lentore mortario hęreãt, oleo pauco ipſum prius illinẽdum eſt, vt ſi myrrham veram nec vetuſtate ita exuccam teris: nobis enim conſuetior myrrha, maximè eſt per ſe puluerabilis. Adde quòd maſtichæ ſicciori ne exhalet aut euolet, aquæ roſaceæ paululum affundi poteſt, & aliis horum ob ſiccitatem maximè friabilibus. In emplaſtra tamen ſatius eſt maſtichen & myrrham pul-
uer

uerare.

Ad hæc gummi Arabicum & tragacantha, ſi prius piſtillum & mortarium calefeceris, multò promptius friando puluerantur, Citius adhuc ſi paucum aquæ vitæ immitas.

Thus teritur ſolum, non reſoluitur quibuſdam: ſed aqua & aceto reſolui in emplaſtri conſiſtentiam & oleo, ſed tũc coaleſcere grumis non potuit.

Maſtiche teritur cum pauco oleo in catapotiis Hermetis ex trochiſcis colocynthidis.

Myrrha vera primo die craſsius teritur, poſtridie tenuiſsimè pulueratur: ſic bdellium, thus, vtrunque ſiccius, ſarcocolla, ſtyrax, euphorbium, ladanum tempore aut piſtillo & mortario calido ſiccatum pulueratur, recens verò ſoluitur oleo calente, vel alio liquore idoneo.

TRITVRA LIGNORVM
& Corticum.

LIGNA vt agallochum, aſpalathum, gaiacum, ſantala, xylobalſamum, & lignorum cortices, vt cinamomũ, caſia, cortex radicis oxyacanthæ, tamaricis, capparis, quãtum radices teri poſtulant: ſtipitum eadem ratio eſt & malicorij, quod eſt mali granati cortex lignoſus: ſed macis, moſcha-

tæ nucis cortex mediocriter diu terendum eſt.

Corticis autem radicum apij, petroſelini, fœniculi, raphani, ſimilium herbarum tritura in herbis ipſis eſt declarata. Turbith mediocriter terendum Meſuæ eſt.

Ne mireris autem cinamomum omniũ æquè calidorum tenuiſsima ſubſtãtia prædítum, diu terẽdum. Id enim fit, quia interno cortice multum fibroſo & neruoſo eſt fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERreorum *Tritura.*

Lib.3. c.ph.g. METALLICA omnia quia terreſtris ſunt ſubſtantiæ ob id craſſarum partium, in profundum, vt ad pũctum neruum penetrare non poſſunt.

Quapropter illis tenuitatem comparamus, ſubigentes diu in ſole æſtiuo cum aceto vetuſtiſsimo, acerrimo, tenuiſsimo (quod fit ex vino non auſtero) vini qualitatem, nihil vel minimũ guſtu referente: quæ quanto pluribus diebus teruntur, tanto ſunt tenuiora, ob id melius purgant, tenuãt, ſiccãt.

Ex vino autẽ ſimiliter trita, dein ſiccata ſole, vel ſi aliud eſt tempus, igni, ſunt melio ra ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur, nõ tunditur, ne plũbum

bum eius ſi chryſitis eſt parcius, ſi argyritis largius lateſcat, quod cernendo per pannum rariſsimum remanet: ſcoria autē eius lotione ſeparatur, & ſic emplaſtra fiunt alba.

Lapis armenus ſi inuenitur, ad lotionem teratur in mortario lapideo, idq́; diu ſatis: ſed lapis cyanus ſeu ſtellatus longiorem ſuſtinet trituram Meſuæ. Teruntur in mortario marmoreo albo prius per ſe vniones, corallia, ne odorem, colorē, ſaporem, alienū trahant. Lapidum precioſorum ſaphyri, hyacinthi, granati, ſmaragdi fragmenta poſtea ſuper lapidem porphyrium affuſa pauca aqua roſarum, vel borraginis vel bugloſsi tenuiſsimè friantur. Sic enim fit vt promptè diſtribui poſsint, nec obſtruant, adhæc nullam mortarij partē terendo deradunt, quæ puluerem augeat. Qua de cauſa etiam Galenus ſimplicia ad theriacam in pila Aegyptia duriſsima conteri iubet. Per ſe etiam teretur vnguis odoratus.

Partes animalium, aut animalia tota ſi aſſatione, vel vſtione, vel aliter multum ſiccatæ ſint, puluerantur aliorum modo: ſi humidæ & molles ſunt, paucæ cum multis ſiccioribus teri poſſunt, aut ſine his teruntur, & per cribrum cochleari cernuntur. Quædam etiam liquari poſſunt, vt adipes, me- *Tritura partiū animalis.*

dullæ œſypus, deinde colari.

Stercus canum, luporum, infantum ſiccatum etiam puluerabile eſt, & cantharides repoſitæ & caſtoriũ ſiccius, ſed inefficacius, & cancri fluuiatiles vſti, hirundines vſtæ, lepus vſtus, renes ſcincorum ſicci, iecur lupi ſiccatum, pulmo vulpis ſiccatus.

Fel autem ferè aliis ſiccioribus diſſoluẽdis miſcetur, raro ſiccatus.

De vnionibus qui ſunt velut concharũ quarundam partes dictũ prius eſt, & de vngue odorato.

Sanguis hirci ſiccatus facilè pulueratur.

Dentes apri, lucij, elephantis limãdi aut radendi, poſt terendi potius quàm vrendi, ſi vires eorũ integriores poſtulas: ſic oſſa alia & cornua, vngulæ. Tamen hæc vrenda interdum, vt in vſtione audies.

Ambra interdum minutim conciſa iniicitur in humorem calidum, vt in eo liquetur, vt in Anti. diacoccu baphices, interdum teritur, deinde diſſoluitur affuſa aqua roſarum, vt in Anti. alepto moſchata, & in aliis multis: interdum prius in mortario teruntur duæ vel tres amygdalæ, ſic moſchus caphura.

Os à corde cerui, ebur, pudendum cerui, tauri, cornu cerui, rhinocerotis, & ſimilia prius raſa, pòſt conciſa minutim cum aliis

ter

teruntur, quædam etiam vsta promptè puluerantur.

NVNC AD ID QVOD INITIO *propoſuimus reuertamur.*

PER ſe terenda ſunt primum metallica omnia & terrea, vt lithargyros, arſenicon, ſandaracha, æs vſtum, ſquamma æris, ſcoria æris, ærugo, chalcitis, ſori, miſy, melanteria, chalcãthum, cadmia, pompholyx, ſpodium, ſi hæc duo nõ ſunt ſatis læuia, plũbum vſtum, ceruſſa, ſulfur, alumen, nitrum, ſal quiuis, ſtimmi, chryſocolla, gypſum, pumex, cyanus lapis, armenus lapis, calx, lapis ſpongiæ, iudaicus, ſmyris, ætites, magnes, hæmatites, ametiſtus, amianthus, gagates, iaſpis, ſaphyrus, hyacinthus, pyropus, eranus, ſigillum lemnium, terra Cimolia, Cretica, Armenia, corallium quoduis. Potes tamen ſimul metallica multa aut terrea terere, non autem cum partibus plantarum, aut animalium. Hæc autem ferè teruntur ſuper marmoreũ lapidem, aut porphyrium, aut marinum, aut alium ſimiliter durum. *Terenda per ſe.*

Poſſunt tamen & in mortario teri partes plantarum ſimiliter duræ, anacardi in confectione anacardina Meſuæ.

Aloë, ſcammonium, ſaccharum & ſaccharata penidia: nam alia reddit glutinoſa

saccharum, & ea teri prohibet mastiche.
Rha barbarum.
Spodium Arabum. Caphura.
Gummi Arabicum & sarcocolla.
Tragacantha, thus magis, sed tragacantha incisa etiam cum aliis teritur ne euolet.
Ambra, moschus, Schœnuanthos & festucago, crocus.
Semina pusilla, vt papaueris, hyoscyami, maioranæ, portulacę, amomi vulgaris. Hęc enim si cum aliis terentur, pistillum eludũt, præsertim quæ cum paruitate sunt læuia, & propè integra manẽt. Illorum autem pars bona, si cum aliis durioribus & teri contumacibus terãtur, euolant & exhalant, priusquam sint probè comminuta.

Animalium partes duræ vstæ, vel rasæ vel limatę, ossa, dẽtes, cornua, vngulæ ebur, spodium vulgi vel est ebur, vel os elephantis, vel alterius grandis animalis vstum, ventriculus interior gallinarum, res Galeno damnata, cerebella passerum siccata, iecur lupi siccatum, pulmo vulpis siccatus, stercus canum, & luporum & infantis, mumia, pissasphalthũ Dioscoridis putata, sanguis hirci siccatus, sanguis draconis dictus, cantharides, sericum vstum, vel incisum, moschus, margaritæ, testæ ouorum, ostreorum vstæ, vel limatæ per se teruntur.

Cum

Cum aliis quibuſdam ſæpe ipſorum trituram, ſæpe etiam facultatem, colorē, odorem iuuantibus terūtur ſimplicia plurima, & compoſita quædam, vt moſchus, ambar, maſtiche ſiccior, & alia eiuſdem generis ob ſiccitatem friabilia: teruntur aqua roſacea pauca affuſa, ne portio tenuior euolet. Sunt qui & maſtichæ oleum nucum affundunt, vt in catapotiis Hermetis apud Meſuen.

Gummi Arabicum & tragacantha citius teruntur aqua dulci, roſata, vini ſeu vitæ pauca affuſa, ſi affectus non repugnet: aut piſtillo & mortario calefactis ad promptiorem ſiccationem, hincque albiora euadunt.

Tragacantha etiam, vt os à corde cerui, raſura eboris, cornu cerui & ſimilia minutim conciſa, etiam cum aliis ſiccioribus teri poteſt.

Tragacantha verò & penidia ſi mortario & piſtillo bene ſiccis cum aliis terētur, minus eorum perit & exilit.

Myrobalani ſiccæ quales ad nos ferè aduehuntur, affuſo pauco oleo, meliores redduntur, non exhalant, promptius teruntur: vuæ item paſſæ & mel cum ipſis tritum ne ventri hæreant & ipſum corrugēt, impediunt.

Scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur.

Colocynthidis medulla prius modicè pistillo fracta, vel potius minutim forficibus incisa teritur affuso paulatim oleo pauco dulci, vel amygdalarum dulcium, vel rosato. Sunt qui ipsum pistillo vel mortario allinunt, alij amygdalas aliquot prius in mortario terunt, alij papyro inuolutam sole ardenti vel igni è longinquo parum diu siccant, vt crocum, rosas. Postea etiã per se facilius puluerant, vel cum aliis siccis siccatã forficibúsq; sectam terunt. Aliis in trochiscos prius fingunt, quales alandal Arabes vocant, priusquam puluerent.

Quę necessitas agarico adest. prius enim serra quadam rapaci negligenter separatur, post cũ vino albo pauco quo zingiber purgatum sit maceratum in trochiscos formatur, siccatur in vmbra, pyxide vitrea reponitur, & cum opus est friãdo læuissimè puluueratur.

Caphura teritur in mortario, cui duæ aut tres amygdalæ prius fuerint affrictæ, aut in eo tritæ, aut ipsarum oleum pistillo & mortario paucum sit illitum, ne terendo euolet ac exhalet.

Turbith quia per se tritum latescit (est enim gummosum si legitimum est) vbi est

mod

modicè confractum, alia ei ficciora ſunt mi ſcenda cum quibus teratur, vt piper, zingiber, & cætera in diaphœnico & electario Indo vtroq;. Per ſe autẽ cum amygdalis, vel oleo amygdalino pauco teritur ne exhalet

Sericum crudũ, inciſum facilè teritur mistis tribus aut quatuor amygdalis, ipſum ne ſubterfugiat lentore ſuo cõtinentibus, & piſtillo ſiſtentibus. Sunt qui papyro inuolutũ ſole vel igni parũ ſiccant, poſt minutim cõcidunt: & cum aliis leuiſsimè terunt.

Cinnamomum cũ paucis amygdalis terunt quidem in Hippocraticum quod vocant vinum, ne odoris gratia expiret.

Rha barbarum cum amygdalis facilius quidẽ teritur, nec euolat nec exhalat, ſed minus fit purgatoriũ: vt crocus iura minus tingit ſi ex oleo teratur, id quod quibuſdã pro ſecreto eſt. Crocũ enim ad iuriũ, carnium & aliorũ ciborum cõdimentum, vel etiam ad frontes librorũ tingendas nouo quodã modo terunt. Papyro enim interpoſitum, vel ſine hac ſartagini impoſitum igniq; admotum longulè, ſed parum diu, vel ſoli diutius ſiccãt, vt villoſa eius natura prõptius terẽdo rũpatur. Ne verò exhalet, ac vt promptius teratur, & coloratior euadat, olei dulcis pauxillum vt guttas 4. 5. in vncias ſingulas affundunt, vel piſtillo illinunt interdũ tã largiter *Florũ.*

giter

giter vt improbè rubeat, ob ídq; ab archipharmacis damnatur. Sed vt ſit coloratior, minus tamen tingere putatur quàm qui ſine oleo tritus ſit.

Opulentis verò cum ſaccharo pauco potius teritur, ſi verò humorem alium olei loco acceperit, etiam coloratior euadit, ſed humore in vaporem ſoluto flaui tiem natiuam repetit,& minus vulgo probatur. Verumtamen croco noſtrati hoc mangonio ad coloris gratiam opus eſt, ceu parum cocto ob ſoli & cæli naturam frigidiorem. Qui verò crocus à Galeno laudatus eſt colore flauiſsimo, odore vegetiſsimo, etiam diu poſtquam ſeruari cœpit, acquiſititio hoc colore non indiget. Crocus verò vt ſpica, macis, colocynthis, ſericum, roſa,& alia plurima ante trituram inciditur.

Euphorbium dum teritur per ſe puluiſculo acerrimo in nares euolãte & oculos, has partes valenter mordet, ſternutamentóq; implacato hominem torquet, ob id ea moleſtia nouitios fatigat, vt ſæpe illis nares ſanguine fluant, plurimis caput vehementer doleat. Has autem ab euphorbio noxas prohibebis, ſi oleum paucum aut amygdalas miſcueris, quæ lentore ſuo etiã puluiſculum illigent ac retineant.

Sunt

Sunt qui myrrham,bdellium,cancamũ, gummi hederæ etiam ex oleo terant,ne tenuior portio euolet ac virtus exhalet, néve mortario hæreant.

Opopanax, galbanum, ammoniacum, ſagapenum,bdellium,ladanum,acacia vulgaris, opium, hypocyſtis, aſphaltum,ſiccior terebinthina,qualis frequens Venetias conuehitur, & alia non pauca ſuccorum liquorum & lachrymarum genera, vel minus ſiccata, quàm vt per ſe puluerari queãt, vel neruoſa & velut membranoſa & coriacea, & fractu contumacia cum aliis ſiccioribus teruntur, ſed prius inciſa,vel aliter in portiones paruas redacta, quantitate tamen parua multitudini aliorum ſicciorum immiſta paulatim cum illis puluerantur,vt in hiera diacolocyntidos, & aliis compoſitionibus multis,ſic Crocus,flores etiam recentes bugloſsi vtriuſque, roſarum & cæterorum. Sic Trochiſci Galliæ moſchatæ & alij, ſic Dactyli intus & foris purgati, ficus, vuæ paſſæ,myxa, zizypha paſſa,baccæ lauri, myrti, iuniperi, oxyacanthæ, viſci quercini, anacardi, amygdalæ, auellanæ, ſtrobili, piſtacia, nucum reliqua genera & glandium, ſemen cucurbitæ, cucumeris, melonum, citreoli, citri, cydoniorum, Sinapis, Cãnabis,Cnici,Xyli,Ceraſi,Pſyllij,

Lini,

Lini, & ſimilia. Sic ſericum, Lana, Pili minutim conciſa cum aliis ſiccioribus teruntur potius quàm vſta eadem per ſe: Nam vrendo vires amittunt priores & nouas ab igne, & iis quibuſcum vruntur acquirunt, ob id non vrenda, niſi medicus doctus iuſſerit, vti nec ebur, cornu Cerui, capræ, rhinocerotis, pudendum Tauri, Cerui, ſiccatum. Hæc enim vel in longum raſa & inciſa, vel etiam limata, vulgari lima, aut rapaci ſerra cum aliis ſiccioribus pulverantur.

Adde quòd quædam aut per ſe, aut cum humore aliquo teruntur, & cum eodem bibuntur vel aliter vſurpantur, vt vinca, coma amaranthi, cum vino, ſeſeli, ſatyrion, pœonia, gnaphalium ex vino auſtero teruntur & bibuntur.

Ariſtolochia rotunda lupini ex aqua cum poſca bibuntur, aut cum melle linguntur, & alia permulta eius generis exempla apud Dioſcoridem & Galenum in medicamentis ſimplicibus & compoſitis inuenies.

Sic bdellium ſaliua matutina & hominis ieiuni ſubactum digitis in emplaſtri conſiſtentiam vſurpatur, & alia alio modo in vſum veniunt cum humore aliquo trita, vt
Lib.3. in compoſitis latius leges.
c.ph.p. Ad aurium vlcera vino, vel dulci, vel

auſter

auſtero, vel veteri, vel medio ætate, vel aceto,& eo acido,vinoſo, acri,pro ſcopis variis ipſorum, remedia nō ſimplicia ſolum, ſed & compoſita teruntur: ſic ad oculorum affectus collyria ſicca ex humore idoneo teruntur, & applicantur & in aliarum partium affectibus ſimiliter.

Cleméter frianda in mortario quorum virtus attritu violento promptè exhalat, aut ſubſtātia ſub ictu valido lateſcit & mortario hæret, aut quæ multum ſunt friabilia vt caphura,ambra,moſchus,maſtiche, myrrha,bdellium,thus,gummi iuniperi(vernicem vocant)cancamum,ſarcocolla,opus cyrenaicus, euphorbium,aloë,ſcammonium, ſtyrax calamites,bolus Armenia,terra lennia, & terrea propè reliqua, & metallica, amylum,ceruſſa(quin hæc duo ſæpe tātum cribro affricamus)ſaccharū,ſanguis draconis,caſtoriū, radix ari,dracontij,hermodactylorum, ellebori vtriuſq;, turbith, rhabarbarum,ſpodium, Arabum, trochiſci, agarici,dum ſcilicet quæ aliquando humida fuerunt, iam ſiccata ſunt.

Quorum ſiqua adhuc ſint paulò humidiora, piſtillo & mortario calefactis mox ſiccantur,& ſimul puluerantur,friando continenter. Quod auxilium ſuccis, liquoribus, gūmis, reſinis etiā mediocriter fluidis

conf

confert: ſed eò frequentius & diutius calefacienda & terenda quo illa fuerint humidiora, vt ſpes ſit etiam oleum ipſum & terebinthinam venetam hoc ingenio pulueratum iri, atq; adeò argentum viuum cum ſaluiæ ſucco.

Sed lapides pretioſi & metallica fœlicius pulucrantur ſuper lapidem marmoreum, porphyrium, aut marinum per molulam ducta, liquore idoneo pauco, ne puluiſculum euolet, identidem affuſo qui poſtea euaporet.

Argentum viuum ſublimatum & præcipitatum, cinnabrium vulgare, alumen ſciſſile, quia cæteris tenuius ſic puluerantur, vel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundēda reliqua vt quæ ob duritiam, craſsitiem, lentorem, denſitatē ægrè ſeparātur vt radicum, corticum, lignorum, herbarum ſeminum plurima.

Qualia ſunt radices althææ, apij, aſparagi, ariſtolochiæ, aſari, aſphodeli bryoniæ, behen, centaurij magni, cyperi, cyclamini, coſti, calami aromatici, cucumeris agreſtis, dauci, doronici, dictamni vulgaris, helenij, eryngij, fœniculi, filicis, galange, gētianæ, glycyrrhizæ, graminis, iridis, mandragoræ, nardi, petroſelini, pyrethri, pæoniæ

vtri

vtriusque, polypodij, zingiberis, cortex radicis capparis & tamaricis, & alij, & ligna omnia. herbæ item omnes præsertim siccæ, flores chamęmeli, schœnuanthos, & eius festucago nobis consueta pro flore, spica nardi, balaustium, caryophyllum, & flores reliqui tam recentes quàm sicci, semina anisi, anethi, cari, cumini, coriandri, fœniculi, fœnigræci, lini, lupini, & reliqua, foliculi sennæ & fructus reliqui, succi, liquores gummi, resinæ in particulas sectæ, & aliis inter terendum particulatim adiecti.

Limaturæ & rasuræ, & rapturæ osium, cornuum, pudendorum.

Quædam parum diu sunt terenda, quia rara, tenuia, friabilia, virtutem superficiariam aut imbecillam sortita, quæ paucam sustinere trituram vulgus ait, viribus scilicet integris, de quorum quibusdam sic Galenus scribit lib. 4. c. ph. g.

Quæ ex succis & liquoribus, & lachrymis resiccatis proueniunt, vt myrrha, aloë, acacia, scilicet vera, & quæ his sunt finitima, ἐυλειώτα sunt, & facilè læuia fiunt, ac promptè in puluerem mollisimum abeũt, ob id non diu terenda, ne ipsorum & virtus exhalet, & substantia tenuior euolet, vt caphura, ambra, moschus, & alia propè vniuersa, quæ clementer terenda scripsimus.

Quin & euphorbium parum diu terendum Mesuæ est, & spodium Arabum ex cannarum vstis radicibus: nam ex ebore vsto spodium, quod vocant, mediocriter terendum. Quod autem Græcis est spodium, id est cinerula, & huic affinis sed præstantior pompholyx non teritur, tantum linteo cernitur per lotionem, aut etiam sine lotione.

Adhæc quæ acria & facilè inflammabilia sunt, vt resinæ, liquores, gummi, quædam parum diu terenda.

Nam tenuem horum substantiam calor motu accensus dissipat, & reliquum inflammat.

Sunt præterea quædam tam friabilia, vt etiam digitis attrita læuigentur: vt agaricus bonus, ari & dracunculi radix siccata, asphodeli radix vsta, quanquam illas multam coctionem sustinere dicat Mesues. Nam recentes intelligit non siccas. Sic amylum, cerussa, calx ex teneriori lapide. Nam ex duriori vix hora post vna, etiam affusa aqua solui incipit, ea quæ ad lithocollam multò præstantior iudicatur, quanquam minus multò alba est.

Quædam multum diúque terenda sunt, vt compositioni sunt apta, vt quæ crassa densa, dura, lenta, virtutem profundam aut valid

validam, & ægrè ſolubilem ſortita, quæ multam ſuſtinere trituram dicimus, viribus ſeruatis, vt metallica, lapidoſa, lignoſa, neruoſa, membranoſa: quæ tamen ob ſcopos medici varios nunc craſsius, nunc in pollinem mollißimum terenda ſunt, vt cùm oculis applicanda, vel vreticis miſcenda. Sic enim aſarum, cuminum, & alia permulta lęuiſsimè terenda ſunt, cum per hæc obſtructa expedire, diſtributionem alimenti in corpus iuuare, vrinas mouere conſilium eſt.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum ſubſtantiam viſcera contrahi & roborari volumus, mollißimè teri iubet Meſues. Eadem ratione rha barbarum, quanquam tunc etiam magis vreticum eſt, vt purgatorium magis, ſi craſsius teratur. Quod autem purum eſt ac probatiſsimum intellige: nam rarius & laxius à vehementi & diuturna contritione reſolutum exanimatur, virtutémque perdit Meſuæ. Sic radices aliæ etiam aromaticæ vt exactè pulnerentur, diu terendæ ſunt, acorus, ariſtolochia, bræonia, centaurium maius, cyclaminus, cucumis agreſtis, Meſuæ, coſtus, cyperus, enula, galanga, iris, pæonia, pyrethrum, polypodium, zingiber. Pauca autẽ tritura fiunt lęuia, agaricus trochiſcatus,

& radices aliæ clementer friandæ.

Metallica quoq; (inquit Galenus lib. 4. c.ph.g.) galla, cytinus, malicorium, Aegyptiæ ſpinæ fructus, & id genus omnia ſunt δυσλείωτα, id eſt ægrè læuia, & tenuia puluerando euadunt. Metallica autem illa intelliguntur, lithargyros, arſenicum, ſandaracha, æs vſtum, ærugo, chalcitis, chalcanthum, cadmia, tam fornacaria quàm lapidoſa, plumbum vſtum, molybdena, ſulfur, alumen, ſtimmi, chryſocolla natiua (factitia enim facilius pulueratur) gypſum, cyanus lapis, & armenius: ſed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quæ per ſe terenda diximus.

Colocynthis accuratiſsimè debet teri ob cauſam à Meſue dictam, in ſimplicium purgatoriorum facultatibus, etiam ſi ea ob valentem vim purgatricem prius vacuari, quàm amaritudo eius agat, & tergeat, dicatur Galen.

Scammonium quoq; exactè terendum, niſi cum in catapotia venit. Tũc enim craſſius tritum diutius in ventriculo manet, potentiúſq; agit.

Sic oſſa, cornua, etiam vſta, pili, lana, ſericum.

Plenam quoq; trituram ſuſtinet centaurium paruum, etiam cum floribus, Meſuæ

herbæ etiam aliæ quæ ſiccæ ſeruantur.

Mediocriter pulŭerando terenda ſunt propè cætera, vt radices apij, aſparagi, aſari, niſi mouendum ſit lotium, cichorium, calamus aromaticus officinarum non teredinoſus, doronicum, dictamnus vulgaris, fœniculum, glycyrrhiza, gentiana. gramen, hermodactylus, iris Illyrica & Florentina, meum, radix mandragoræ, nardi, œnãthes, petroſelini, plantaginis, phu, rubiæ, ruſci, raphani, rhapontici, zingiber, zurumbet: ſic herbæ acres & aromaticæ, vt hyſſopus, thymus, niſi mouere menſes, aut vrinas volumus, & ob id diutius terimus.

In ſumma, quæ diu coqui poſſunt, debent etiam & teri: quæ parum diu coquenda, parum diu terenda: quæ mediocriter illud, hoc mediocriter ferunt, ob id trituram nonnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quædam audis parum & mediocriter, vel multum & mediocriter terenda. Nam cum huius medij magna ſit latitudo, in ea quædam ſunt extremis tam propinqua, vt vix ſecerni queãt. Sic agaricum mediocrem ſuſtinere trituram Meſues ſcribit, aliis placet paucam, non tamen paucißimam. Qua ratione etiam de primarum qualitatum ordinibus

diſsidia ſcriptorum illuſtrium concilianda ſcripſimus in methodo medicamenta componendi.

Quædam tenuiſsimè ſunt terenda, vt promptius id actu fiant quod eſſe poteſtate dicũtur, vt quæ celerius in partes omnes afficiendi corporis permeent ſiue fermentationem (vt dicunt) quærimus, ſiue firmationem, & robur, ſiue materiarum inciſionẽ, tenuationem, terſionem, vacuationem per vrinas, menſes, ſudores, inſenſilem tranſpirationem. Sic cordi, hepati, & partibus cęteris internis, præſertim longè ab ore diſsitis roborandis idonea, ab his vacuatura, obſtructiones liberatura, vrinas aut menſes motura tenuiſsimè pulueramus, vt eſſentię quadam tenuitate inde acquiſita, & corporis ſui mole exigua promptius per oſcula vaſorũ anguſta, & per corporis habitus poros ſenſum latentes permeent, agantq́ue citius quod agere natá ſunt: Ob id ſpecies omnes in hiera Galen. picra molliſsimè terantur, & cribro ſerico cernantur, vt aloës & aliorum vis in anguſtos ventriculi & partium vicinarum meatus penetret. Sic in theriaca, Mithridatio, aurea Alexandri antidoto, & ſimilibus polychreſtis compoſitionibus leuiſsimè terenda, vt promptius in ſe agendo & patiendo, velut fermententur citius,

&

& ſint vſui. Dum enim recentia ſunt hæc opiata medicamenta, ſtupefaciẽdi vim prępollentem retinent. Non tamẽ omnino tenuiſsimè ſunt pulueranda: nam ſic eorum vis aromatica exhalaret.

Omnia ſtupefacientia dictis Antidotis, vel aliis miſcenda, aut etiam per ſe vtenda, ſunt tenuiſsimè pulueranda, vt in paruos meatus & longè poſitas, profundáſque partes ſtupefaciendas penetrare aut pertrahi poſsint.

Affectibus hepatis puluerata tenuiter debentur, tenuius lienis, tenuiſsime renũ & veſicę affectibus, vt per ora vaſorum anguſta ſubeant. Sic thymus, aſarum, cuminum, & ſimilia tenuiſsimè teruntur in aurea, in hæmagogo, in diacurcuma maiore, in dialacha maiore, & aliis ſimilibus: in aluum verò ſubducentibus dioſpolitico, cõfectione Hamech, electario. Indo maiore craſsius eadem ſunt terenda. Omnino etiam tenuiſſimè puluerentur debita affectibus oculorum, ne ſi craſsiuſculus ſit puluis, aſpera inæqualitate, & attactu oculi tunicas eximiè ſentientes dolore afficiat: præſertim ſi metallica ſunt, aut lapides, aut ſimiliter dura & ſicca corpora. Saccharum enim candum, bolus Armenia, etiam ſi minus exactè trita oculo imponuntur, humore ex ipſo

de lachrymante mox ſoluuntur.

Terenda quoque in puluerem mollisſimũ,quibus craſsius tritis vis noxia & malefica ineſt,vt ea terendo vaneſcat,vt in colocynthide.Craſsius enim trita cũ ſit ſpongioſa,humore ſuperfluo imbuta tumeſcit, negotiúmq; tunc magnum faceſsit pondere,mole, morſu partibus quibus incubuit. Quæ incommoda puluiſculis eius accidere nequeunt,quia humoris non ſunt capacia. Craſsius tamen terenda cum in trochiſcos alandal eſt formanda,ſed ter quatérq; puluerandi trochiſci & reformãdi,vt ea tenuisſime tandem pulueretur. Eadem ratio eſt de agarico,ſubſtantia illi ſimili. Sed cum ſit non paulò clementior,trituram minus accuratam poſtulat.

Rha barbarum quoque curiosè terendũ, quando viſcera aſtringendo roborare, aut etiam vrinas mouere oportet,vti & myrobalani.

Quædam craſsius terenda,quæ in ventre diutius morari volumus,nec prõptè vaſorum ora ſubire:ſic purgantia medicamẽta craſsius teruntur,vt in ventrẽ partẽ minus principẽ,& vacuationi expoſitiſsimam ex corpore reliquo trahant. Non autem ad partes principes tota ferãtur,eáſque offendant cum ad has facultate aut ſaltem vapore

re

re ferri, vel quod plurimũ ſit, portione paucißima ſufficiat.

Craßius etiam teruntur, quorum virtutem multa tritura dißipari metuimus: ſic ſcammonium vim purgatricem multa tritura perdit.

Eadem ratione ſtomachica craßius terẽda, vt mora in ventriculo longa coctionem fœlicius iuuent, neq; cibo facilè vis eorum obtundatur. Quæ præterea ſunt aromata virtutem colato datura, & odoris ac ſaporis gratiam nõ auctura ſubſtantiam: ſic cinamomum negligẽtius terimus, quo quæ colantur aromatizamus: & cardamomũ, zingiber, caryophyllũ, macis, lignũ aloës, ſpicam, crocum neglιgentius teris: per hæc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quæ item flatus dißipatura ſunt, eadem ratione craßius pulueranda ſunt, vt in diospolitico ſeu diacymino ſimplicia vt purgent, & diutius inflatus agãt, licet tardius & imbecillius quàm ſi tenuata magis eſſent. Id quod ſi fieret, parũ diu flatus dißiparẽt, tum quòd vires citius eis frangerentur, tum quòd per vrιnas mox ſeſcederent eáſq; mouerent, cum calida ſint & tenuia.

Quædam præterea tantum craßius ſunt frangenda ad vſtionem futuram, vt lithargyros vrendus frãgitur in partes magnitu- *Dioſc. Gal. li. 4. c. ph. g*

dinis iuglandis:lapis phrygius vrendus in partes nuci auellanæ æquales.

Quædam etiam teruntur vt purius lauentur, de quibus in lotionibus abunde.

Ex his patet eadem medicamenta, nunc tenuius, nunc crassius terenda pro variis medicorum scopis, vt rha barbarum, asarum, nitrum, thymum, calaminthen, irin, hyssopum, pulegium, origanum, cuminum, curiosissimè teri volumus cum Galeno & Mesue, quando his vrinas mouere nobis studiũ est: negligenter verò, cum aluum mouere constituimus.

Sic scammonium, colocinthis, & alia valenter purgantia, nunc crassius cum illud in pilulas, hæc in trochiscos transit: nunc tenuius ob dictas prius rationes. Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuissimè, cum mox & citra aliam per trochiscos trituram sumenda. Scammonium quoque crassius teritur, si coquendum est cum aliis, aut diu ante vsum seruari debet medicamentum. Idque ne vis eius coctione per ignem aut longam fermentationem exhalet.

Et quæ partes remotissimas petere volumus, leuissimè: si eadem ventriculo, intestinis, & primis venis, hærere diutius, crassiusculè terenda sint.

Ex

Ex his omnibus ſimplicium ſimul terendorum ordo quidam inſtituitur, vt prima iniiciantur mortario & terantur craſſa, dura, lenta, vt radices, baccæ quædam. Semina prope omnia, vt quæ etiam glutinoſa medulla conſtant. Paulò poſterius aromatica etiam æquè teri contumacia, vt iuncus odoratus, calamus odoratus, zedoaria, zingiber, galanga, iris Illyrica & Florentina, ſeu noſtrâs alba, coſtus, & cardamomum, carpobalſamum, cubebe, piper, nux moſchata. Poſt hæc autem ſimul cũ his xyloaloë, xylobalſamum, caſia, cinamomum, caryophylla.

Deinde ſucci, liquores, lachrymæ puluerabiles cum aliis de quibus ante, & quæ cum quibus aut per ſe terenda ſint, diximus.

Semina verò oleoſa, vt cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, cidonij, piſtacia, ſtrobili, amygdalę, & ſimilia ſunt excorticanda, deinde incidenda ſcalpro, vt mox audies, ne puluerem reliquum glutinent, & per cribrum tranſmitti prohibeant.

Mineralia etiam ferè per ſe & ſeorſum teruntur, affuſa interdum ob eorum ſiccitatem aqua pauca, ne ſubſtantia eorum tenuior euolet, aut vis exhalet, vt ante docuimus. Chalcitis autem, chalcanthum, ærugo, ſulfur, ſandaracha, & alia quædã adhuc non-

nihil

nihil humida,humectari nolunt.

De ſuccis,liquoribus,lachrymis, & animalium partibus abunde prius eſt dictum.

Mortariũ papyro vel corio etiam interdum duplici eſt tegendum(vt in Theriaces compoſitione diximus)interdum ne puluis tenuior, præſertim precioſus foras euolet ac pereat:interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuentis mordendo male habeat,vt in Euphorbio & Turbith,& aliis non paucis euenit.

Ad trituram præparant, vel trituræ loco ſunt attritio in cote medica,manſio,ſectio, fractio,raſio,limatio,raptura.

Atterũtur in cote medica(qualis eſt tonſoria)cum albuminis oui liquido,vel lacte, vel ſucco roſarum,vel ſeminis fœnigræci, aut cydoniorũ, aut maluæ,aut althææ,ipſa collyria ſicca,ſiue iam in paſtillos formata, ſiue adhuc integra:ſed tamen atteri apta,vt materia hęc tenuior & mollior cõtactu ſuo dolentem oculum non exaſperet.

Ad attritionem confricatio amyli, aut ceruſæ ad cribrum facta,vt puluerentur,eſt referenda.

Manduntur ad oris partium,faucium, aſperę arterię,pulmonis,œſophagi,ventriculi affectus,vt ad dentium dolorem vinca, liguſtri folia & germina, radix chelidonij,

plan

plantaginis, anemomes, Galeno mandun-
tur in ſimplicibus.

Secantur radices craſsiores, longiores
herbæ, virẽtes ambæ aut ſiccæ, & flores ma-
gni, vt nympheæ, roſarum, croci, & medul-
la colocynthidis, & acacia noſtrâs, & troch.
Galliæ: & capillatia, vt ſericum, pili, lana: &
ligna, vt gaiacũ, ſantala, berſilium: & ramẽ-
ta & velut bracteolæ ferramento abraſæ,
cornuum, vngularum, oſsium, eboris, pudẽ-
dorum, coriorum, ichthyocollæ, taurocol-
læ, & ſimilium.

Secantur autem quouis ferramẽto inci-
dẽte & forficibus: ligna autem etiã ligneo
piſtillo acies ferreas acutas habente. Horũ
verò quædam poſt ſectionem in decocta &
infecturas veniunt, vt gaiacum, berſilium,
& quæ ex aliis voles. Alia, vt fœlicius & ci-
tius puluerentur, ante raduntur, poſt ſecan-
tur. Sic de fractione, raſione, roſione, raptio
ne, limatione cenſendũ eſt. Ea ſcilicet nunc
ad trituram interuenire, nũc ad coctionem
tantum, vel vſum alium.

Scalpro autem ſutorio huc illuc inclina-
to identidem ac reclinato, vel cultelli ver-
beratu crebro, vel duobus tribúſve cultellis
inter digitos manus, vel alterius tantum,
vel vtriuſq; præhenſis inciduntur minutiſ-
ſimè ſemina oleoſa & maiuſcula quia ſub
ictu

ictu pistilli latescunt & pinguescunt. Inciduntur autem aut per se prius tamen depellata, aut cum pauco saccharo, ne etiam sic immodice pinguescant & oleosa fiãt: supponitur autẽ iis folium papyri purum, sæpe mutandum quando scilicet iam discissum est, & huic folio lignum læue & politum.

Sunt vero secanda hoc modo semina cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, bombacis, cerasi, pruni, amygdalarũ, pistaciorũ, strobilorum, anacardorum, balani myrepsicæ, castaneæ, auellanæ, iuglandis, tribuli aquatici, cnici, staphydis agriæ, quæ aliter quoque teri posse prius docuimus in seminum tritura vniuersali.

Dactylos quoque intus & foris curiosè purgatos similiter incidimus, si condita cardiaca ingrediuntur.

Est tamen quando eos negligenter incisos cum aliis siccioribus terendos iniicimus, præsertim si pauci sunt & multum sicci: aliquando tantum aceto horas aliquot vt 12. maceramus, terimus, per cibrum cochleari, vel manu impellẽte cernimus, vt in diaphœnico, in quo etiam amygdalas cultello depellatas cum dactylis aceto maceratis quidam terunt & cernunt.

Frangimus manibus tenera & minuta, vt herbarum pugillos intorquendo digitis

tis

tis abrumpimus,& radices pusillas & fragiles,cortices parum frangi contumaces. Aegre enim fragilia ferramentis secamus, aut pistillis tundimus.

Raduntur vt ante dixi, ebur, cornua, & vngulę pudēda siccata,coria siccata,ichthyo colla taurocolla siccior,lignum gaiaci, bersilium,& quædā alia vt facilius vel coquendo vim suam humori cui incoquuntur, impartiantur vel terantur. Raditur & cortex turbith exterior, donec albū appareat. Mesuæ. Sic radix glycyrrhizæ ante trituram raditur,& aliæ radices,& ipsarum vt aliorū cortices,sed id ad purgationē magis pertinet,de qua postea dicemus.

Raduntur quoque rapaci serra,lotus,lignum gaiaci, buxum, suber, ebur, & dura alia quæ etiam dum serra vulgari secantur, scobem reddunt non dissimilem illi quam rapaces serræ ac veluti rudes & crassæ limæ elidunt.

Ferri prætera albi lamina tenui curuata,foraminibus multis exasperata cōminuimus affricando agaricum, nucem moschatã,zingiber. Mala itē cydonia, vt succi hoc plus reddant,quàm si in mortario terantur.

Limatur præterea aurum, argentum,æs, ferrum, chalybs, plumbum: quædam vt vrantur postea terantur: alia vt etiam citra

vsti

vstionem in vsum veniant, vt aurum, argentum, sed horum duorum limaturæ loco satius est auri & argenti foliis vti. Limantur quoq; ligna prædura, gaiacum, santala, bersilium, ossa cranij humani, dentes & maxillæ lucij, dentes apri exerti, & castoris, cornua cerui, capri, rhinocerotis, & vngulę quorundam ex his, ac ebur. Pudendum quoque tauri, cerui, ichthyocolla, taurocolla, quæ etiam radi & secari docuimus.

Rasio autem limationi finitima est, sed ramenta sunt maiora limaturis, quia horũ instrumenta sunt insignius, sed rarius dentata quàm limæ. Radendi quoq; modus est alius in lignis edolandis, qui ad trituram quoque, & coctiones vsui esse posit.

DE CRIBRATIONE.

His terendi differentiis ordine optimo succedit cribratio, quą purum & minutius secernimus, quomodo pistores similaginem, & farinæ florem puriorẽ ac tenuiorẽ à furfurea & crasiore separãt. Cribrationis ratio eadem est quæ trituræ, ob id quę tenuiter pulueranda, tenuiore cribro sunt cernenda: quæ tenuisimè, tenuisimo, vt pulueres dicti cordiales cribro sericeo, tafetũ vocat vulgus, inter manus agitando cribrantur metallica ad oculos tenuisimè terenda, & cribro tenuisimo cernenda: sic

vnd

vrinas mouentia, obſtructiones liberantia. Contrà verò quæ aluum mouere & purgare volumus, craſsius terenda, & cribro craſſiore ac ratione cribranda ſunt. Et quæ per ſe teruntur ſi cribrāda ſint, per ſe cribrātur, vt metallica quæ aliis miſta citius, & ante iuſtam puluerationem deſcendunt.

Cribramus autem interdum ad trituram meliorem, frequentius ad miſturam aptiorem rerū iam mole minimarū. Quæ enim cribrum non permeauerunt, trituræ reddūtur: quæ craſsius terenda ſunt rariore, vt dixi, cribro cernenda: quæ tenuius, denſiore, vnde varia cribrorum multitudo fuit neceſſaria. Quædam enim cortice tiliaceo, anguſto, ſed æquali, cancellatim connexo conſtāt cribrando ſcobe gaiaci, vel agarico infectorum, & ſimiliter craſsiuſcule tritis idonea. Vidi & ex aſsiculo terebella paſsim pertuſo cribrum argillæ colandæ idoneū, alia his minus lata habent foramina, neque vt hæc quadrata ſed rotunda, vel oblonga in pergamena circulo ligneo ſubſuta, quibus triticum, hordeum & alia cerealia, ſæpe etiam legumina ſeminibus alienis, ſed minutioribus purgamus. Hęc enim per lata foramina ob paruitatē facilè deſcendunt: ſemina bona foraminibus maiora retinētur.

Alia ſeta equina in telæ modum cancel-

latim contexta constant, circulis duobus ligneis vtrinque tensa, quorum inferiore hęc præhenduntur, atteruntur, & impinguntur: superiore verò materiæ cribrãdæ continentur, horum verò cribrorũ copia & differentia magna est, & vsus plurimus. Quædam enim solum in medio ligneorum circulorum habent velut telam illam equinam, & his manu tantum molliter succussis puluis in subiectum catinum ligneum, vel papyrũ descendit, superna eius parte interim papyro tecta ne puluis euolet. Eóque vtimur in pulueribus parum pretiosis.

Alia præterea fundum & operculum habent exemptile, sed vtrunque corio verueci-no clausum: illo puluis per cribrum transmissus excipitur, & probè ne exhalet aut euolet cohibetur, hoc ne portio cernenda exhalet, aut euolet prohibet. In his verò multæ sunt in raritate & densitate differentiæ, quarum singularum suus est vsus, non modo ad medicamentorum terendorum genera, sed etiam ad componendorum speciem variam constituendam.

In his item quædã telæ equinæ loco sericum habent (tafetum vulgus vocat) & id vel album pulueribus electariorum alborum, vt diatragacanthi diairis destinatum vel rubrum debitum, pulueribus electario-

rum

rum rubrorum, vt diairhodi, dia trium ſantalorum, diacubebe, diamargariton.

Vſurpatur itaq; id cribrorum genus aliis pretioſius, ad pulueres etiam pretioſos, & vt vocant cordiales, neque vt præcedentia ſetacea ligneæ menſæ, aut alteri ſolido corpori violentius impinguntur ſuccuſſando, ſed manibus tantum mollisſimè verſantur, vt ſine violentia puluis tãtum tenuisſimus deſcendat.

Eſt etiam linteum magis minus, rarum, denſum, cribri loco in metallicis præſertim, & terreis corporibus: Latius autem id eſt, rémque cernendam comprehendit, ac inter pyxidis alicuius ligneę vel alterius, ſed grandiuſculæ operculum & corpus concluditur & conſtringitur, deinde vna manu ferè violentius ſuccutitur ſuper abacum pharmacarium, vncia vel ſimili põdere, ſed plumbeo in linteum etiam prius immiſſo, vt id ſuo motu & pondere res has cerni difficiles acceleret, quem cernẽdi modum cicotrinizare vulgus vocat, voce ex κοσκινίζειν, id eſt, cribrare corrupta, & in id contorta.

Vt autem radices, herbæ, ſemina, fructus & alia plæraq; cruda & cocta teruntur, etiã cribrantur: ſed ferè vi manus aut cochlearis quomodo caſsiam & thamar indos ſine

tritura cernimus: sic radices eryngij, satyriorum, raphani, dracontij coctæ, tritæ, cribrantur in diasatyrio.

Sed hæc cribratio immoto fit cribro, quæ verò puluerum est cribratio, ferè fit cribris abaco incussis valenter, sed numerosè, vt taratantara audire videaris. Alia cribro manu suspensa agitato, alia vt cardiaca cribro inter manus versato, non in abacum incusso, ne etiam horum partes crassiusculæ vi impactæ per cribrum permeẽt. Alia pixide duro corpori manu vna valenter allisa.

Cerusa & amylum, & cerusa serpentaria cribro affricantur manibus: sic quæ citra trituram cernuntur.

Quæ autem cribrum non superauerunt ob crassitiem, teruntur donec ob tenuitatẽ tota cernãtur: nisi quod dum paucissimum superat idque tenuissimo proximum, cæteris iam cretis commisceri solet aut seruari, vt aliis eiusdem generis, vt posteà terendis & cernendis iterum misceatur.

Colatio cribrationi licet genere & natura sit affinis, quia tamen non est siccorum, sed magis liquidorum, ob id in alium locũ referẽda fuit tanquã dissolutioni, coctioni, infusioni, clarificationi, & aliis plerisq; pręparationum differentiis necessaria.

DE DISSOLVTIONE.

DISSOLVTIO autem ſeu dilutio tritura quædam eſſe videtur, quòd per hanc medicamenta tam ſimplicia quàm cõpoſita læuia fiant, ſed adiecto humore aliquo, non etiam ſicca permaneant ſi prius erant, vt ſe ad trituram habeat hæc, quomodo colatio ad cribrationem.

Solutio igitur ſeu diſſolutio, ſeu dilutio eſt medicamẽti vel ſimplicis, vel compoſiti conſiſtentia craſsioris in humore quopiam idoneo facta reſolutio in conſiſtẽtiam, vel mediocrem, vel paulò hac craſsiorem aut liquidiorem, pro medicamenti ſoluendi, & humoris ſoluturi quantitate & conſiſtẽtia, & aliis medici ſcopis.

Quod enim minus erat craſſum & humore perliquido, eodémque largo eſt ſolutum, erit liquidius, contrarium craſsius.

Huius autem diſſolutionis multæ ſunt cauſæ, nunc enim diſſoluimus vt medicamentum facilius & iucũdius deuoretur, & citius diſtribuatur & ſubducatur, cum facilius ſit & iucundius ſumere liquida quàm craſſa: vt facilius & gratius eſt impleri potu quàm cibo. Sic opiatas, caſsiam & alia plurima quotidie diſſoluimus.

Nunc vt aliis ad compoſitonem promptius miſceãtur, & vnà cum his aut etiã per

ſe coqui poſsint, quòd ſicciora ipſa promptè vrerentur, ſic ſuccos, liquores, lachrymas frequenter diſſoluimus, vt euphorbium recẽs oleo diſſoluitur, vetus autem fortaſſe non diſſoluitur Meſ.

Nunc vt in partem affectam poſsit medicamentum penetrare, aut illi applicari & adhærere. Sic in aurem iniicienda, in inteſtina, in vterum, in veſicam, in ſinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanũ oleo largiore ſoluimus in capillato aut etiã modicè tonſo quàm in raſo.

Nunc vt colari & colãdo purgari ab excrementis poſsit, vt liquores aceto vel alio humore idoneo ſoluti colantur, & purgantur, Ammoniacum, opopanax, galbanum, ſagapenum: Sic ſucci ſiccati, gummi, reſinæ recentes aliquando & veteratæ ad electariorum mollium, catapotiorum, linimẽtorum, vnguentorum, ceratorũ, emplaſtrorum miſtionẽ, ſed lachrymę reſinoſę, oleoſis: gummoſæ, aquoſis humoribus melius ſoluuntur: vel ipſæ recẽtes alia ſicciora diſſoluunt, ſed vt dixi ſimilia magis, idq; dum molle medicamẽtum eſt futurum, in quem vſum multa quoque huius generis coquuntur. Eadem portione parua cum multis ſiccioribus teruntur, vt in puluere hieræ diacolocynthidos.

Lyc

Lycium aqua diluitur Galeno ad hæmorrhagiam. *Lib.8. c.ph.p.*

Pix liquida cum melle lingitur. *Lib.4. c.ph.p.*

Tragacantha in oui albumine ſoluitur in arteriacam.

Fel ſcari piſcis cum myrrha ſtacte miſcetur, ſtomatica medicamenta diſſoluuntur aqua vel mulſa ad gargarizandum, diſſoluuntur humore quouis & ſine calore, promptius cum calore.

Bolus Armenia vera, terra lemnia vera, calx, ſal, ſaccharum, ſaccharata omnia, manna, ceruſſa poſt longam velut bullitionem, chalcitis, chalcanthum, ærugo, rubigo: ſed hæc oleo citius molleſcit.

Diſſoluuntur aceto forti, præſertim deſtillato vel ſucco limonũ vniones ſeu margaritæ. Teſtæ ouorum, lapides renum, veſicæ, coralium vtrunque, eáque pòſt ſiccata promptè friantur. Præcipitatum & ſublimatum & cinabrium, in argentum viuum redeunt.

Etiam aurum & argentũ & metalla alia ſuis valentibus aquis diſſoluunt chymiſtæ.

Soluuntur ergo ſimplicia quidem ammoniacum, ſagapenum, galbanum, opopanax, thus maſculum, opium, ſcammonium, aloë, hypociſtis, ſuccus glycyrrhizæ, piſſaſphaltũ, mumiam intelligo, aqua

ſimplici, aqua vini, vino, aceto ſimilibus & his frigidis, ſed longiore tempore quàm calidis. Feruẽtibus enim his humoribus prædicta citò ſoluuntur: priora quinque in lacteum quendã ſuccum, poſteriora totidem in nigrum.

Opium ſoluit ſapa Galenus in trochiſcis dia opiu.

In oleo frigido prædicta etiam horis 6. non molleſcunt quidem, in calente opium, ſcammonium, aloë, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizæ, etiam ſoluuntur, cætera molleſcunt tantum, poſtea durantur, præſertim Ammoniacum. In eodem oleo & prædictis humoribus etiam calentibus ladanum maſtiche, myrrha bdellium, ſarcocolla, ſtyrax, gummi arabicum. Sarcocolla in aqua roſarum diſſoluitur in pilulis ſarcocollæ.

Caſtorium, mumia, molleſcunt ſtatim: tragacantha tardius, ſed in oleo hæc mollita non multò poſt dureſcunt præter maſtichen, quæ ſoluitur in oleum: nec ad naturã reddit niſi igne valentiore coquatur, vt docet oleum maſtichinum.

Acacia noſtrâs, ſulfur, gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur, ſed acacia paulatim piſtillo ex humore aliquo friata ſoluitur, vt ſucci alij

&

& liquores,ſulfur & gagates igni liquãtur, vt liquores omnes,opium, ladanum, chalcitis, chalcanthum, alumen omne, xylaloë vera,vnguis odoratus.

Soluũtur humore quouis calido chalcan thum,chalcitis,& hæc etiam aceto frigido.

Aerugo,ſori,nitrum,alumẽ,in aceto frigido non liqueſcunt , vt nec creta : ſed hæc multum diuq́ue feruet, fitq́ue multò fragilior,vt & prædicta.

Saccharum, manna, quouis humore ſoluuntur. Saccharum autem ad ſyrupos,iulepos , apozemata , electaria ſolida, penidia, trochiſcos, & alia opera plurima variè ſoluitur vt in antidotis Meſuæ leges. Saccharum aqua & melle ſoluitur Meſuæ in diazingibere: Manna verò fere ſoluitur iuſculo calente,& colatur ad foliorum laricis in qua frequentior colligitur ,& aliorum excrementorum ſeparationem.

Manna,caſsia, thamar indi in ſuccis pur gatis diſſoluuntur & colantur in diamãna, & in aliis,melius ſic miſcẽtur quàm coctione. Manna diſſoluitur in ſucco roſarum rubrarum in electario mannæ. Moſchus,ambra , caphura,ferè humore aliquo ſoluta aliis miſcentur.

Tartarum vſtum,in oleum vi frigidi ſol uitur,alio ſolutionis modo.

Sed vide ne dum acetum vel humorem alium quo ammoniacum vel alium liquorem ſoluiſti, coquendo conſumis, fallaris. Nam ſæpè humorem alium ex ſe remittunt: quem ſi conſumere pergis, ipſorum liquorum humidum conſumis: fiúntq; hi ſiccisſimi, & exucci, & emplaſtro ob id inepti.

Quæ verò compoſita quibus humoribus ſoluantur, non eſt operis præſentis docere, ſed ad modum componendi ſingula medicamenta pertinet.

Compoſita tamen plurima, vt electuaria, purgatoria cùm aut ingrata ſint aut ægrè deuorantur, aut citius deſcendere volumus, neque nauſea metuitur, ptiſſanæ aqua, hydromelite, vino, vel alio humore idoneo diſſoluimus. Trochiſcos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida ſæpè diſſoluimus, eclegmata in ore ſaliua ſoluuntur.

Ex his conſtat ſolutionis nomen hic minus latè patere quàm cap. 6. libr. 4. meteororum, vbi ad mollitionem & liquationẽ quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

MOLLITIO ſolutioni & liquationi proxima, fit cum medicamenta tam ſimplicia quàm compoſita reddun-

tur

tur molliora, idque vel affuſo humore aliquo ſed pauco, vel ſolo calore noſtro ſolis, ignis id vulgus malaxare vocat, verbo detorto ex futuro μαλάξειν, verbi μαλάττω, id eſt mollio & ſubigo: quæ duo per malaxare etiam intelligunt, nec eò libenter vtuntur alibi quàm tum in catapotiis cum ſucco aut ſyrupo aut humore alio remolliendis & ſubigendis, tum in emplaſtris oleo, adipe, vel ſimili emolliendis.

Calore molleſcunt cornua, vngulæ, pili, ſucci, liquores, lachrymæ, vt etiam digitis calentibus tantum tractatæ, ceræ modo ductiles fiant tanquam à frigido concretæ non ſolum ſicco duratæ. Calore modico molleſcit ferrum, & alia metalla immodico liquantur.

Zitho (qui potus erat Alexãdrinorum, noſtræ ceruiſiæ ſimilis) ebur molleſcit.

Vniones, corallia aceto deſtillato molleſcunt, &, vt dixi, ſoluuntur.

DE DVRATIONE.

DVRATIO mollitioni contraria nobis interdum eſt in vſu in conditis electariis, ceratis, emplaſtris, gelatinis vt vocamus. Ea autem fit nunc miſtis ſiccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De ſiccatione autem poſtea fuſius agemus adhibenda medicamentis plurim

rimis non vt durescant, sed vt seruari possint, & ob causas alias inibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulò post dicemus, quarum tractatio duratione̅ abunde illustrabit.

DE LIQVATIONE.

LIQVATIO seu fusio est eorum quæ à frigido cōcreuerunt in liquidiorem & fluxilem consistentiam à calore facta resolutio: ita, vt quæ à frigore imbecillo aut non diuturno sunt concreta, vt mel, cera, oleum hybernum, butyrum, adipes, medullæ, resinæ à calore moderato glaciei niuis & grandinis modo liquentur. Quæ verò à vehementi & diuturno frigore concreta obriguerunt, ægrè multo calore funduntur, vt aurum, ferrum ægerrimè, argentum, æs facilius, stannum his facilius, facillimè plumbum, stimmi, arsenicum, sandaracha, sulphur, alumen omne (quamuis scissile tantum mollescere videatur non etiam liquari & fluere) chalcitis, chalcanthum, misy & ærugo tardius, tardissimè sori (quia terreum & saxeum) vt lithargyros. Is tamen cum ærugine vel oxelæo duplo citius liquescit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius, liquantur gagates, succinum, vnguis odoratus, id est blatta bizantia,

tia,aſphaltum,piſſaſphaltum(mumiam intelligo) xylaloë.

His promptius, ladanum, Oeſypus, caſtorium, ſanguis hirci, gummi arabicum, tragacantha,cancamum,caphura,myrrha, bdellium,ſtyrax,maſtiche,ſarcocolla, gummi hederæ, iuniperi, ceraſi, pruni, amygdalarum.

Reſinæ his facilius. Aequè autem facilè liquores opium euphorbiũ, ammoniacum, ſagapenum,galbanum,opopanax,ſcammoniũ & ſuccus glycyrrhizę,hipociſthis,aloë, elaterium,lycium noſtrâs.

Cera omnium facillimè: Mel, aëromeli ſeu manna, ſaccharum, humore etiam frigido vt ſal ſoluuntur.

Acacia noſtrâs & ſępe non liquantur,ſed humore aliquo cũ piſtillo,aut cochleari aut manu paulatim ſoluuntur.

Prædicta quoque omnia ſuccos, liquores,gummi, reſinas intelligo,calenti humore, vt dixi molleſcunt: quædam etiam ſoluuntur:nonnulla item liquantur.

Ambra minutim conciſa liqueſcit Meſuæ in E.diaccocubaphices.

Porrò liquationis neceſsitas magna eſt ad miſtionem electariorum, catapotiorũ, vnguentorum, ceratorum, emplaſtrorum, & reliquorum propè compoſitorum.

Quon

Quoniam in ſuperioribus præparandi differentiis virium caloris, frigoris, humectationis, & ſiccationis meminimus, & in ſequentibus eorundem mentio frequens nobis eſt futura, prius de his eſt nobis agendum, quàm ad infuſionem, coctionem, aſſationem, vſtionem & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera tranſeamus.

DE CALFACTIONE.

DE calfactione autem agemus nõ quatenus ſoluit, mollit, liquat, coquit, aſſat, vrit, vel aliud inſigne opus præſtat, ſed quatenus calorem rebus præbet moderatum, miſtioni neceſſarium, vel etiam alicui præparationum differentiæ, vel ipſi denique medicamentorum ſimplicium, vel compoſitorum vſui dextero.

Calefit in ſole meridiano acopum Galeni populeum lib. 4. ſanit. tuendæ, vt fermententur & probius miſceantur eorum vires.

In ſole teri vult Galenus metallica, vel lauanda, vel in aliud vtenda.

Colanda calfactione tenuãtur, vt promptius permeent: frigida enim velut concreta non percolantur, niſi ſint multum aquoſa & liquida, vt oxymeli Galeni, calidiora autem cum ſordibus tota colum penetrant, niſi ſint glutinoſa. Talia enim multum calida

lida colanda. Tepidam damus aquam, vt ſit vomitoria.

Calidas modicè damus potiones medicas, non ſolum purgatorias, ſed etiam corpus firmaturas, vreticas, menſes aut ſudores moturas, obſtructionem viſcerum aperturas, præſertim cælo frigido & ventriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quæ aqua fluẽte, aut niue circumpoſita volumus frigidiora reddere, quòd in humorem calore rarefactum frigus ſe altius inſinuat, vt ferrum candens aqua frigida & aſtringente temperatur, vt ſit durius.

Calfacimus modicè infundenda, vt vires ſuas promptius in humorem, cui infundun tur, tranſmittãt. Calfactus enim humor tenuatur & infuſa res rarefit, quibus fit, vt eorum vis calore promptius trahatur. Alia propè innumerabilia calfactione egent, ſed admonendi gratia magis quàm docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: ſiccationis autem maior eſt neceſsitas.

Refrigeramus aqua fluente, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ febriũ vehementiæ, aut aëris intemperiei calidæ opponimus pocula medicamentoſa. Et quæ à frigido cogi volumus, vt ius carnium glu-

tinoſ

tinoſarum in gelatinam vulgo dictam.

Refrigeramus omnia calore præparata priuſquam reponamus.

Refrigeramus quæ calore ſoluta frigore volumus concreſcere, & dureſcere, vt electaria ſicca, cerata, emplaſtra.

Quæ calfaciunt, & refrigerant etiã per accidens ſiccant, ob id ordine bono iam de ſiccantibus agamus.

DE SICCATIONE.

SICCATIO eſt conſumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementoſæ, ob id nauſeabundæ, vel promptè putrentis, vel puluerati prohibentis, vel caliditatem quæſitam obruẽtis. Abſumitur interdum, & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in aſſatione & vſtione.

Scillæ partes maximè mediæ direptis viuo tenus tunicis, fruſtatim confectæ coquuntur, mutata ſæpe aqua, donec ipſa nec amaritudinem, nec acrimoniã habeat, traiectáque lino fruſta illa ſic, vt ſe non contingant ſiccantur in vmbra dies 40. His ſegmentis ad oleum, vinum, acetum ſcillinum, vtimur. Hæc Dioſcor. vbi neque cultri ex ligno pini vel cupreſsi ſcillam diuiſuri meminit, neque acus ligneæ, cum Meſue in aceto ſcillite, nec medium eius abiiciendum iubet, (quod hodie ſolenni quodam

dam more fieri ab omnibus video) ſed tantum tunicas externas ad vſque viuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, poſtridie manibus expreſſum reddit cremorem: qui dũ reſederit, inclinato vaſe quod ſupernatat ſenſim effundendum, reliquum bombace vel ſole æſtiuo mox ſiccandum, ne aceſcat: repoſitum operculetur metu vermium: hoc amylum, hyeme igni ſiccetur. Sic ex oriza & hordeo, & aliis fieri poteſt.

Roſæ mediocriter apertæ ſereno cælo mane lectæ eodem die vt ſunt ſiccentur ſole, ſi potes, ſæpe vertendo. Nam vix vmbra ſiccauerit, quanquam id eſſet optatius, ſiccatas auelle, & reconde vaſe vitreo operculato, vt odor & color perſeuerent. Meliores montanæ campeſtribus & minus minuũtur ſiccando, cum ex harũ libris decem ſiccatis libr. vnica ſuperſit quibuſdam, idem de violis. Scilla ſiccatur in eclegmate Me- *Lib. 4.* ſuæ ad aſthma, ad ſaccharũ roſatum & vio- *ſanit.* latũ, roſas & violas modicè ſiccat Meſues: hyſſopus in eclegmate ſano, mẽta in eclegmate aromatum, ruta in altero diacymino Meſuæ, vt in Galeni dioſpolitico, ſed modicè. Nam ſupra modum ſiccata, acrior, amarior, calidior euadit, non ſiccata flatus

minus discutit, quia humorem quendā excrementosum nondum percoctam retinet.

Herbæ item reliquæ vmbra siccātur, nisi vtendi necessitas cogat te quasdam igni vel sole siccare. Nā in manipulis ligatæ in granario pensæ siccantur: vbi siccatæ sunt, sacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarum lotæ, à lignosa matrice secretæ, mox insolentur, nocte in aëre sicco perflatili seruentur, iterum soli reddātur donec erunt probè siccatæ. Quod si cælum est nubilum, sicca fumo aut potius prope ignem, in calatho stramentitio vel saligno: aut si vtendi celeritas vrget, sartagini calfactæ, & ab igni remotæ ipsas toties impone identidem vertēdo, & sartaginem recalfaciendo exemptis tunc radicibus, donec abunde erunt siccatæ. sic radix enulæ, valerianæ, acori nostratis siccatur. Idem in radicibus quorundam fruticum, vt capp. tamaricis: & arborum, vt fraxini, mori, faciendum est.

Radices iam siccatæ si ægrè puluerantur, papyro insertæ igni siccantur, vel calidæ sartagini imponuntur, & igni exponuntur: igni autem vel in sartagine vel papyro, vel furno vel supra, aut intra furnum, à quo panis extractus est. Radices eædem, & aliæ magnæ recentes, lotę, radiculis purgatæ, ac

per

per teſſellas inciſæ, filóque transfixæ paruis interuallis, ne ſe tangant, in aëre ventoſo & perflatili ſiccantur, vt radices ireos, ariſtolochiæ rotundæ & longæ, bryoniæ, & ſimilium: quæ tamen etiam citra diuiſionem probè ſiccantur, vt radix ari, dracunculi, cyclamini, aſphodeli, vtí elignatæ prius iſtæ, mandragoræ, eryngij, apij, petroſelini, fœniculi, ruſci, turbith, ellebori vtriuſque, dictamni vulgaris, thapſiæ. Paruæ radices aliæ citra elignationem in vmbra quoque ſiccantur, vt aſari, aſparagi, graminis.

Colocynthis ſeptembri legitur dum flaueſcit, maxima, & cum aliis multis producta: inſolatur diu, quia ægrè ſiccatur, & nocte in aëre perflatili reponitur, aut ſi cælum eſt nubilum, filo transfixa fumo ſiccatur, poſt excorticatur, vt teratur, item quarta parte horæ inuoluta papyro inſolatur, vel igni, aut fumo admouetur. *Meſ.*

Aloë decocto aromatum imbuta ſiccatur, primo in vmbra, deinde in ſole: ſic myrobalani tritæ oleo amygdalarũ dulcium, æſtate triduo confricatæ, & quoties opus erat irrigatæ ſiccantur primum in vmbra, deinde in ſole. Trochiſci tamen ex his facti in vmbra tantum ſiccantur. *Ibid.*

Pulmo vulpis ſanæ, venatu captæ, iuue-

nis,aqua abluatur,incidatur ſecundum arte riam venoſam , & magis multò ſecundum venam arterioſam , ſanguine purgetur, vino albo,odoro,modicè calido lauetur,ollæ impoſitus clibano parum calido ſiccetur, refrigeratus & foliis abſinthij inuolutus reponatur. Plura de his leges in fine, in his quæ pluribus modis præparantur.

Amygdalæ & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui ſuper prunas ignitas per ſe vel potius cum furfure ducantur , & ſuccutiantur donec humiditas rancida,aut excrementoſa conſumatur , alioqui pectori nocent , & tuſsim excitant qualitate rancida. Pruna , ficus , vuæ, zizipha, myxa, pyra & alij fructus multi ſole feruidiſsimo,aut eius penuria igne ſiccantur:ſed vua oxyacanthę vmbra ſiccatur.

Fructus quoque rubi immaturi clibano ſiccantur ad maiorem aſtrictionem, & mora viridia aut ſubrubentia. Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in vmbra ſiccantur. Coagula animantium parum ſalita inſolatu ſiccata ſeruantur.

DE HVMECTATIONE.

HVMECTANTVR nunc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo, vel alio humore medicamēta non modo ſimplicia, vt fœlicius & innocentius in cōpoſitionem

vel

vel vſum veniant, ſed ſæpe etiam compoſita, vt cùm craſſa, humore diluimus, quò facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllum, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad conditura qua induſtria humectes docet Meſues initio libr. ſui de antidotis & in ſimplicibus.

Maſtiche, moſchos, ambra, terendo humectantur aqua roſata.

Gummi Arabicum, tragacantha, aqua etiam vini, myrobalani, ſcammonium, colocynthis, caphura, turbith, ſericũ, crocus, euphorbium, & alia pleraq;, terendo humectantur oleo amygdalarum dulcium.

Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, parum humectantur aqua dulci aut roſata ad meliorem trituram & ſaporem delicatũ, ſi emulſionem, amygdalarum, marcipanes, facturus es, alioqui pingueſcunt, & palato ingratæ fiunt & ventriculo, vt etiam nauſeabundæ fiant.

DE INFVSIONE.

HVMECTATIONI proxima eſt infuſio: in hac enim medicamenta parũ trita aut conciſa, niſi minuta ſint, macerantur, & temperantur humore aliquo ſcopis noſtris apto, eò magis minus calido à ſole vel igni potius quàm frigido. Tempus au-

tem quo id fit varium eſt. Nam nunc infunduntur ſemihoram, nunc horam, nunc horas plures, dies, menſes, pro varia medicamenti natura & aliis medicorum ſcopis. Vt enim quædam parum diu terenda & coquenda, ſic infundenda, quòd virtutem habent vel imbecillam vel ſuperficiariam, & rara ſint admodum. Contraria diutius infundenda. Varij præterea ſcopi medicorum faciunt, vt nunc minus diu, nunc diutius quædam ſint infundenda, & quædam (vt nuper diſtinxi) minimo aut mediocri, aut valido calore in id fouenda. Medicamenta infundimus, vt facultatē eorum maleficam quidem auferamus vel caſtigemus: bona verò augeamus, vel in humorē ipſum vtendā transferamus, quos tres infuſionis ſcopos pręcipuos abunde Meſues docuit libro. 1. & nos lib. 3. de ratione componendi medicamenta.

Infunduntur autem hodie potiſsimū purgantia medicamenta, ſed etiam alia in apozemata, ſyrupos, olea, & alias compoſitorū medicamentorum differentias.

Humor verò cui infundūtur maximè varius eſt, pro ſcopis variis, purgantia tamen frequenter ſero lactis infunduntur, quia purgatorium, & ori iucundum, alia humoribus aliis, vt pòſt audies.

Thym

Thymelææ fructum aut folia & tithymalorum & ſimiliter lactariarum aceto infundimus. *Meſues.*

Turbith lacti recens mulſo infuſum & ſiccatum ventrem turbare deſinit.

Aloë decocto aromatum vel ſpecierum hieræ, & aliorum quorundam calidorum macerata, citius etiam in ventriculi tunicas altè recepta vacuat: illi autem decocto ſi colocynthis aut turbith addatur, etiam à longinquo trahet aloë facultate acquiſititia, non inſita.

Myrobalani obſtruere deſinunt ſi infundantur in ſerum lactis vel ſuccum fumariæ, addito præſertim abſinthio, vel agarico, vel rha barbaro. *Ibidē.*

Senna contrita horis. 24. in ſuccis maceratur, ſemel aut bis feruefit, colatur, exprimitur in ſyrup. Saporis.

Manna maceratur ſucco intybi, feruefit, manibus fricatur, colatur in ſyrup. acido ex manna.

Rha barbarum infunditur aquæ cichorij vel intybi vel apij vel plantaginis, adiecto interdum vino albo pauco, & cum Meſue ſpica, pro variis medici ſcopis. Id autē ante infuſionē ſcalpro aut cultello in tenuia velut folia incidatur, potius quàm vulgi more teratur, ne vis eius exhalet. *Ibidē.*

Ibidē. Thamar Indi infunduntur ſero caprino. aut ſucco fumarię, vel lupuli: modos eorũ in fundẽdo varios lege in ſimplicibus Meſuæ.

Roſæ & violæ infundũtur aquæ aliquo-*Ibidē.* ties, vt ſyrupus inde purgatorius coquatur: infunduntur & aceto, quod ab his roſatum & violatum appellatur.

Alia propè omnia ſimplicia purgãtia variè infundi docet Meſues in ſimplicibus.

Cyminum in diſpolitico ſeu diacymino *lib. 4.* maceratur. 24. horis aceto, deinde vaſe ter-*ſanita-* reo bene coctο frigitur, & ſiccatur: id au-*tis tuē.* autem fit vt citra calorem altius penetret ac incidat.

Radices vrticæ calentes eadem ratione aceto. 24. horis ante vſum macerãtur: ſi autem poſtea ſint coquendæ ex aqua, ſatis eſt prius horas. 6. aceto maceraſſe. Eadem ratione ſemen aniſi, anethi, apij, ameos, amomi, cari, fœniculi.

In oxymelite melanogogo ſimplicia macerat Meſues horis. 24. aceto albo, aqua, ſucco bugloſsi.

Coriandrum aceto cui incoctus ſit ſampſuchus maceratum rectè corrigitur.

Gal. li. Dactyli aceto macerantur triduo in dia-*6. ſimp.* phœnico Meſuæ.

Semen eryſimi aqua macerandum eſt, ad obtundendã igneã eius caliditatem, priuſ-

quam

quam eclegmatis miſceatur.

Nuclei pinei virides aqua macerandi, vt acrimoniã in ea exuant. In E. Hamech ſimplicia infunduntur ſero lactis quinque dies Meſuæ. Lupini aqua fluuiali diebus. 6.7.8. macerati miteſcunt & dulceſcunt, vti aqua priore abiecta cocti.

Cicera, triticum, hordeum lacte aliquoties infunduntur Meſuę, & ſiccantur in puluere impinguante. Cicera aquæ incoquuntur in diaſatyrio ſecundo, vtrunque fit vt pars eius nitroſa & tergens, in lac & aquam transferatur, reliqua eius ſubſtãtia ſeruetur.

Semen abietis & flores populi macerat dies. 40. oleo Galenus, ſæpe tres. 4. & plures menſes poſtea exprimit oleum digerens & ſani. acopum. *lib. 4. ſani.*

Sericum crudum cocco baphica tinctum maceratur ſucco pomorum, ſucco granatorum, decocto corticum citri & aliis ſyr. ex ſuccis ſimplicibus & cõpoſitis donec ij ſucci rubeant, & ſerici ſimul & cocci facultatem acceperint.

Infuſio hæc dum facultatem medicamẽti vel maleficam emendauit, vel bonam auxit, aut in humorem tranſtulit, finem ſuum aſſequuta eſt: ſæpe tamen fit, vt præparatio quædam ſit coctionis, ſic ante coctionem ſimplicia aliquãdiu macerata paſ-

ſim reperies, imò & poſt coctionem, ante ipſam colationem, præſertim dum vis quæſita ægrè in humorem trahi poteſt ex materia dura, craſſa, denſa. Sic lignum gaiaci, ebeni, buxi, fraxini, geniſtæ, iuniperi etiam tritum aut limatum diu, etiam ad triduum ante coctionem humore aliquo idoneo maceramus, vt vires eius incidentes, tenuantes, tergentes tandem in decoctum trahantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iuſculo vel alteri leuiter incoquimus infuſionis loco: & quę infudimus ſępe ſemel aut bis feruefacimus ante expreſsionem aut colationem.

Infunduntur præterea quædam tantum, vt tenereſcant, idque ad conditurum vel coctionem celeriorem.

Meſues in ſimpli. & con ditis. li. 7. c. ph. p. & Meſues in antido- tis.

Sic Meſues myrobalanos ad condituram aqua & hydromelite humectat, & dies octo ſero caprino macerat, poſt ſemel feruefacit.

Capita papaueris forficibus minutim cõciſa macerãtur cum ſemine aqua pluuia vel fontana die vno: vel ſi iam ſicciora ſunt, etiã biduo & triduo, vt tenereſcant ad diacodij compoſitionem.

Myrobalani oleo amygdalarum dulciũ, vel violato, vel roſato, vel ſeſamino imbuuntur & irrigantur, poſtea ſiccantur: id

quod

quod ipsis infusio seu affusio seu perfusio quædã est. Dum item hæ tritæ oleo amygdalarum dulcium triduo per æstatem confricantur affuso oleo quoties opus est, deinde siccantur. Altero autem triduo similiter in sole confricantur ex aqua saccharata, vel sero saccharato, vt postea formẽtur in trochiscos Mesuæ, nisi nutritionem esse mauis de qua mox dicemus, vti & dum species hieræ Hermetis tritas inuoluit bis succo cucumeris agrestis, & siccat, vt eius succi vires puluis in se trahat.

Alia infunduntur vt dissolui posśint: sic Ammoniacum, opopanax, galbanum, sagapenum, & liquores alij aceto vel humore alio super cineres calidos ferè infunduntur vt soluantur. Fractos eosdem hydromelite infundit in hiera Archigenis ex Paulo, vino autem infundũtur in hiera Hermetis, in hiera autẽ diacolocynthidos Rufi, myrrhã solam vino infundit: sagapenum & opopanacem cũ aliis terit, vt nos hodie in hiera diacolocynthidis Paccij facimus: in qua tamen Scribonius opopanacẽ & sagapenũ in mortario terit adiecto melle tenui, id est quàm liquidisśimo. Infunduntur eadem ratione gummi & ichthyocolla, vt dissolui posśint, vel vt in muccaginem abeant, quo fine etiã semina & radices lentore aliquo præditæ,

hum

humore calfacto macerantur. Sed de his in ſuccorum extractione mox audies.

Ad infuſionem reducitur infectio ſeu tinctura, vt ſericum ſucco cocci baphicæ tinctum ad compoſitionem cardiacam celebrem diacoccu baphices: & in ſyrup. de pomis, & de granatis, & de corticibus citri. Quanquam idem ſericum ſic tinctum pręterea ſuccis illis infundatur, donec ſucci rubeant, & ſerici atque cocci vires in ſe traxerint.

Filum purpura marina tinctũ, ſi poſtea viperam ſtrangularit, ad pariſthmia eſt efficaciſsimum Gal.

DE NVTRITIONE.

NVTRITIO quoque quam vocant, fuerit infuſionis ſpecies: ſic autem eſt appellata hæc præparationis differentia loquentibus abuſiuè, quòd quemadmodum per veram nutritionem fit vacuati repletio, & etiam incrementum, quandiu ſcilicet id fieri ex partium ſequaci mollitie poteſt: ſic medicamenta quæ humore aliquo imbuta, macerata, tribulata, confricata, præſertim calfacto velut augentur.

Sarcocolla alba, magnis glebis conſtans, lacte muliebri nutritur, ſed pauco: Nã multo lacte operta liqueſcit, & lac ipſum priuſ quam ſarcocolla ſiccetur, aceſcit: paucum

igi

igitur ex mammis ipſis irrigandum confe-ſtim ſole ſiccetur, iterum & tertio, quarto, quinto, ſimiliter irroretur & ſiccetur, & tãdem reponatur. Aſpergi etiam aſinæ, capræ, equæ, lacte vel alio poteſt. Semen cari calfactũ lacte caprino horas duas quidam nutriunt in vaſe mundo, exemptum ſiccatúmque reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, ſero ſaccharato, butyro vaccino, ſucco cydoniorum, vel alio humore dũ irrigat, macerat, fricat, frigit Meſues clemẽter, & his humoribus imbuit vel ad condituram, vel ad noxas earum caſtigandas, ſiue ſolæ vtendæ, ſiue in compoſita veniant, vt trypheram ſarracenicam & perſiccam, trypheram Galeni, elec. ſtomachicũ Meſuæ, & elec. alhari & ſequens, quodammodo nutrit. Sic & ſpecies omnes elec. Indi maioris, dum oleo amygdalino confricat idem.

Colocynthis quoque ſeminibus ſolis extractis, ſi impletur aqua cum pauca ſpica & maſtiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ cõſumptionem: hócq; decocto paulatim affuſo ſagapenũ irrigetur, donec pingueſcat, nutriri dicitur ſagapenum: eodem modo & opopanax. Decocto myrobalanorum, vel ſucco enulæ campanæ, aut rutæ, aut fœniculi cum felle pauco auium ra-

pac

pacium, & ſpica & maſtiche ad dimidiũ co-
cto & colato idem fieri poteſt.

Folia etiam thymelææ aceto nutriun-
tur in elec.diaphyſſalidon. Eadem in aceto
infundit & ſiccat in pilulis thymelææ vt ea-
dem ſint vel ſaltem omnino proxima infu-
ſio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt &
calore blando, qualis ad nutritionem verã
eſt aptiſsimus, cum immoderatior vrat, im-
becillior ſit inefficax.

Metallica ferè in aëre calido non tamen
ſuper ignem nutriuntur.

Metallica etiam ſæpe nutriuntur humo-
re aliquo, vt diſſoluantur promptius, vel
etiam liquentur, vel pingueſcant, & velut
aucta tumeſcant.

Scoria ferri in aceto dies quinq; in try-
phera minore, Meſuæ, & tryphera moſcha-
ta, & tryphera Galeni.

Lithargyros nutritur oxelæo ſic, vt vn-
ciæ eius triti quatuor tandem olei libram
vnã, aceti quartaria quinque ac eo plus ebi-
bant, idque omnino ſine igne, multũ diuq;
piſtillum per mortarium ducendo. Nam li-
thargyro etiam vncia vna corpus dat pluri-
mum, vt etiam ſine cera emplaſtrum perfi-
ciat: ſed initio diu tere primùm cum pauco
oleo, poſtea affuſo viciſsim pauco aceto.
Nam multo ſic mergitur, vt corpus nõ aſſe-

qu

quatur. Vbi autem initio paulatim nutrita eſt, & conſiſtentiam craſsiorem friando aſſequuta, tum largiorem vtriuſque copiam ebibit. Continenter autẽ friatur ad horas duas, tres, niſi quòd per initia potes aliquantiſper ceſſare, vt interim velut in otio largius cõbibat. Sic & chalcitis, & ſcoria ferri, & ærugo, & metallica cętera ex oxelæo in vnguẽti formam diu friãdo duxi, ſed bibaciſsima eſt lithargyros: opinor, quia ſicciſsima & rara modicè.

DE EXPRESSIONE.

EXPRESSIO eſt humidæ, & tenuis ſubſtantię ſeparatio, à ſicca & craſſa duro aliquo & valido compreſſu facta, fit autem ſæpe torculari & eo multiplici, quale vinum ex vinaceis exprimunt, & quale pinxit Meſues in oleo amygdalarum dulcium, quale item vſurpamus in exprimẽdis oleis, & ſuccis aliis, & decoctis, & carnibus, & ſimilibus: ſiue id torcular eſt, ſiue prælum librarium, vt in oleo amygdal. dulcium Meſuæ diximus. Ferè autem exprimenda, ne diffluant, aut diſsiliant, inuoluimus panno forti, vt cannabino, caprino, ſetaceo. Eſt quando tantum caprino aut lineo inuoluimus, & manibus ac digitis prælorũ loco vtimur, vt dum medicamenta purgantia infuſa exprimimus. Adde quod nunc

den

denſo, nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdum valẽter pro ſcopis medicorum variis: quædam item frigida exprimimus, alia etiam calida: quædam ſolum calida exprimi poſſunt, vt oleũ amygdalarum dulcium, & ſimilia in Meſue. Sic portulacę, cotyledonis, ſemperuiui, bugloſſi ſuccum exprimimus calentem, aliâs humore aliquo liquidiore affuſo, vt dicemus in ſuccorum extractione.

Expreſsione vſus igitur latiſsimè patet in infuſis apozematibus, & coctiõibus propè omnibus, in ſyrupis, in oleis, & id genus aliis: quo autem inſtrumento & quatenus calidum, aut frigidum vnumquodque eſt exprimendũ, in ſingulis compoſitorum remediorum differentiis melius condiſces.

Neque ſolum colationi ſuccedit expreſſio, imò eam ſæpe præcedit: & quando eam ſequitur, blanda admodum eſt facienda, ne quod craſſum & terreum colo adhæret, id totum vi in ſubiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICATIONE.

CONFRICATIO rerum infuſarum, aut etiam coctarum manibus facta colationem & expreſsionem adiuuat, ob id ante has ſępe obitur, interdum expreſsionis

vi

vice eſt:ſic crocus panno lineo ligatus inter coquẽdum,infricatur in ſyr. Saporis,de pomis & quibuſdam aliis compoſitis.

Manna ſucco intybi macerata fricatur manibus ante colationem in ſyrupo acido ex manna.

Rha barbarum pãno lineo ligatũ fricatur,& exprimitur in ſyr.cichorij cõpoſito. Scammonium panno tenui ligatum ſæpe confricatur in ſyrupo acetato cholagogo.

Elleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo ſæpe confricatur.

Medulla cnici,turbith, zingiberis, panno lineo ligata confricãtur ſæpe in oxymelite phlegmagogo.

Elleborum nigrum,agaricum,ſalem Indum fricat Meſues in apozemate epithymi:caſsiam verò manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti : colocynthis forficibus inciſa in oleo roſato fricatur ad componendos ex ipſa trochiſcos Meſuæ in trochiſc.& ſimpl.

Sic manibus fricantur , & poſt dolantur ſimplicia in electario Hamech. Simplicia in ſuccis macerata fricantur & colantur in elec. diaphyſſalidon. Simplicia pilularum aromaticarum poſt coctionem fricantur & colantur.

Ferè autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic ſcammonium panno lineo raro ligatũ ſuſpenditur in ſyrupo fumariæ, & noduli aromata continentes, & compoſitum condientes in ipſo ſuſpẽſi manent, vt pòſt leges, titulo de aromatizatione. Quam conſuetudinem hodie pleriſque ſeruari video in ſyrupis purgantibus, præſertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compoſitis.

Gal. lib. 7. c. ph. p. Aliquando tamen vbi vis eius noduli tota in compoſitum confricando eſt expreſſa, abiicitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrham, crocum, hypociſthidem, acaciã nodulo ligata incoquebat, poſt vbi vires ſuas diacodio impreſſerant, tollebat. Quod exemplum eo aſcripſi, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas.

In ſimp. Meſ. Alia tamen eſt confricatio, quæ ad infundendum, imbuendum, molliendũ, & humectandum magis pertinet, vt cum myrobanani omnes butyro vaccino fricantur, cæteræ ſpecies oleo amygdalarum dulcium inuoluũtur in tryphera ſarracenica, & Phenonis, eaſdẽ ne partes nutritorias valẽti aſtrictione ſua exaſperent, oleo amygdalarum dulcium vel roſato, vel violato, vel ſeſamino, vel aliis leniẽtibus tritas mergit, cõfric

fricat,& lubricas facit. Poſsis tamen nō modò manibus fricare,ſed etiã in ſole aut igni clementiore frigere cum alioqui nec ipſæ rarefient, nec butyrum, aut oleum quoduis liquabitur, vt ipſas promptè totas permeet,ac imbuat, ob id in tryphera minore Phenonis myrobalani aſſentur in butyro vaccino.legimus & nos in tryphera ſequente:hæ butyro vaccino inuolutæ frigantur vertimus, vbi legebatur fricentur, & alibi aliquoties. Vbi(vt dixi)etiam fricentur legere poſsis,cum vtrunque patiantur,hoc eſt manu fricentur, & ſartagine, aut vaſe alio blandè frigantur.

Et in Elec.à nobis inuento,frige bis vertimus pro frica, tamen potes ſi libet lectionem priorem retinere:vel iſtam,præſertim cum in ſimili Elec. alcanzi, myrobalanos, & ſimplicia alia bis feruefaciat.

Friguntur tamē verè quædam, vt cuminum aceto maceratum frigitur Gale.lib.4. ſanit.tuendæ,in vaſe terreo benecocto. Plura huius exempla leges in aſſatione.

DE SVCCORVM EXtractione.

QVANQVAM loco hoc coctionem infuſioni (vt ante memini) viribus & præparationis modo proximam, docere exigit ordo rei: quia tamen rerum ante

tractatarum consequutione quadam in expresſione tranſiuimus, ſuccorum autem extractio tritura conſtat & expreſsione, iure optimo ſuccos exprimendi modum hic interſerimus. χύλος autem (vt in ſimplicibus ex Galeno abunde docuimus) nũc is eſt humor, qui virentibus herbis, aut fructibus humidis, aut ſeminibus oleaginis tritis exprimitur, & viſcago ceu muccago quædam ex glutinoſis ſeminibus, radicibus, gũmis, partium neruoſarum ramẽtis, humore aliquo calfacto maceratis extracta. De his omnibus hoc loco agam.

Succus ex omnibus foliis virentibus per ſe tritis exprimi poteſt, præter quàm quòd quædam ob ſiccitatem vix ſuccum aliquem reddunt ſi per ſe terantur, vt folia lauri, ſaluiæ, thymi, roriſmarini, ſabinæ, & quæ plantarum ſunt ſylueſtrium, & ex locis editioribus ac ſiccioribus, & æſtate calida ſicca, atque adeò poſt meridiem ſuccum parciorem reddunt: aliæ ob lentorem, vt buglosſum vtrunque, cotyledon, & aliæ quædam poſt dicendæ: ſed vtrunque genus miſto eget humore liquido, ad ſucci expreſsionem.

Ad varios verò auriũ & partium aliarũ affectus adhibet Gal. in ſimplicibus, & li.c. ph.p. ſuccos recentes hippuris, cucurbitæ, cã

nab

nabis viridis,hederæ, polygoni maris, prasij,ſtœbes,abſinthij,fœniculi, dracontij, lactucæ agreſtis,fumariæ,cẽtaurij parui,chelidonij,libanotidum,anagallidum,anemonarum,peucedani,betæ, braſsicæ, calaminthes,foliorum ficus, cynogloſsi. Floribus populi albæ,floribus ſpondylij, floribus roſarum,violarum: radicibus cæpæ,allij,porri,cyclamini,ſcillæ.

Ex fructibus etiã vt pomis cydoniis,granatis,vuis,& aliis permultis:de quibus abũde nobis dictum ex Galeno in Meſue eſt, ſectione prima & ſecunda.

Quo autem modo aloë, ſcammonium, glaucium,hypociſthis,acacia & externi alij plantarum ſucci extrahantur, cum plantas ipſas non habeamus,didiciſſe parui eſt momenti,cum præſertim ex Dioſcoride repetere poſsis: quanquam aloë nobis iam frequens ſatis eſt, ſed pẽſilis ferè ad pompam, altilis nulla,propterea non quæuis aloë ſuccum laudabilem reddit, vt Dioſcorides & Galc.edocuerunt.

Acacia verò noſtrâs fit ex prunis agreſtibus aqua maceratis, igni lẽto coctis ad diſſolutionem: colatum ex his ſiccatur igni vel ſole, complanatur: in teſſellas ſecatur, rubentes & aſtringentes magis, ſi immatura erant: nigras & dulces magis, ſi ma-

tura.

Lycium noſtrâs ſic fit in libello, cui titulus eſt de dynamibus, id eſt facultatibus, & Galeno tribuitur. Periclymeni (quod caprifoliũ vocāt) baccas menſe ſeptembri tere, torquēdo exprime, inſolatu ſicca, repone. Alterũ autem verũ hodie deſyderatur.

Radices glycyrrizæ recentes præhumidæ Iulio menſe tritæ ex aqua coctæ, ad craſſitiem colantur & exprimuntur: expreſſum igni vel ſole ſiccatur.

Oleum omphacinum ex oliuis immaturis: dulce, ex maturis exprimere in Gallia Narbonenſi vulgare eſt.

Sic omphacium, ex vuis immaturis & natura acerbis: vinũ, ex maturis & dulcioribus exprimere cuiuis notum eſt. Pomorum agreſtium tritorum ſucco expreſſo parum ſalſo vtuntur ſeptentrionales omphacij vice.

Ex ſiccioribus verò foliis ſeu natura ſeu cæli & ſoli ratione, vt ſuccum aliquem extrahas, vinum aqua vel humor alius propoſito, idoneus (vt dixi) miſcetur inter tundēdum: qui propè totus cum ſucci portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, cotyledone, ſemperuiuo, bugloſſo vtroque, & ſimiliter glutinoſum ſuccum ſortitis, Galenus docet

docet ſuccum illum affuſo humore idoneo extrahendum. Ex his tamen ſine externo humore ſuccum extrahis, ſi parum caleſcunt, ipſæ, mortarium, piſtillus, ſuccus, prælum, vel ſi tuſæ citra calorem calatho ſaligno impoſitæ, loco frigido, vt in cella vinaria repoſitæ ſint. Nam in catinum ſubiectum humor ſatis multus paulatim defluet. Portulaca tamen erratica & quæ vitibus eſt familiaris quàm hortẽſis, & bugloſſum tenerũ quàm vetuſtate iam pinguius, & folia borraginis quàm caulis ſuccum facilius remittunt.

Cucurbitam maza pinſita inuolutam clibano coquit Meſues, deinde ſuccum exprimit in ſyrupum cucurbitæ.

Ex ſcilla ſuccus extrahitur optimè diebus canicularibus. 40. quibus ea particulatim digitis diſcerpta vaſi mellario imponitur, operculato, & pelle circundato, deinde loco meridiem ſpectante contra boream lecto inſolatur ſæpe vertendo, vt vndique ſolem ſentiat: poſt hos ſcillæ elixæ ſimilis ſuccum in fundo imponit melle condiendum. Alij ſcillã inter multas collectã cultello ligneo corticib⁹ externis purgatã, maza inuolutã, clibano mediocriter calido coctã, exẽptã, vt calet tuſam in mortario lapideo calido, piſtillo ferreo calido, panno lineo,

tenui calido inuolutã, valenter exprimunt. Sic autem aſſat Dioſcorides vſq; cruſti frumentacei vel lutei coctionem, tamen ſucci eius non meminit. Alij ſine aſſatione foris & intus purgatam multũ calido ligneo aut lapideo mortario & piſtillo tuſam mox calido linteo, torculari calido exprimunt, & ſuccum multum facilè reddit, & purum atque clarum. Quod ſi frigida ſcilla frigido mortario & piſtillo trita ſit, in ſartagine terrea parum frigatur, ilicóq; exprimatur inter aſſeres calidos vel torculari calido ac aëre calido. Quæ omnia Galenus innuit, cum ſuccum hunc diebus canicularibus, nẽpe omnium calidiſsimis, ſi ſuam ſeruant na turam, optimè extrahit.

Quædam minutim conciſam exprimũt, quòd tuſa pingueſcat, ſuccúmque ægre remittat, niſi vt dixi, calefiat: alij tuſam calatho ſparteo imponunt aut ſaligno, in celláque vinaria aut ſimiliter frigido loco collocant, diſtillátque in vas ſubditum. Liquores, & gummi, & reſinæ: caſtrata, terebrata, ſecta, ſcarificata, plantæ radice, trunco, ramis, calice deſtillantes, raro à nobis colliguntur, ſed ferè ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum ſingulis Dioſcorides, ſuccum tamẽ ex inciſa ſalice dum floret, diſtillantem colligere

ligere poſſumus ad vſus à Galeno ſcriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri, mẽſe Iunio aut Iulio & ex aliis noſtratibus plã tis. Elaterium autem ex fructu cucumeris agreſtis quomodo extrahendũ, lege Dioſcor. & in his vide ne ſuccũ pro liquore ſuppones, cum ſit multò ignauius ſcammoniũ ſuccus, quàm liquor, & in aliis ad portionẽ, vt Dioſcor. & Gale. abunde docent. Sic ex mandragoræ radice inciſa, forata, cauata liquor emanat valentior ſucco, & iiſdem radicibus tritis expreſſo, & ex ficu, lathyride, chelidonio, foliis aut ſurculis auulſis, lac emanat, ex illis & tithymalis album, ex hoc luteum.

De ſecundo ſucci genere qui ex oleaginis ſeminibus tritis exprimitur, vt amygdalis ambabus, auellanis, iuglandibus, piſtaciis, ſtrobilis, balano myrepſica, nuce myriſtica, ſemine cucurbitę, cucumeris, melonis, citreoli, cannabis, napi, ſinapi, ricini, cocci gnidij, lini, papaueris, hyoſcyami, pomorum, pyrorum & id genus aliis abunde cum Meſue diximus ſectione nona de oleis, quod hunc ſuccum etiam Dioſcorides & Galenus oleum ſæpe vocant, potéſtque hic ex omnibus ſeminibus medullatis extrahi, vt etiam ex vuarum ſeminibus tritis exprimitur igni in lucernis du-

rantiſsimum.

Mel quoque ab anacardis extrahes,ſi eos ablato pediculo coquas ex aqua,tunc enim quod ſupernatabit melleum cochleari colligendum eſt,& aliter.

SVCCI genus tertium ex glutinoſis ſeminibus & radicibus & aliis in humorē calfactum aliquandiu infuſis extrahitur.Semina ferè ſunt cydoniorum,marrubij,vrticæ, lini,fœnigræci,pſyllij,maluæ,altheæ,citri.

RADICES ſunt maluæ, altheæ, ſymphyti,periclymeni,ſcillæ, gummi arabicū, tragacantha minutim inciſum,ſic ichthyocolla,taurocolla, ficus, vuæ, horum vncias tres aquę calidæ libra vna macerabis nocte vna,poſtridie recalfactum ſacculo aut mantili ex tela noua forti impone , intorquendo exprime , virga lignea aut ferrea gracili percute:ſuccum eadem derade,id fac donec ſuccus effluere deſinat , & ſemen exuccum & ſiccum euaſerit,vel radix.

Alij aquę libras tres,vni ſeminum aut radicum libræ imponunt, alij libram vnam aquæ communis vel humoris alterius ſi requiratur, dant,vnciis quatuor ſeminum vel aliorum.Si autem ſuccum vis liquidiorem, aquam auge,vel ſemen minue : ſi craſsiorē, contrà.

Interdum etiam triduo macerātur, vt in dia

diachylo communi quod à χύλος, hoc eſt ſuccus ſeu muccago, eſt appellatum: vt in ſectione 12. Meſuæ diximus, & libr.3.metho.medicamenta componendi.

Quoniam verò Arabibus pſyllij interior medulla calet, cortex friget, vbi refrigerandi conſilium eſt, per ſuccum pſyllij, neq; diu, nec multo calore macerant, neq; valenter exprimunt: ne ſubſtãtiam calidam foras extrahant, quam nonnulli in vlcere, admoto pſyllij ſucco, cum aqua dulci extracto manifeſtè affirmant ſe deprehendiſſe, & morſum in vlcere calorémq; excitatum, quem ſucco alio ex pſyllio clementiſsimè expreſſo, poſtea compeſcuerũt, ſed ſola refrigeratrix facultas toti ſemini à Græcis tribuitur. Sic ſemen pſyllij cũ aqua fontis frigida tribulat Meſues, & eductum ſuccum dat potui ad aluum ſoluẽdam. Decocto ſemen pſyllij macerat horis viginti quatuor in ſingulas rudicula agitãdo, deinde totum ſuccum exprimit in oleo de pſyllio: vbi nõ videtur timere venenoſam virtutem occultam in parte ſeminis eius interna & calida quarto ordine: fortè ob id quod ipſo decocto obtunditur & emendatur.

Ex taurocolla, & ichthyocolla, & coriorum ramentis, & partibus omnibus neruoſis particulatim ſectis muccago quoque

extrahitur, ſed in vſu medicis frequentiore eſt, quæ ex ichthyocolla, id eſt piſciũ, præſertim quos moruas vocamus, fit. Satius autem eſt hæc raſa aut limata ex aqua lento igni coquere, donec tabeſcant. Qui autem valido igni primò coquere aggrediuntur, vrunt, & incoctilem reddunt.

Soluitur quoq; ichthyocolla hæc lotio, aqua ſalſa, aqua extinctionis calcis, aceto.

In emplaſtro diachylo magno, ichthyocolla aqua communi igni lento, aut ſuper cineres calidos diu macerata & paulatim cocta, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad diſſolutionem dum coquitur in emplaſtrũ, contra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummis quoque muccago frequenter extrahitur potiſsimũ arabico & tragacantha, vt horum drachmis duabus in aquę roſatæ vncis 5.6.7. ſolutis, vt in eclegmate ſano, vt ſit albius & leniens magis. Muccagine ex gummi tragacãthi drachm. duabus aquæ roſarum vnciis 7. vel 8. ſolutis liquantur ſacchari libræ quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas ſub lingua vocant) compoſitionem.

Ex drachma autem vna tragacanthi potes vnc. tres, quatuor, plures muccaginis extrahere: ſi multũ & diu baculo aut cochlea-

ri percutias.

Ad muccaginē hanc reducenda eſt congelatio lētorum iuſculorũ à frigore facta.

Pedes enim vitulorum, colla veruecum, capi, perdices, & carnes aliæ præſertim neruoſam multã ſubſtantiam ſortitæ coquuntur ex aqua igni primùm lento, deinde mediocri vſq; ad carnium diſſolutionem, ſeu donec iuſculi portio exigua cochleari exēpta & refrigerata inter manus confricata, ipſa ſuo lentore velut ferruminet. Tunc omnia in mantile mũdum, mediocriter rarum coniiciuntur, catino lato ſuppoſito, in quem humor defluat, oſſa cochleari vnco, furcella eximuntur, reliquum mantili mediocriter intorto exprimitur. Nam valens expreſsio turbidam faceret gelatinam, vt pedes veruecini nigram niſi exactiſsimè lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deraditur, iniectis poſtea albuminibus clarificatur. Additur ſacchari libra vna, cinamomi boni craſsius triti vncia vna, in cremoris libras quinque aut ſex, & crocus ſi flauum vis, aut linteolum ſucco florum cichorij aut alio quouis imbutum, vnde opinor id linteolum torneſol vocant, vti & florem cichorij ſolſequiũ, & gyra ſolis & ſponſa ſolis vulgo dicitur, quia cum ſole vt alij flores multi circum

circumagitur. Mox calidum adhuc per manicam vt vocant, Hippocratis colant prope ignem, ne ante tempus, frigore concreſcat: neque per colum transfluat. Vbi ſponte ſua fluxit, quantum erat fluxile ac liquidum, in patinas diſtribuitur: loco frigido, vt concreſcat, reponitur.

Sunt qui ichthyocollæ portionem cum prædictis incoquunt, vt citius lenteſcat, & magis glutinoſus cremor euadat.

DE DESTILLATIONE.

DESTILLATIO humoris è ſucco tenuiori extractio vi caloris, ad hunc locum omnino pertinet. Quæ verò ad eius rationem, vires, inſtrumenta, ignem pertinent, fuſiſsime libr. 3. Methodi componendorum medicamentorum docuimus: Hoc autem loco lectorem tantùm exercere ſtatui in quibuſdam deſtillatis paulò difficilioribus.

Eodem loco & ſectione nona Meſuæ, de oleorum genere quarto egimus, etiam de deſtillatione per aſcẽſum, ſic dicta, quod vapores ſurſum elati, ibi concreti, in aquam diſtillant: cuius nunc vſus eſt longè frequentiſsimus. Segmẽtis pini latifoliæ vas impletum, aqua roſarum affuſa, ſi vaſe duplici deſtillas, ſuccus emanans oleoſus eſt odoratiſſimus, qui caphuræ aqua vulgo dicitur.

Si

Si rosæ quas incarnatas vocamus siccatę, vapore aquæ calentis humectatæ destillantur, aquam rosarum bonam reddent.

Destillata vapore aquæ calentis vires & qualitates plantarum integrius retinēt, sed quia excrementosa sunt, parum diu seruari possunt. Diutius quæ cinerũ aut arenæ aut scoriæ pulueratæ calore destillantur in vasis lapideis, aut vitreis, quantumlibet multis super longam aut rotundam fornacem tegulis intectam, quæ substineant arenas altas plumbo alto circundatas: sed vase hæc paulatim calfacienda & refrigeranda sunt, priusquam aëri frigido aperiantur: alioqui mox rumpuntur. quæ autem plumbo destillantur, omnino improbãda censeo, propter cerusam & qualitates alias plumbi maleficas, cum & aquam per tubos plumbeos deductam damnarit Galenus, quod dysenteriam excitat.

Destillatio per descensum nobis dicta in tertio genere oleorum Mesuæ, & quæ per hanc destillantur. Scillæ etiã recẽtes incisæ vasi infernè foraminulento sursũmq; lutato impositæ, si flamma circundatur, aqua in ollam aliã subiectam, simul cũ huius fundo lutatam defluet, quæ cũ farina vel pane mista, gustata mures citò necare quibusdã creditur, citius si lithargyri paucũ miscueris.

Rosæ

Rosæ recentes linteolo ſuper peluim tenſo impoſitæ, ſi vas carbonibus ignitis plenum acceperint: deſtillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui. Quæ etiam per deſcenſum eſt deſtillatio.

Si duæ matulæ ſibi applicentur, & ſuperior roſis impleatur, & inſoletur, diſtillat aqua odoratiſsima in ſubiectam.

DE COCTIONE.

Cvm in omni deſtillatione coctio quædam fiat, per quam etiam aqua diſtillata ſucco eſt tenuior, & in omni coctione fieri deſtillatio poſsit, vt ollæ operculum aqua excoquẽdorum vapore plenum indicat. Cùm præterea ambo calore fiant ordine optimo, nunc dicẽdum nobis de coctione eſt, cuius partem maximam lib.3. de ratione cõponendi medicamenta ſcripſimus, ac identidem tibi repetendum eſt, ne bis de re eadem fruſtra ſit agendum.

Coctio medicamentorũ ferè fit elixando in humore calido, rarius aſſando in calore ſicco. Coquuntur autem ſimul, aut per ſe ſimplicia frequentiſsimè, interdum & compoſita quædam.

Humor cui incoquuntur magna ex parte aqua eſt, ac ea vel ſimplex, vel medicamentoſa. Simplex item vel pluuia vel fontana,

tana, vel diſtillata: medicamentoſa verò eſt falſa, marina, aluminoſa, ſulfuroſa, bituminoſa, chalcanthodes, carbonoſa.

Ad aquam compoſitam reducũtur, lixiuium, lotium, vinum, acetum, omphacium, ceruiſia, hydromeli, œnomeli, apomeli, oxymeli, oxycraton, lac, ſerum, ſucci plantarum liquidi, oleum, reſinæ racentes, adipes, butyrũ, mel, ſaccharum humore pauco ſolutum, & variæ in vnoquoq; horum generum ſpecies, pro variis medicorum ſcopis, vt etiam interdũ humores duos, plures miſcere ſit opus. Secundũ cicerum decoctum, lac vaccinum vel ouinum ad coquendas radices eryngij ſatiui, raphani, dracontij, in Meſue. Quantitas verò huius humoris varia eſt, pro ſcopis variis, vt in diaſatyrio lac vaccinum vel ouinum ſit quantum duobus digitis ſupernatet, quod ſi coquendis radicibus id non ſufficit, nouum affundendum ſed calidum, vt in bis coquendis omnibus ſæpe admonet Galenus in alimentis, quod & coqui obſeruãt. In ſyrupis, & aliis coctionem requirentibus, quantus humor requiratur, lib. tertio audies.

Color autem coctionis autor eſſe poteſt quiuis rebus coquendis moderatus (nã à ſolo calore mediocri fit coctio) non ignis ſolius, ſed ſolis, animalis: calcis verò & fumi,

& putredinis fimi, aut corticũ calor admo-
Lib.4. uendis vſui eſſe poteſt, vt pſorico Galeni:
ſimp. ſumendis verò noxius fuerit, vt ex carbonibus non ignitis nec ſemiuſtis, ex lignis putribus. Calor enim huiuſmodi vti & fumoſus qualitatem alienam cum empyreumate rebus coctis imprimit.

Electarium roſatũ flamma lenta coquit Meſues, & ſyrup. omnes igni lento.

Sint igitur ignis alimenta ſicca & odora, vt ſarmentum vitis, quo theriacen coquit Galenus: vel carbones ſemiuſti, & qui tetram qualitatem iam exhalauerũt. ſit autem primum blandus & paulatim ſi res poſtulat, intendatur: coctioni enim vehemens & repentinus nocet, quòd vrat, facultatem diſsipet, empyreuma multum in re vſta nõ cocta relinquat.

Nec ſolum ignis calore, vt dixi, fit coctio medicamentorum, ſed ſolis, vt ſcillæ, & ex ea acetum ſcillites dies 40. Meſuæ inſolantur, ſæpe mouendo & hydromeli, & ſyrupus alter calaminthes totidem dies, vel etiã duos, tres, plures menſes flores populi, &
Lib.4. abietis ſemen oleo macerat Galenus, co-
ſimp. quit quodammodo, multò magis ſi ſoli exponantur: quanquam quouis anni tempore fiat, vt pſoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua incluſum fimo, æſtate

med

media diebus canicularibus quadraginta ſepelit, ſic dum theriaca & ſimiles antidoti opiatæ menſes, vel etiam annos aliquot ſer uantur ad ſui coctionem, quam fermentationem vocant.

Coquimus medicamenta, vel vt eorum vires imbecillas augeamus, incoctis ſimul his, quæ ſunt valentiora, vel validiores minuamus, vel alienas in totũ abigamus, vel vt ex omnibus facultate diuerſis & ſæpe cõtrariis ſimul coquendis facultas vna concre ſcat & coaleſcat. Adhæc ob deſtinatam medicamenti formam, aut ſumentis palatum, ob ſimpliciũ naturam, ob cuſtodiæ diuturnitatem etiam quędã coctione longa ſiccamus, vti ob aëris humidioris conditionem. *Gal. in theriaca & antid.*

Prætereà vt purgẽtur, multa coquimus. Ignis enim vt calida cętera homogenea cogit, & heterogenea ſeparat, vt ſimplicium vires in humorem cui incoquuntur tranſeant, quo fine fiũt ſyrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc.

Braſsicam, lentem, oſtrea bis coquimus aqua ſcilicet priore abiecta, & noua calente affuſa cũ aluum per hæc ſiſtere volumus, ſemel verò cum mouere. Sic allium, cæpa, porrũ, ampelopraſum, & quicquid à veteri natura ad contrariã traducitur, bis coquen-

dum:ſic tamen, vt nec aërem, nec aquam frigidā attingat. Nam planè tabeſcere & percoqui amplius non poterit etiam ſi diutiſsimè coxeris. Quod præceptum etiam medicamētis commune eſt, quibus liquor nouus conſumpto priore eſt affundendus. Althæa adipibus incocta ſubigitur ad abſceſſus coctu difficiles, aqua mulſa viribus varia Gal. & Meſ. pro coctionis quantitate.

Lib. 2. alim.
Lib. 6. ſimp.

Oxymeli quoque valde coctum flatus diſsipat.

Ex Gal. ſimp. li. c. ph. p. Ramenta loti arboris in aqua aut vino coquuntur ad capillorum defluuium, Gal. in ſimplicibus.

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali, vel phlomi, vino vel aceto ad dentium dolorem.

Omphacium, ſuccū mororum, vel batinorum, vel granatorum, vel rhu, vel cydoniorum, vel pyrorum agreſtium, nucum viridium cum melle coquit in ſtomatica remedia, radicem & ſemen arctij ex vino.

Dracontij radicem bis, ter ex aqua coquit, vt acrimoniā deponat, & ſit apta eclegmatibus.

Aſphodeli radicem, vt amaritudinē perdat, quam ſcilla difficillimè amittit.

Bulbi radix cruda, vel ſemel elixa bona eclegmatibus, bis elixa amaritudinē totam

depon

deponit, & fit eclegmati inepta, cæpa, alliũ, porrum, ampeloprasum, cocta bis aut ter acrimoniam deponunt, adhuc tamen thoracica sunt.

Ari radix in aqua aut sub cineribus cocta mitescit, lib. 2. aliment.

Buglossum in melicrato coctum arteriacum est.

Brassicæ succus cum melle coctus eclegma est.

Dactyli etiam in mulso aut passo cocti.

Serosa & eadẽ acris substantia lactis coctione, vel immissis lapidibus aut circulis ferreis ignitis consumitur ad dysenteriam.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, si febris adest: in vino austero, si abest.

Faba oxycrato incoquitur.

Instrumenta coctionis sint vasa omnis generis, aurea, argentea, ærea, stannea, stannata, ferrea, terrea: sed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur: & ea vel silicea, vt vocamus, seu cum Mesue lapidea, vel plumbata, præstantissima sunt vitrea.

Sunt ea autẽ vel simplicia vel composita & duplicia (balneũ mariæ vulgo dicta) qualia ad olea etiam calida & alia permulta Galenus commendat. Quę tamen hodie ob auaritiam, negligentiam, malignitatem

non vſurpantur. Fiant igitur vaſa ſibi incũ-bentia, ſed interuallo vbique digiti vnius diſsita, quod aquã contineat ſæpe ſufficien-dam, niſi mauis vas minus quod medica-mentum coquendũ continet, in maius aqua feruenti plenum, & igni contiguũ immit-tere, Galeni more. In vaſe lapideo, id eſt ſi-liceo, vt vocamus, coquitur miua ſimplex, & citra condita Meſuæ. Eidem vaſe duplici coquũtur oleum roſatum, violatum, nym-phæatum, melinum, papaueris, myrteũ, ex pomis mãdragoræ, & anethinũ, chamęme-linum, ſicyonium, irinum, rutaceum, nardi-num, maſtichinum. Sícque reliqua coquen-da putem, quod oleum ſimplici vaſe coctũ aſſequitur odorem tetrum & ingratum, vt interim vires frigidas frangi, calidas inten-di taceam, diacodiũ in duplici vaſe coquit Heras igni fumi experti.

Cruſtum ex maza vel luto circundatum ſcillæ vel ſcammonio & aliis eius generis vaſis locum obtinet, vti cruſtum idẽ & ma-lum acerbum aliquod vel cydonium ipſi ſcammonio eſt tanquam vas duplex.

Finis coctionis eſt cũ ſcopum nobis pro-poſitum attigimus, vel ſimplicem, vel etiã multiplicem, vt ſi medicamentum coqui-mus ad vires eius augendas, vel minuendas, vel abigendas, dum quantum ſatis eſt auxi-

mus,

mus, minuimus, abegimus, ſatis coximus eodē modo in ſcopis aliis. Sic quædā coquemus ad dimidias, tertias, quartas, librarum duarum, trium conſumptionem, dū omnia ſunt probè vnita ad iuſtam craſsitudinem, aut mellis ſordium, cerati liquidi, emplaſtri conſiſtentiam. Sapas coquendo ſiccamus, donec craſſam aſſecutæ ſint conſiſtentiam, vt ſeruari poſsint: ſic & ſyrupos, eclegmata, electaria, vnguenta, cerata, emplaſtra. De quibus ſingulis accuratius in modo ſingula hæc genera componendi libro tertio dicetur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit, & abſumpta humiditate excrementoſa feruoris & putredinis effectrice ſeruari annum vnum poſsit: id quod mel citra idoneam coctionem ſucco mororū pręſtare non poteſt, licet fructus integros cum pediculo certis interuallis ne ſe tangant, in ſe merſos loco frigido integros in annum ſeruet.

Teſticuli ad Elec. diaſatyrion. *Gal.*

Capita papaueris ad diacodium, capita ranarum ad oleum ranarum, vulpes ad vulpinum, viperę ad paſtillos theriacos, & oleū viperinum coquuntur, donec ipſa coquendo in aqua intabuerint: ſtomatica & ſtomachica coques ad mellis, aut ſordium craſ- *Meſues.*

ſitudinem.

Lib.6. ſanit. tu. Electaria mollia ad ſimilem conſiſtentiam, ſolida verò coctum magis ſaccharum requirunt.

Syrupos cũ ſaccharo aut melle, aut vtroque coquimus, donec lentore tenaci & craſſo inter extremos digitos explorato humorem excrementoſum propè conſumptum coniectabis.

Cocti ſint ſyrupi quando incipiũt filum facere, ſiue cochleari effundantur paulatim. ſiue inter digitos eius portio tractetur. Vel quãdo marmori, aut vngui impoſita eorum gutta non diffunditur, nec aquæ modo diffluit, ſed concreta manet.

Quæ plena ſunt meliora, coctione deteriora euadunt: vt caſsia nigra, thamar Indi. Meſues mannam, thamar Indos, medullam caſsiæ in ſuccis quibuſdam depuratis diſſolutam coquit cum alijs ſemicoctis ad mellis ſpiſsitudinem in diamãnæ, & in tryphera Perſica, & in compoſitione alkekengi. In confectione amech eadem tria in infuſione colata diſſoluit, fricat manibus, colat, cum ſaccharo coquit ad mellis ſpiſsitudinem. In confectione mannæ Galeno tributa, mannam ſucco roſarum ſufficienti coquit igni blando ad ſufficientem coctionem, teroma tim in aqua roſarum, & compoſitione ſe-

que

quenti, coquit eandem cum ſaccaro ad mellis conſiſtentiam.

Emplaſtra coquimus dum manus attactu non inquinant adhæſu tenaci.

Coctum mel cum aqua, vino aliis, in antidotos & alia compoſita, tunc eſt quando marmori propemodum nihil adhæret.

Coctionis & triturę ratio propè eſt eadem in medicamentis, vt ſcilicet quantam hæc trituram viribus integris ferunt, tantam quoque & coctionem. Quæ enim magna, craſſa, lenta, ſicca, dura, denſa, neruoſa, membranoſa, virtutem firmam, & valenter ac penitus miſtam ſortita longiorem ſuſtinent coctionem, ob id prima vaſi coquenda immittuntur: qualia ſunt metallica, terrea, ſtyptica, quatenus ſtyptica ſunt (roſę enim, abſinthyum, rha barbarũ, aloë, myrobalani, agaricus, amaram quoq; qualitatem in ſuperficie habent, & eam purgatoriam, ac facilè reſolubilem, ob id minus coquenda quàm ſtyptica ſubſtantia poſtulat) radices ob id propè omnes, quia terreæ magis, inciſæ, aut confractæ, vt ariſtolochia, cucumer agreſtis, hermodactylus, polypodium, & cętera, etiam poſt coctionem terendæ, vt promptius cribrentur in diaſatyrio, Meſ.

Sic rha barbarũ quando aſtringere con-

filiũ eſt, ac myrobalanos omnes diu coqui oportet: ſi verò purgare, tergere, aperire, parum coquenda, aut potius infundenda.

Glycyrrhiza tamen parum diu coquenda, opinor, ne cum admodum ſit dulcis, co-ctione longa dulcium cæterorum modo, amara euadat: præſertim cum iam vetuſtate amaricat, cum verò recens eſt humiditatem excrementoſam nacta, cum aliis radicibus initio coquitur, vt in ſyr. hyſſopi, ziziphorum glycyrrhizæ, & thoracicis aliis.

Meſues.

Acria quoque diu coqui poſſunt ſi eorum acrimoniam obtundi volumus, niſi virtutem imbecillam, & facilè reſolubilem ſint ſortita.

Meſues. Colocynthis, centaurium paruum cũ floribus & ſemine, plenam coctionem tolerãt.

Quę contrà ſunt minuta, tenuia, fluxilia & friabilia, humida, mollia, rara, virtutem imbecillam, ſuperficiariam, malè permiſtã ſortita parũ diu coquenda ſunt, ob id poſtrema ſunt percoctis propè aliis iniiciẽda, qualia ſunt roſæ & violæ recentes. Siccæ enim & harum ſuccus magis coqui poſſunt. Gingidium elixationem diuturnam non ſuſtinet Gal. lib. 2. alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione ſunt cõtenti: Daucus autem ad eſum diutius elixandus quàm paſtinaca.

Nul

Nullus florum coctionem recipit, ob id olea cum floribus faciẽda insolantur. Si autem flores valida sint odoris gratia, vt rosa, chamæmelum, quæ pluribus diebus cõstet, insolatu tenuius, & vtilius oleũ euadit. Qui verò flores sunt inualidiores, & facilius difflantur, minus diu insolantur, quia eorũ virtus promptè vanescit, vt lilium, violæ. *Paulus li. 7. c. 20.*

Parum diu integris viribus coqui possunt epithymum, flores stœchados arabicæ, diutius folia. *Mesues.*

Quæ verò has qualitates adhuc insigniores habent, coctionem nullam sustinent: sed sublatis ab igne aliis miscentur, vel adhuc calentibus quãdo firmiora sunt: vel iam refrigeratis plurimùm, quando ne vis eius tenuis & lubrica calore solata in aërem exhalet metuitur.

Quæ purgant lubricando coctione non admodum iuuantur, Mesuæ: tamen cassia, manna, thamar Indi interdũ ab eo coquuntur, sed parum, nec adeò, vt vis eorum lubrica perdatur.

Quæ in horum sunt medio coctionem tolerant mediocrem, vt absynthium, asarũ, agaricus, coccum gnidium, fumaria, senna, scilla, iris, hyssopus, thymus, turbith, semina omnia præterquam cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli. *Mesues.*

Rha

Me- Rha barbarum exquiſitum multam ſatis
ſues. coctionem & trituram ſuſtinet, raro autem & laxo etiam mediocris coctio eſt vehemens,& eius virtutem reſoluit.

Ibidẽ. Thamar Indi coctionem ferunt mediocrem:multa enim vires eis omnes adimit. Ob id ipſi & caſsia liquore idoneo ſoluta, colata melli aut ſaccharo ad humoris conſumptionem cocto adduntur, & ad iuſtam conſiſtentiam percoquuntur,igni ablatis & parum refrigeratis pulueres miſcentur.

Coquendæ igitur in plantis radices primæ, vt dixi, conciſæ vel confractæ, quibus coqui cœptis ſemina ſunt iniicienda, exceptis ſeminibus cucumeris,cucurbitæ, melonum,citreoli,ſubſtantiam tenuiorem vreticam ſortitis tunc etiam cortices & ligna modice confracta.Poſt hæc herbæ ſiccæ parum conciſæ, aut ſi craſſiores ſunt,confractæ,deinde virẽtes,inciſæ minutim,aut manibus torquendo confractę, excepto omni adianto,& lactuca agreſti, quam endiuiam vocant.

Deinde fructus exoſſati,& ſemine purgati excorticati & (ſi magni ſint)inciſi, vt pruna,ficus,myxa,zizypha,vuæ paſſæ.

Poſtremi flores,epithymum,ſtœchas:ſed chamæmelum licet tenuis ſit eſſentiæ, quia tamen fortiter miſtam habet facultatem,

lo

longulè coqui poteſt, vt ſchœnuanthos ſi haberi poteſt helyochryſum, ſtœchas citrea vulgo dictum.

Succi quoq; ſiccati, liquores, gummi, reſinæ, manna, caſsia, liquore aliquo ſoluta, ſub finem iniiciuntur. Liquores enim vino vel aceto ſoluti, colati, cocti, ad humores addi ti conſumptionem aliis extra ignẽ miſcentur rudicula ſemper moti.

Moſchus, ambra, caphura, lapides precioſi, pulueres aromatici, & cordiales ab igne depoſitis, aliis etiam tepentibus iniiciũtur.

Roſæ autem, rha barbarum, aloë, agaricus, myrobalani, ſi purgatoriũ vis medicamentum parum diu, vt dixi coquẽda. Nam vim eorũ purgatricem ſuperficiariam, parum firmiter miſtam ab his corporibus raris coctio multa facilè diſsipat. Si verò aſtrictorium vis medicamentum, diu coquenda, vt diſsipata vi purgatrice, terrea & aſtringens tandem foras eliciatur.

Violæ etiam parum coquendæ, quando putgare lubricando conſilium eſt: ſi atrahendo multum, vt facultas ea in ipſarum ceu centro poſita foras trahatur, coctionis vehementia. *Meſues.*

Scammoniũ ſi in pomo eſt præcoctum, abſoluta coctione iniicitur: ſi crudum eſt, craſsius tritum miſcetur in media coctiõe.

non

nõ autem tenuius,ne etiam vis eius purgatrix exhalet,id quod & accidit coctione vel vnica,ſed longa,vel duplici, vel ſi medicamentum diu ante vſum ſeruandum eſt,vel ſi accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem ſi calorem ſentit,in grumos coagulatur:qua re fit vt interdum, in vna doſi alicuius medicamenti,plurimũ fit ſcammonium, in alia minimum:ſicque inæquale eſt medicamẽtum,ob id ad finem iniicitur.

Quod autem trituræ ſimilem eſſe viribus coctionem dixi,rectè accipiendum.

Calor enim ab igne vehementior,& tenuior,quàm ex attritu piſtilli,mortarij,durorũ terendorũ:ob id etiã medicamentorũ vires citius diſsipat coctio,quàm tritura.

Quapropter aromata teruntur quidem, quanquã minus quàm alia:ſed tamen quantum teri eſt neceſſe,non coquuntur autem, ſed reliquis iam percoctis,& ab igne depoſitis,vt dixi,miſcentur antidotis,vel mollibus,quales veteribus in vſu fuerunt,vel ſiccis & ſolidis nobis vſu frequẽtiſsimis,vt cinamomum, agallochum. Sic aurum & argentum bonum & foliatum,quanquam diu coqui ſuſtinet,vires tamen nullas coctum tradit maiores quàm crudum,ſic margaritæ,cyanus præparatus, ambra,moſchus nõ

coq

coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas, vel aliam consumptionem, postea residendo, & albuminibus sæpe purgatur & colatur, deinde percoquitur, quod in syrupis frequẽter obseruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, vt vtrique antidoto, alcanzi, catholico, diasatyrio vtrique.

Ad coctionem multis sæpe aliis medicamenta paramus. Quædam ante intus & foris purgamus, terimus, lauamus, assamus, vrimus, infundimus.

Quædam aliis iuncta illorum coctionẽ accelerant, sic vrticæ, radices carnibus incoctæ eas coqui celerius iuuant: vt cõtra nymphææ radix incocta pisis, ea ad vnum olla velut eiaculatur.

Ichtyocolla cum calce viua cito cocta mox dissoluitur, sed vide an affectus calcis viuæ vires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DESPVMATIO est spumæ detractio, cuius materia hoc loco est non solum succus quidam lentus includens flatum, vt Galeno in Aphorismis docetur, sed sordes omnis leuior à calore ignis exputata, vel etiam grauior albuminibus coacta & colligata. Despumamus autem nunc simplicia, vt succos, saccharum, mel:

nunc

nunc compoſita, vt apozemata, ſyrupos.

Mel cũ aqua, aut vino, aut aceto, aut humore alio pro variis medici ſcopis deſpumatur. Nam per ſe coctum mox immodicè efferueſcit, & derepente exundat, & flãmis conceptis incendij, periculũ affert. Adhæc cũ ſit dulciſsimum, euaderet amarum, ſi per ſe coqueretur donec deſpumatum eſſet.

Mel aqua dupla deſpumatur, ſi alius humor nõ exprimitur.

Mel humore æquali hodie quibuſdam deſpumatur, aliis duplo. Spuma autẽ interea dum igni lento coquitur cochleari pertuſo deraditur. Adhæc cum ad dimidias eſt coctum, & multum feruet, adduntur albumina ſingulis libris ſingula. Deinde calidum colatur, poſt percoquitur per ſe, aut cũ condiendis & incoquendis medicamentis, ſpuma quoque tunc ſicca emicat curiosè detracta, ſi per ſe ſeruandum eſt. Vel in rem præſentem paratur ad pulueres cõpræhendendos, qualia ſunt antidota omnia melle excepta opiata & ſine opio. Si purius eſt mel, ſufficit aqua ęqualis, nec tantum albuminis requiritur: quod ſi puriſsimum eſt, nec deſpumandum, nec clarificandum.

Sed huius regionis mel cum ſit crudum & impurum, multam reddit ſpumam, ita vt deſpumãdo & colando ad dimidias minuatur. Quapropter pondus duplum ei quod compoſito exigit initio tibi immittendum,

ſi

ſi cum aliis deſpumandum incoquis:ſin minus deſpumato vtendum. Finis deſpumationis quibuſdam eſt tempus horarum circiter duarum cũ igni lento. Aliis rectius cum ſpumare deſinit, aliis donec aqua erit conſumpta (quæ res bullis cognoſcitur) & mel idoneum lentorem acquiſiuerit.

Non autem probo cum Seruitore mellis libram vnã coqui in aquæ libris decem, cõtinenter deſpumãdo, & aqua hac propè con ſumpta libras alias quinq; addi, & his propè conſumptis alias quinq;. Hoc enim modo mel aut vri, aut totum vaneſcere eſt neceſſe etiam ſi aqua adſit largior.

Sæpe autẽ mel per ſe deſpumatur & purgatur, cum tam longã nõ ſuſtinet coctionẽ quàm aliorũ natura, cum quibus mel coquẽdo deſpumaretur. Interdum cum his deſpumatur, cum ſcilicet multam coctionẽ viribus integris ſuſtinere poſſunt, vt in diacydonio mel coquitur cũ ſucco cydoniorum, & coquendo frequẽter deſpumatur, & aliis paſsim. Frequentius tamen per ſe (vt dixi) deſpumatum miſcetur cõditis, ſyrupis, antidotis: rarius crudum, præſertim noſtrâs. Quod autem album Gallia Narbonenſis thymo paſsim luxurians mittit, eſt præſtantiſsimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cùm regionis temperatura & thymi larga

luxuries vtrobique consentiant.

De saccharo idem quod de melle dicendum, cum sit ipsum mellis species etiã Dioscoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrũ, aut nigricãs in triplo humore despumatur, cũ ad dimidias est coctum & valde feruet, adduntur albumina singulis libris singula, colatur calidũ, post percoquitur studiosé: interim etiã despumando si spuma aliqua appareat.

Si aũt purius est satis est dupla aut æqualis (vt ferè fit) aqua, & pauciora albumina si purissimũ nec despumandũ, nec clarificandũ.

Succi fluxiles recipiẽdi in syrupos, apozemata, electaria, quædã igni despumãtur, residendo clarescũt, & in colo laneo terreũ excrementũ relinquũt, interim verò etiam additis albuminibus, & melle aut saccharo purgãtur, quoties in syrupos, vel apozemata coquũtur, vt in syr. bizantino, & aliis, & in elec. psyllij. Qui verò succi in emplastra recipiuntur, vel sole, vel igni post mistionẽ siccantur, non despumantur.

Liquores verò solũ colo purgantur post dissolutionẽ, non etiam despumantur, tantum abest, vt clarificentur. Idem de metallicis & animalium partibus constitue.

Quod si simplicia omnia sunt pura aut purgata, satis est horũ decocta per colũ laneum

neum aut tela laneū: ſed modicè dēſum ſemel aut bis tranſmittere ſine vlla expreſsione, colo, ſi opus eſt, mutato, deinde ipſum immitte in ſaccharū, ſi impurū erat clarificatum. Si autem purū eſt, clarificatione non egetur, & percoque donec humoris: ſeu decoctū eſt, ſeu ſuccus, ſeu aliud, vnciæ tātum circiter duæ: aut ſi ſucci ſunt glutinoſi, etiā tres & quatuor in ſacchari libra ſuperſint. Si ſucci acidi percocto iā ſaccharo propè toti inuoluūtur, vt dicemus initio ſyruporū.

DE CLARIFICATIONE.

CLARIFICATIONIS obiter in deſpumatione memini. De ipſa autē nūc pauca mihi ſunt dicēda, quòd hęc rerū liquidarū decoctis debeatur expurgandis, vti & deſpumatio & colatio, vt ſorde craſsiori purgata, ſint gratiora palato, & in corpus facilius diſtribuantur & ſalubrius. Clarificātur autē quædā per ſe, dum quod fœculentū eſt ſubſidet: vt ſuccus roſarū, limonū, cydoniorum, citrorum, ribes, oxiacanthæ, granatorum, ſiue mox reponantur loco frigido, ſiue in officina aliquandiu ſeruentur. Quædam interueniēte coctione à ſole, vel igni, vt ſuccus pomorum dulcium & acidorum ad dimidias coctus dies duos quieſcere permittitur, donec clareſcat, vt ſyrupus de pomis Meſuæ fiat, ſic ſuccus acidus citri ad

partis tertiæ cõſumptionem coctus & colatus qeſcere permittitur, donec clareſcat,& ſucc⁹ granatorũ ad partis tertię cõſumptionẽ coctus,biduũ quieſcere ſinitur,vſq; dum clareſcat in ſyrupo ex ſuccis fructuũ acidorũ.Tamen acidi ſucci hodie in ſyrupos aliter,vt dixi, & in ſyrupis dicturus ſum, recipiũtur.In his aũt coctio ratione optima adhibetur,vt calor homogenea in vnũ cogat, & ſeparet heterogenea:qũo vrinæin nobis cœptę coqui turbidæ ſi reddãtur,poſtea tenuantur,& clareſcunt,ſubſidente craſſo.

Cũ verò calor ignis ſordes in ſuccis exquiſitè ſeparare non poſsit, vt noſter calor natiuus aliena coctione perfecta ſegregat, cúmque metuimus ne coctione tam longa ſuccorum facultates corrũpantur.Satius putauerũt medici cœptam ab igni ſordium ſecretionem arte alia iuuare,& ea multiplici, nunc quiete ſucci poſt coctionem, vt nuper dixi,nunc aceto ſimul incocto:nunc agitatis diu albuminibus , vt interim deſpumationem omittam & colationẽ à nobis adhiberi ſolitas ad perfectionem ſuccorum, vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione,quę fit per ſe & poſt coctionẽ reſidente, ſatis eſt dictum, de ea quæ fit per acetũ & albumina iam nobis dicendum eſt.

Deco

Decocta & syrupi si acetum recipiãt per se,vi aceti nonnihil purgantur: melius autem si etiã albumina accedant, etiam si post colaturam acetum recipiãt:quando nihilominus cõtinenter est despumandum, quòd acetum etiam ex purgato iam decocto spumas & spurcitiam quandam iaculetur.

Oui albumẽ ex aqua frigida scopulis agi- *Nicolaus in syr.rosato.* ta,donec in spumam abeat, quam particulatim syrupo, vel alteri decocto feruenti inspergas,& vbi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouã inspergas:id fac donec erit syrupus clarior. Alij vbi ex bullis clarius decoctũ vi ignis factum animaduertunt in id tepidum (nam calidius albumen coqueret in frigidiore minus prõptè & parcior spuma elicitur) albumina singulis libris singula,sed etiã pluribus pauciora iniiciunt,scopulis agitãt,vt spumescat,saccharũ in particulas cõfractũ coniiciũt, recoquũt: vbi spuma subsedit, igni aufertur ,calidũ, si crassum est & vix colabile, colatur:si facilè colatur, sed turbidum, tepidũ vel frigidum colatur per manicã Hippocratis,melius autem per pannũ clauis quatuor,angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter,quater, si non satis claruerit: si ne sic quidem albumen separatim in aqua agitatum, scopulis inspergitur decocto igni reddito,spuma illa

vſta,alia iniicitur, idque toties donec bullæ clarum ſatis produ͂t. Tunc colatur quoties eſt neceſſe.

Cribrationi colatio, vt ante dixi,eſt perſimilis:ſed illa ferè ſiccorum eſt,hæc humidorum. Illa corpora grãdiora foraminibus cribrorum nõ tranſmittit, hæc ſordem humore craſsiorem tranſitu prohibet.

Eius differentiæ ex eo ſumuntur, quòd quædam calidiſsima colantur, quædam frigida, quædam tepida. Item quòd quædam vno,alia duobus,alia tribus colis egent.Itẽ quædã colis lineis,alia cãnabinis, alia tela-laneis,alia ſetaceis & ſtamineis, vt vocant, alia nouis,alia detritis,alia raris, alia dẽſis: alia bis, ter colanda donec nobis propoſitã perſpicuitatẽ ſint aſſequuta, vt in ſyrupis, ex ſuccis fructuum & herbarum,& ex decoctis leges.

Quę craſſa ſunt aut lẽta calidiſsima ſunt colanda, & humore ampliore vel tum diluenda ſunt,vel initio coquenda, vt facilius tranſmeent. Colo eadẽ raro & detrito prõptius colantur,nõ tamen purius,ſed frequẽs colatio coli denſitatem ſupplet, ac raritatis incommodum redimit.

Oenomeli colatur panno raro.

Tenuia vt ſuccus limonum,citri,ſemifrigida,colo denſo,& nouo colari poſſunt,aut

ſi

ſi tribus colis ea vis purgare, ſummũ ſit ſtamineum, medium panneum: ſed vetus infimum panneũ & nouum, vel aliter denſum.

Sacchari libra ſi aquæ tãtum vnciis octo ſit ſoluta, cocta, clarificata, pãno rariore colanda eſt.

Colis tribus vſi ſunt maiores noſtri, ſummo, minimo, & rariſsimo, infimo, maximo & denſiſsimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, ſitu, vt tamen ab vtroque digitorum 4. interuallo diſtaret.

Magnitudinis autem & texturæ horum ratio erat, vt primum ſordes tãtum craſſas tranſitu prohiberet, ſecundũ etiam mediocres, tertium etiam tenuiſsimas, vt ſcilicet quod ad hoc trãſmittebatur eſſet illime, & ſordis omnis expers. Si verò ſolo raro vſi fuiſſent, colata fuiſſent impura & nõ colatis ſimilia, vt ſi per linteũ colas aliquod decoctum: ſi ſolo dẽſo id à craſsis ſordibus ſtatim obſtructum aliis viam negaſſet, ob id vel mutandum, vel ſæpe abluendum fuiſſet. Quod ſi vnico voluiſſent vti medio, rationabilius & facilius vſi fuiſſent. Minimũ verò primùm, quia in eo humor incipit latius ſpargi verſus panni ambitũ, vt vides nõ in laneis tantum, ſed etiã lineis. Gutta enim medio infuſa ſe in vicina ſpargit.

Ex omnibus autẽ partibus quas imbuit,

defluit,ita vt in ſecundũ influat latius,quàm in primo humor contentus cernitur. Secundum item latius imbuitur quàm quibus partibus humorem à primo incipit,& pluribus partibus ſtillat in infimum quàm ſit contactum à defluente ex primo humore.

Male igitur primum ſtatuas maximum, quanquam ex hoc nullum ſequetur incommodũ aliud,quàm quòd otioſa eſt hæc capacitas: Satis enim eſt ſi capiendo humori ſit ſatis: quantum intelligi volo dum minimũ requiro. Non enim minimum abſolutè volo, ſed aliis duabus anguſtius: ſi verò infimum ſit minimum, multus humor ab hoc non colatus prope ipſius oras in vas ſubiectum defluet.

Nunc vnico vtimur colo magnitudine & textura mediocri,ſed eius actionem ante iuuamus clarificatione per albumina omnẽ ſpurcitiem cogente, adiuuante id frigido. Quæ enim clariora volumus, frigida colamus:aut ſi talia non permeãt, tepida,quæ ſi ſemel colata nõ ſunt pura ſatis, iterum & tertiò colamus, & rectius colum aut lauamus aut mutamus. Id quod etiam facimus dum tardius humor permeat: ſi autem tardius trãsfluat ob decocti craſsitiem aut lentorem,vel calidius colamus, vel per colum rarius,vel ſi compoſiti natura patitur,liquidius

dius aliquid & tenuius miſcemus: vt dum cremori hordei colando, aut piſorum, aut fabarum, aut ſimilium decoctum ipſum affundimus. In tarda autē hac colatura, caue, rudicula vel digitis fundum coli ſcalpas, vt colationem celeres. Sic enim turbidum erit colatum: ſed vt dixi muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorem, vel igni, vel miſto humore aliquo.

Colamus quoque etiam citra coctionem quædã, vt lac recens mulctũ, vt pilos & ſordes alias foris illapſas ſeparemus, quē vſum ruſticis, & paſtoribus pręſtat interdum aparine. Sic hodie vinũ cũ ſaccharo & cinnamomo per cola lanea oblonga pyramidis figura (quæ caligas & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omnino clarũ erit, idq́ue Hippocraticũ quoq; vocamus, tanquã inuentore Hippocrate dignũ.

Aliter etiam cum melle, & cæteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites vocamus claretum.

Modo perſimili gelatinam quã vocant colamus, vt ante à nobis eſt ſcriptum.

Quædam his citius clarificandis miſcentur, vt ſi vni quartæ vini albi duos lactis digitos miſceas ante colaturã, ipſum mox clariſsimum reddunt.

Aliter quoque res turbidæ colantur aut

miſtæ: ſic in Aegypto aquã Nili turbidam vaſis figulinis crudis colari docet Galenus, vt tantum quod clariſsimum eſt per vaſis poros, aut etiam teneram & mollem ſubſtantiam perfluat. Pariſiis autem Sequanæ aquam,& Romæ Tyberinam, vaſis figulinis coctis probè & ſiliceis pręſertim, aliquãdiu in cella vinaria deponunt, vt refrigeretur, & ſimul reſidendo ſordem terream in fundum deponat.

Aquã quoq; turbidã colabis per arenas puras vaſi immiſſas inferne pertuſo, foraminibus exiguis aquæ peruiis, inuiis arenæ.

Vinum quoque aqua miſtum per ciſsimbium, id eſt, vas hæderaceũ tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, vt ſæpe ſumus experti, ex Catonis doctrina.

DE AROMATIZATIONE.

AROMATIZATIO nobis vocatur cõditura quædam, compoſitis ferè ad odoris ſpiritum animalem ſimul & vitalem, & cor ipſum recreantis gratiam, adhibita miſtis rebus aromaticis.

Simplicibus, vt moſcho, ambra, caphura, Zingibere, cinamomo, macis, croco, calamo aromatico, ſpica, pipere albo, longo, nigro, caryophyllis, maſtiche, xilaloë, cortice citri, ſantalis: vel compoſitis, vt Gallia aromatica, Gallia ſebellina.

Meſues

Mesues aromatizat moſcho diaſatyriũ aqua roſarum ſoluto, & aliis miſto electarium, ſarboteng diaſatyrium, ſecundum aromaticum roſatum ſtomachicum.

Syrupus ex corticibus cytri, cydonia cõdita. Citra autem cõdita, moſcho & ambra aromatizat.

Caphura autem ſyrupum acidum de pomis, Trochiſco Galliæ Sebellinæ, moſcho, ambra, caphura.

Hydromeli quidam aromatizãt ſpeciebus, vt zingibere, croco, cinamomo, macis, & ſimilibus.

Nodulus ex panno lineo raro continens croci, cinamomi, calami aromatici, ſpicæ, zingiberis, piperis nigri & longi, ana drachmam 1. & dimidiam ſyrupo ſtœchados immittitur, & ſuſpenſus manet ad condiendũ, ſeu aromatizãdũ, ſic miua aromatica nodulo aromatũ pleno in ipſa ſuſpẽſo & ſæpe cõfricato, vt ante in cõfricatione diximus.

Syrupus de mentha aromatizatur Gallia aromatica.

Conditum citri Gallia, moſcho, croco, maſtiche.

Conditum bugloſsi, moſcho & gallia.

Syrupus ex omphacio, caryophyllis.

Syrupus intybi compoſitus ſantalis, cinamomo, xylaloë, cortice citri.

Sic

Sic alia multa prętere cõsistentiæ & saporis gratiã, odoris quoq; iucunditatem, sed etiã coloris, de quo mox, requirũt. De quibus abunde à nobis scriptũ est in methodo medicamenta componendi, dũ hæc rationem in compositis habere docebamus, interdum sine qua medicamenti actio nõ fiebat, & per quam melius fiebat. Iulepos ex syrupis & aquis destillatis hodie misceri solitos, apozemata, cinamomo, & santalis aromatizamus, immissis colo horum drachmis circiter duabus in humoris libras singulas, aut pluribus, aut paucioribus pro vario medici scopo. Et vinum aromatites, & quod Hippocraticũ vocant, & alia multa aromatibus condimus.

DE COLORATIONE.

COLORATIO quoq; multis medicamentis acquiritur ad gratiã magis & iucunditatem, & terrorem auferendum, & causas alias, quod etiã libr. 2. methodi medicamenta cõponendi docuimus. Sinopidẽ aliqui, alij ochram cerato Galeni dia euphorbiu miscuerunt, vt hoc colore fucatũ ceratũ, vnde cõponitur, lateret: misceri potest floris salis aliquid, aut simile quod colorem eius mutet, neque vim eius minuat.

Galen. libr. 6. metho. Idem Ibid.

Quæ Galeni verba diligẽter sunt obseruãda, ne scilicet coloris mutãdi ratio vires

nouas

nouas medicamẽto acquirat, aut priores augeat, vel diminuat, ſiue colorẽ mutare libet noua re miſta, vt in oxycroceo: ſiue vno aliquo ſimplici aliter atq; aliter præparato, vt ceratum Galeni ex ęrugine cruda viride eſt ac terrens ægros: ex eadem vſta eſt melinũ, vt Galenus docet lib. 2. ph. g.

Sic ex ceruſa cruda emplaſtrum eſt album, ex ochra pallidum, ex iiſdem probè vſtis rubrum.

Solus quoq; motus colorem quæſitũ ſæpe medicamento acquirit, vt ex lithargyro nutritum longo piſtilli attritu fit albius.

Penidia quò diutius rudicula, & manibus tractãtur eò albiora euadũt, etiam ſi ex vili & impuro ſaccharo fiant: ſic pilulæ albæ, diairis ſimplex, diatragacanthũ frigidum, ſic ſaccharũ roſatum, & ſaccharata reliqua,

Mel crudum & coctum in antidotis diu cõmiſcẽdo albius euadit, & cætera mellita.

Iulep coctũ ad ſuccorum in ſyrupis comprehenſionem, baculo diu verſandum, vt albeſcat, & alia multa ſimili agitatu albeſcunt. fortè quòd aër multus in commiſcendo receptus alborem conciliat.

Sic album Raſis vnguẽtum & citrinum, & emplaſtra diachylon, & ceratum Galeni refrigerans albũ, de ceruſa, gratia dei multum diúq; ſubigendo, trahendo albeſcunt,

&

& oxycroceum pallescit.

Oesypus quamuis niger est, multa agitatione album facit emplastrum, vt glutinosa alia.

DE EXCEPTIONE.

EXCIPIVNTVR & comprehendũtur colligantúrque, seu vt vulgo loquuntur incorporantur medicamenta humore aliquo ad saporis gratiam diuturnitatem, virium conseruationem, fermentationem, medicamenti constituendi formam, vsum dexteriorem.

Eclegma ad asthma melle excipitur, vt fit suauius & vsui aptius.

Eclegma amygdalatum excipitur melle, & succo fœniculi.

Electaria propè omnia, præsertim mollia melle excipiuntur ob dictas causas, sicca saccharo humore aliquo soluto, pulueres succo cucumeris agrestis comprehendũtur in hiera Hermetis.

Pilularum materia excipitur vino, succo absinthij, solani, foliorum citri, brassicę, apij, intybi: pilulæ aureæ muccagine tragacanthi, cocciæ Rasis & Mesuæ succo absinthij.

Pilularum Hermetis species ladano excipiuntur cum pistillo calido.

Trochisci galliæ moschatæ comprehen-

duntur

duntur muccagine tragacanthi in aqua rosarũ ſoluti, vel ambra oleo balanino ſoluta.

Mel, quo ſolutiua excipiuntur, vino quã aqua potius coquendum & deſpumandum, niſi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipſius, vt ſic dicã, incorporationis in electariis Meſuæ antidotíſque aliis & ceratis, & emplaſtris tã ſunt multa, vt nemo deſiderare poſsit: nec plura deſcribere libuit, ne oratione prolixa diſplicerẽ.

DE FORMATIONE.

ORDINE rerum gerendarum ſuccedit medicamẽtorum cõprehenſioni ipſa eorum formatio cuiq; compoſito ſua: cum ſcilicet vnumquodque formam habet idoneam, quæ in quibuſdam à conſiſtentia differre non videtur, vt in conditis, ſapis, ſyrupis, eclegmatis, apozematis, antidotis mellitis, pilulis, trochiſcis, vnguẽtis, ceratis, emplaſtris. Forma ipſius compoſiti eſt conſiſtentia liquidior, craſsior, mediocris. Sed in multis præſertim ſiccis, præter hanc conſiſtentiæ formam alia quædam noſtris manibus, aut alia re apprimitur, vt ſaccharũ in vaſa dum recens coctum eſt coniectũ, illorum formã pyramidis, ſcilicet ac metæ cuiuſdã retinet, & quæ ex ſaccharo imagines formãtur, aut cera, aut alio dum calet liquido, ob id terminũ alienũ facilè induente dũ

refrig

refrigeratum coiuit duro, ob id formã tunc assumptã pertinacius retinẽte: sic electaria solida & tessellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nũc quadrãgulas: sed altera parte longiores, quales manus Christi vulgo dicuntur, nunc triangulas: sic pilulas fingimus orobeas, id est, magnitudine & figura orobi, vel ciceris, scilicet orobei, non arietini quod inæquale cùm sit & acuminatum, figurã habet pilulis ineptam, sic & κόκκια, id est granula, seu pilulas paruas (vnde vt dicemus lib. 3. pilulæ cocciæ Rasi, & vulgo dictæ videntur) granorum scilicet paruorum magnitudine & forma fingit Paulus.

Trochisci quoq; cõplanãtur, & in medio cauãtur, & ferè postea sigillo aliquo presſi notãtur. Qua de re mox quoq; dicturi sumus, vnde & à forma hac, vt pilulæ à paruę pilæ effigie, nomẽ sibi adoptauerũt, & præter id aliæ quoq;, nã cyclisci, id est, parui circuli, & artici, id est, pastilli, seu parui panes etiam Græcis appellantur. Sunt enim velut circuli, hoc est, superficies planæ vna circũferentia à cẽtro æquidistante, conclusæ, nõ autem sphærica sunt corpora, vt pilulæ.

Cerata & emplastra formamus in offas, quæ apud Galenũ μαγδαλίαι vocãtur (vnde vulgo corruptũ puto vocabulũ magdaleones) hoc est, cylindraceæ quædam figuræ.

Quæ

Quædam trahẽdo manibus ex vnco ferreo producuntur, intorquentur, & in quālibet figuram mutantur, vt penidia, & quæ alpheni vocant.

Qualiter quibuſdam quoque trahuntur emplaſtra, diachylon, gratia dei, ſed poſt in magdalias componuntur.

DE SIGILLATIONE.

SIGILLATIO quoq; (vt vocant) ſeu ſigilli alicuius impreſsio, inter præparationis differẽtias numerãda eſt. Quæ quāuis haud ita magnarũ virium eſſe videatur, vt cùm ex pilulari forma per ſigillũ ligneũ fingis trochiſcos, tamen & per ſe veteribus magni momẽti fuit, & per accidens ſigillatio. Per ſe quidẽ, cum terrã Lẽniam ſigillo Dianæ imaginem habenti notabant, à qua facultatem aliquã his trochiſcis imprimi putabant, vti & Nichepſos rex anulis inſertum iaſpidem viridem draconis radios habentis imagine ſcalpi volebat, quod tamen ceu vanũ reiiciendũ cenſet Galenus. Quãquam & illa Dianæ imago in ſphragide lemnia, hoc eſt in ſigillo, ſeu ſigillata terra Lemni inſulæ, etiam per accidẽs proderat, quòd paſtilli hac notati planè veri ſignificabãtur, non quo hodie modo omnes adulterinæ noſtrates terræ ſigillatæ. Iidem ad me Conſtantinopoli ſunt delati, characte-

ribus variis à Turca obſignati.

In paſtillis quoq; Theriacis, & medicamẽtis omnibus, quæ ab exteris corrogam⁹, vtinã vel characteres aliqui, ſed certi fide, vel publica, vel principum apprimerentur, quod pannis laneis, & ſericis gentes multæ etiã hodie factitant. Non enim toties grãdi pecunia adulterata & ſpuria ꝓ veris reciperemus, aut ſaltẽ qui vẽdunt primis inſtitoribus, & hi deinde aliis, chirographo, aut ſacramento aliquo cuiq; verendo vera ſe venderé affirmarent, ſed noſtra opinor ſocordia illos efficit audẽter furaces. Cum enim vera ignoremus, neq; illa nouiſſe multum hactenus ſit à noſtris pharmacopolis laboratum, facilè illis imponitur. Incumbite igitur, incumbite modis omnibus, vt vera deinceps habeãtur. Homini elephãtico dedi, non multis antè menſibus trochiſcorũ theriacorum libras propè duas, quibus non eſt mutatus magis quàm ſi terram ſigillatã noſtratem deuoraſſet, tamen qui vendidit affirmabat è monte Peſſulano allatos & veros. Quod tamẽ falſum illi ex Galeno probaui, tamẽ quia egebatur, & veros affirmabat, grãdi pecunia emimus, nullo tamen, vt dixi, ſucceſſu. Quæ fraus in cæteris quoque medicamentis, niſi diligenter cauetur, latè patet, magna animaduerſione coërcenda.

DE

DE REPOSITIONE.

REPOSITIO medicamentorum tam ſimplicium quàm cõpoſitorum in locum aliquem, tum cõmunem, tum propriũ ad conſeruationẽ (de qua mox dicam) magni eſt momenti, & item quòd quædã per ſe reponuntur, alia cum aliis ipſorũ virtutẽ conſeruantibus, vel etiam augentibus, aut ſaltem quàm minimum fieri poteſt minui permittentibus. De hac generatim quædã diximus libro tertio methodi medicamẽta componendi, ſed hic paulò fuſius dicẽdum.

Reponimus quæ ſeruari volumus, cõſeruationem verò nihil tam vitiat quã putrefactio: quam ambiens calor, aut frigus, aut aër corruptior, aut excremẽtoſa rei ſeruandæ humiditas, & calor imbecillus accerſere ſolet. Ob id quæ integra diu ſeruari volumus, omnino ſiccamus, tũ abſumpta ipſorum ſuperflua humiditate, tũ miſtis ſiccantibus: ſæpe etiam aſtringentibus: ſic condita, ſapas, ſyrupos, antidota ex humidis præſertim temperata, pilulas, trochiſcos, & vnguẽta quædam & cerata & emplaſtra igni, vel ſole ſiccamus, miſto his quæ ſumuntur etiam melle, aut ſaccharo, aut vtroq; remedio ſiccãte: aliquibus, & acetum, & ſal proſunt, aliis metallica, & terrea ob ſiccitatem putredini diu reſiſtentia.

Ergo quæ reponēda ſunt ſimplicia,& cō-
poſita omnino quantum opus eſt ſint ſicca:
ſic & vinum feruendo in lacu, aut dolio hu
miditatem corruptionis ſui, & feruoris au-
torem ſi validum eſt, nec ea tam multa cō-
ſumit.calorem externum vitamus fuga ſo-
lis,& res ipſas in loca minus calida,aut etiā
frigida ſeponendo. Frigus immodicum &
gelu ab his tantum prohibemus, quæ humi
da cogi poſſunt, vt aquis deſtillatis.

Calorem internum imbecillū fouemus,
prohibita eius exhalatione,ob id quę ſerua
mus omnia loculis clauſis, & vaſis obtura-
tis reponimus , niſi valētiſsima ſint:theria-
ces enim vas ſæpe detegi vult Gal. vt expi-
ret. Ad hæc rha barbarū,vt viribus integris
diutius ſeruetur,vel cera ſola, vel cera cū te
rebinthina, aut melle albo circūlinit. Mel,
vel pſyllio,aut milio mergit. Agaricū idem
cum zingibere,dauco,liguſtico,polypodio
querno ſeruat vt eius actio vegetior redda-
tur. Aloë ſeruatur cum aromatib⁹ aut bdel-
lio , & alia ſimiliter in Meſuæ ſimplicibus.

Caſsia verò in fiſtula ſua fœlicius ſerua-
tur,nec purgāda ante vtendi tempus. Fiſtu-
la autem in ſabulo cellis vinariis infoſſa,
ſiccari præpropere prohibetur.

Colocynthis integra diutius ſeruatur
quàm emedullata , & melior ac ſalubrior
euad

euadit cum maſtiche, galanga, & aliis ſtomachicis, hepaticis, cardiacis.

Phialæ ſucco roſarũ, granatorum, limonum, cydoniorũ, & ſimilibus ſeruando deſtinatæ habeant in fundo emiſſarium, ne inuertendo fuga olei ſuperfuſi ſuccus turbetur, & fex cũ tenui miſceatur, & ſic turbidum pro puro ſuccum vſurpes.

Cruſta quæ melli & medicamentis quibuſdã tẽpore accreſcit, integra & immota ſeruãda eſt, ſi vis pharmacũ diu manere integrũ & immutatũ. Gal. libr. 2. alimentorũ. Quæ ꝓuidẽtia ſuccis prædictis, vino quoq; & cæteris eſt communis. Diabeſaſa ſtãneo vaſe reponi vult Heras lib. 8. cõp. ph. p. Gal.

Medicamentum ſtomachicum vaſe corneo reponitur, eodem libro.

Terebinthina vaſe ex ferro albo aut vitreo aut ſiliceo ſeruatur melius quã ligneo aut terreo, niſi ſit vitreatum. Vaſe vitreo vel plumbeo hieram reponit Paulus.

Theriacen vaſe non ligneo, vt hodie fit, ſed pretioſo reponit Galenus.

Oleum vaſi ſiliceo, lapideo, plumbeo in cella vinaria probè diu ſeruatur.

Pulueres cardiaci vaſe vitreo ſtricti oris operculato reponuntur.

Flores & omnia iucundum odorem redentia arculis tilaceis.

Semina etiam chartarum inuolucris,& ſuis folliculis vtilius,& innocẽtius interdũ ſeruantur. Liquida medicamenta ſeruantur denſiore materia, vt argẽtea, vitrea, cornea, Fictili etiam, modò non rara: interdum & lignea, præſertim buxea. Ocularia medicamenta & alia quæ acetum, picem liquidam, cedriam recipiunt, æneo vaſe ſeruãda. Adipem & medullas vaſis ſtanneis, ſeu ex plũbo albo reconde, hæc Dioſ. Herbæ igitur ſiccentur & faſciculis aut manipulis colligatę.

Quæ cõponendo cocta, aut aliter calfacta ſunt, nõ niſi refrigerata ſunt reponẽda.

Diacodiũ refrigeratum reponit Damocrates, apud Gal. lib. 7.c. ph.p.& ſimiliter compoſita propè omnia Meſues.

Loco non vliginoſo & madente reponantur medicamenta, exceptis paucis, ſed ædium parte ſicciore. Quæ reponuntur ſi præterea feruere debent, vas non repleant, vt ſit locus & ſpacium quo perſpirent: ſic vina doliis non plenis reponuntur primò: ſic conſeruæ inſolatu coquendæ, vaſis non plenis coquuntur: ſic theriacen vaſis nõ plenis reponit Galenus, quo tempore adhuc à ſuo calore coquitur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

HAEC de repoſitione ſufficiant, in quibus tamẽ ob rei affinitatẽ cõſeruatio

nis

nis quoque obiter coacti meminimus, ſub qua & medicamentorum ſimpliciũ & compoſitorum durationis tempus comprehendimus. Vt enim non minor eſt virtus quàm quærere, parta tueri, ſic nõ ſatis eſt medicamenta probè delecta eſſe, ſed ad conſeruationem commode repoſita eſſe, & quandiu integra conſeruari poſſunt, ſciendum eſt. Nam ſi mors etiam ſaxis numinibúſq; venit, omnia tam ſimplicia quàm compoſita aliquãdo corrumpuntur, hæc citius, illa tardius: ídq; vel ob peculiarem cuiuſque naturam, vel aëris conſtitutionem, vel repoſitionis differentiam.

Herbæ quotannis ſunt mutandæ, & flores, & quæ ex his deſtillantur aquæ præſertim quæ vaſe duplici, aut vapore aquæ feruentis deſtillantur. Humidiores enim ſunt quàm quæ ignis flamma, & carbone etiam per cinerem, ſcoriæ ferri puluerem, ſabulũ deſtillantur.

Aqua tamen vini quæ frequenti deſtillatione eſt purgata, diutius ſeruatur vaſe vitreo cera obturato. Seruantur autem herbę ſiccatæ ſacculis cãnabinis rarè textis ne putreant, néve puluerulentæ euadant.

Radices multæ diutius ſeruari poſſunt, vt in delectu diximus libr. 1. vbi & de reliquorum quoq; duratione quantum ſufficit

ſcripſimus,ſeruantur ſiccatæ per ſe aut conditura ex ſaccharo,aut melle per ſe ſuſpenſę in aëre libero ſi magnæ ſint,in ſacculis cānabinis ſi paruæ,fructus in melle cōditi ſic, vt ſe non tangant,& loco frigido repoſiti annum ſeruantur recentibus ſimillimi.

Iidē & flores vaſi incluſi aqua fluēte tecti annū ſeruantur. Vinum muſteum dolio picato impoſitū,& eodē bene operculato ſepultū dies 40. aqua fluente,vel aliter pura, annum totum dulce permanet Catoni. Iidē cera inuoluti,farragini impoſiti,aut furfuri,diu ſeruantur recentibus ſimiles.

Herbarum quoq; folia citra ſiccationem ſibi ſimillima diu ſeruantur inter papyri folia:ſic tamen vt non premantur præſertim quę ſucculenta ſunt. Nam hęc mox mucida & putria euadunt ſi premantur.

Aloë etiam ſolario appenſa tres,quatuor annos viua,& germinās ſeruatur,& aizoō, & telephium ob ſucci craſsi copiam.

Quin & cæpe,allij, ſcillæ,ari,dracontij, cotyledonis,ſatyrij,& aliorum quorundam radix bulboſa ſucco craſſo lento plena diu ſeruatur citra vllam à nobis, aut aliunde ſiccationem manifeſtam.

Metallica & lapides vbilibet probè ſeruantur,ſi ſordes & puluerem vitabis.

Compoſita autem medicamenta nobis hod

hodie variè seruantur:nam condita humida,eclegmata,syrupi,electaria mollia,vase vitreo,vel siliceo,vel terra densiore potius quàm stanneo plumbi vitium retinente seruanda. Electaria autẽ sicca arculis faginis, aut pyxidibus vitreis, vt pulueres & trochisci. Catapotia aũt ferè aluta,inuoluta,pyxide stãnea includũtur. Olea,vnguẽta,cerata liquida vitreis, lapideis, stanneis:emplastra verò in magdalias formata papyro vndiq; præterquam extremi medio integuntur.

DE CONDITVRA.

DE CONDITVRA nunc dicẽdũ quòd ea sæpe coctio quædam est(de qua & præparationibus aliis ipsam coctionem sequentibus abundè diximus)& cõditura cõseruationi non parum confert. Conditura ferè est radicum, herbarum,cauliculorum, aut germinum,florum, fructuũ, seminum, interdum & corticũ. Fit item ferè saccharo,vel melle,vel vtroq;,interdum, syrupis, iulepis,sale,aqua salsa,aceto,& aliis quę siccando,& humiditatẽ superfluam absumendo,astringendóque à putredine res vindicant. Condiuntur enim prædicta ferè ad conseruationem tutiorem,sæpe tantum ad saporis gratiam,sæpe ad vtrunque, vt succus mororum in diamoro melle conditur. Posśisque conditura generatim dicta etiam

ſyrupos, & antidota plurima, & pilulas, & trochiſcos cõprehẽdere, quod hæc humore aliquo iucundo cõprehenduntur, vt ſint iucũdiora, & facilius ſumi poſsint: ſic roſæ, violæ, & flores alij melle, aut ſaccharo cõdiuntur, & fit mel roſatum, violatum, vt in conditis Meſuæ diximus, & lib. 3. dicemus.

Cõditura fit humore hoc iucũdo per totum corpus condiendũ inſperſo, vt dum flores & fructus cõdimus, & corticẽ citri, & cucurbitæ, lactucæ, caules, & alia plurima: ſic myrobalani recẽtes cõdiũtur, aut humectatæ prius ſi erãt ſicciores, vt docuit in ſimplicibus & cõditis Meſues, interdũ tanquã cruſta quadã ſaccharo integimus magis ad ſaporis gratiã quàm ad vires, vel augẽdas, vel conſeruãdas, vel minuẽdas: ſic ſemẽ coriandri, papaueris albi, abſinthij marini, aniſi, fœniculi, apij, & nucleos perſicorũ, ſtrobilorum, piſtaciorum, amygdalarũ dulcium, & ſi libet amararũ ſaccharo integimus, & cortices aranciorum, cinamomi.

Interdum condimus additis quibuſdam medicamentis aromaticis, vt emblicas myrobalanos aromatibus condiri Meſues ſcribit, & alia etiam compoſita: ſed condiri, tũc aromatizari potius ſignificat, quanquam & ad ſaporis gratiam, id etiam fiat, vt in fartura mox dicam.

Con

Condienda ſi magna ſunt, ferè in particulas ſecantur, vt condituram promptius vbiq; ſentiant: ſic cydonia, ſic perſica, & radices magnæ ſectæ condiuntur.

Tamẽ fiſtula caſsiæ tenera cõditur integra, & nux moſchata cũ cortice viridi, qualis noſtrarũ nucũ integra cõditur, & parua citrea, arãtia, melones parui adhuc & teneri.

Quãto autẽ melle, ſaccharo, vel alia condiente materia ſit opus, & quis modus condiendi, hoc eſt incruſtandi, præſertim ſemina, & nucleos, leges lib. 3. ſectione prima.

Flores capparis nõdũ apertos interſperſo ſale condimus: nam ſi ſoli reponãtur, putreſcunt. Eodem modo & in eoſdem vſus flores geniſtæ, & his odoratiores ſparti flores, quibus tamen pòſt acetum affundimus quantum omnia tegere poſsit.

DE FARTVRA.

FARTVRA conditurae quædam differentia eſt: fit autẽ ferè dum cauitas quędam manifeſta odoramentis, vel aliis ſcopo propoſito idoneis impletur: quomodo & coqui pullos, anſeres, porcellos, & alia quædam herbis noſtratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis aliis, interdũ additis etiam aromatibus farciunt vẽtrem totum inferiorem, & ſępe etiam ſpacia inania inter carnem & cutem vi deducta.

Sic

Sic elignatæ radices eryngij & ſectæ loco matricis(cor vocant)caryophyllo,& cinamomo humectatis farciuntur à Meſue.

Anſerem exenteratum carnibus felis annoſi,& herbis neruoſis farcimus,vt inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior.

Farcitur pileolus ex bombace,aut aliud epithema cephalicum,vel ſtomachicũ aromatibus,& aliis cephalicis,ſtomachicíſq;.

Præterea vt coqui carnes auium torrendas,caryophillis,& fruſtulis cinamomi cõfigũt ad odoris & ſaporis gratiam:ſic nuces virides maceratas,& coquẽdo teneras redditas,& radices ſatyrij,ex ſecundo cicerum decocto ad iuſtam teneritudinẽ coctas,caryophyllis,& cinamomi fruſtillis configimus,& cydonia in particulas cõdiẽda. Quę res ad farturam,vel vnà cum fartura ad aromatizationem reduci poteſt.

DE PVTREFACTIONE.

PVTREFACTIO coctioni ſimillima eſt,præſertim de qua nunc agimus:non enim de abſoluta putrefactione,ſed mutatione aliqua à calore externo,etiam rerum putreſcentium vt fimi corticum facta. Vt oleum in folliculis vlmi inuentũ,phialæ forti impoſitum cum folliculis ſi operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinẽ vigentẽ calenti obruatur:deinde

inſ

insoletur,& quod eius clarum supernatabit transuasetur, omnium vlcerum remedium est præstantissimum.

Sic ex vino facimus acetũ tenuius,& acre magis ac mordax. Facimus autẽ vel insolatu, vel immisso aceto valentissimo in vinũ, vel foliis, surculis & ramentis sorbi, vel parte acida citri immissa Galenus libro secundo alimentorum. Sunt qui linguas lampetræ nostratis ea causa immittunt.

Ex maza item fermentum,& ex lacte in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto fit coagulum: omnia ob putredinem acria,& caliditatem nouam adepta, amissa autem naturali.

Sic chalciteos partes duas lithargyri, vel cum Dioscoride cadmiæ partem vnã aceto accerrimo soluit Galenus, ac æstate media, seu diebus calidissimis quadraginta in olla noua fimo obruit, vt fiat psoricũ. Talis putrefactio in vsu est maximo chymistis.

Sic adeps vetustate putris Galeno expetitur ad emplastrũ diachalciteos,& oleum vetus ac ita semiputre, vnde & graueolentiam acquirit: sic vetustate putrefactũ caseum decocto pernæ salsæ, coquit Galen. ad tophos.

Quid quod vinum & succi reliqui dum ab humiditate excrementosa feruent, quodammodo putrent, & flores saccharati, aut

mel

melliti dum insolantur,& antidota melle addito cum feruent.

libr.4. sani. tuēdæ. Acopa item ex semine abietis,& floribus populi dum menses plures macerando perficit. Gal. etiam putrefacere videtur.

DE FRIXIOME ET *assatione.*

COCTIONI nō modo affines sunt frixio & assatio, sed frequenter etiam, vt in alimentis, coctionis differētiæ, tamē quæ medicamentis adhibentur coquere raro videntur humiditatem crudam, aut excremētosam, sed magis absumere.

Frixio autē ferè in sartagine fieri intelligitur, quæ à frigendo etiā frixoriū dicitur. Hæc autē in sartagine parata suę qualitatis vehementiam deponunt. Gal. lib. 2. alim. in dracontio. Assatio autem seu torrefactio super tegulam ignitam fit: vel in clibano, vel in carbonibus ignitis. Hæc quoniam tenui discrimine distant, & ambo à calore fiunt, simul tractanda duximus.

Semen melanthij frigitur Galeno contra catarrhos, semen agni frixum minus tentat caput eidem lib. 2. alim.

Semen lini & nasturtij torrefiunt in eclegmate Phthisicorum, Mesuæ.

Mesues. Semen porri & nasturtij in E. nostro.

Ibidē. Cuminum pridie aceto maceratum sicca

catur,& frigitur in vaſe fictili bene cocto. Gal.in dioſpolytico lib.4.ſanit.tuendæ.

Coriandrum aceto infuſum aſſatur paſſim:ſic enim calorem eius in ſuperficie vehementem extingui volunt,vt tantũ refrigeret.Granatorũ acini aſſentur in E.altero Meſuæ,& ſemina vuæ,portulacæ, pſyllij, plantaginis,althææ,aniſi,marrubij.ad fluorem alui aſſantur.Gal.

Baccæ myrti,gallæ in quinq; aut ſex partes cõfractæ,oleo hora vna infuſæ aſſentur ad capillũ fluẽtẽ ſiſtẽdũ.Sit autẽ oleũ aſtringens aut ſuccus alius,ſi magis aſtringendũ.

Myrobalani omnes ſuccis aſtringẽtibus variis maceratæ,linteo ſiccatæ aſſantur,ſed antequã nigreſcãt,& vrantur eximendæ,ne vires amittant.Si inſigniter ſcilicet vrẽtur, vt cineſiant.Nam hæ & rha barbarum,aſſa coctis,vſta aſsis magis aſtringunt Meſuæ.

Balanus myrepſica aſſando deponit partem humiditatis excrementoſæ,& partem coquit.ob id aſſata deiectoria tantum eſt, non amplius vomitoria.

Auellanæ aſſantur in eclegmate pineo.

Gummi Arabicum,tragacãtha, ſuccinũ, & gummi alia ad magnitudinem orobi cõfracta,cũ opus eſt aſſantur donec albeſcãt.

Amylũ aſſatur in trochiſcis terræ ſigillatæ,& trochiſcis ſpodiatis ſecundis,Meſuæ.

Modus autẽ frigendi & aſſandi prædicta eſt huiuſmodi. Sartago, vel aliud vas ferreũ vbi admodum calet, ac ſi opus eſt candet, ab igni tollitur: in hanc ſemina, fructus, radices & alia immittuntur, cõtinenter rudicula ferrea verſantur, ne vrantur. Sartago, ſi opus eſt, his exemptis recaleſit, & quantum opus eſt aſſantur.

Quæ autem ſunt magna, craſſa, humida, glutinoſa, diutius aſſanda, contraria minus, vt ſemen aniſi, cymini, naſturtij: Semen verò lini & pſyllij, quia humiditatem lentam ſatis multam ſortitũ eſt, paulò diutius aſſari ſuſtinet.

Poſſunt quædã etiam in clibano, aut ſuper eius teſtudinẽ, aut ſub cinerib⁹ aſſari, & ea vel nuda, vel olla noua cõcluſa, & ſi mediocria ſunt integra: ſi magna, cõfracta, quædam etiam maza intecta clibano aſſantur.

Scilla per aſſationem multi fit vſus Dioſcoridi, quia per eam vel elixationem, eius vehemẽtia obtunditur Galeno. Quæ enim non aſſata ſumitur, interaneis maximè noxia eſt Meſuæ. Illa autem delecta, purgata farina, pinſita, aut (id ſordidum videtur Galeno in Theriace) luto, & argilla circundatur in digiti craſsitiem, ſub cinere calido, vel carbonibus, vel clibano aſſatur. Sunt qui in olla operculata in furnũ demiſſa aſſant: ſic

ſic enim celerius & clementius purgat. Sic elleborus albus, & ſcammonium in maza piſta, vel cydonio præparatur Dioſc. & Galeno, vt ipſa & panis, & cydonium moderatius purgent. In vas calefactum quoq;, & ab igni depoſitum opium mox immittunt, vbi eſt liquatum: eximũt priuſquam ſiccetur, & friabile ſiat.

Acaciam noſtratem factitiam ſuper prunas ignitas aſſat Bulcaſis in Seruitore. Eſt quando vt alimenta ſic medicaměta ex humore frigũtur: nam caſtaneæ ſine humore: fabæ, piſa, carnes, fungi, cũ humore, vt oleo, butyro. Sic myrobalani, flauæ, cepulæ, nigræ friguntur & fricantur in oleo violato, aut amygdalarũ dulcium in tryphera Perſica & in ſimplicibus. Omnia probè trita friguntur in omphacio, vel ſucco myrti, & aceto, & ſiccantur in ſtomachico electario quodã Meſuæ. Omnia in vino odoro frigãtur, deinde in ſucco cydoniorum in E. noſtro Meſ. Addit in ſequenti, & feruefiant, vt intelligere poſsis, hæc frigenda ſuper ignẽ ſemper mouendo, & confricando: non ſolùm fricanda, cum his humoribus, vt diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VSTIO aſſationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantum differant:

aſſata enim largius vruntur, & infra modũ vſta, tãtum aſſantur. Vruntur plantarũ partes ac animalium, & animalia tota, metallica item & terrea. Horum autem medicamentorum vrendorũ ſcopi medicis ſunt varij. Quædam enim vruntur vt puluerari facilius poſsint, vt pili, lana ſuccida, ſericum, teſtæ oſtreorũ, buccinorũ, purpurarum, vngues aſini, cornua caprarum & ceruorum, oſſa, coria, & alia quæ ob terroſam, & duram, & craſſam corporis conſiſtentiam & concretionem denſatam vel ob lentorem immodicum vel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia vt eſſentiæ craſsitiem deponant, & tenuitatem, aliáſq; facultates igneum colorem ſequentes induant. Id quod quamuis omnibus vſtis accidat, non ob id tamen omnia vruntur. Sic metallica omnia & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quæ acria erant, mitiora fiunt, quæ non acria erant, acrimoniam vrendo aſſumunt Gal. libr. 4. & 9. ſimpl. in chalciti.

Ex quo patet vſtione etiam facultates quaſdam miteſcere, vt ærugo, chalcitis, miſi, ſori, chalcanthum, melanteria fiunt moderatiora: quaſdam acquiri, vt vim tenuandi & ea efficiendi, quę ſaporem acrem ſequuntur.

Alia.

Alia vruntur, vt vis quædã noſtro propoſito aliena, ex profundo in ſuperficiem trahatur, poſtea lotione ſeparetur: ſic lapidem phrygium vſtum lauat Galenus, & lapidem hæmatitem ad oculorum affectus.

Alia vruntur, vt colorem nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad diſsimulanda ſimplicia, quibus conſtat medicamentũ, ſic ærugo vſta modicè quidem, rufa facit emplaſtra, immodicè verò, nigra.

Ceruſa trita, rudicula ferrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auripigmentum. Oſſa & teſtæ vrẽdo primùm nigricant, deinde albiſsima euadunt.

Quædam vruntur, vt in aliam tranſeant ſpeciem, vt vipera vſta tranſit in ſalem theriacum, ceruſa vſta vt rubeat in ſandyca, thus in fuliginem, ſulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariã, & pompholygem & ſpodium.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus. Quædã enim humore pingui prædita per ſe vruntur, vt pili, lana ſuccida, ſericum, cornua, vngues, coria, hirũdines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadæ, ſcorpiones, viperæ, lepores, & alia quædã pedeſtria. Hæc verò in olla noua operculo foraminulento tecta ſunt vrenda carbonibus vel clibano, præſertim quæ propè cinefacta

disperire possunt. Quæ verò post vstionem integra manent, vt ossa, vngues, cornua, testæ ostreorum, lapides ad gypsum vel calcem coquendam & similia: hæc etiam viuis carbonibus obruta vel superposita, aut etiã flammæ luculentę immissa, vri possunt: nisi quædam sint addenda, quæ vim eorum mutent. Tunc enim etiã in olla noua vruntur. Sic viperas cum substratis quibusdã medicamentis Galenus vrebat ad salem theriacum: sic fictili nouo inclusa vel patellæ ferreæ, aut sartagini imposita vruntur, cerusa, chalcitis, misi, sori, calcanthum, auripigmẽtum, sandaracha, plumbum.

Alia fictili crudo vruntur, donec id percoctum sit, vt cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, vt plumbum.

Alia in patina vrũtur, vt ærugo, chrysocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cineribus osiũ (crucibolum vocant) in fornace aurifabrorũ, alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymistarum.

Quædam (vt dixi) tam carbonibus obruta quàm olla vel noua, vel cruda, vel patina excepta per se vruntur, nulla addita inflammabili, aut vires mutante materia, vt ossa, cornua, testæ ostreorum.

Alia.

Alia materiam requirunt inflammabilem, vt ſulfur alumen aliquod, ſalẽ, hordeũ, vt in plumbo vſto & aliis docuit Dioſcor. Vas item quo excepta vruntur ſi fragile eſt, vt vitreum, ex terra bellouaca & alia lapidea & ſilicea luto chymiſtarum prius totũ paulatim oblinimus, & paulatim ſiccamus, quàm igni committamus. Eodem luto vaſi operculũ ſæpe agglutinamus, ne inter ipſa hiatus viã faciat carbonibus, aut cineribus illapſuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autẽ, id fit ex terra figulina aqua macerata cum ſtercore equino, & ſi vis pilis animalium multũ diúque ſubacta, quod & lutum ſapientiæ vocant chymiſtæ. Eius loco interdum eſt terra figulina ſola, vel gypſum aqua ſolutum, vel farina albuminibus ſubacta.

Vas quoque chymiſtæ operculant labris ipſius colli per fuſionem coaleſcentibus, dũ materiæ ſunt pretioſæ, & quas exhalare nolunt. Id autem in matulis tantùm vitreis longo collo efficiunt, ſigillúmque Hermetis vocant.

In aliis fictile apertum eſſe nihil nocet, ſi clibano vrenda ſunt: ſi verò cineribus aut carbonibus obruenda, operculatur vas, ne aliena materia quod vrendum eſt, vt dixi, conſpurcetur, vel ne materia ipſa exiliat,

vt in ſale & lapidibus quibuſdam.

Operculum autem nunc ſolidum eſt, & integrum, nunc multis locis foratum, vt fuliginoſi effluxus exhalent liberius, à quibus eſt cauẽdum, præſertim ſi à vipera, ſcorpionibus, aut ſimiliter venenoſis attolluntur, item ſi à metallicis.

Vrantur materiæ carbonibus peruſtis, præſertim pretioſæ, & quæ oculis ſunt adhibendæ, vt nihil fumidum habeant, vt Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus vel flabellis excitari interdũ oportet, vt citius vſtio abſoluatur, vt Galenus in vſtione lapidis phrygij iubet. lib. 4. c. ph. p.

Quædam ad idoneam magis vſtionem puluerentur, alia frangantur tantum in fruſtula magnitudinis nucis iuglãdis, vt lithargyros, vel nucis auellanæ, vt lateres in oleo philoſophorum, & lapis phrygius à Galeno in ſuo remedio oculari.

Alia etiam in ſole æſtiuo ex vino vel aceto pluribus diebus terũtur, priuſquam vrantur, in c. ph. g.

Plãtarũ partes. Quæ omnia his exẽplis ex Dioſcoride, Galeno, Meſue, & aliis fient notiora, folia oliuæ ſylueſtris in olla fictili cruda, lutata furno figulino, per coctionem vaſis vſta, lota, ex aqua in ſole ſiccata, albuginem oculi

&

& pannos potẽtius omni pompholyge delent Albucasi.

Sarmenta ligna, cortices & partes aliæ plantarum vruntur relicto tamẽ foramine in operculo, vt fumus exhalet.

Abrotani, asphodeli, ari, arisari, dracõtij vstis, cinis Galeno passim vsurpatur.

Brassica nõ transplantata, à terra expurgata, minutim cõcisa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta clibano vritur in carbones, qui triti ollæ alteri impositi, operculati, vruntur donec in album cinerẽ abeant.

Myrobalani & rha barbarum vsta valentius astringunt quàm assata Mesuæ.

Aloë quibusdam in olla noua super prunas vritur in diamascho amaro, vt absumpta glutinosa substantia aluum ducere desinat, & magis roboret, ob quàm causam etiam abluitur.

Fæx vini siccata vritur igni, donec albescat, & linguam multum mordeat & vrat.

Succinum fictili olla clausum, operculatum nocte igni vritur Bulcasi.

Thus vstum scribitur in Iside cephalica, lib. 4. c. ph. g. *Animalia*

Vsto thure fuligo qua ratione colligenda docet Diosc. *& ipsorũ partes.*

Lepus viuus iugulatus cum sanguine &

pelle vaſi fictili nouo traditur, operculatur, in clibano vritur donec puluerari poſsit ad calculum frangendum.

Sic hirundines, ranæ, cicadæ, erinaceus, vruntur Gal.lib.11.ſimplic.

Aeſchrion cancros viuos in patella æris rubri vſsit donec in puluerem molliſsimũ redigi poſſent contra rabiem.

Gal.li. Teſtæ oſtreorũ, limacum, ouorum exclu
11.ſim ſis pullis, ſericum, oſſa, cornua, vngulæ, vel
pli. prunis ipſis vel tegulæ aut ollæ impoſita in clibano, vel foco vruntur, donec albeſcant, & puluerabilia ſint. Hæc tamen nõ vrenda, niſi medicus iuſſerit, quia vires vſtione mutant. Poſſunt enim tenuiſsimè limari, aut radi, vt cornu rhinocerotis, pudendũ tauri, cerui, & puluerari, vel probè limata propinari, ſericum ſimiliter cardiacis miſcendum ſit crudum, minutim cõciſum, cum aliis pulueratum, vſtum autem medicamentis materias conſumpturis miſcetur, vt diaſenne Nicolai. Spongia bitumine, vel eius penuria pice illita vritur. lib.11.ſimpl.

Gal.li. Lana ſuccida largo vaſi figulino latioris
6.c. imponitur, operculatur, gypſo, vel glutine,
ph.p. vel terra figulari ſubacta cũ aqua illinitur, vritur fornace, vel camino. Scorpiones viui olla noua incluſi, & operculati, maza vel luto circumlita vruntur igni ex ſarmentis vitium

tium in clibano, vt eius pulueris grana ſex cum ſyrupo radicum quinque pota renum calculum frangant.

Sic vrũtur viperæ & colubri, amborúmque cinis ex oleo illitus ſcrofulas liquefacit. Lithargyros chryſitis, grauis, pura à plũbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunæ ſuperponitur, & ita follibus accenditur, vt conflagret: vbi refrixit, abſtergitur inſidens ſpurcitia, & reconditur: alij ter aceto aut vino reſtinguentes rurſus vrunt, & reponunt. *Metallica & terrea.*

Cadmia vritur carbonibus obruta, donec translucida ſpectetur, & ferreæ ſcoriæ modo bullet, mox vino extinguitur aminæo, ſi ad emplaſtra paratur: aceto autem, ſi ad pſoricũ medicamentũ. Sunt qui ſic vſtũ ex vinóq; tritum, iterũ crudo fictili torrẽt, donec pumicoſa videatur: iterúmq; ex vino tritam vrunt tertio, donec prorſus in cinerem redigatur, nihil ſcabritiei retinens. *Dioſc.*

Plumbi laminæ quàm tenuiſsimæ, aut plumbi limatura & ſulfur alternis vaſis imponũtur, donec plenum ſit, operculatur. ſed relicto exili ſpiraculo ſuccenditur: dũ plumbum ardet rude ferrea verſabis donec tantum perfectè in puluerem redigatur. dum eximes, obſtrue nares quòd eius halitus ſit noxius. *Ibidẽ.*

Ibidē. Stibium pinſita farina circumlitū, & carbonibus obrutum torretur, donec ipſa cruſta carbunculetur, exemptúmque extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut vetere vino, vel vritur carbonibus ſuccenſis, efflatū quoad ardeat. Si enim paulò magis cremetur, fit plumbum.

Ceruſa trita in fictili nouo, flagrantibus carbonibus: aſsiduè verſando vritur, donec cinereū colorem traxerit, vel patinis nouis ſuper prunas trita vritur, & ferulacea rude mouetur, donec coloris ſit ſandarachæ: ſandyxque tunc appellatur, refrigerata reponitur, ſic trita chryſocolla vritur. Sunt qui vrendo acetum affundunt, vt rubeat: ſi flaua eſt, macicot vulgò dicitur.

Ibidē. Aes fit vſtum ex clauis æreis ſolutarū nauium fictili crudo cōpoſitis ſuperſparſo ſulfure cum ſale pari. Quibus vicißim inſperſis fictile ſemiplenum operculatur, & figulari creta circumlinitur, fornaci inditur donec fictile percoquatur. Modos vrēdi alios docet Dioſc.

Aerugo fracta minutiſsimè in fictili patina flagrantibus prunis ſuperpoſita verſatur, donec mutata colorē cinereū concipiat, refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundem prorſus colorem non reddet.

Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus

ſup

ſuperpoſito vritur, donec bullas excitare deſierit, & perfectè inaruerit, ſi humidior eſt: ſin alia eſt, dum mutata in floridum colorem ſanguineum aut miniatum cõtraxerit. Eximendo inſidens ſpurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis carbonibus, donec luteo colore palleſcat. Sic miſi, ſori, chalcanthum vruntur. Chalcanthum autem vrendo ſuapte natura colorem rubeſcẽtem ſortitur Dioſcor. in ærugine.

Auripigmentum vritur teſta noua viuis carbonibus ſubiectis aſsiduè verſando, donec igni flagret & mutet colorem. fit enim foris argenteum, intus rubrum : refrigeratum & tritum reconditur. Sic vritur ſandaracha, alumen.

Lapidẽ phrygium in particulas magnitudinis auellanæ fractum vres in olla recenti luto circũlita, tecta operculo perforato vel in ſolo vertice, vel (quod melius eſt) in pluribus partibus, vt fuliginoſi fumoſiq; eorum quę vruntur effluxus facilè per ea efferantur, deinde peruſtis carbonibus perflatis vre, donec ignitus ſit, cætera ex Galeno repete. Sic cyanus lapis vritur, & alij. *Galen. libr. 4. c. ph. p.*

Sal vritur fictili, diligenter opertus, ne exiliat, conditúſque prunis, donec efferueſcat vritur. Sic nitrum & ſpuma nitri, ſi inueniuntur vrenda ſunt. Vitrum tritum *Dioſc.*

interſ

interstrata pice vritur, & aqua frigidissima extinguitur, Auẽsoar tamen friabile nõ fit, Alia plura ex Dioscoride, & aliis huc transcribi potuissent, nisi hæc etiã multa huic ætati omnia hæc negligenti existimassem.

Vstionis terminus in quibusdam est, dum ignitum id abunde fuerit, vt in vstione triplici lapidis phrygij: in quibusdam dum nihil fumidum amplius expirat, nulláq; fuligo præterea emergit.

In aliis dum bullas edere desinent. In his quæ fictili crudo vruntur, fictilis illius percoctio.

In his quæ farina pinsita circunlinuntur aut luto, crustæ vstio.

DE EXTINCTIONE.

EXTINGVNTVR vel vsta, vel solùm ignita quædam non modo, vt empyreuma ipsum dissipetur, sed etiam, vt in corpus vstione rarefactum vis quædam humoris aut frigoris penetret, vt ferrum candens aqua pilosellæ, vel alia astringenti extinctũ euadit solidissimum.

Extinctio fit interdum ad purgationem, vt plumbũ liquatum succo mercurialis calido sæpe extinctum, & tribulatum, stanni puritatem, & soliditatem assequitur.

Fit item extinctio, vt vires humoris quo extinguitur in se trahat, sic cadmiam vino

amin

aminço ad emplaſtra, aceto ad remedia pſo rica extinguit Dioſc. ſic Galenus lapidem phrygium extinguit primùm butyro recẽ- ti, ſecundò vino falerno, vel alio fuluo, odo ro: tertio melle Attico, ne medicamentum ſit aridum, ſed viſcoſi cuiuſdam particeps. Gallæ ad ſanguinis ſuppreſsionem carbo- nibus impoſitæ, donec vndiq; candeant ace- to: aut vino auſtero extinguendæ ſunt. *Lib.7. ſimp.*

Stibium lacte mulieris marem enixę ex- tinguitur.

Limatura chalybis ſæpe ignita aceto ex- tinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore ex- tincta ab illo aliquid virium in ſe trahunt. Interdum autem ignita humore extingui- mus, vt humoris naturam mutemus, vt dũ lapides vel circuli ferrei igniti lacte aliquo ties extinguũtur, vt ſeroſam & mordacem eius ſubſtantiam abſumant, ſitque tunc lac dyſenteriis ſalubre.

Aqua chalybem vel aurũ ignitum ſæpe extinguim', vt ipſa minus humectet, ſed ſit terrea magis abſumpta tenuiori ſubſtãtia.

Argentum viuum etiam ſi nõ ſit ignitũ, tamen & ſaliua hominis ieiuni, & ſucco ſal uię, aut limonum extingui dicitur, quòd vis eius malefica, & omnia exedens, vt à Plinio rectè dicitur, cum his agitando miteſcit.

DE.

DE SVFFITV.

SVFFITVS ſeu euaporatio vi caloris excitata ſæpe medicamẽtis adhibetur præparandis & vrendis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & vterum infernè retrahit ſi infernè adhibetur, vel ſurſum ſi naribus. ſuffitus plumarum perdicis, corij veteris, vel aliorum tetro odore præditorum, naribus exceptus vterũ ſurſum ruentem deturbat. Suffitus radicis & ſeminis pæoniæ, melanthij, ſtyracis, maſtiches roſarum, ad capitis affectus pituitoſos. Iiſdem vel aliis ſtuppæ ſuffitu capiti circumponuntur.

Frontalia ex roſis, violis, flore nymphęæ ſemine, lactucæ, portulacæ, & ſimilibus: vapore aquæ roſarum, verbenæ, betonicæ, & ſimilium ſuffiuntur ad varios capitis affectus.

Et epithemata ventriculi ex bombace aromatibus farto, vapore ſtomachico præterea ſuffiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut foliis bechij ſuper tegulam ignitam impoſitis, ad tuſsim adhibetur.

Suffitus ex ſulfure purgato, & auripigmento vſto & loto, probè à practicis quibuſdam aſthmaticis adhibetur.

Suffitu & vapore aceti acerrimi necãtur cantharides Dioſc.

DE PVRGATIONE.

VSTIONI ordine optimo ſuccedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniã vſtione acquiſitam, vt & natiuam tollat & vſta expurget: ſed cùm illa ſit purgationis ſpecies, ſatius mihi viſum eſt de purgatione prius agere, quod eius cognitio lucem magnam ſit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda paſsiuè, non actiuè: ſeu quatenus purgantur, non quatenus humores ſibi familiares ex corpore noſtro trahunt.

Purgantur enim medicamẽta ſordibus, & aliena quauis materia per deſpumationem, clarificationem, colationem, reſidentiam, coctionem, lauationem, exciſionem, depellationem, & modos alios pòſt ſcribendos.

Radices erutæ radiculis circunciſis, aliquoties abluuntur potius quàm abradũtur, deinde ſi magnę ſint & matrice intus lignoſa, parum confractis lignum id eximes, deinde ſiccabis, & repones: ſic radicem cichorij, apij, petroſelini, fœniculi purgamus, & eringij, ſeſari, cari, dauci, paſtinacæ.

Eſt quando putre etiam aliquid exciden dum eſt à radice iridis, enulæ, bryoniæ, ſigilli beatæ Mariæ, rha barbari.

Radicem ari, dracũtij, aſphodeli, ſatis eſt

ex ci

excisis radiculis lauasse, cùm cortice constent tenuissimo, vti & radix chelidonij parui, cotiledonis, satyrij.

Scilla cultello ex cypresso quibusdam desquamatur, in qua mirum est ferrum vitari, cùm pistillo ferreo teratur ad succum extrahendum.

Herbæ raro purgandæ nisi aridis foliis, aut stipite lignoso, quanquam & ablui debeant, si terreno aut luto sordidæ sint, vt iussit Dioscorides.

Seminibus sæpe duplex, interdũ triplex debetur purgatio. Vt legumina siliquis, cerealia glumis, baccæ halicacaborũ vesicis, semina fructuum carne, semen ricini, vrticæ maris, castanea echino, semen papaueris hyoscyami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad portionem. Quæ omnia iterum cortice tenui & interiore sæpe purgantur, vt post audies. Nux iuglans, & auellana, & amygdala carne viridi, deinde cortice duro, postremò pellicula & alia plurima similiter. Hic autem de tertia purgatione agendum, quod aliæ à vulgo fiant, & purgata hæc vẽdere consueuerint, & zeam, oryzã per moletrinas gluma purgant, & vendunt.

Cortice ergo seu pelle purgantur semina cnici, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citruli, citri, vt solæ supersint medullæ, idque mult

multis modis. Quidam enim hæc insolant deinde cortices in mortario leuiter frangunt, manibus fricant, donec à medulla cortex separetur. Cribro tunc idoneo medullas transmittente, & cortices retinente cernunt. Alij etiam solis loco, igni leuiter frigunt: sed medullæ sic extractæ graue olēt, & sunt ingratæ sumen ti, vt calfactū oleum. Forficulis alij singula semina purgāt, quod operosum est, vt vnguibus & dētibus quod impurius est, qui modus hodie est consuetior. Sunt qui hæc sole siccata in magna quantitate friant pistillo ligneo, cribro raro cernunt, iterum terunt & cernunt: si corticum particulę simul transeunt, vano euolant. Semen sesami purum aqua modicè salsa irrigatur, manibus confricatur, iterum irrigatur, donec madefiat: extensum linteolo siccatur, modicè assatur, sacculo aspero immittitur, fricatur multum donec depelletur, cortices vento aut halitu expurgantur, vel in aquam frigidam iniectis cortices supernatantes deraduntur. Sic semina cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, ad olea ex his facienda excorticantur Mesuæ non autem ad vsus alios.

Amygdalæ, pistacia, strobili, nuces & similia aqua frigida per noctē, vel tepida parum diu macerata corticem mox remittūt.

Item ſi in ſartagine aſſentur igni, donec depellẽtur, ſed hoc modo male olent, & oleagina magis euadunt. Sunt qui recentes hos nucleos palea frumenti obruunt, ſicq; cadit cortex: alij cultello malunt depellare, præſertim cum oleum amygdalinum recẽs exprimendum eſt in potum colicorum, aut nephriticorum. Alij etiã non depellatas terũt & exprimunt oleum purum, & iucundum.

Hordeum, triticũ & cerealia alia, & legumina depellari poſſunt, affuſa identidem aqua calida, piſtillo ligneo batuuntur, ſiccãtur, parum niſi æſtas eſt ventilantur, perſiccantur, reponuntur.

Meſ. Eſt tamen quando corticis vſus eſt maior, vt in piſis & fabis, & aliis. Eſt quando ſolus expetitur, vt in rhoë, radice apij, fœniculi, ellebori, turbith, cinamomi, & aliis corticibus dictis libr. 1. methodi medicamenta componendi. Ricini ſemen echino inſolato, vel frixo per ſe aut confricatu facilè exilit: depellatur autem quomodo dictum eſt terendo, ſed mitius ne ob multam humiditatem cohæreant: ſic baccæ lauri. Vel ex non excorticatis, ſed pertritis oleum extrahatur.

Colocynthis cortice & ſemine purgatur ſoláq; pulpa in vſu eſt medicorum.

Cydonia & fructus alij condiendi intus

&

& foris purgantur.

Casſia corticibus & membranis ligneis exempta ſeminibus purgatur per cribrum ſetaceum rudicula, vel cochleari, vel manu: ſunt qui id efficiunt fœlicius cũ vapore ex decocto aliquo medicato ſubeunte. Interdum humore aliquo ſoluitur, vt in diamanna Meſuæ. Sic thamar indos purgamus, ſed hi ferè humorem poſtulant, vt per cribrum tranſmitti poſsint, vt manna humore calente ſoluta in cribro folia ilicis, cui fœlicius inſidet, & ſordes alias dimittit.

Dactyli cultello intus & foris purgãtur, vt abunde diximus libro tertio meth. medicamenta componendi.

Succi purgantur feruore, reſidendo, clarificando, colando, vt in ſyrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Gummi Arabicum, tragacanthum & ſimilia trita negligenter ſi ſunt ſicca, in vaſe vitreo aqua pura vel roſata merge nocte vna, miſce manu poſtridie donec liqueſcat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo: vtere, vel ſiccatum repone.

Galbanum etiã laudatiſsimũ retinet aliquid adiecti ſeminis, & ferulæ: id ante vſum ſic purgabis. In aquam feruentem demitte: cum liquatũ fuerit, linteo puro, raro cola, aut ſordes ſupernatantes concha detrahe.

Sic liquores alij humore idoneo ſoluti colando purgantur à ſeminibus ſtipitum fragmentis & cæteris excrementis, quę per negligētiam aut inſtitorum malitiam ipſis accreuerunt.

Adipes, cerebella, ſanguis & aliæ animalium partes medicamentoſæ, qua ratione purgandæ ſint, paulò poſt audies inter ea, quæ pluribus præparationum differentiis ſimul à nobis parantur.

DE LAVATIONE.

LAVATIO purgationis, vt dixi, ſpecies, ferè fit ad ſordium aliquarum ſeparationem: abuſiuè tamē etiā imbuere medicato humore medicamēta aliqua lauare Meſues, & alij vocant. Lotionis vires ex Meſue repete. Lauantur aqua foris radices, herbæ, fructus, ſemina, ſi luto, puluere, vel re alia ſunt contaminata, aqua ex ea toties mutata donec pura maneat, & ſordes omnis ab his deterſa erit etiam ſi ſint roſæ, violæ, intybus, & aliud cichorij genus, & adiāta, poſtea autem ſiccantur pannis, vento, ſole, igni, ſed mitiſsimo, ne medicamēti vim diſsipet. Hæc autem lotionis differentia omnibus conſuetiſsima, quia paruarum eſt virium ſi alteri mox dicendæ conferas, pluribus ob id declaranda non eſt. Lotio alia intus & ſimul foris ſit ſeu per totam rei lauandæ

ſubſt

ſubſtantiam.

Lauantur tota ſeu intus & foris plurima propter cauſas quatuor à Meſue lib. 1. ſcriptas,& alias quaſdam hic ſcribendas,& paucis perſtrictas lib. 3.methodi medicamenta componendi.

Vt autem humor omnē lauādi corporis partem quantumuis exiguā attingat, & lauet ac purget aliqua ſubſtātia noſtro propoſito aliena,ſi id eſt durū aut lapidoſum,ante lotionē eſt tenuiſsimè puluerandū : ſi eſt cito liquabile,calfaciendum : ſi per ſe eſt liquidum,quale eſt lauabitur : ac etiam ſi per ſe in aqua,aut humore alio promptè diſsiliat ac diſſoluatur,vt bolus armenia,calx.

Quæ igitur promptè liquantur, vt oleū, cera,pix,reſina,modicè calefiāt, & mox infundantur in vas magnū oris lati, ſemiplenū aqua puriſsima, experte omnis odoris, coloris,ſaporis,quem ſenſus percipere poſſit,quæ ex ſole vel igne tepeat. Tunc manibus multum diúque agitentur,ab agitando deinde quieſcatur , donec id pingue totum quod lauas ſupernatet.Id quod talibus prōptum eſt ob innatam leuitatem,præterquā oleo nimium multa agitatione valentius confuſo cum aqua,vt mox dicam.Tandem aqua illa abiecta , ſimilis affundatur idque tertio & quarto , ac toties repetatur donec

medicamẽtum in aqua illa depoſuerit omnem illam vel ſubſtantiam, vel qualitatem noſtro propoſito multum alienam, ſeu quoad aqua nullam ex loto medicamento talem ſubſtantiam vel qualitatem, vt colorem, odorem, ſaporẽ, amplius recipiat, quã viſu, olfactu, guſtatu deprehendas.

Effunditur autem aqua per foramen aliquod ſubiectum, quod interim dum lauas luto obturaueris, aut vaſe inclinato pingue in vas aliud effunditur, & aqua abiicitur. Alij aquã pingui miſcẽt in vaſe vtrinq; habẽte foramen anguſtũ, operculandũ digitis inter agitandũ, dum verò per horã reſederit, aqua effunditur, noua infunditur: ídq; fit toties donec acri, & flaua olei humiditate deterſa, oleum dulcius, & album euadat.

Oleum tamen lauando minus eſt verberandũ, ne adeò aquæ miſceatur, vt poſt ęgrè poſsit ſeparari: ſed ita verbera, vt dum quieſcere pauliſper permiſeris, ipſum totum innatans detrahere poſsis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis aliis albis, aut frigidis eſt optimum & vſurpandum.

Dura autem & lapidoſa, vt metallica, lapides, oſſa, teſtæ, ſucci ſiccati, lachrymæ ſiccatæ, ante leuiſsimè ſunt terenda, deinde aqua pura ſubinde mutanda, manibus vel
rud

rudicula agitētur, quoad nihil ſordium medicamenti aquæ innatet, maneátque aqua medicamenti qualitatum, vt coloris, odoris, ſaporis omnino expers. Non ante verò aqua eſt effundenda, quàm lauandum corpus quieſcendo in fundum vaſis ſubſederit: quod metallicis, & terreis corporibus ob inſitam grauitatem facilè accidit, vt prædictis innatare, ob naturalem ipſorum leuitatem. Effunditur autem aqua per os vaſis paulatim inclinati, ne motus vehemēs corpus lotum aquæ iterum commiſceat, & cū ea effundatur: ſatius enim eſt aquæ prioris aliquid remanere quàm lauandum corpus effundi.

In his autē vas in fundo pertuſum, in liquabilibus prædictis vtile, damnatur, quòd ad id grauia hæc repant, quæ ſi per foramen id vacuare tentes, aut ipſum obſtruent, aut aqua penetrare habilior cum ipſis vacuabitur. Poſsis & per licia, pannea, philtra vocāt, deſtillando aquam paulatim vacuare, præſertim dum corpus lauādum eſt precioſius. Nam ſic nihil, aut minimum eius, cum aqua vacuatur, ſed illa vacuatur purior, & corporis lauandi ſubſtantiæ expers magis.

Sic lauantur plumbum, ceruſa, lithargyros, ſcoria plumbi, æs, ærugo, chalcitis, & congeneria, cadmia, ſpodium, pompholyx,

ſtibium,cyanus,calx,& metallica cętera,ac lapidoſa,oſſa,os ſepiæ,cornu cerui,capræ, vngula capræ,teſtæ oſtreorum,& ſimilia.

Cum verò dura illa teri antè molliſsimè debeant quàm lauentur, teri autem nō poſſint citra vſtionem,ante,vt prius eſt dictum, ſunt vrenda:quamquam horum multa citra vſtionem teri poſſunt,vt cadmia præſertim lapidoſa,chalcitis,chalcanthum,ceruſa, pō-pholyx.

Adde quòd liquabilia promptè,& dura, & horum media,ſi humore medicamentoſo lauantur,etiam per noctem,in illo reſideant,vt plus virium eius in ſe trahāt:interdiu enim lauanda ſunt ac potiſsimum in ſole feruidiſsimo:præſertim ſi qua ſicciora,tenuiora, albiora volumus. Lauantur enim non aqua fontana,& pura ſolùm,ſed marina,ſulfuroſa,bituminoſa, vino,aceto,lacte, muccagine,ſuccis plantarum,decoctis aromatum,vel aliorum medicamentorum etiā purgantium: vt ex Meſuę ſimplicibus patet: omni denique humore,ſed quem doctior medicus iuſſerit,ne ſibi hanc deligendi humoris poteſtatem pharmacopœus arroget. Eſt enim quando calida humore aliquo calidiore vult intendere:vel remittere frigidiore:eſt quando vires alias mutare inſtituit.

Quæ

Quæ verò eſt in colore ſolo medicamẽti mutatio, eſſe poſsit in pharmacopœi arbitrio, modò vires nihil mutet. Vt ſi medicus imperauit, hoc vino aliquo auſtero abluendum, pharmacopœus autem velit albius, & elegantius reddere medicamentum, lauare id poteſt vino aliquo albiſsimo, modò id ſit, vt iubet medicus, auſterum. Odorem ſimiliter deligere illi non permitto, quòd ea cui odor ineſt ſubſtantia, maiorum eſt virium: ad hæc quòd odor additus, vel huic hominum proprietati, vel cerebri, cordis, vteri affectibus curandis non conuenit. Multò minus ſaporem medicamento hunc vel illum, vel qualitates alias inſignes per humorem à ſe delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Metallica itaque curioſe læuigata, lauãtur ex aceto, vel marina, ſi vlcera ſunt tumida, cum oris craſsis, & calloſis, attenuationem multam requirentibus: aqua autẽ, ſi humores in vlcus affluentes ſint acres & mordaces: vino, ſi humor vlceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur metallica, donec erunt pura, candida, perſpicua. *Gal. in fine lib. p.c.ph. g.*

Quæ ex metallis ad punctos neruos, aut aliter vulneratos, partibus neruoſis adhibentur, omnia eſſe elota oportet, ſi modo

citra morſum ſint ſiccatura. Cera quoque & terebinthina, ſi his medicamentis miſcēda eſt, ſit elota, & multò magis reliquæ reſinæ, ſi immittendæ ſunt. Nam medicamentis omnibus quæ laueris, acris & mordēs ſanies eluitur & abſtergitur.

Hæc in vniuerſum de durorū, & molliū, & mediorū lotione ſufficiant: nunc particulatim de quibuſdam agendum, primū plantarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloë optima, trita creta, ex aqua fontana puriſsima dupla aut circiter, agitetur aliquandiu rudicula ferrea aut lignea in vaſe lato ſtãneo, vel terreo, vel alio, tecta ſinatur horę quarta parte, aut paulò diutius ſub ſidere: tūc quod clarius ſupernatat, inclinato vaſe in aliud ſimile, ſed minus, per colum ſetaceum tranſuaſetur: aut ſi puriorem, ſed parciorem vis aloën lotam, licio aut filtro excoletur, aut diutius reſidere permittatur in vaſe præſertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, ſpina, aut cera obturata, per quæ quãtū videris clarū ſine effluat, ne ſcilicet inclinato vaſe turbari queat: aquam nouam affunde, ſubige, ſine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenoſa, & terrea tantum fex ſuperſit. Primam omnium præſtãtiſsimã per ſe inſolatu ſicca, alias omnes ſimul. Si autem hyems eſt, aut lota aloë

in

in rem præſentem egetur, igni lento ſiccari poteſt. Dum autem ſiccata iam aloë eſt ex vaſe ipſo eximenda: calefiat vas parum, vt promptius ab eo aloë ſeparetur, & imam eius partem, in quam quod craſsius eſt ſubſedit, cultello derade, vt in panibus cereis fieri ſolet.

Quod ſi nondum pura & perlucens ſatis appareat, iterũ teratur, & lauetur vt prius, ídque ſi libet, tertiò, quartò, fieri poteſt, ſi medicus iuſſerit. Nam toties lota aloë acrimoniam & vim purgatricem propè totam amittit & calorificã, licet in ea portio aloës tenuior contineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, ſoluit minus. Hæc eius lotio magni æſtimanda eſt, qualis dum fæcem vini vſtam, & calcem viuam lauas, dũ ſubſedit, aqua hæc effuſa ſiccatur in cauterium omnium præſtantiſsimum. Quæ lauandi ratio planè eſt ab aliis diuerſa, in quib⁹ aqua ipſa abiicitur: in hac lotione ſola ſeruatur. Aloën verò ſi laues, ter, quater, & dum reſederit aquam abieceris, quod relinquetur amaritudinem quidem exuerit poſt aliquot lotiones, ſed impura & fæculenta tantũ aloës pars fuerit. Si autẽ aloën læuiſſime pulueratã, & cretam aqua pluuia, tanquã magis aloën permeante ob tenuitatẽ, vel intybi, vel roſarum, vel alia ſimplici, *Gal. li. 7. meth.*

aut

aut compoſita imbuas, deinde inſolatu aut igni ſicces: idem ſecundo, tertio repetas, lotio non eſt niſi abuſiue loquentibus: ſed verius, vt ſic dicam, imbutio. In quo genere præparationis eſt, quæ à Meſue in ſimplicibus ſcribitur aloës maceratio ex decocto aromatum, vel ſpecierum hieræ picræ Galeni: lotio enim non eſt, vt nec quæ Albucaſi in Seruitore multiplex deſcribitur, quia nullam ipſi aloë aufert aut ſubſtantiam, aut qualitatem, ſed ſuas illi facultates impertit. Fuerit igitur verius infuſio, maceratio, & (vt ſic dicam) imbutio. Quæ quibus & quando facienda ſit, medici ſolius eſt inſtituere. Ob id hoc loco de his agendum fuſius non putaui.

Nec ſarcocollæ, aut cancami eſt lotio, dum ea trita lacte aſinæ, vel capræ, vel potius mulieris recentiſsimo humectatur, nō autem mergitur, ne lac ante aceſcat quàm ſiccetur, deinde inſolatu mox ſiccatur: idem opus quinquies repetitur: ſed infuſio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi aut cumini in aceto maceratio rectè cum Bulcaſi, & alius lotio vocetur, niſi, vt dixi, abuſiuè loqui ſe fateatur. Sed hæc de nominibus non de re diſceptatio finienda eſt, ad rémque propoſitam nobis redeundum. Cancamum tritū aqua fon-
tis,

tis,cui ariſtolochia,& ſchœnanthum aqua incocta fuerint,lauat piſtillo ſemper agitã-do Pãdectarius:quoad aqua clareſcat, quod reſedit coletur,& ſiccetur. Tenuius ſic euadit,& magis aperit.

Acacia vera Galeno lauatur ad tollendam ipſius acrimoniam:nobis prætereũda, quia deſyderatur,& eius loco ſuccus prunorum agreſtium,acrimoniæ expers ſubſtituitur, qui lauatur tamẽ aliorum ſuccorum modo, ex aqua dulci, aut lacte, vt ſit anodyna magis. Nam valenter aſtringentia exaſperant non leniunt,vt in remediis ophthalmiæ docet Gal.lib.c.ph.p.

Tragacãthum tritum aqua pura aut roſata macerant nocte vna:poſtridie muccaginem colant,& niſi mox vtenda ſit,ſiccant ac reponunt prolotaq; vſurpãt practici quidã.

Lythargiros, chryſitis, aut eius deſyderio argyritis,aut alia,multis modis abluendo albatur Dioſ.lib.5.Poteſt autẽ lauari,vt metallica cętera trita creta,ex aqua pura aliquoties mutata, tribuletur , reſideat, aqua paulatim effuſa noua indatur,vt antè dixi. *Gal.initio lib. 4.c.ph. g.*

Cadmia lapidoſa, vt ſiccet magis Galeno lauatur per æſtatem in ſole pluribus diebus terẽdo in aceto acri,aut vino planè fuluo,& ſubſtantia perlucido quale in Gallia, Aurelianenſe & Belnenſe, quod multò maxim

xim

ximè ſiccare natum eſt, deinde ſiccatur & reponitur, ac vlceribus malignis inſpergitur. Cadmia autem Dioſc. in mortario trita lauatur, effuſa ſubinde aqua dum ſordes nulla emergat: deinde coacta in paſtillos reponitur. Sunt qui lauãt, vt pompholygem.

lib. 9. ad Almanſorem.

Dioſ. Scoria ferri trita diebus octo maceratur aceto, quotidie mutando, die nono imponitur laminæ ignitæ, vt torrefiat. Sic præparata valet compoſitioni Raſis ad omnem ſanguinis fluorem immodicum.

Plumbum poſt vſtionem lauatur modo omnibus duris cõmuni, vel etiam hoc modo. Aquã paucam in mortario plũbeo agita piſtillo plumbeo, donec nigreſcat & craſſeſcat, tunc per linum aquam cola ter quater, ſine ſubſidere: laua ſubſidentiam aqua pura donec ea amplius non nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra tere in mortario, donec aqua ſæpe mutata nigrari deſinat.

Pompholyx linteolo modice raro ligata in vaſe aqua pluuia vel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius vtilis & tenuior in aquam effluat, & omne excrementum in linteo remaneat: reſidere ſinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa idem opus repete, ídque donec in linteolo nihil vtile maneat. Modos eius abluendæ

ali

alios lege in Dioſcoride.

Sic ſpodium lauatur, excrementoſum tamen magis eſt: Sic interdum & cadmia lapidoſa. Nam fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorum metallicorum lauanda eſt, & ſcoria plũbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à ſcoria luteo colore amplius non inficitur; digeritur in paſtillos Dioſc. Stibium, ceruſa, æs vſtum eidem lauantur, vt cadmia vel plumbi ſcoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexãdro Tralliano, in aqua communi tritics, vel quadragies mutata: deinde aqua bugloſſi, vel roſarum decies lauatur, vt in antidoto cocci baphicæ, & in catapotiis ex his lapidibus.

Calx aqua marina bis térve lota per æſtatem ſub ęſtu caniculæ, puncto neruo medicamentum eſt vtile, cum oleo. *Gal. li. 6. method.*

Chryſocollam tuſam infuſa aqua mortario, expanſa manu eidem vehementer affrica, & vbi conſederit cola, altera quoq; affuſa aqua rurſus tere. Hæc viciſsim proſequere, donec pura ſinceraque ſpectetur, deinde ſiccatam in ſole, ad vſus reconde. *Dioſ.*

Terrã Lemniã ſic lauabat Dianæ ſacerdos in Epheſtiade Lemnij vrbe. Hanc aqua macerabat, & in lutum redactã valẽter cõ-

tur

turbabat, deinde paulum quiescere finebat, tunc aquam supernatantem auferebat, & mox quod sub ea erat lutum, tollebat relinquens tanquam inutile lapidosum & arenosum illud, quod in imum subsederat, lutum illud pingue siccabat, dum mollis ceræ consistentiam acquirebat, tunc in paruas huius portiones sacrum Dianæ sigillum imprimebat Gal. libro nono, simpl. & paulò post. Terra autem omnis lauatur eodem modo: primum enim maceratur aqua nullam qualitatem medicamentosam habente. Vbi lutum consedit, effunditur quæ inatat aqua, quod lutosum est separatur à lapidosis & arenosis, quæ ad imum resederũt. Gustatus autem tibi index est accuratus, quã oporteat terram lauare, & quam non.

Quædam enim non solum terra, sed alia quoque corpora lauari non postulant: quædam semel, vt terra Lemnia, quædam bis, vt quædam terra Eretriensis.

Bolum Armeniam similiter lauabis. Sunt tamen qui aqua rosarum ter lauant, totiésque siccant. Potest sine lotione vsurpari, cum nullam qualitatem manifestam præ se ferat: sed facultate occulta valeat, & vi siccatrice.

DE PLVRIBVS SIMVL PRAE- *parationum differentijs.*

QVANQVAM in prædictorum plurima, multæ ſimul præparationũ differentiæ cadunt, tamen viſum eſt ſeorſum de his quæ multis præparationum modis egent. Lapis, quo vitra dicta lapidea fiunt, cõcretus ex cineribus herbæ (quam vulgus ſodam vocat) in foſſa terrea vſtæ, tritus, cribratus, aqua tãta mergatur, vt digitis duobus aut tribus ſuperet, miſce, permitte fęces reſidêre, claram partem per filtrum, vel licium deſtilla: quod clarum eſt clibano, vel igni ſicca. Salem coagulatum, alkali Arabibus dictum, albiſsimum, inuenies multis medicamentis vtilem.

Eryngium intus & foris purgatur, in fruſta ſecatur, caryophyllis, & cinnamomo farcitur, percoquitur. Sic etiam ſatyrij radix quibuſdam.

Amylum ex tritico delecto, craſsius cõfracto, nocte vna macerato aqua pura, quod poſtridie exprimes, cúnque amylum ſubſederit, inclinato vaſe aquã clementer effunde, ſicca cito, igni, vento, ſole, goſſapio, præſertim hyeme, ne aceſcat: ſiccatum repone vaſe mundo operculato. Paulò diuerſius hodie fit, ſed nulla virium differentia. Ex hordeo, oriza, & aliis ſimiliter fieri poteſt.

Agaricus tritus cum vino, cui zingiber infusum ſit, in trochiſcos fingitur, ſiccatur, reponitur, vtẽdi tempore teritur, aliis miſcetur. Sic colocynthis, ſcilla in trochiſcos formata miteſcunt.

Myrobalani multiplicẽ habent præparationẽ Meſue in ſimpli. & in E. alharil liquores, ammoniacum, galbanum, ſagapenũ, opopanax, & liquores alij ac gũmi aceto, vino, vel alio humore, quẽ medicus iuſſerit nocte vna macerantur, diſſoluuntur, cribro ſetaceo percolãtur, vt ſemina, & ligna, & excrementa eorũ alia in colo remaneãt, percoquuntur ad humoris illius cõſumptionem: aliis extra ignem miſcentur.

Goſſapium, bombacẽ & cotonẽ vocant, vino cui incocta ſint aromata cephalica, aut ſtomachica, vel parti alij familiaria per noctẽ maceratur, ſiccatur, carpitur, applicatur loco pãni quiſquiliati, vel eius tomenti, ꝙ hæc ad infectionẽ aliena quædã recipiant.

Sunt qui hæc epithemata ſimilibus quoque medicamentis farta, & vtrinque tecta denſius interurunt.

Cerebella paſſerum vere occiſorũ lauantur, purgantur. Ex his decẽ cum vitello oui ſubacta, parum igni friguntur, deinde ſole vel igne ſiccãtur, adiecto ſi libet pauco melle ad venerem incitandam parantur: alij vt

adi

adipes,& medullas parant.

Pulmo vulpis lauatur à ſanguine , clibano ſiccatur,reponitur,teritur,cum aliis miſcetur vtendi tempore.

Tunica interior gallinarum lixiuio calido hora vna maceratur,ter lauatur, deinde vino ter maceratur,& ter lauatur : iterũ lixiuio,poſt vino,& ſiccatur clibano ex quo panis extractus eſt. Viribus tamen nullis valet Galeno in ſimpl.lib.11.

Hepar lupi ad hepatis affectus quoſdam vino albo optimo lauatur , inſpergitur puluere tenuiſsimo,ſantali flaui,ſiccatur, abſinthio in ſcultella inuoluitur , octauo quoque die mutatur, abſinthium reponitur loco ſicco.

Inteſtinũ lupi ad colicã efficaciſsimũ vino albo optimo lauatur,inflatur,ſiccatur,extra fumũ & puluerẽ,abſinthio inuoluitur.

Obſerua hic & mox in coagulo inuolutionem & in Meſue ſimpl. & compoſitis ſæpe præparationis quandam ſpeciem : quam ſciens omitto,quia rarior eſt aliis.

Cutis pedum & roſtrorum bouis & ouis igni lento diu coquũtur, donec veluti coagulum remittat. Id exemptũ ſiccatúmq; in aëre perflatili , ad hernias commendatur.

Coagulum ex recens occiſo animali tenello,ſale inuoluatur,inſoletur,ſeruetur.

Hircus quadrimus, ſanus, bene habitus, canicularibus diebus ſaxifragia, apio, petroſelino, fœniculo, pulegio, hedera, ſchœnantho, geniſta, adiantis, lupulis, & cæteris calculum frangentibus nutritus, vino optimo & tenui potatus, in ſole dies 40. verſatus, donec vrina nigreſcat: tunc decolletur, & ſanguis non primus nec poſtremus, ſed medius excipiatur olla pura, aut patina, foliis prædictis inſtrata: dum concreuerit, incidatur per latum in partes duas. Siccetur ſole vel luna tectus reti aut panno raro, vitetur ros & pluuia.

Dioſc. Adipes recentes aqua pura aliquoties loti in vaſe ſemipleno, liquantur ſole vel aqua calida in vaſe duplici, tepore, aut cineribus: & quòd liquatum erit, ſenſim effundatur in vas aliud. Vel igni liquentur & colo tenuiſſimo transfuſi ſeruentur. Sic adipes liquatos colando à membranis & aliis purgat. Gal. in emplaſtro diachalciteos.

Dioſc. Cantharides vere forficulis prehenſas, & immiſſas phialæ oleo obrue, & inſola, donec putreſcant, vel vaſe fictili nō picato cōde linteo raro, vaſis os ſubliga, eóque deorſum verſo excipe halitum aceti quàm acerrimi feruentis, donec æſtu exanimentur, poſtea lino tranſfixæ reponuntur.

Trāsfixio hic & in ſcilla, in radicibus eli

gnatis

gnatis ſeruandis,etiã eſt præparationis ſpecies:ſed cuique perſpicua,& ſępe ad ſiccationem & repoſitionem neceſſaria.

Carnes ericij,leonis & aliorum quorundam animalium ſeruandæ in vſus medicos, ante quater quinquies, ſemper tamen per horam lauandæ vino calido dulci, in furno leuiter ſiccatæ ſeruantur.

Caro cancrorum ad antidota analeptica ſecreta, ter lixiuio, vel aqua ſalſa lauatur, donec odor teter abierit ex aqua hordei, aut ſero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis,extrahes autem impoſitis ipſi phialis vitreis aqua prius tinctis,quibus quantum adhærebit forma ſcintillæ in ſola Iulio menſe,donec albeſcat. Vel ceram ex aqua dum nigruit mutanda, coque donec ſit alba.

Hæc de medicamentotum præparationibus ſufficiant.

DE MODO MISCENDI AD COMPOSITIONEM MEDICAMENTA, LIBER TERTIVS.

* * *

VM finis omnibus iis, quæ ipſum præcedunt, & ipſius gratia fiunt, ſit præſtantior, hunc librum tertium medicis & pharmacopœis non vtiliorẽ modò: ſed etiam magis quàm prædictos duos neceſſarium facilè iudicaueris. Cum neque medicamenta huic affectui idonea delegiſſe magni ſit momenti (niſi affectus ipſe ſimplex ſimplici remedio curabilis eſt: aut ſi compoſitus ſimplici quidem nobis, ſed natura compoſito) neq; hæc præparaſſe, niſi compoſitio ſuccedat, quam illa duo ſpectabant, & in quam deligebãtur, & præparabantur medicamenta.

De modo igitur ſeu induſtria, & arte medicamenta componendi, & miſcendi ſumus dicturi: non tamen omnia, ſed ea præcipuè quæ Pariſiis, aut vſu, aut paratu ſunt frequentiora. Quæ verò vrbes aliæ alia in vſu compoſita habent medicamenta, ex horum

rum imitatione paruo negotio ſubſtituēt. Porrò in his omnibus Meſuæ ordinem ſumus ſequuturi, vt ſcilicet doceamus, primum, quo modo condita ſint componēda, deinde ſapæ, iulepi, ſyrupi: tertio loco eclegmata: quarto decocta, & infuſa ſi qua hodie vſurpantur, quinto antidota, ſexto pilulæ: ſeptimo trochiſci, octauo pulueres: nono olea: decimo vnguenta, vndecimo cerata, duodecimo emplaſtra. His tamen paſſim, ſed locis ſuis ex Nicolao, & aliis ſimilia, ſed vſitatiora nobis, aſcribemus. Quæ verò vrbes aliæ vſurpant, ſi libet aſcribant, vt Lugdunenſes conſeruam menthæ, athanaſiæ vulgaris, euphragiæ, ſcolopēdrij, oxalidis, ireos, ſtœcados, hyſſopi, ſaluiæ, ſaluiæ vitæ, myrobalanorum, limonum, primulæ veris, ſigilli beatæ Mariæ, ſummitatū arantij, cucurbitę, cucurbitam conditam, ſyrupū lupulorum, calaminthes, violatū decoctione cucurbitæ, electarium de bolo contra peſtem, E. Indum maius. E. roſatum Meſuæ loco. E. de ſucco roſarum. E. lenitiuū quoddā. E. de pſyllio. E. lætitiæ. Gal. E. lætificans Cōciliatoris, auream alexandrinam, confectionem anacardinam, hieram Ruffini, Logadij, Hermetis apud Meſuen, Micletam, requiem magnam Nicolai, rubiam trochiſcatam eiuſdem, trypheram perſicam in fe-

bribus continuis vſurpatiſsimam, & ſarracenicam philonium Perſicum, & Romanum, & alia permulta vrbibus aliis conſueta aſcribant alij ſi volent.

DE CONDITIS SEctio prima.

RYNGII *radix cõdienda ſit ampla, alba, tenera, intus ligno & foris cortice purgata, deinde ſecta in fruſta pollicem æquantia, intus, vnde lignum expurgaſti, farta vno caryophyllo humectato, & particula Zingiberis humectata. Hæc ſic præparata coquitur in ſaccharo æquali & melle duplo, vel melle ſolo triplo. Coctis additur iuſtum pondus aromatum.*

Quoniam radices hæ quantumuis teneræ etiam ſubduræ apparent, & coctione in ſaccharo & melle dureſcunt, nõ tenereſcũt, ſatius fuerit purgatas, & ſectas, aqua eas tegente ſuper cineres calidos nocte macerare, poſtridie ſemel feruefacere, & ex aqua illa, ſi pura apparet, ſin minus, alia dulci ſaccharum ad electarij ſolidi, aut penidiorum conſiſtentiam coquere, illi tum radices has ſic emollitas parumper incoquere, caryophyllorũ vel cinnamomi, & zingiberis ſuccorum mediocriter pulueratorũ ana vnc. dimidiam in conditi libr. duas, vel miſce-

re,

re, vel nodulo suspendere sine aliis aromatibus. Similiter condies radices sisari, cari, dauci, pastinacæ, apij, raphani, & similium prius scilicet lotas, & intus ac foris purgatas elignando, deradendo, decorticando, sectas, fartas, melli, aut saccharo incoctas. Acorus autem nostrâs non est cõdiendus, nisi medicus aliquis doctus iusserit, vt in Mesue docui. Alij bene purgatas radices, in melle despumato, & saccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquũt, ex aqua tamen non præcoquentes, ne aromaticam vim auferant: radicem tamen helenij præcoque, vt amaritudinem deponat: ari, dracontij allij, cæpæ, porri, & similium, vt acrimoniam: deinde vt prædictas cum melle, & saccharo percoque.

*Diasatyrion alterum accipit libram vnam radicum eryngij coctarum in aqua cicerum secunda, radicum satyrij plenarum & recentium vnc. octo, radicum rhaphani domestici vnc. tres, radicum dracontij vnci. duas, quæ omnes simul tritæ in lactis vaccini quantitate sufficienti, & butyri vaccini olei sesamini ana vnc. quatuor, igni lento coquantur ad iustam craßitiem, tunc adde mellis despumati libras *sex, succi cæpæ recentis libram vnam & dimidiam, vbi omnia tantũ erunt perfectè cocta, & ab igni deposita, adde hodie.* **Tres*

hunc pulverem ſcinci caudarum & lumborum drachmas octo, ſeminis erucæ, naſturtij, paſtinacæ, napi, aſparagi, fraxini, piperis longi, been vtriuſque, zingiberis, cinnamomi ana drac. quatuor prædictis miſce. Poſtremò adde ſtrobilorum depellatorum libram vnam & dimidiam, piſtaciorum depellatorum vncias decem, cerebrorum paſſeris vncias duas, miſce omnia probè, aromatiza drach. vna (aquæ roſarũ ſemiuncia ſoluta & cum alijs miſta) moſchi boni.

Radices raphani cum etiam duriores ſint radicibus eryngij, cum his præcoquendæ videntur, radicis dracontij acrimonia, lacte, butyro, oleo obtunditur. Potes coquere ex lacte ouino, muliebri, caprino, & etiam aſinino pro variis medici ſcopis, quibus etiam calidiora interdum auferre cogimur. Pro oleo ſeſamino iam deſito ſumitur oleum amygdalarum dulcium: quale poſtea deſcribam, vt in diaſatyrio analeptico. Iuſta craſsities eſt cataplaſmatis, opiatæ, caſsiæ purgatæ, ſordium auris, mellis vetuſti, aut probè deſpumati, quod ſignum quoque eſt perfectæ coctionis cuius poſt meminit. Nam mel deſpumatum, & ſuccus cæpæ prædictam craſsitiem eliquabunt, & velut incrudabunt: abſumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate, & ea quæ largior eſt in ſucco

cæpæ

cæpæ recuperatur prior consistentia, túncque perfecta est coctio. Cicera eadem ratione infundit vel incoquit lacte, in puluere impinguante sectione octaua. Sunt quæ in rem præsentem quo voles tempore (nam semper vna radix vegeta est, licet magis & minus) lotam radicem ex secundo cicerum decocto coquunt, deinde caryophyllis & cinnamomi frustillis configunt, & cum saccharo clarificato, & colato parum diu percoquunt, dántque dormituris radicem vnam, aut duas, nec infœliciter.

Aquam cicerum secũdam cur capiamus in Mesue dictum. Radices plenas capit ex agro præsertim sabuloso, quia flaccidę sunt exanimatæ, & vide ne varietas satyriorum tibi imponat, lactis quantitas sufficiens, vt digitis duobus supernatet, quo absumpto, si nõdum hæ sunt percoctæ nouum lac, butyrum, oleum affunde. Pro cæpa bulbum ascalonitem nobis dictum, cur ponendum putem in Mesue docui.

Been, zingiber primò terantur, semitritis adde semina, deinde cinnamomum, postremò scinci sicci puluerem.

STROBILOS aqua tepida per semihoram prius macerari volunt ad acrimoniam tollẽdam, quæ cum tam exigua sit, in

aliis

aliis magna, frustra id causantur.

CEREBELLA passerum præparata, vt libro secundo docuimus, in pluribus præparationum modis.

Mes. conserua rosarũ. *Duplũ plerique.

*Saccharum rosatum sic fit, folia rosarum rubrarum nondum omnino apertarum in vmbra siccantur, donec ipsorum humiditas superflua resoluatur: teruntur tunc in mortario lapideo, additur sacchari albi, triplum *reponuntur vase vitreo aut vitrato pergamena operculato, mẽsibus tribus insolantur, in dies sæpe mouentur, soli auferuntur, seruantur.*

Sit saccharum, & mel triplum, vt florũ, parum siccatorum vnciis duabus, mellis despumati, aut sacchari puri, puluerati, vncias sex miscent.

Saccharum autem rosatum aliud hodie nobis appellatur, quod aqua rosarum albarum, aut succo rubrarum pari solutum ad electarij solidi crassitiem coquitur, & pulueratur, vel in marmor butyro superlitum iniicitur, ibíq; latescit, dum coaluit in tessellas secatur. Saccharum rosatum tabulatum vulgo dicitur.

Saccharum violatũ fit, vt rosatum, nisi quòd violæ paulo diutius, & in vmbra siccandæ, & cum saccharo insolandæ: sic fit saccharum buglossatum & rosmarinatum.

Rosm

Roſmarinatum male anthoſatũ vocant, cum anthos florem omnem ſignificet non ſpeciatim florem roriſmarini. Sic etiã conſeruæ, vt vocant, fiant ex floribus Perſicorum, arantiorum, geniſtæ, ſparti, maluæ, althææ, & ſimilium florum.

Sũt tamen qui flores integros, & ſacchari puluerem viciſsim vaſi inſpergunt, & inſolant, aiúntq; ſic ſuas qualitates propè integras flores ſeruare. Alij ſaccharum clarificatum infundunt.

Similiter quoque fiunt herbarum quarundam natura exuccarum conſeruæ, vt adiantorum omnium quibus ad analepticum deſtillatum vtimur, & conſerua aſplenij, ſaluiæ vitæ, phyllitidis, & ſimiliũ. Herbæ enim hæ recentes in mortario lapideo teruntur ſaccharo duplo miſcentur, inſolantur.

Mel roſatum ſic fit, ſucci roſarum recentium libra vna cum mellis albiſsimi & puriſsimi, & deſpumati libris decem coquitur igni in lebete. Vbi feruere hæc incipient, adde roſarum viridiũ forficibus, vel cultello inciſarum libras quatuor, coque ad ſucci conſumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod tranſuaſa, & diu eodem contine, nam tempore præſtantius euadit. Eodem modo fit mel violatum.

Mel

Mel cum libris aquæ tribus mediocriter despumetur: vbi deinde feruebit, super ignem aut extra misce rosas & succum, & insola dies quadraginta aut circiter: coque ad succi consumptionem, cola, percoque in syrupum.

Sunt qui mel clarificant cum mel rosatum ore excipiendum est, illud enim clysteribus magis idoneum est.

Mel myrtinum fit ex succi myrtorum libr. 1. mellis, libr. 2. igne lento simul percoctis.

Mel vuatum passulatum vulgo, fit ex vuis passis intus purgatis aqua calida 24. horas maceratis, probè coctis, valenter expressis, expresso tandem ad mellis crassitiem percocto.

Mel emblicarum, scilicet myrobalanorum est quo ipsæ sunt conditæ & seruatæ.

His mellis differentiis vtimur in aliis compositionibus.

Anacardi triti diebus 7. aceto sufficienti macerantur, octauo coquuntur ad dimidias, colantur linteolo. Succus is cum melle sufficienti coctus ad spissitudinem mel est anacardinum. Fæx verò siccata anacardi sunt præparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoreto ex melle anacardino, alij melleum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur

tur anacardi.

Fructus aut ſaccharo, aut melle, aut vtroque condiuntur, interdum integri & cum ſeminibus, ſed ferè imperfecti, interdum ſeminibus purgati.

Fructus noſtrates condiuntur poma, pyra moſchatella, cydonia, perſica præcocia, armeniaca, pruna, præſertim dactylina, nuces virides, ceraſa, corna, baccæ ribes, & oxyacãthæ, omphaces, omnes integri præterquam magni, vt cydonia, perſica: hi enim foris & intus purgati, & in partes 4. ſecti condiuntur. Nuces verò depellatæ diebus nouem aqua pura in dies ter, quater mutata macerãtur. Poſtea coquũtur aqua, donec tenereſcant, ſiccantur vento aut linteis, caryophyllis & cinamomi portiunculis configuntur. Deinde vt reliqui fructus condiuntur. Alij melius nuces immaturas ter fuſo (nam ferramentum acutum nigrauerit magis) configuntur, aqua ſæpe mutata macerantur, coquuntur, vbi teneræ euaſerunt, mox in aquam frigidam puram coniiciuntur: exemptæ depellantur, linteo ſiccantur, caryophyllis, cinnamomo configuntur: ſaccharo clarificato & percocto teguntur, quod ſecundo aut tertio quoque die, quia recruduit, parum eſt recoquẽdum, nucibus tamen interea exemptis.

Sic

Sic enim virides, & puræ magis permanēt. Cydonia quoque purgata ex aqua coquuntur, donec tenerescant, postea condiuntur. Modus autem cōdiendi omnibus est vnus, saccharo enim ad syrupi consistentiam cocto immissi incoquuntur, donec syrupi cōsistentiam saccharum recuperarit quam amisit fructuum humore solutum. Quin & præcocia si præterea saccharum recrudant, id exemptis interea præcocibus recoquendum, deinde præcocibus reddendum. Si enim cum saccharo recoquerentur, durescerent. Alię cydoniorum amborum conditurae docentur in Mesue, sectione prima.

Gelatinam cydoniorum sunt qui ex succo cydoniorum coquunt, alij ex cydoniati parte liquidiore, affuso vtrobique pauco succo ribes, aut oxyacanthæ, ad ruboris gratiam.

CONDITVRA SEMINVM, *& aliorum quorundam.*

CORIANDRVM in tabula polita decliui, crebro succussu purgatur. Rotundius enim ac integrum delabitur. Quæ verò sunt quassa grana, & cū his alienæ quædam materiæ in via ferè hęrent, vel in ipsis ceu carceribus pigra cessant. Aceto id mersum horis circiter octo sine igni macera-

tur,

tur, igni frigitur ac ſiccatur, eius libra vna ſaccharo ſic tegitur ac incruſtatur. Aquæ in lebetem ſtannatum impoſitæ libris nouem albumina ouorum tria iniiciuntur, ſcopularum agitatu multo in ſpumam tolluntur, mox ſacchari, ſi impurum eſt (purum enim parcius ſatis eſt, partiorémq; aquam requirit) libræ nouem miſcentur igni, omnia ſimul feruendo parum diu, & rudicula confunduntur, donec ſpuma nigreſcat, quòd aquæ ſexta parte cõſumpta ferè accidit, per pannum laneum colatur. Eius propè dimidium in ſyrupi ferè conſiſtentiam recoquitur. Interea ſemidolio focum alterum habẽti ſuperpoſitum in magna pelui ærea coriandrum manibus ad ſiccandum ducitur. Dum ſiccum eſt ſacchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multum diúque manibus in ea confricatur, id velut tectorium dum apparet ſiccatum, iniecto nouo ſaccharo, iterum vt prius confricatur, idque opus repetitur, donec totum illud ſaccharum induerint grana coriandri. Tunc reliquum ſacchari dimidium in ſyrupi craſsitudinem percoctum, ſimiliter affunditur & confricatur.

Perlatum verò fit (ſic enim vocant, quando eius corpori ſaccharum accreſcit in formam paruorum vnionũ, quos vulgus per-

las appellat) si vbi iustam incrustationem, sed læuem & politam est assequutum, è vase sublimi inferno foramine saccharum sic percoctum paulatim tanquam filo perpetuo in peluim coriandrum sic tectum habẽtem continenter defluat. Peluim verò continenter in omnem partem dimoueas, vel ansis apprehensam & super corpus rotundum lineo circulo interposito facilè mobilem, vel facilius multò mobilem si ansis funes sic ex solarij tigillo aliquo innexi, vt vterq; alternis nũc tollatur, nunc deprimatur. Sic cortex cinnamomi, & aranciorum conditur, si negligentia frictionis, aut imperitia saccharum fundo peluis læserit, semina exime, & vasi aquam infunde, igni trade, donec saccharum remollescat, & rudicula ferrea deradenti cedat. Vbi tersum erit fundum vasis, aquã illam saccharatam effunde in vsus aliquos seruituram, vas linteo mundo, & igni sicca, semina tunc illi redde, & opus persice.

Quanto autẽ est semen minutius, tanto ægrius saccharo integitur, & maiore iniuria manuum nullius propè interuentu calidario occurrentium: sed vbi iam auctius tectoriis aliquot est redditũ, tum tutius & facilius manibus confricantibus perficitur. Talia sunt semen anisi, fœniculi, apij, cari,

scrip

ſeriphij,quod contra vermes vocant, papaueris albi in cerniculo rariore,aut denſiore pro ſeminis quantitate, purgatũ accuratius confricandum : Strobili,piſtacia,auellanæ, amygdalæ dulces, & ſi vis amaræ, ſimiliter ſiccatæ eodẽ modo, ſed citius incruſtantur. Caryophyllorum ſurculi , cinnamomum, cortex arancij,limonis,cucurbitæ.

Tragema,moſchatũ,ex puluere ireos ſaccharo aqua roſarũ, & pauco moſcho ſic fit. Puluis ireos velut cõpoſiti baſis, in peluim miſſa affuſo pauco ſaccharo tribulatur:vbi in granula minima partim concreuit, partim in maiora cribro exiguo cernitur, quod tranſit deligitur,iterum ſi opus eſt tegitur,donec ſeminis papaueris(quod etiam nonnulli loco pulueris ireos ſupponunt ad operis celeritatem) rotunditatẽ & magnitudinem ſit aſſequutũ. Tunc moſchus aqua roſarũ pauca, vt drachma vna vncia ſemiſſe ſolutus , pauco ſaccharo miſcetur quo poſtremum fit tectorium:ſunt qui aceruo huius conditurę moſchi pyxidem biduo aut triduo tantum obruant, vt moſchi odorem trahat,ſubſtantiam non diſsipet manifeſtè.

SECTIO SECVNDA DE *ſapis & ſyrupis.*

SApa eſt ſuccus à nobis tantum purgatus, & Meſ. craſſatus ſolis aut ignis calore.

Sapa nobis ſola paratur ex acinis vuę albæ maturis, in lebete ſine vllo liquore coctis, per mantile colatis & expreſsis. Id autem expreſſum, percoquitur ad mellis conſiſtẽtiam. Sunt qui vt fœlicius ſeruetur, ſaccharo pari condiunt: ſunt qui ex vuis etiam nigris ſapam coquunt.

Iulepus roſatus fit ex aqua roſarum cum pari ſaccharo cocta propè ad ſyrupi conſiſtentiam: aut multò minus ſi mox vtendus eſt, nec aër ita calet.

Iulepus violatus fit ex aqua florum, & foliorũ violæ nigrę, & pari ſaccharo ſimiliter coctis, ſupra apozematum cõſiſtentiam infra ſyrupi formã. Quanto enim perfectius coquitur, tanto diutius ſeruatur: ſed eſt ingratius. Parantur in rem præſentem, aut ſi non licet, eorum loco ſyrupi vſurpantur. Quia verò violas non deſtillamus ex ſiccarum infuſo coquimus. Alij magma violarũ ad ſyr. violatum ex multis infuſionibus faciendum infuſarum parum expreſſum deſtillant, hácq; aqua iniquè vtuntur ad iulepi violati compoſitionem.

Materia ſyruporum omnis eſt à plantis, radices apij, petroſelini, fœniculi, aſparagi, ruſci, cichorij, intybi, ireos, pyrethri, ſpinæ albæ, & Arabicæ, glycyrrhiza, polypodiũ, agaricus, rha barbarũ, elleborus niger, aſarum,

rum, galanga, zingiber.

Herbæ, buglossus vtraq;, hyssopus, mentha, calaminthe, eupatorium, absinthium, adiantum album, origanum, thymum, epithymum, cassutha, oxalis, fumaria, chamædrys, chamępitis, folium. Harum item multarum succus, præsertim buglosſi, menthæ, eupatorij, oxalidis, fumariæ, intybi, portulacæ.

Fructus poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata, citrea, pruna, dactyli, thamar Indi, myrobalani, myxa, zizypha, ficus, vuæ passę mundatæ, capita papaueris albi, nigri, rubri, folliculi sennæ. Horum multorum succus tantum, præsertim pomorum, pyrorum, cydoniorum, cucurbitæ, granatorũ, citreorum, & horum cortex, vuarum acerbarum & maturarum, vinum album bonum, antiquum, odorum, acetum, sapa. Ad hæc myrtarum, prunorum, persicorum, ribes, oxyacanthæ, cannarum sacchari, saccharum, penidia: & his affinia, manna, mel crudum, & coquendo despumatum.

Semina, cydoniorum, melonum, papaueris albi, nigri, rubri, lactucæ, portulacæ, apij, petroselini, intybi, fœniculi, anisi, ligustici, dauci, cari piper omne, cardamomum, hordeum, maluæ, lini, fœnigræci.

Flores, crocus, rosa, viola, stœchas, schœ-

nuāthos,epithymum,caſſutha,ſpica nardi, caryophyllū,gummi Arabicum,tragacantha,maſtiche,& liquor ſcammoniū. Et præter hęc aqua ferè fontana pura illimis,ac omnis alienæ qualitatis expers,interdū pluuia quæ additur,vt in eam vires medicamētorum ſimplicium macerando,& coquēdo trahantur: deinde ſaccharo tradantur, vt etiam medicamentum diu coqui poſsit,& qualitates alienas exuat,nouas acquirat:vt etiam promptius ſyrupi deſpumentur,clarificentur,colentur,& in corpus diſtribuātur:& ſint accipienti gratiores. Aquæ vires ſæpe ſucci ſuſtinent,ſed hi ſunt,vt dicam, clarificandi.

Succi,herbarum,& fructuum ad ſyrupos bis coquuntur,primò ad dimidias,vt ſyr. de pomis,& alij propè reliqui:interdū ad partis tertiæ conſumptionem,vt ſyr. acidus ex ſucco citri,& alter ex ſuccis fructuum:interdum ad lib. vnius conſumptionem ſemel feruefiunt,vt in ſyrup. bizantino:deinde colantur,poſtea quieſcendo reſidere ſinuntur,alij biduo,alij triduo,alij minus aut magis diu,donec ſcilicet quod in eo craſſum & fœculentum eſt,ſubſederit,& reliquum tenuetur,clarúmq; ac purum euadat: id quod paulatim vaſe inclinato colatur, iterum & cum ſaccharo ad ſyrupi cōſiſten-

tia

tiam coquitur.

Subſidet verò aliis citius, aliis tardius, aliis largius, aliis parcius, vt vinis quæ genere ſunt ſuccorũ, & vrinis. Vina enim alba, quia nõ ferbuerunt, plurimam fæcem reddunt: nigra quia multum feruendo craſſum deponunt, minus: in medio ſunt media: ſic ſuccus pomorum, cydoniorum, limonum, multa parte ſubſident: ſuccus granatorum minus, vt illis pars ſexta ferè ſubſideat, his pars octaua, vt ex ſyr. de ſucco acido citri apertè deprehendes.

Deinde cum ſaccharo propè pari percoquuntur in ſyrupum, vt ſucci puri libras 4. 5. ſacchari libras 3. 4. recipiant, vt in ſyrupo ſucci pomorum, cucurbitæ, ſucci lib. 7. ſacchari lib. 5. in ſyrupo ex ſucco citri libræ 10. humoris, lib. 8. ſacchari in ſyrupo acido ex pomis, interdum minus ſacchari miſcet, vt in ſyrupo Saporis ſuccorum libræ circiter 6. in libr. tribus ſacchari ſyrupi corticum citri libræ tres poſt coctionem relictæ cum ſacchari libra vna coquuntur.

Quin ſyru. acidus ex cydoniis in ſucci libris vndecim, habet tantum ſacchari libras duas. Eſt quando modus ſacchari incertus eſt, vt in ſyrup. acido ex ſuccis fructuũ ſucci libras tres coqui cum Iulepi lib. duabus,

vel pluribus, vel paucioribus. Si mannam paucam acceperit ſyrupus, nihilominus ſacchari poſtulat, vt ſyr, acidus ex manna eius vnc. tres capit, ſuccorum libras 4. ſacch. lib. tres, ſuccus tamen cannarum ſacchari, aut penidia ponuntur loco ſacchari in ſyr. de cannis ſacchari, niſi pro, aut, &, legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus ſacchari vice præſtantiſsimis eſt in ſyr. prȩſertim ex ſuccis frigidis aut aromaticis, vt fit à Meſue in ſyr. acido ex ſuccis fructuum, & in ſyr. corticum citri. Saccharum autem optimum ex aqua ȩquali coquunt, albuminibus purgant, colant, recoquunt ad penidiorum, aut ſacchari roſati, aut electarij ſicci, conſiſtentiam, & ſuccos mox vbi extracti ſunt, ſine vlla coctione, colatione, reſidentia colant, per ſpumam in colo relictam ex ſaccharo iam colato puriſsimiq́; hi transfluũt, & æqua portione baculo multum tribulando electariorum ſiccorum ritu paulatim miſcentur ſaccharo ſic percocto, quem Iulepum vocat Meſues, quomodo & ſyr. acetoſum ſimplicem Meſuæ, & oxyſaccharum Nicolai, & alios multos ſyrupos ex ſuccis plærique hodie componunt, vt vires eorum ſint integriores, nec ita promptè candeſcant, quod vitium pauco melle miſto quidam effugiũt. Id quod probo maximè, mo-
do

do non canescant,& situm non ducant ob succorem cruditatem. Quod vitium cauetur insolatu:quę coctio his potior est,quàm quæ ab igne. Hoc autem modo syr.acidus citri,limonum,acetatus simplex albissimus fit.granatorum autē ribes oxyacanthæ syrup.cum debeat esse ruber,minus diu debet tribulari,ne coloris sui gratiam amittat. Est quando saccharum simul cum penidiis miscetur,vt in syru.papauerum ad catarrhum sacchari & penidiorum ana vnciæ quatuor in decocti selibra:& in syr.papauerum ad tussim,sacchari & penidiorum ana vnc.8.in decocti lib.duabus,sed in illo saccharum est parcius,vt in syr.adianti,sacchari clarificati,& aquæ adianti ana vnc.octo cū lib.duabus decocti.

Coquuntur autem in vase terreo plumbato potius quàm æreo stannato,igni prunarum lento,aut flāma exigua,sed sine fumo,vt carbones antè sint omnino accensi quàm vas igni tradatur:qui si coctioni non sufficiant,alij ex foco semiusti substituantur,vt diximus in methodo medicamenta componendi lib.3.ne carbonum nouorum teter vapor coquenda vitiet.

Coquuntur syrupi ad iustam crassitiem, seu donec portio eorum refrigerata digitis tractatu hæret,ac fila ducit,& iniecta mar-

mori aut scutellæ stat & durescit non fluitat, seu donec immissi humoris seu decocti, seu succi vnciæ circiter duæ in libris singulis sacchari supersint. Id quod deprehendes bullarũ modo & numero: nam quoad succi multum superest in medio bullam excitat vnam, eámque maximam in ambitu paucas & paruas: dum verò in syrupi consistentiam coctum propè est pro bulla illa maxima, plurimæ vbique mediocres tolluntur.

Nicol. Alex. in syr. ros.

Qui verò syrupi decocto constant, non succis pro seminum aut radicum libra vna requirunt aquæ libras circiter quatuor, pro herbarum manipulis quatuor, siccarũ quidem, aquę libras duas: viridium verò libram vnam, aliorum autem simpliciũ quia pauca sunt, parua habetur ratio. Mesues tamen, radicum simul & seminum libram vnam coquit in aquæ libris decem ad dimidias in syrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, vel aliud diu coquendum est, aut per se est macerandum, aut tanto largior aqua est affundenda, quanto coctio longior est futura: sic dum sicca, rara, lenta, & glutinosa coquis, aquam auge, vt in syrupo hyssopi, zizyphorum, alioqui colari non poterit, nisi nodulum ex glutinosis eam colato incoquis, aut muccaginem ex his cum portione decocti

ext

extractam coctiori iam saccharo misces. Incocta enim hæc glutinosa decoctum incolabile reddunt, quia substantia emplastica viam sibi præcludunt, poris coli obstructis. Idem vitium est si penidia miscentur ex saccharo pinguiore, impuriore cũ amylo multo tractata. Sunt qui libræ medicamentorum multam coctionem sustinentiũ tribuant aquæ lib. 6. paucam, selibram, mediocrem. 3. lib. aquæ.

Simplicia primum deliguntur, & in scriniola papyracea, vel similia digerantur. Si- *Dios.*
qua seorsum maceranda sunt, aut simul ante macerentur: coquenda verò in lebetem in quo aqua iam caleat, non tamen ferueat, iniiciantur, primum coctu contumacia, seu quę viribus suis adhuc integris, longam sustinent coctionem, qualia ferè sunt radices, semina, fructus, cortices lignorum: *Dios.*
deinde illa quæ mediocriter: postremò quæ ob essentiæ tenuitatem, aut virium imbecillitatem, etiam mediocri coctione exanimantur. Id quod odore, sapore, colore natiuo mox perdito ferè declarant. Quanquam color viridis in adiantis, ruber in zizyphis magis intenditur: quia in his valenter est mistus, & adianti perpetuò virent. de quibus omnibus abunde libro præcedente, de coctionis ratione diximus, hæc dum

car

carbonibus accensis coquuntur, quæ spuma supernatat, cochleari foraminulento deraditur, & simplicia, præsertim grauia, identidem rudicula tolluntur à fundo, ne vrantur, & leuia merguntur: vt coquantur, & vires suas aquæ tradant. Vbi quātum satis est cocta erunt omnia (quod ferè fit hora vna) & vim suam omnem in aqua iam quantū satis est cōsumpta deposuerunt (quod in multis simplicibus sapor propè aqueus relicto proprio declarat) igni aufer, & si vis in stanneam peluim, aut stannatam trāsuasa: tege disco mundo, horis quinque, sex, noctem, diem, macerari permitte. Post id tēpus igni parum diu redde, vt recalescant tantum: tūc per stamen cola, & exprime. Expressum vel procul ab igni vel potius igni redditū, ouorum duorū iniectis albuminibus in libras 8. 9. 10. scopulis agita diu, & permisce donec quantum potest spumescat. Mox saccharū in frusta cōminutum, immitte, aut penidia, aut mel, & si qua sunt seorsum infusa, aut soluta, vt thamar Indi, cassia, agaricus. Postea coque, donec feruendo parum absit à supernatando & effluendo, efflataq; modice spuma decoctum sub hac clarū appareat. Tunc vt calet panno laneo puro cola, si est glutinosum, & quod primum permearit rursus cola, & si vis totum bis, aut ter cola, mutato

etiam

etiam colo,ſi propter prioris ſordem opus eſt. Nam quæ ita calida colantur,igni multum tenuata,permeant impuriora:ſi lentore carent,modicè refrigerata colentur: Pāno etiam digitis molliter expreſſo,nequid vtilis materiæ in eo & fæcibus maneat,ne tamen adeò exprimas,vt ſordis aliquid ſimul elicias,tunc enim iterum foret colandum. Vbi colando iam purum erit expreſſum,purgato interea & ſiccato lebeti redde,& igni lento percoque ad ſyrupi conſiſtentiam,ſeu donec decocti vnciæ duæ,aut tres in libris ſingulis ſuperſint.

Si autē muccoſa quædam ſint incoquenda,vt ſemina maluæ, cydoniorum,lini,fœnigræci,maſtiche,tragacātha,gummi Arabicū,nodulo raro ligata filo longo & forti colato iam decocto incoque. Sunt qui tantū ante clarificationem incoquunt,alij ante & poſt. Poſtremò cum abſoluta eſt coctio expreſſum nonnulli abiiciunt:alij nulla ratione in decocto retinēt,cum vires ſuas ea iam tradiderint omnes,non etiam aliquas retinent,vt nodulus aromatum, rha barbari, ſcammonij,ellebori nigri, & aliorum de quibus libro ſuperiore in expreſsione.

Si verò ex infuſione ſimplicium poſt coquēda fiat ſyrupus,omnia ſimul infundantur,deinde coquantur. Sic enim vis eorum

hum

humori firmius,& diutius impressa,coctione iusta dissipari non videtur. Aqua autem infunduntur largiore sicca,rara quàm viridia densa,vt in syru.stœchados simpliciũ, verbi gra.parum tritorum lib.vna maceretur horis 24.libris septem aquæ,si aridiora sint, libris octo, quarum vnam vel paulo plus ebibent:coquantur deinde igni lento ad partis tertiæ consumptionem,quod etiã citra infusionem coquendo,faciendum est: postea exprime,& reliquum,& lib.quatuor percoque cum mellis despumati,aut saccha ri puri libris quinque ad syrupi consistentiam,& syrupi habebis lib.6.& dimidiam, aut si hyems est,ad libras sex:si æstas,ad lib. quinque & dimidiam. Nam æstate syrupi magis coquendi quàm hyeme ne ferueant humore excremẽtoso feruoris & putredinis causa relicto accedente externo calore hãc excitante,sacchari aut mellis purgati pondus par succo aut decocto quidam misceri volunt:alij verò etiam paulò plus ob nostra rum plantarum cruditatem,ob quam etiã diutius syrupi nobis sunt coquẽdi,vt propè solum sacchari aut mellis pondus maneat percocto iam syrupo. Diutius etiã coquendum:si succi, aut decocti plus est quàm sacchari,aut mellis. Paulus tamen mellis partem vnam succi,aut aquę partes tres coquit ad

ad partium duarum cōſumptionem in rhodoſtacte ſucci roſarum ſextarios duos, mellis ſextarium vnum coquit ad quartæ partis conſumptionem.

Coquuntur ſyrupi in vaſe quouis, ſed qui acetati ſunt, in vaſe lapideo vel terreo, ſed plumbato: quod etiam Meſues rectè monuit in ſyrup. acetato ſimplici, ne acetum ex ære æruginem eliciat quæ ſyrupum vitiet, niſi vas æreum ſit ſtannatum, quale eſt quo vtuntur ferè in officinis. In quibus coctionis perfectæ ſcopus eſt ſyrupi conſiſtentia: ſi verò antequam mel recipiant, cocta erant parum, vt ad tertię partis cōſumptionem, poſt mel acceptum magis ſunt coquēda, vt oxymel de radicibus. Minus autem quæ cocta erant donec tantùm pars tertia remaneret, vt in oxymelite de calaminthæ mediocriter, vbi ad dimidias erant cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum, ſecūdis mediocriter coctum, poſtremis miſcendum eſt.

Si operis ſpecimen edis, aut etiam tecum componis, aquæ libras quindecim cū Meſue, aut potius viginti, libras ſex roſarum macera horas octo, expreſsis roſis nouas immitte, idque opus nouies repete: aut ſi libras aquæ tantum quindecim miſces, expreſſum pende, quod ſi diminutum eſt,

quo

quod deest suffice alio expresso trium aut quatuor infusionum.

Nicolaus. *Syrupus rosatus sic paratur, rosas recentes aqua feruente macera vase operculato, vbi hæc refrixerit expreßis rosis & abiectis, iterum feruefiat, & easdem rosas recentes alias macera. Id opus toties repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cum pari saccharo percoquatur in syrupum.*

Parari omnino hic debet aut iulepus rosatus Mes. in syrupum coquendus, non autem eius loco semper (quod hodie fit) substitui syr. ex rosarum siccarum infuso simplici, vel duplici cum pari, aut paulo parciore saccharo cocto & colato, qui syr. rosarũ siccarum est. Alius autem ex succo rosarũ rubrarum fiat purgato, cum pari saccharo, tertius ex infusionibus nouem rosarum, præcipuè incarnatarum purgatorius.

Nicolaus. *Syrupus violatus, & nymphææ, & alij ex floribus eodem modo fiunt.*

Mesues. *Syrupus ex cydonijs fit ex libris decem succi cydoniorũ coctis ad dimidias. Deinde biduo residere permißis donec clarescant. Tunc colentur, & cum libris tribus sacchari fiat syrupus.*

Si saccharũ est purum, eius lib. vna aquæ vnciis quatuor soluta tribus feruefactionibus

bus in electarium coquitur, tunc succus cydoniorum pistillo valenter commiscetur, sunt qui parũper saccharo propè percocto incoquunt: si impurum est saccharum, eius libra in aquæ lib. vna coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in electarium, fit vt prius. Sunt qui succos citra coctionem residendo, & insolando purgant, deinde cũ saccharo clarificant, colant, percoquunt. Alij aliter, vt ante diximus.

Syr. de granatis acidis, syr. de granatis dulcibus, syr. de omphacio, syr. ex succo oxalidis, eodem modo fiunt, & de ribes, & vua oxyacanthæ. *Mesues.*

Similiter ex fructuum omnium, & herbarum succo fieri syrupus potest si ad dimidias coquatur, biduo residere permittatur, coletur, cum saccharo propè æquali percoquatur, in syrupi consistentiam.

Alij in his omnibus saccharum aqua pari solutũ coctum modicè cum albuminibus purgant, colant, percoquũt in electarij, aut penidiorum consistentiam. Tunc vbi frigescit, succos ipsos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo miscent, qua componendi ratione succorum vis, præsertim frigida, vel aromatica integrior manet quàm si ipsi coquãtur. Alij suc-

cos hos residendo, & insolatu purgatos, saccharo, vt dixi, percocto comprehendunt. Quam componendi ratione omnino præfero ei quæ succos ad dimidias coquit.

SYRVPI COMPOSITI.

Mesues. *SYRVPVS Saporis de pomis recipit succi pomorum redolentium lib. tres, succi buglossi domestici & syluestris ana libr. duas, folliculorum sennæ vnc. quatuor, croci drach. duas, sacchari albi libras tres. Fit autem sic, senna contrita horis 24. succis maceratur, semel aut bis ferueſiat, coletur: expressum post cum saccharo percoquatur in syrupum: crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.*

Mesues. *Syrupus portulacæ accipit seminum portulacæ tritorum lib. vnam, horis 24. macerandam in succi intybi cocti & purgati libr. quatuor. postea igni lento coque ad dimidias, & colatum cũ sacchari lib. duabus percoque in syrupum.*

Syr. adiantinus recipit glycyrrhizæ vncias duas, adianti albi vnc. quinque, tempera cum aquæ fontis libr. quatuor horis 24. coque ad dimidias, expressum percoque cum sacchari clarificati, aquæ adianti albi ana vnc. octo.

Ex adianti albi lib. vna, & vnciis duabus glycyrrhizæ purgatæ & tritæ, decoctis in aquæ

aquæ libris ſex ad conſumptionem tertiæ partis cum ſacchari libris tribus. Hîc percoquimus, adianti albi, recentis penuria, alij cum ſacch. libra, aut ſeſquilibra coquunt ſine aqua adianti, alij adiantum album recens multum ſine glycyrrhiza aqua macerant, exprimunt, cum ſaccharo clarificant, percoquunt.

Syr. Zizyphorum fit ex Zizyphis ſexaginta, violarum, ſeminis maluæ, ana vnc. quinque, adianti albi, glycyrrizæ, hordei mundati, ana vnc. vna, ſemi. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucæ, tragacanthæ, ana drach. tribus, coctis cum aquæ fontanæ lib. quatuor, & lib. ſacchari duabus. *Meſues.*

Aqua eſt parcior quàm vt poſsit colari, ob id vel augenda eſt, vel ſemen maluæ & cydoniorum, & gummi tragacanthæ nodulo ligata clarificato ſyrupo immittãtur, vel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquum iam clarificato. ſi autem muccaginem ex his extractam nõ clarificato immiſeris, ægerrimè ob horum lentorem colatur: ſi colato, turbidus & impurus, ob id ingratior fit ſyrupus.

Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drachm. ſexaginta coctis in libr. quatuor aquæ pluuialis ad conſumptionem lib. 2. *Ibidẽ.*

& dimidiæ, tunc percoquantur cum ſacchari albi, & penidiorum ana vnc. quatuor.

Largiore ſaccharo ſi condias, vt lib. vna, aut etiam duabus gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigerãti inimicam diutius ſeruabitur, cũ pauco autẽ ſaccharo puro, ſi diu nõ erit ſeruandum, eſt efficacius. Capita cum ſeminibus magnorum & paruorum ſiccorum & humidorum media macerentur 24. horis: & ſi ſint ſicciora, pluribus deinde coquantur, donec tabeſcãt: exprimantur cum ſaccharo, vel melle pro variis medici ſcopis, percoquantur in ſyrupum. Vide diacodium in Meſ.

Ibidẽ. *Syr. acetatus ſimplex recipit aquæ fontis lib. quatuor cum ſacchari lib. quinque coquendas in vaſe lapideo, ad dimidias ſemper deſpumando, tunc adde aceti albi clari lib. duas.*

Sunt qui ſaccharum aqua ſolutũ mediocriter coquunt, albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij cõſiſtentiam, frigeſcenti paulatim baculo miſcent acetũ purum, vel per albumina in colo relicta colatum, idque ne candeſcat. Alij Nicolaum ſequẽtes aceti albi partes duas cum ſaccharo puriſsimo coquunt & deſpumant, neque aliter clarificant. Hîc quanquam minimũ, tamen compoſitus eſt.

Syr

Syr.acetatus cum radicibus recipit radicum apij, fœniculi, intybi, ana vnc. tres, ſeminum apij, fœniculi, aniſi, ana vnc. vnam, ſem. intybi vnc. dimidiam. Hæc *omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ lib. decem, tunc additis ſacchari libr. tribus clarificetur, deinde acetum additur.*

Syr. Bizantinus (Hic putatur inuentus, vel vſu multo celebratus bizantij vnde illi nomen, alijs à pretio denarij bizantini: qui quibuſdam hodie etiam biſantius dicitur, vnde & ſyr. quoque hunc denarij vocant) recipit ſucci intybi, & apij ana libr. duas, ſucci lupuli, bugloßi hortenſis, vel ſylueſtris ana lib. vnam, feruefiant ſemel & purgentur. Eius ſucci clarificati libras quatuor igni lento coque in ſyrupum cum ſacchari lib. duabus, & dimidia. interdum additur acetum menſura ſuccorum purgatorum dimidia: interdum roſarum vnc. duæ, glycyrrhizæ, vnc. dimidia: ſpicæ nardi drachm. duæ ſem. aniſi, fœniculi, apij, ana drachm. tres ſuccis incoquuntur.

**Syr. de quinque radicibus accipit radicum apij, fœniculi, petroſelini, aſparagi, ruſci, ana vnc. duas, coque libr. ſex aquæ fontis, ad tertiæ partis conſumptionem. expreſſum percoquitur cum ſacchari libr. tribus, addendo ſub finem aceti vnc. octo.* **Incerti eſt autoris.*

Oxymeli ſimplex fit ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in ſyr. conſiſtentiam deſpumando.

Hodie ſic coquunt quod diu ſeruandum eſt. Oxymeli autem Galeni ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus hyeme octo, æſtate etiam duodecim. Mel cum aqua primùm deſpumatur, vbi ſpumare deſiit, cum aceto iterum deſpumatur, refrigeratũ albuminibus clarificatur, igni redditur parum diu, cùm tollitur, cinnamomũ ad drach. vnam in libr. ſingulas: dum refrixit, per pannum bis, ter colatur: addito ſi vis etiam tum cinnamomo iucundiſsimũ, dies paucos loco frigido ſeruatur, ex albo aceto melle pulchrius.

Me- ſues. *Acetum ſcillinum ſic fit, ſcillæ laminas inter corticem & cor medias, acu linea filo conſutas tanto interuallo ne ſe contingant ſiccabis in vmbra dies quadraginta, poſtea conciſam cultello ligneo lib. vnam dies alios 40. inſolabis, in aceti boni lib. 8. in vaſe vitrato, ſtricti orificij bene obſtructi, poſtea colabis, & ſeruabis.*

Sunt qui inter ſcillæ laminas ne ſe tangant, & ad odoris gratiam interſuũt fœniculi viridis, aut ſicci ſtipites.

Ibidẽ. *Oxymeli ſcillinum fit ex aceti ſcillini libr.*

dua

duabus, mellis despumati, lib. tribus decoctis despumando.

Ante mel ſit deſpumatum, vt in melle roſato, ſed quam ſpumam vi aceti ſcillini expuit, eam derade.

Oxyſaccharum fit ex aceti vnc. quatuor, ſacchari lib. vna, ſucci granatorum acidorum maturorum lib. dimidia.

Saccharum ſi purum eſt aceto ſolutum, duabus aut tribus feruefactionibus coquitur in electarium, poſtea cum parum refrixit, piſtillo miſcetur ſuccus granatorum. Si autem ſaccharum eſt impurum, ex aqua coquitur & clarificatur, deinde aceto & ſucco percoquitur.

Syr. abſinthij recipit abſinthij Romani libr. dimidiam, roſarum rubrarũ vnc. duas, ſpicæ nardi drach. tres, vini antiqui boni & odori, ſucci cydeniorum ana lib. vnam & dimidiam. In his macera horis 24. prædicta coque igni lento ad dimidias cum mellis lib. duabus, fiat ſyrupus.

Abſinthium, roſæ, ſpica minutim conciſa, vino & ſucco macerantur, coquuntur, exprimuntur, expreſſum cum ſaccharo clarificatum percoquitur in ſyrupum. Satius fuerit abſinthium per ſe infundere, & roſas, & ſpicam ſimul, deinde infuſo abſinthij parum cocto addere alterum, & parum

ſimul coquere, exprimere. In expreſſo lib. ſacchari diſſoluti albuminibus clarifica, co la, tunc adde libr. reliquam ſacchari, ſed puriſsimi, vel per ſe clarificati. Si enim decoctum id cum duabus ſimul libris ſacchari clarificas ob ſucci paucitatem non percolabitur, niſi ſuccũ, vt dixi, auxeris ad lib. duas & dimidiam.

Syr. menthæ recipit ſucci cydoniorum acidodulcium & dulcium, ſucci granatorum acidorũ dulcium, acidodulcium, ana, lib. vnam, & dimidiam foliorum roſarum vnc. duas, coque igni lento ad dimidias, cum mellis vel ſacchari libr. duabus fiat ſyrupus, aromatizetur cum gallia.

.. Succos potes ſole, igni, quiete purgare, & his reliqua macerare, vel citra purgationem. His cætera macerabis horis 24. igni lento coque, exprimè, recoque, clarifica cũ ſaccharo, vel ſaccharum clarificatũ miſce, cola, exprime cum ſaccharo, expreſſum cla rifica, colatur panno ægrè & lentè, ſed tandem aut pannum muta, aut ſaccharum, vt prius partire.

Loco ſyruporũ fumariæ maioris & minoris hodie coquimus ſyr. ex ſucco ſolius fu mariæ cocto reſidendo, purgato, percocto in ſyrupum cum ſaccharo æquali.

Syr

Syr. epithymi recipit epithymi boni hortensis drachm. viginti, myrobalanorum Indarum, citrearum ana drach. quindecim, cassuthæ, fumariæ ana drach. decem, thymi, calaminthes, buglossi, stœchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, myrobal. emblicarum, & belleric. ana drachm. sex, rosarum, semi. fœniculi, anisi, ana drac. duas & dimidiam, pruna viginti, vuarum passarũ purgatarum vnc. quatuor. Thamar Indorum vnc. duas & dimidiam, sacchari libr. quatuor, sapæ lib. duas, fiat syrupus. *Mesues.*

Pruna, vuæ, semina, polypodium in aquę libris octo coquantur, postea glycyrrhiza, buglossus, fumaria: pòst myrobalani, calaminthe, thymus: deinde propè coctis epithymus, cassutha, stœchas, rosæ, agaricus, addantur: vbi aquæ dimidium erit consumptum, aufer igni, macerari noctẽ vnam sine, recalfactum exprime, expressum clarifica cum saccharo, & cola. Thamar Indi cum decocti vnciis duabus creti & pensi, vt purgatis pondus iustum expleant, syrupo addantur, minimum coquantur ad decocti scilicet cõsumptionem, & sapa syrupo soluta misceatur: recoqui enim nõ debet. Sine his duobus sapore iucundo præditis consistentia fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax syrupus ad ea quæ promittit. Sunt qui

rectius agaricum,& myrobalanos seorsum infusos exprimunt, & aliis miscent, paulò ante collationem.

Me- *Syr. stœchados recipit florũ stœchados drach.*
sues. *triginta, thymi, calaminthes, origani ana drach. decem, anisi, pyrethri, ana drach. septem, piperis longi drac. tres, zingiberis drachmas duas, vuarum passarum purgatarũ vncias quatuor, mellis libr. quinque: condiatur cinnamomi, calami aromatici, spicæ nardi, croci, zingiberis, piperis nigri & longi ana drach. vna & dimidia, ligata in panno raro & appensa in syrupum.*

Coquitur in aquæ libr. septem, vel octo ad lib. circiter duarum consumptionem, colatum cum sacchari libr. quinque clarificatur, colatur, propè percocto immergitur sæpe nodulus, & rudicula comprimitur: postremò in percocto appenditur. Vuę, origanum, calaminthe, pyrethrum, zingiber, piper, thymus, stœchas hoc ordine coquantur.

Syr. glycyrrhizæ recipit glycyrrhizæ vnc. duas, adianti albi vnc. vnam, hyssopi sicci vnc. dimidiam, horis 24. macera, aquæ libr. quatuor, coque ad dimidias, expressum percoque cũ mel-*
Despu *lis, sacchari, penidiorum ana vnc. octo, aquæ ro-*
mati. *sarum vnc. sex.*

Hodie coquunt plerique sine maceratio-
ne

ne quòd ex his facultas in aquam coquēdo promptè trahi possit. Hæc rosarum aqua percocto iam syrupo addenda, sed coquendo consumēda, nisi cum quibusdam drach. tantum sex misceas, tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tam pauca saccharum non recrudat. Sunt qui mane macerant, post meridiem coquunt, penidia hæc fiant ex saccharo purissimo (nam impurum ægre colatur) hoc est, saccharum ad consistentiam penidiis debitam coctum, & pertritum pistillo ligneo in vase, non autem manibus oleo inunctis etiam cum amylo, tractum in penidia nempe illo saccharo impuriora.

Syru. hyssopi, recipit hyssopi mediocriter sicci, radicum apij, fœniculi, glycyrrhizæ, ana drach. decem, hordei mundi vnc. dimidiam, semi. maluæ & cydoniorum, tragacanthæ ana drachmas tres, adianti albi drachmas sex, zizypha, myxa ana triginta, vuarum passarum purgatarum drachmas duodecim: ficus siccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum libr. duas: fiat syrupus. Mes.

In lib. aquæ sex calidas iniice hordeum hora pòst dimidia radices si dantur recentes, eliguatas tamen & cōcisas, horæ quarta parte post, fructus omnes, mox semina, & tragacantham, linteo raro ligata, filo lōgo,

post

poſtremò adiantum, penidia vt prius.

Syrup. praſſij, recipit praſſij vnc. duas, hyſſopi, adianti albi, ana drachm. ſex, glycyrrhizæ, vnc. vnam, calaminthes, aniſi, radicum apij, fœniculi ana drachmas quinque, ireos, ſemin. maluæ & fœnigræci ana drachm. tres, ſem. lini, & cydoniorum ana drachm. duas, vuarum paſſarum purgatarum vnc. quinque, ficus paſſas pingues quindecim, penidiorum, mellis boni deſpumati ana lib. duas.

In aquæ libris octo radices primum, deinde aniſum, vuæ, ficus, pòſt praſsium, hyſſopum, calaminthe, poſtremò adiantum coquantur ad dimidias, horis ſex macerentur, recalfiant, exprimãtur, cum penidiis & ſaccharo clarificentur, colentur, percoquantur in ſyrup. interea identidem in id colatum, & ſi vis expreſſum immerſo & confricato nodulo ſemina maluæ, lini, fœnigræci, cydoniorum continente.

Syrupus intybi recipit ſucci intybi vna ferueſactione, deinde reſidentia purgati libr. octo, affunde paulatim, ſaccharo, ſi impurum eſt clarificato. Si verò minus eſt purum, ſucco diſſolutum coquatur, cum albuminibus purgetur, coletur, percoquatur in ſyrupum: nam hic ſuccus promptè corrumpitur, cum ſuccus limonum, granatorum, cydoniorum, etiam per ſe ſerua

seruari poßint, & multò magis parum cocti cum saccharo.

Intybum accipe cichorium syluestre nō lactucam syluestrem, vulgi endiuiam seu intybum. Ne sit opus præterea syrup. duobus de cichorio simplici, & de endiuia simplici. Quod si in aliquibus scripturis intybus & cichorium requirantur, vel ipsum auge, vel satiuum & erraticum, angustifolium, aut latifolium, vel alias cichorij species misce.

Syrupus arthemisiæ Matthæi Gradi in capit. de mensibus ciendis libr. 9. ad Almansorem, recipit arthemisiæ manipulos duos, pulegij, calaminthes, origani, melissophylli, persicariæ, sabinæ, sampsuchi, chamædryos, hyperici, chamæpityos, matricariæ cum flore, centaurij parui, rutæ, bethonicæ, buglossi, ana, manipul. vnum. Radicum fœniculi, apij, petroselini, asparagi, rusci, saxifragiæ, enulæ, dictamni, cyperi, rubiæ, iridis, pæoniæ ana manipulum vnum.

Seminis iuniperi, libystici, petroselini, apij, anisi, melanthij, carpobalsami, costi, asari, pyrethri, caßiæ ligneæ, cardamomi, calami aromatici, phu, ana vnc. semissem. Quassata infundantur aquæ fluuiali sufficienti horas 24. post coque ad aquæ dimidiæ consumptionem. Tunc aufer igni, dū aqua tepuerit, frica manibus omnia

&

& cola expressum percoque in syrupū cum mellis & sacchari quantitate sufficienti. Additur interdum acetum acerrimum, vel scillites largius, partius pro scopis varijs, aromatizatur cinamomo & spica.

In aquæ libras octo, coque primum radices nostrates, deinde semina, pòst herbas, postremò pyrethrum, & aromata. Costum, asarum, casiam, cardamomum, calamum aromaticum, phu vbi libræ quatuor supererunt, fiat vt in cæteris, & cum sacchari & mellis ana libra vna, & dimidia percoquatur, vt sit efficacius, quanuis plurima multum amara recipiat, pauco melle & saccharo dulcoratur. persiccariam astringentem & frigidam, quæ maculato est folio nonnulli miscent: ego autem acrem & non maculatam vsurpandam censeo, vt acria & menses mouentia sint omnia, nulla temperantia.

Syrup. cichorij ex Gulielmo placentino, recipit cichorij manipulos duos.

Foliorum buglosi vtriusque, lactucæ, cichorij hortensis, oxalidis, violæ nigræ, sereos triticariæ ana manipulum vnum, rha barbari drachmas duas.

Herbæ tritæ coquantur in libr. duabus, aquæ ad partis tertiæ consumptionem, colentur. Adde expres

expresso saccharo libras duas, clarificetur, & iterum coletur, reddatur igni: adde rha barbarum pulueratum panno lineo ligatum, & sæpe confrica, donec syrupus erit percoctus.

Syrup. cichorij alter ex Nicolao Florentino, recipit intybi satiui & erratici ana manipulos duos, cucurbitæ, lichenis, lactucæ syluestris, & satiuæ, fumariæ, lupulorum, ana manipulum vnum, hordei integri, halicacabi ana vncias quatuor, glycyrrhizæ, adianti albi & nigri, & vulgaris, asplenij, cassuthæ, ana drachmas sex, radicum fœniculi, apij, asparagi, ana vncias duas, coque in aqua sufficienti, cola, cum saccharo clarificatum & rursus colatum percoque in syrupum confricando in eius libris singulis rha barbari, drachmas quatuor, panno raro ligatas cum spicæ nardi scrupulis quatuor. Dantur vnciæ tres cum emulsione seminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo syrupi hepatis obstructionibus, & intemperaturæ calidæ destinati, quia nominibus Barbaris & nemini intellectis cõstant, pelagus opinionũ pepererunt. Nã endiuia syluestris & domestica, taraxacon, batissosere, scariola, cichorium quid apud hos sit Barbaros nunquam possis ex ipsorum scriptis didicisse. tam sunt ea plena crassa ignorantia. Propterea mihi videtur satius

cum

cum cichorij seu seridis genus omne eadē sit facultate, cichorium autē quod syluestre est stomacho vtilius & efficacius sit, vt syrupus hic ex solo fiat cichorio, aut cichorij succo, sed largiore, vt sit simplicissimus, cui si ad pompam voles alias seridis species misscere, & lactucā satiuam & agrestem, & sonchum vtrunque, & hieracium vtrunque, & chondrillam luteam, ac ceruleam, & si quid aliud tam satiuum quàm agreste lacteū est, ac cichorij generis, nihil repugno, modo tā nō sis anxius in harum vocum Barbaris cū re corruptarum inquisitione. Assuesce igitur vocibus Dioscoridis, nec te afflicta desiderio barbararum vocum, quę quid significent ne ipsi quidem qui hos syrupos scripserunt, nec ipsorum alius quisquā vnquam pernouit, aut certò definiuit.

Endiuia (quod nomen ex intybo corruperunt) Barbaris est quæ lactuca syluestris Dioscoridis videtur. Thuscis autem vulgò endiuia est intybus, seu seris, lato folio: scariola verò ex seride etiam deprauatum est, intybus est satiuus angusti folium.

Taraxacon seu altaracon etiam Gatinariæ aut cichorium est, aut dens leonis seu cichorium erraticum, latifolium Plinio dictum. Batissoseris Hermolao corruptū videtur ex baptisecula, quæ illi cyanus est, ru-

rib

ribus ſic dicta quòd ſeculam, id eſt, falcem meſſoriã remoretur: alij malunt baptiſſoſerim eſſe ſerim, id eſt, cichoriũ quoddam erraticum: in tritico frequẽs flore cyanum referente, quibus magis accedo.

SECTIO TERTIA DE *Eclegmatibus*.

ECLEGMATVM ſeu linctuũ materiæ ferè ſunt Meſuę partes plantarum. Radices, vt glycyrrhizæ, ſcillæ, iridis, bryoniæ, allij, ari, dracontij, cannæ vſtæ, quod ſpodium Arabibus dicitur. *Lohoc.*

Herbæ, hyſſopus, praſsium, adiantum album, calaminthe, braſsica. Flos croci. Fructus, vuæ paſſæ, ficus paſſæ, dactyli, myxa, zizypha, capita papaueris albi.

Succi radicum, glycyrrhizæ, ſcillæ.

Succi herbarum, braſsicæ, praſsij, fœniculi, cannarum ſacchari, id eſt, ſaccharum, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum, batinorum, nucum, myrtarum, pulpa caſsiæ, ſapa.

Gummi, tragacãthi, arabicum, myrrha.

Semina, papaueris albi, & inde ſyrupus, pſyllij, cydoniorum, maluæ, melonum, cucumeris, citreoli, amygdalæ dulces, amaræ, ſtrobili, auellanæ, lactucæ, portulacæ, lini, fœnigræci, fœniculi, aniſi, naſturtij, amylum, farina fabarum.

Cortices cinamomum, & alij cortices, radicis capparis, tamaricis, ellebori, petroſelini, &c. Præter hæc aqua cui multa horum infunduntur, incoquuntúrve, & ex animalibus pulmo vulpis, butyrum.

Ex his radices & herbæ teruntur ſi ſunt ſiccæ, vel aqua incoctæ & tritæ, & cretæ aliis miſcentur, ſpodium ducendo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur: ſed dactyli intus & foris purgati ante decocto thoracico aliquo macerantur: capita papaueris albi macerãtur, coquuntur, exprimuntur, abiiciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi ſunt, & ob id promptè miſcentur, glycyrrhizæ autem ſuccus, vel diſſoluitur, vel in taleolas ſectus, inter papyros ſiccatus, aut aliter calfactus, ſcilicet aliquoties piſtillo & mortario teritur.

Gummi terũtur calfactis piſtillo & mortario ſi eſt ſiccatione opus, vel in muccaginem ſoluuntur.

Semina ſi maiora ſint, depellata cultello inciduntur, vt amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, auellanæ, fabæ, melonum, cucumeris, citreoli, ſi parua puluerantur, & ſi vis horum quædam vt papaueris poſt inciduntur. ex aliis etiam muccago extrahi, & reliquis miſceri poteſt, vt ex ſemine lini, fœnigræci, cydon

cydoniorum,psyllj.

Huius verò tempestatis eclegmatũ materiæ, magis sunt penidia, pilulæ albæ,bechicæ,electarium vel puluis E.diatragacanthi frig.diairis simplicis,& Salomonis diacalaminthes,dia hyssopi,diaprasij,saccharum cãdefactũ, succus glycyrrhizæ, cassia, cum syr. adianti, glycyrrhizæ,zizyphorũ, vel alio thoracico magis & minus calido, tergente incidente,pro medici indicationibus. Quibus misceri possunt etiã alia simplicia prius dicta dulcia,amara,acria.

Tamen ex veterũ eclegmatis hodie quidã retinent eclegma sanũ, ex pulmone vulpis,diacodiõ,diamorõ,diacariõ. De quibus quia est abunde nobis dictum sectione tertia Mesuæ,frustra hic repetẽda nõ fuerunt.

Sunt etiam qui compositum hoc medicamentũ eclegma cassiæ pro enematibus vocant,& sic parant. In libra vna decocti violarum,maluæ mercurialis,betæ parietarię, absinthij coquunt mellis lib. dimidiam , & sub finem iniiciunt pulpæ cassię fistulæ purgatæ libram vnam.

SECTIO QVARTA.

SECTIO quarta de apozematibus , & infusis est: quia tamen horum nullum hodie in vsu est, satius fuerit si quem vtendi cupiditas cœperit , Mesuen consulere.

Quæ autem infuſa & apozemata in rem præſentem hodie facimus, longè ſunt ab illis diuerſa, & tam paratu facilia, vt vel puero perſpicua ſint. Quapropter de his ſuperſedere malui quàm parum neceſſaria, etiã intelligentibus inculcare, præſertim cum ſtatuerimus aliquãdo dare typographis cõmentarium quendam noſtrum de remediis medicis omnibus ſumẽdis & admouendis: in quem multa congerimus exempla apozematum, & infuſorum hac ætate conſuetorum, quæ ad medicum magis quàm ad pharmacopœum pertinent.

SECTIO QVINTA.

SECTIO quinta de antidotis ſeu electariis quorum materiæ ex omni medicamentorum ſimpliciũ genere petuntur. Hęc formis quatuor præcipue parantur, ſicca ſeu puluere, melle excepta, vel ſaccharo, vel alio humore.

Quoniam verò puluis horum eſt materia reliquarum trium formarum, de puluere prius mihi fuſius dicẽdum, quoniam hic vario fit modo, vt mox audies.

Vt autem planius intelligas, pauca quædam capita ex trituræ ratione mihi ſunt leuiter perſtringenda, ne in compoſitionibus ſingulis hæc ſint inculcanda.

Teruntur primùm radices acori, cyperi, coſti,

costi,phu,gentianæ,glycyrrhizæ,mei, zingiberis,& similium, & interdum coquũtur, si electarium præsertim molle est futurum, sed ante leuiter fractæ.

His mediocriter tritis semina fœniculi, apij,petroselini, anisi,dauci, ameos, seseleos,amomi,cardamomi, & similia addũtur.

Semina autẽ cucumeris,cucurbitæ, melonis,citreoli,cnici, vt nuclei pinei, amygdalæ inciduntur cultello per se, aut etiam saccharo pauco,ne pinguescant adiecto.

Postea herbæ siccæ,casia, cinamomum, aspalathum,calamus odoratus, caryophylla,spica nardi,schœnuanthos.

Postremò flores rosarum, croci, epithymi,forficibus ante confecti.

Vuæ,dactyli & similes fructus,vel per se triti cernuntur impulsu manuũ,aut cochlearis,vt casia,thamar Indi: vel secti cum siccioribus teruntur.

Bdellium,opopanax,ammoniacũ, opiũ, myrrha, vino, melle, vel alio humore soluuntur, vel parua portione cum aliis sicciori bus multis teruntur minutim prius secta, sic os cordis cerui, rasura eboris. Turbith modicè quassatum vbi erit in diaphœnico, electario Indo vtroq; & similibus,tunc sicciora misceantur zingiber,piper & similia, vt puluerari posit. Nam per se latescit non

pulueratur si sit legitimum. Quæ industria scammonio, opio, & liquoribus, gummis, resinis terendo latescentibus confert: vel pistillo & mortario calfactis illa siccare: sed id multum virium à medicamento digerit.

Terenda prætcrea tenuissime calida cũ vrinas mouere studemus, vt thymum, asarum, cyminum, vt in aurea, athanasia, esdra, hæmagogo, diacurcuma, dialacca maioribus E. aromatico: crassius verò cum purgare studemus, vt in antidoto hamech vtraq;, in electario Indo maiore.

Per se teruntur rha barbarum, scammonium, nisi quòd oleum amygdalarum dulcium vtrique à quibusdam miscetur: & postrema miscentur acè propinquo, & clemẽter ne euolent, aut exhalent. Scorsum quoque thus masculum, myrrha, mastiche, succinum, gummi Arabicum, tragacãtha, moschus, caphura, ambra: sed hæc tria ferè cum pauca aqua rosarum, & postrema miscẽtur etiam è propinquo, qua ratione rha barbarum, & scammonium. Priora autem minutim secta mortarium siccius postulant, vt euphorbium, styrax calamites, sal gemma, sericum, anacardi etiam per se terantur.

Vniones, corallium vtrunque, lapidum pretiosorum fragmenta in mortario lapi-

deo vel æreo primum crassius terũtur, postea super marmor, porphyrium, vel alium lapidem durissimum ducentur, friantur, affusa identidem pauca aqua rosarum, aut buglossi.

Lemnia terra vt bolus armenia per se est friabilis & humore aliquo soluta, mox liquescit modo calcis.

Multa alia huc pertinentia ex modo componendi theriacem scripto nobis lib. 4. methodi medicamenta componendi possunt huc transferri, quale est illud quod mortarium in quo prædicta omnia teruntur, & cætera alia præsertim preciosiora, est tegendum etiam duobus operculis, ne quod est tenuissimum exhalet ac euolet, eadem ratione quod iam est cretum curiosè inuoluatur. Si electariis succi, vel humida alia ascribuntur, tollenda sunt, si hæc sicca & puluere seruaturus es pyxidibus vitreis, vt ferè hodie fit: si verò electarium formare libet molle, sunt vsui quæ forma veteribus magis placuit. nam quæ hodie est electarij sicci, & solidi forma, minus est vsu frequens, nisi ad palati gratiam.

Si etiam dactylos, vuas, ficus recipit medicamentum, tollantur, si puluerem vis, nisi pauca cum magna siccorum copia puluerari

poſſe videantur,ſi autem electarium molle conaris,purgentur,ſecentur, terantur, cernantur,& aliis miſceantur.

Si puluis ante electarij ſolidi compoſitionem amygdalas,ſtrobilos,ſemina frigida maiora,& ſimilia recipit. Hæc vtendi & electariũ parandi tẽpore miſceãtur.quia diebus paucis rancida fiunt,& cõpoſitũ vitiant.

Pulueris vnc. vna, vel etiam drach. ſex vni libræ ſacchari ferè miſcentur in electario ſolido:ſunt qui parcius iniiciunt,non vt craſsius ſit electarium,ſed vt ipſis cõſtet minoris pręſertim cùm pretioſa recipit,vt electarium de gemmis,diambra exhilarans.

Pulueris vero vnc.3. ferè tradũtur libræ vni mellis deſpumati: ſic tamen vt ſaccharum,penidia,dactyli,amygdalę,ſtrobili, & ſimilia pulueris appellatione tunc non veniant. Mel tamẽ crudum quadruplum omnium puluerum miſcet Meſues in antidoto diamoſchu.

Cum vero pulueres miſcentur,ſit mel tepidum adeò,vt digitos admittat mel ipſum vel fundũ ſartaginis quæ mortario vel alterius manibus firmata ſit oportet,quãdo pulueres piſtillo ligneo ſunt commiſcendi. Id quod etiam ſeruandum eſt,ſi electarium ſolidum es facturus, quod primũ in offas mazæ modo cogunt,deinde manibus & piſtillo

lo ligneo ſuper papyrum puram complanāt in flaminicę placentæ figuram, mox cultello ſecant in bucellas,& teſſellas,nunc rhomboides,nūc quadratas, nunc triāgulas(quas lozengas vocant)nūc longiores digitorum formas quas ob id manus Chriſti vulgus vocat. Quibus præterea pondus circumſcribunt,vt drach.vnius vel plurium.

Porrò in anthidotis mollibus,vt catholico, diapruno, antidoto, hamech cum caſsia & thamar Indi, cum hnmore aliquo ſoluta cernūtur,thamar Indi ante per horam ſunt macerandi quàm cernantur, vtraque verò antequam ſoluatur, humor eſt pendendus, vt intelligas an cum eo pondus iuſtum thamar Indorum & caſsia poſtquā creuiſti, retinueris. Eodē modo in māna & aliis eiuſdem generis,quod etiam, in pilulis ſeruādū audies,dum lachrymas humore ſolutas cernes,aut colabis.

Antidotus diambra Meſuæ recipit cinamomi, doronici,caryophyllorū,macis,nucis moſchatæ,folij,galangæ ana drach.tras ſpicæ nardi,cardamomi maioris,& minoris,ana drach.vnam,zingiberis drach.vnam, & ſemiſſem, ſantali flaui, ligni aloës,piperis longi ana drach.duas.ambræ aureum vnum,moſchi drach.dimidiam.

Ant.de gemmis Meſuæ recipit fragmentorum

saphyri, hyacinthi, sardinis, granatorũ, smaragdi ana drach. vnam & semissem, Zedoariæ, doronici, macis, corticis citri, sem. ocymi caryophyllati, ana drac. duas, corallij rubri, succini, limaturæ eboris ana script. duo. been albi & rubri, caryophyllorum, Zingiberis, piperis, longi, spicæ, folij, croci, cardamomi minoris ana drach. vnam, trochiscorum diarhodon, ligni aloës, ana drach. quinque, cinamomi, galangæ, Zurũbet ana drac. vnam & semissem, foliorum argenti & auri ana aureum dimidium, moschi boni drach. semissem, ambræ drach. duas.

Ambra, moschus per se terantur, coralliũ & pretiosi lapides, aut per se singuli, aut omnes simul quo dixi modo, cætera simul terenda, sed ordine seruato.

Ant. exhilarans Galeno ascripta recipit apud Nicolaum, succi pomorum dulcium & odoriferorum, succi cydoniorum, succi florum borraginis, florum basilici.*

*semi-nis alij.

Vni veteris

Croci, macis, Zedoariæ.	*ana drach. quinque.*
Xylobalsami, caryophyllorum.	
Corticis citri, galangæ.	
Nucis, moschatæ, styracis calamitæ.	

Cap

Caphuræ, ambræ, moschi ana drac. vnã, anisi, thymi, epithymi, rasuræ eboris ana drach. duas, margaritarum, ossis à corde cerui ana drach. vnam, auri & argenti puri ana scrip. vnum, sacchari quantum sufficit.

Antidotum hanc non esse Galeni planè conuincunt macis, zedoaria, caryophylla, galanga, moschocariõ, caphura, ambra, moschus, simplicia Galeno ignorata, & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, saccharum, sumi nondum cœptà Galeni seculo, aut saltem infrequentia. Sacchar ũ cum succis coquendum, cui percocto & refrigerato pulueres miscendi sunt.

Sacch. lib. 7. in aqua dissolutæ & coctæ, additis ad postremum his succis coquantur quantum satis est ad comprehendendas vncias circiter septem huius pulueris. Electarium lætificans Nicolai Alexãdrini ab hoc est diuersissimum.

Hi pulueres tres antidotorum præcipuè nobis sunt in vsu, quamuis Mesuæ & Nicolao humore aliquo excipiantur in electariũ molle, vt nobis tempore vtendi in electarium solidum saccharo per humorem idoneum, sed paucum soluto percocto, vt pulueris vnc. vna habeat sacch. vnc. 12. vel pul. horum iuribus & condimentis miscetur.

Præ

Præter hôs autem alij, quia vſu rari à nobis conſultò prætermittuntur, præſertim ea fuſius in Meſue & Nicolao interpretatis, vnde poterit pharmacopœus corrogare, ſi quã do parare imperetur. Tales ſunt antidotus diacalaminthæ, diatrion pipereon, dioſpoliticum, diahyſſopum, diaſennæ, diacoſton, diairis Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacanthum calidum, diamargariton calidum, alia eius generis permulta.

Nunc de antidotis dicendum quæ ob id opiatæ vocantur, quod harum multæ opiũ recipiunt, quibus aliæ conſiſtentia ſimiles nomen idem vulgo ſunt ſortitæ.

Antidotum catholicum Nicolai, Galeno aſcriptum, recipit folliculorum ſennæ, caßiæ fiſtulæ purgatæ, thamar Indorũ ana vnc. octo, rha barbari, violarum, polypodij, aniſi ana vnc. quatuor glycyrrhizæ raſæ, penidiorum, ſacchari candefacti ana drac. quatuor. ſeminum quatuor frigidorum, purgatorum ana vnciam vnam. Polypodij alterius lib. vnam, tritam, in aqua coque diu, colatum percoque in ſyrupum cum libris octo ſacchari. Caßiam & thamar Indos in colati parte diſſolue, cola, ſyrupo iam percocto adde, poſtremò pulueres adijce.

Senna, polypodiũ, glycyrrhiza, aniſum, violæ ſimul terantur, rha barbarum per ſe ſemina 4. frigida maiora excorticata ſcal-

pel

pello minutim concidantur cum ſaccharo & penidiis,ne pingueſcant. Caſsia & ſi recentes ſunt thamar Indi per ſe cernãtur potius,quã cũ decocti portiõe ſoluãtur,ne ſint ad accepti humoris cõſumptionẽ coquẽda.

Si verò thamar Indi decocto ſoluuntur & cernuntur,id pendendum,vt intelligas ſi cretorum thamar Indorum pondus quæſitum habes.

Vbi ex decocto polypodij ſyrupus erit percoctus,& ab igne depoſitus,iam modicè refrixerit,craſsia & thamar Indi creta parte ſyrupi diſſoluantur,mox ſyrupo miſceãtur,poſtea puluis prædictorum, poſtremò rha barbarum & conciſa ſemina paulatim addantur piſtillo ligneo probè permiſcendo. Si verò caſsiam & thamar Indos decocti portione,vt vnc.duabus ſolueris & colaris, probè percocto ipſi ſyrupo miſceantur,vt coctione acceptum humorem deponant. Hodie ſunt qui delicatius,& efficacius cõponunt,ſed ſumptuoſius:ſennæ enim vnc. ſexdecim in libris quatuor, rha barbari vnc.octo,in libra dimidia decoctis radicis polypodij infundunt, ſennæ expreſſum cũ ſacch.coquunt in electarij propè conſiſtentiam.expreſſum rha barbari miſcent paulatim extra ignem,deinde caſsiam thamar Indos creta & pulueres.

Dia

*Diaprunum ſimplex Nicolai recipit pruna Damaſcena matura centum. Hæc aqua ad diſſolutionem percocta vbi modicè refrixerunt, excipta inde & manibus confricata per cribrum cernuntur, cortices & oſſa abijciuntur. Aqua hæc cum dimidia vncia violarum recocta * cū ſacchari libris duabus in ſyrupum percoquitur addendo pulpæ prunorum prædictæ libram vnā. Hæc vbi coquendo craſſeſcere incipient, caßiæ recenter extractæ, thamar Indorum ana vncia vna in portione parua prædictæ aquæ diſſoluatur, coletur, admiſceatur, ſemper ſpathula mouendo, dum perfectè omnia hæc erunt cocta, aufer igni & adde ſpathula ſemper miſcendo puluerem ſequentem ſantali albi, & rubri, ſpodij, rhabarbari ana drac. tres: roſarum, violarum, ſeminis portulacæ, intybi, oxyacanthæ, ſucci glycyrrhizæ, tragacanthi ana drach. duas: quatuor ſeminum frigidorum maiorum purgatorum ana drachmam vnam. Si verò purgatorium vis medicamentum ab igne vbi abſtuleris, adde ſcāmonij præparati vnc. dimidiam in libras ſingulas.*

Dia-damaſcenon dicitur Nicolao Alexādrino & viridia damaſcena eligit.

** & colata.*

Nicolaus Alexādri. ſcāmonij drach. 7. in li. ſingulas miſcet.

Sunt qui ſcammonij drach. ſex, alij vnciam vnam miſcent libris ſingulis, ſicq; neſciētibus medicis imponūt, fit enim, vt medicamentum valentius purget, quod tamen clemētius exiſtimabat medicus inſtituiſſe.

Ant.

Ant.diaphœnicon Mesuæ recipit phœnicon cirrhon, id est dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorum partes centum, penidiorum cum aqua hordei coctorum partes quadraginta, turbith partes triginta quinque, amygdalarum purgatarum partes triginta, scammonij partes duodecim: Zingiberis, piperis longi, cinamomi, macis, galangæ, ligni aloës, foliorum rutæ siccorum, anisi, fœniculi, dauci, ana partes duas & semissem. Probe trita hæc omnia melle despumato excipiantur. *Lib.tribus.*

Dactyli intus & foris purgati quo sunt sicciores, eò diutius & largiore aceto sunt macerandi, quo recentiores & humidiores, minus diu & parciore aceto macerentur. Quin si præhumidi sunt, citra maceratione teri possunt aceto pauco interim affuso, ferè autem nobis sunt passi, purgati igitur, & particulatim secti aceto parciore sine igni macerentur, triduo in vase siliceo, vel vitrato tecto, pistillo ligneo in mortario lapideo curiosè terantur, manu cernantur per cribrum setaceum, vel stamen, vel reliquæ pelliculæ eximantur. Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere, aut cultello minutim concidere, vti & nucleos pineos (quos nõnulli penidiorũ loco adhibẽt)

sed

ſed cum pulpa dactylorum ad aceti cõſumptionem ſit parum coquẽda amygdalę pinguęſcerent,ob id melius inciduntur & cum puluere reliquo miſcentur. Mellis lib.ſex aqua dupla deſpumatæ dum aqua conſumpta ad libras tres*redierint,& cydoniati liquidi conſiſtentiam habeant dactylos miſce,parũ diu coque,vt acetum exhalet.Quidam ſaccharo excipiunt in electarium ſolidum,vt & diacnicum bene tamẽ coquatur, & loco ſicciore reponatur,ne rancidũ fiat. Nicolai Alexandrini diaphœnicon carniũ dactylorũ drac.centum recipit,cætera multum ab hoc diuerſum eſt.

** ſunt enim pulueris vnciæ nouem ſi drach. partem accipis.*

Ant.hamech apud Meſuen,recipit myrobalanorum flauarum vnc.quatuor,cepularum Indarum,rha barbari ana drachmas duas,agarici,colocynthidos,polypodij querni ana drac.ſexdecim,abſinthij,thymi,ſennæ ana vnc,vnã.violarũ drach.quindecim,epithymi vnc.duas,aniſi, roſarum,fœniculi ana drach.ſex,ſucci fumariæ lib.vnam,pruna numero ſexaginta,vuarũ purgatarum vnc.ſex,macera omnia ſero lactis dies quinque in vaſe vitreato,oris anguſti,obturati. Poſt hos ſemel ſeruefac,cola,in colato diſſolue caßiæ fiſtulæ purgatæ vnc.quatuor,thamar Indorum vnc.quinque,mannæ vnc.duas.frica manibus, iterum cola, colato adde ſacchari lib.

vna

vnam & dimidiam, ſcammonij vnc. vnam & dimidiam, coque ad mellis craßitudinẽ, tunc paulatim puluerem hunc inſperge. Myrobalanorum flauarum, cepularum Indarum ana vnc. dimidiam, bellericarum, emblicarum, rha barbari, ſeminis fumariæ ana drach. tres, ſeminis aniſi, ſpicæ nardi, ana drach. duas.

Polypodium, ſenna, myrobalani, aniſum craſsiuſcule terãtur, agaricus raptim minuatur: colocynthis, roſæ, thymus, epithymus, abſinthium, minutè forficibus incidantur, rha barbarum cultello, vel forcipe in taleolas: pruna, vuæ intus purgentur: violæ integræ, agaricus, rha barbarum, colocynthis cum cæteris, quinque dies macerentur ſucco fumariæ, reſidentia, & inſolatu etiam poſt vnam feruefactionem purgato, & ſero lactis colato quãtum omnia tegat, vt libris tribus, ſed agaricum, & colocynthidem nodulo ligare præſtiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur, coletur mediocriter exprimendo. (Fortis enim expreſsio ex materia illa macerando & coquẽdo velut putrefacta terreum quoq; extrahet.) Colati portione idonea diſſolutã caſsiam & thamar Indos, alia portiuncula mannam cocto ex reliqua colati parte ſyrupo, cum ſacchari lib. vna & dimidia miſce, minimum coque: his enim

coctio longior, aut vehementior vires adimit. quapropter ne omnino coquãtur, quidam ſine humore purgatam caſsiam, & thamar Indos percocto & tepenti ſyrupo miſcent, quo ſcilicet tempore adduntur pulueres aliorum & ſcammonium coctum. Serum ſit lactis caprini recens mulcti, & in rẽ præſentem coagulati immiſſo ſemine cardui beatæ Mariæ confracto. Eius ſeri libr. ſex ſemel feruefiant, albuminibus duobus purgentur: vbi refrixerint, colentur: aut ſi celerandum eſt, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ, & ex cornis ſerum hic quidam expetunt, vt lac practici ad calculum frangendum.

Ant. benedicta Nicolai recipit turbith electi, ſacchari ana drachm. decem, ſcammonij cocti, hermodactylorum, roſarum ana drachm. quinque, caryophyllorum, ſpicæ nardi, Zingiberis, croci, ſaxifragiæ, macropiperis, amomi, cardamomi, ſeminis apij, ſalis gẽmæ, galangæ, macis, cari, fœniculi, ſem. aſparagi, ruſci, lithoſpermi ana drac. vnam, mellis quantum ſufficit.

Turbith, ſcammonium, hermodactylos trita negligentius, vt purgent magis: reliqua tenuius, vt in corpus magis ferantur, ex trituræ diſciplina rectè quidã volunt. Turbith, eſulæ, ſacchari ana drach. decem, ſcam

mo

monij, drachm. quinque, quædam exemplaria habent, cùm esula in Nicolao Alexandrino taceatur, in eodem scribitur turbith sacchariq́ue ana drach. viginti, scammonij drach. decem, sed reliquorum omnium ana drach. duæ, quæ pondera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus, sunt qui etiam scammonij drach. duas, alij drachm. duas & semissem miscent.

Hiera picra, id est sacra amara Galeni, recipit cinamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, xylobalsami, croci ana drac. sex: aloës drach. centum, mellis quantum sufficit.

Sic Galenus Romæ componi solitam suo tempore scribit: & aloën, nunc lotam, nunc illotam, nunc largiorem, nũc parciorem miscendam pro variis medicorum scopis: & croci sufficere drach. quinque. Plura de hac antidoto leges in Mesue.

Ant. hiera diacolocynthidos Pactij recipit stœchados, marrubij, chamædryos, agarici, colocynthidos ana drachmas decẽ: opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotũdæ, piperis albi ana drachmas quinque, cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, ana drac. quatuor. Opopanax et sagapenũ mortario terãtur adiecto melle tenui, id est quàm liquidissimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehendendum sufficienti excipiantur.

Scribo nius largus.

Quæ ad hanc hierā hodie celebrari cœptam magno mortalium commodo pertinent, fusissimè in Mesue docuimus. Si puluerem & siccam hieram cupis, liquores fractos purgatos aliis particulatim iniectos, cum his puluerantur. Si autem vis electarium molle, liquidissimo melle dissoluti colantur.

Ant. Philonis recipit piperis albi, hyoscyami albi ana drach. viginti, opij drach. decem, croci drach. quinq; spicæ, pyrethri, castorij ana drachmam vnam, mellis despumati quadruplo omniū excipe. Addūt aliqui moschi scriptulum vnum.

De philonio Romano & Persico lege Mesuen, mihi satis est hæc veterum descriptio. In hac antidoto pulueris vnciæ tres, mellis lib. singulis miscentur, vt in aliis plurimis, à Philone Iudæo philosopho Platonico doctissimo, vt scribit Nicolaus Alexā drinus dicta.

Ant. de baccis lauri Rasi recipit foliorum rutæ siccorum drach. decem, seminis ameos, cumini, melanthij, ligustici, origani, cari, dauci, amygdalarum amararum, piperis nigri & longi, mentastri, acori, baccarum lauri, castorij ana drac. duas, opopanacis drachm. tres, sagapeni drachm. quatuor, mellis cocti pondus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Ho

Hoc electarium pilularum cõſiſtentiam habebit ex tam pauco melle, niſi ſagapenũ & opopanax alio melle liquidiſsimo diſſoluantur & colentur, vt in hiera diacolocynthidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miſcent, ſed puluerum nomine opopanacem & ſagapenum non cenſent, ſic eſt gratius, ſed imbecillius.

E.diacnicũ Arnaldi villanouani recipit pul. *Dia-*
E.diatragacanthi frigidi vnc. ſemiſſem, carniũ *cartha*
cydoniorum vnc. vnam, medullæ cnici, hermoda *mi.*
ctylorum ana drachm. quatuor, zingiberis albi drachmas duas, ſcammonij cocti drachmas tres, turbith albi drach. ſex, mannæ, granatæ drach. duas, mellis roſati colati vnc. vnã, ſacchari vnc. octo cum ſaccharo ſufficienti fiat electarium.

Caro cydoniorum ſiue cydonia in partes. 4. plures, pauciores diuiſa, & vt ſunt integra ſaccharo condita terantur, & per ſtamẽ colentur, cuius loco ſi cum noſtratibus cydoniatum capias in drach. eius duabus, vna erit ſacchari, aut mellis drach. vel etiam largius. Tunc verò id vt manna melle roſato ſoluta colatur per ſtamen, ſemen cnici excorticatum, vel inciditur, vel cum ſaccharo teritur, & pulueri turbith, hermodactylorum & zingib. ſimul tritorum miſcetur,

ſcammonium verò per ſe. Vbi ſaccharum paulò vltra quàm electario conuenit eſt coctum,(quia liquida mox addenda ipſum vt ſic dicam recrudabunt) adde cydoniũ,mannam,mel roſatum ſimul trita & colata.Sũt qui pul.diatragacanthi omittunt, & cydoniatum cum melle ſubactum immittunt in ſacchari lib.vnam percoctam cum aquę vnciis 4.vel ſex, ſi impurius eſt ſaccharum, & ob id deſpumandum, poſtea pulueres reliquos.Alij aliter.

Elec. de ſucco roſarum Nicolai recipit ſacchari,ſucci roſarum rubrarum perſectarum ana lib.vnam,vncias quatuor,ſantalorum alborum & rubrorum & citreorum, ana drachmas ſex, ſpodij drach.tres,ſcammonij cocti drach. duodecim,caphuræ ſcript.vnum,ad excipiendum ſuccus cum ſaccharo in ſyrupum percoquatur.

Cui miſce ſantala & ſpodium pulaerata, poſtremò ſcammonium & caphuram,vtrũque per ſe tritum.

Cum Meſuæ ſit ſolenne vnciis ſingulis compoſitionem ſcammoniatarũ dare ſcammonij cocti circiter ſcriptulum vnum, hîc Nicolaus dat propemodum ſcriptula duo, ob id rectè quibuſdam vidẽtur ſcammonij drach.octo,huic compoſita ſufficere,tamen etiã drach,duodecim ſcribit Nicolaus Alexand

xandrinus cap. 309.lib. de cõpositione medicamentorum secundum locos,ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus præpositus sua descripserunt. Succo pauciori cõmodius fieret. Alij etiam componunt E. rosatum cholagogum Mesuę.

E. diarhodon abbatis Nicolai recipit, santali albi & rubri ana drachmas duas & semissem: tragacanthi, gummi arabici, spodij ana scriptula duo: asari, mastiches, spicæ nardi, cardamomi, succi glycyrrhizæ, croci, xyloaloës, caryophyllorum, galliæ moschatæ, anisi, marathri, cinamomi, rha barbari, seminis basilici, oxyacanthes, cichorij, portulacæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana scriptulum vnum: margaritarum, ossis à corde cerui ana scriptulum dimidium: sacchari candefacti, rosarum ana vnciam vnam, drach. tres, caphuræ grana septem, moschi grana tria & dimidium, confice cum syrupo facto ex aqua rosarum.

Puluis huius vt aliorũ vitrea pyxide operculata seruatur,& vtẽdi tẽpore excipitur syrupo rosato percocto. Vel sacchari delecti lib. vna dissoluitur, lib. dimidia aquæ ex rosis albis recentibus destillatæ, vel rosarũ siccarũ decocti, vel succi rosarũ rubrarum recentiũ, & coquitur ad iustam crassitiem.

Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. sex iniiciuntur, raro plures: & curiosè pistillo ligneo, vt prædixi, miscentur: semina quia citò rancescunt & cætera corrumpunt, misce tantum vtendi tempore. Moschum plerisq; abominabilem, & cephalalgicum, ne misce, vti neque caphuram, nisi doctus est medicus qui imperet.

E. aromaticum rosatum Gabrielis apud Mesuem recipit rosarum rub. drachmas quatuordecim, glycyrrhizæ rosæ drachmas septem, ligni aloës, santali flaui ana drachm. tres: cinamomi drachmas quinque, macis, caryophyllorum ana drachm. duas & semissem: gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ vnius: nucis moschatæ, cardamomi maioris, galangæ ana drach. vnam: spicæ nardi, ambræ cineritiæ ana script. duo: moschi scriptulum vnum, syrupi rosati quantum sufficit.

E. diamargariton frigidum recipit santalorum omnium florum violarum, seminis melonũ excorticati, trochiscorum diarhodon ana drach. duas: serici crudi ossis à corde cerui, spodij, doronici Romani, been albi & rubri, spicæ nardi, croci ana scriptula duo, margaritarum integrarum & pertusarum, rasuræ eboris, saphyrorum, hyacinthorum, smaragdorum, iaspidum viridium, ligni

gni aloës, seminis intybi & oxalidis, ambræ cineritiæ ana drachm. semissem : auri optimi drachmam vnam, caphuræ scriptulum vnum, moschi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter aliis, sed hoc nobis est in vsu frequentiore.

E. diatrionsantalon Nicolai recipit, santali albi, rubri, flaui, rosarũ, psyllij ana solidos duos, rha barbari, spodij, succi glycyrrhizæ, seminis portulacæ, ana solidum vnum & dimidium, amyli, gummi Arabici, tragacanthi, seminis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, cichorij domestici ana solidum vnum, caphuræ scriptulum vnũ & dimidium, syrupi rosati quantum sufficit, alij pondus rosarum quadruplum miscent.

Dimidium est descriptionis Nicolai Alexandrini, nisi quod saccharum habet pro psyllio, & cichorij domestici non meminit loco syrupi : fit cum saccharo in aqua communi aut rosata soluto.

E. Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacanthi albi vnc. duas, gummi arabici vnc. vnam, drachmas duas: amyli vnc. vnam, penidiorum vncias tres. glycyrrhizæ, seminum melonis, cucurbitæ, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ scriptuli semissem, syrupi vio-

lati, aut iulepi violati quantum sufficit.

Saccharo aqua communi, vel rosata solu to excipitur hodie.

E. Diairis simplex Mesuæ recipit radicis iridis vnc. semissem, sacchari candefacti. E. diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.

Saccharum aliud aqua rosarum soluitur ad hæc comprehendenda, libræ autem vni sacchari vnciam pulueris vnam capienti dū refrigeratur, si albumen oui vnius vel potius succi limonum vnc. duæ, fortiter & diu misceas, vtrunque hoc electarium euadet longè albissimum. Sacchari vnc. vna, aqua rosarum soluta, cum margaritarum pul. tenuissimi drac. vna, fit manus Christi perlata vulgo dicta.

SECTIO SEXTA
de pilulis.

MEDICAMENTVM cur forma pilularum fingatur interdum, abūde diximus in Mesue, initio sectionis sextæ: hoc autem loco dicēda sunt quæ ad modum pilulas seu potius pilularum offas & magdalias componendi pertinent. Vel electaria humore aliquo egebant comprehendi prę-sertim mollia, sic & pilulæ, & trochisci. Is autem est magna parte mel despumatū vel ros

rosatum, syrupus rosatus vel similis, interdum muccago tragacanthi, ita vt omnino sit glutinosum, quod pilulas debet comprehendere, vt melius velut in mazam misceãtur, & mista cohæreãt, ac ne simplicium facultas promptè exhalet, si offa siccitate interhiet, sed intus probè conclusa melius fermentetur. Ob eam causam quas pilularum species aqua, aut succo vult comprehendi Mesues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo succus hic ad sui consumptionem sit percoctus. Quod succo cõprehensæ non cohærent, sed hordeacei aut furfuracei panis modo promptè friantur, mox siccantur, & canescunt sitúmq; ducunt putredinis indicem & autorem. Ob eam rem videtur Nicolaus pilulas sine quibus, fœniculi succo exceptas manibus oleo rosato, aut communi inunctis formare, & nos alutam, aut pergamenam offæ inuoluendæ debitam oleo quoq; oblinimus.

Si tamen in vsum præsentem fiant pilulæ, possunt succo excipi, quod in multis videntur scriptores innuisse, dum ciceris scilicet orobei, aut orobi, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Est tamen quando succi emplasticam efficiunt materiam, quando scilicet his emplastica alia soluuntur, vt aloë, scammonium

sagap

ſagapenum, ammoniacum,gummi arabicum, tragacantha. Tunc etiam pilularum maſſam rectè comprehenderint. Omnia in pilulis craſsius terenda quàm in electariis, niſi quod vtrobiq; lapides pretioſi, & congeneria tenuiſsimè ſunt puluerāda, & colo cynthis, ne partes quas permeat vlceret.

Quæ verò lachrymæ, ſiue liquores ſuis, ſiue gummi, ſiue reſinæ, ſi ſunt adhuc molliculæ, piſtillo calido, in mortario calido terentur & puluerabūtur, aut humore idoneo diſſoluentur, vt alia capiant. De ſuccis recētibus iam diximus, de ſiccatis ſeu ſapis idem iudiciū quod de lachrymis: interdum tamen prædictæ lachrymæ, ſi puræ ſunt, piſtillo calido in mortario calido humore pauco ſuperdato ſubiguntur, fiúntque idoneæ pulueribus aliis comprehendendis, vt in pilulis fœtidis, ſagapeni & ſimilibus. Si autem ſint impuræ, diſſoluuntur humore quæſito, colantur, coquuntur ad humoris conſumptionem, pulueres tunc adduntur & permiſcentur.

Magdalia ſeu offa, ſeu maſſa inuoluitur, vbi ſiccata eſt quantum ſatis eſt, aluta, alba, potius quàm rubra, vt vires illas infectricū materiarum pilulæ in ſe non trahant, aut pergamena, ſed vtraq;, oleo roſato, aut cōmuni eſt ante ſubigēda, vt maſſam diu mol

lem

lem ſeruet & tranſpirare vires eius prohibeat, obſtructis oleo emplaſtico poris, non tamen ita quin humiditas, ſi qua adhuc ſupereſt excrementoſa digeratur. In vſum autem nō veniant pilulæ ſi potes, niſi iam fermentatæ, non tamen vetuſtate exuccæ, & exanimatæ: ſed nec ita molles, vt in ore diffluant, ſed conſiſtentia mediocri fiant, aut plures, pauciores, maiores, minores pro eius, qui ſumit natura, & aliis medici ſcopis. Si autem deuorare nequit, minimæ fiant, & ſyrupo aliquo inuolutæ cochleari aliquo ſimul deuorentur. Alij ne ingratum earum ſaporem percipiant, ſyrupo remollitas ſaccharo tegunt, alij foliis auri æquius, quàm nōnulli membrana prunorum, aut vuarū, aut cerato liquido. Nam carne prunorum, aut pomorum coctorum inuolui non magis prohibeo, quàm pane miſſali in vinum merſo. Os quoque ante & poſt ablui poteſt vino, aqua, alio, vt lingua hoc imbuta ſaporem tetrum non ſentiat: & ſi quid ei hæſerit, tergeatur, poteſt etiam vini loco pomi buccellam mandere & ſuccum deglutire, aut aliud aliquid iucundū præſertim aſtringens. Sunt quoque qui os vino vel alio implent, & pilulam ori immittunt, cum vino illo deuorandum, idq; toties repetunt, donec omnes deuorarint, quod ad celeriorem

pilul

pilularum actionem facit, non ad diuturniorem, & ventriculum lædi pilularũ præsertim durarũ contactu vetat, & quibus friget ventriculus confert, vt quibus is aut hepar insigniter calet, cum ptissana, vel humore alio deuorari possunt, manus etiam ligare, & eas ac nares aceto, aut frigida, aut oxycrato madefacere est vtile. Quæ præcepta sunt communia etiam his qui medicamenta alia quauis forma sumpserint, quãdo vomitus eorum timetur. Et præter hæc alia multa doctè à Mesue descripta libro primo.

Pilulæ aureæ Nicolai recipiunt aloës, scãmonij cocti ana drach. quinque, rosarũ, seminis apij ana drachmas duas, & semissem, anisi, fœniculi, mastiches ana drach. vnam, & semissem, croci, pulpæ colocynthidos ana drachmam vnam, cum aqua infusionis tragacanthi fac massam.

Tragacanthi drach. vna, aquæ vnc. duabus maceretur ad dissolutionem. super cineres calidos coletur panno raro: hac muccagine paulatim affusa comprehende pulueres, hodie tamen syrupo vel melle rosato comprehendunt omissa tragacantha, neque mea sententia infœliciter, aloë, scammonium, colocynthis, mastiche seorsum quo sæpe dixi modo terentur, simul autem semina, rosæ, crocus, ambo hæc prius minutim

nutim concisa dimidium est compositionis Nicolai Alexandrini, in quo etiam mastiche non scribitur.

Pilulæ cocciæ Rasis & Mesuæ recipiunt, pul ueris hieræ picræ Galeni drach. decem, colocynthidis drachmas tres, & scriptulum vnum, scammonij drach. duas & semissem, turbith, stœchados ana drach. quinque.

Syrupo vel melle rosato excipe, turbith, & stœchas simul teruntur, cernantur. Nam stœchas ęgre teritur, licet florulenta sit, nisi inter papyros siccetur antè, quomodo etiã vis eius facilè exhalat.

Alij ex Nicolao Galeni coccia sic parant, aloës, absinthij, colocynthidos, scammonij ana partem vnam, mastiches partem dimidiã, cum succo fœniculi vel absinthij, vel solani, forma massam. *Pilul. Gal. ex aloë li. I. c. ph. p.*

Nicolaus Alexandrinus Galeni nõ meminit, & vocat pilulas diacolocynthidos, hísque miscet aloës, scammonij cocti ana drachmas quatuor, colocynthidos, mastiches ana drachmas duas, bdellij drach. vnã cum succo absinthij fac orobea catapotia.

Pilulæ sine quibus esse nolo apud Nicolaũ reci piũt, aloës lotæ drachm. quatuordecim, myrobalanorum, flauarũ, cepularum, bellericarũ, emblicarũ, Indarũ, rha barbari, mastiches, absinthij, rosarum, violarum, sennæ, agarici, cassuthæ ana

drach.

drach. vnam. Temperentur ſcammonij bene triti & puluerati, drach. ſex & dimidia ſucco fœniculi, quantus ſcammonio per pānum colando, & pulueribus alijs ad pilulas comprehendendas ſufficere videbitur, quæ manibus vnctis oleo violato vel communi, ſed arte dicta loto formentur.

Senna myrobalani, abſinthium, roſæ, violæ, caſſutha ſimul: rha barbarum, aloë, ſcammonium maſtiche per ſe pulueren tur, licet autem ſucco fœniculi purgato parua coctione & reſidētia, in quo diſſolutum ſit ſcammonium comprehēdi poſsint, tamen ferè ſcammonium per ſe tritum & cretum aliis pulueribus miſcent, omnéſq; ſimul miſtos excipiunt melle, cum quo ſuccus fœniculi coquendo ſit conſumptus.

Pilulæ rha barbari Meſuæ, recipiunt rha barbari drachmas tres, ſucci glycyrrhizæ, ſucci abſinthij, maſtiches ana drachmā vnam, myrobalanorum flauarum drachmas duas & ſemiſſem, ſeminis apij, fœniculi ana drachmam ſemiſſem, trochiſcorum diarhodon drachmas tres & ſemiſſem, hieræ picræ drachmas decem, forma cum aqua fœniculi.

Succus fœniculi, hîc vt in aliis cum melle coquendo eſt conſumendus, myrobalani, ſucci conciſi ſimul terenda, rha barbarum, maſtiche, trochiſci per ſe.

Pilul

Pilulæ aromaticæ Mesuæ recipiunt cinamomi, cubebæ, ligni aloës, calami aromatici, macis, nucis moschatæ, cardamomi, caryophyllorũ, asari, mastiches, schœnuanthi, spicæ, carpobalsami ana vnciam vnam, absinthij sicci, rosarum ana drachmas quinque, trita craßius coque ex aquæ libris duodecim ad partium duarum cõsumptionem, frica, cola, exprime. Expreßi huius libris duabus macera libram vnam aloës, prius aqua pluuia sæpe lotam & siccatã tribula, sicca. Illi misce myrrhæ, mastiches ana drach. quinque, croci drachmas tres, omnia macera, reliquo expresso, tribula, sicca.

Siccatur aloë primùm in vmbra, post in sole Mesuæ cap. de aloë. Hæc verò omnia, vel seorsum quassanda, vel dura crassa cum duris crassis, mollia tenuia cũ mollibus tenuibus, postea in aquã mittenda omnia hęc tantum confracta, vt promptius aqua permeet, & vires ipsorũ in se trahat, macerantur, igni lẽto coquũtur ex aquæ libris octo ad dimidias (nã tam larga aqua longã postulat coctionem, quę his aromatibus vires aut minuit aut adimit) reliquarũ quatuor librarũ dimidium aloë primum per se ebibet, prius tamen aqua fontana lota & siccata, reliquum dimidium cum puluere tenuissimo myrrhæ, mastiches, croci semel aut potius paulatim cõbibet eadem aloë, & prius-

quàm ficcetur, maſſa fingatur, æſtate potius fiant, quàm parte anni alia, vt prōptius ſiccetur aloë.

*Pilulæ lucis maiores Meſuæ, recipiunt roſarum, violarum, abſinthij, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moſchatæ, ſpicæ, epithymi, carpobalſami, xylobalſami, ſchœnuanthi, maſtiches, aſari, caryophyllorum, cinamomi, caſſiæ, croci, ſeminis rutæ, aniſi, apij, fœniculi ana drach. duas: myrobalanorum quinque, rhai barbari ana drachm. quatuor: agarici, ſennæ ana drach. quinque, * euphraſiæ drach. ſeptem, aloës bonæ pondus omnium, excipe ſucco fœniculi.*

** Surculi ſummi cū floribus ſiccati.*

Colocynthis, agaricus, aloë, maſtiche per ſe terantur: cætera ſimul miſce omnia & comprehende melle cocto, cum ſucco fœniculi ad ipſius conſumptionem, ſeu donec mel valde glutinoſum euaſerit.

*Pilulæ fœtidæ maiores Meſuæ recipiūt ſagapeni, ammoniaci, opopanacis, bdellij, colocynthidos * rutæ agreſtis, aloës, epithymi, ana drachmas quinque: hermodactylorum, eſulæ ana drachmas duas, ſcammonij drachmas tres, cinamomi, ſpicæ, croci, caſtorij ana drachmā vnam: turbith drachmas quatuor, zingiberis drachmam vnam & ſemiſſem, euphorbij drach. vnius partes duas, diſſolue lachrymas ſucco porri, &*

** Eius penuria hortenſem ſubſtituimus ſiccā.*

colato

colato comprehende omnia.

Liquores quatuor primi ſucco porri calfacto diſſoluti & colati, coquuntur ad conſumptionem multi ſucci, deinde cætera miſta comprehendunt. Scammonium tamen & euphorbium liquores per ſe puluerātur, niſi recētia ſunt,& mollia:talia enim etiam diſſolui poſſunt.

Pilulæ de hermodactylis maiores, recipiunt hermodactylorum, aloës, turbith, colocynthidos, myrobalanorum flauarum, bdellij mollis, ſagapeni ana drachmas ſex, opopanacis, euphorbij, ſarcocollæ, caſtorij, rutæ agreſtis, apij ana drachmas tres, croci drachmas duas & ſemiſſem, comprehende ſucco braßicæ. Mi

Melle cui incoctus ſit hic ſuccus excipiuntur omnia hæc puluerata: nam etiam puluerari poſſunt hi liquores pauci & ſicciores cū multis ſiccis: vel potius vt prius, liquores hi ſucco braſsicæ calfacto ſoluti, colati, recocti omnia alia comprehendant.

*Pilulæ arthriticæ Nicolao recipiūt hermodactylorum, turbith, agarici ana drachm. quatuor, *caßiæ ligneæ, ſpicæ, caryophyllorum, xylobalſami, carpobalſami, zingiberis, maſtiches, fœniculi, ſeminis lithoſpermi, *ſeminis aſparagi, ruſci, roſarum, ſalis gemmæ ana drach. ſemiſſem, aloës pondus omnium, comprehende ſucco fœniculi.*

**Vulgaris cinamom.*
** Seminis in bacca eius rubra cōditi.*

Succus in melle coquendo consumitur, quo melle vires succi adepto cætera excipiuntur, pilulas ex semine cucumeris agrestis & alexandrinas podagricis & arthriticis vtiles scribit Nicolaus Alexandrinus, hanc verò descriptionem non habet.

Pilulæ fumariæ Auicennæ recipiunt myrobalanorum flauarum, cepularum nigrarum, scammonij ana drachm. quinque, aloës drach. septem, omnia ter imbuantur succo fumariæ, & toties siccentur, postremò fac massam.

Imbui debent succo fumariæ non excipi, sed melle cui succus hic incoctus fuerit, multò facilius ob myrobalanorum siccitatem, sole siccantur quàm aromaticæ.

Pilulæ asseieret Auicennæ recipiunt pulueris hieræ picræ vnciam vnã, mastiches, myrobalanorum citrearum ana vnc. semissem, aloës vnc. duas, cum syrupo stœchados, forma offam.

Hic syrupus vt cæteri ob lentorem idoneus est his pulueribus comprehendendis, & seruandis à situ ac putredine.

Pilulæ ex agarico Mesuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos, prassij, myrrhæ ana drachmam vnam, turbith drachmas quinque, hieræ picræ drachmas quatuor, colocynthidos, sarcocollæ ana drachmas duas, excipe sapa.

Iris Illyrica aut flo rẽtina.

Vinum

Vinum ad dimidias aut tertias coctum, id eſt ſapa craſsitie & lentore eſt idoneum his comprehendendis; , & à putredine ac tranſpiratione in aërem vindicandis.

Pilulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni vnciam vnam, cum melle roſato, fac maſſam.

Similiter ex omnibus hieris & antidotis aliis fieri poſſunt maſſæ pilularum ſed melle opus eſt tanto parciore ad pilulas quàm ad electaria, quãto pilulas electariis eſſe oportet duriores.

Pilulæ maſtichinæ conciliatoris recipiunt maſtiches drachmas quatuor, aloës drachmas decẽ, agarici drach. tres, cum ſucco arthemiſiæ, finge maſſam.

Hæc tria ſeorſum trita maſtiche, ſi vis cum pauca aqua dulci, melle excipiũtur, cui ſuccum arthemiſiæ incoxeris.

Pilulæ ſtomachicæ Meſuæ recipiunt aloës drachmas ſex, maſtiches roſarum ana drachm. duas, ſyrupo roſato excipe. *Pil. ante cibũ.*

Pilulæ rufæ, ſeu communes recipiunt croci, myrrhæ ana vnciam vnam, aloës vncias duas, comprehende vino aromatico. *Aloë æſtate, et ſtatu pe*

Pilulæ bechicæ Meſuæ recipiunt ſucci glycyrrhizæ, ſacchari ana aureos ſex, amyli, tragacanthi, amygdalarum dulcium, ana aureos quatuor, *ſtilenti lauãda.*

comprehende muccagine seminis psyllij, aut cydoniorum.

Possunt comprehendi muccagine tragacanthi, vt sequentes.

Pilulæ albæ fiunt ex sacchari libra vna, in vncia muccaginis tragacanthi soluta, & diu tribulata.

SECTIO SEPTIMA DE *trochiscis.*

QVID trochiscus & cur hoc nomine, & aliis appellatus abundè nobis dictũ est sectione septima Mesuæ. Horum autem vel compositio hic fieri non potest vt trochiscorum theriacorum, vel vsus intercidit, vt iam paucissimi sint in officinis cõpositi. Quia verò componendi rationem habent pilulis finitimam (in ambobus enim puluee res humore aliquo excipiuntur) longo sermone mihi egere non videntur. Ob id paucis eos perstringã, qui adhuc sunt vsui quotidiano, quibus verò aliorum erit necessitas, Mesuen & Nicolaum Alexandrinum consulant.

Trochisci de gallia moschata Mesuæ recipiunt ligni aloës crudi partes quinque, ambræ partes tres, moschi partem vnam, glutinis, tragacanthi, cum aqua rosata extracti, quantitatem illam comprehendere sufficientem: fiant trochis

chisci magnitudine foliorum myrti, sigillentur, reponantur in vase vitreo. alij ambram oleo balanino in vase vitreo soluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.

Trochisci de gallia moschata Nicolai Alexādrini recipiunt masticheſ vncias duas, gummi & vnciam vnam, caphuræ scriptulum vnum: trita mollißimè, cum aqua rosarum formentur in trochiscos, in vmbra siccentur, terantur subtilißimè oleo iasmino, sambaceum vocant, incoquantur, adde cinamomi, caryophyllorum, nucis moschatæ, ana semunciam, fac trochiscos, illine moscho aqua rosarum soluto. *Deben muſtelinū vocant*

Malè in Nicolao, olei sambucini vnciæ quatuor & malè coquit ad dimidias, hodie mastiche trita super cineres calidos ex olei drach. vna soluitur, pul. gummi & caphuræ additur affusa pauca aqua rosarum.

Trochisci aliptæ moschatæ, recipiunt ladani purißimi, vnc. tres, styracis calamitæ vnc. vnam & semissem, styracis rubri vnciam vnam, ligni aloës drachmas duas, ambræ drachmam vnam, caphuræ script. vnū & dimidium, moschi script. dimidium, aquæ rosarum quantum sufficit. *Nicolai Alexādrini.*

Ladanum per se negligentem & crassius teratur, styrax vterq; simul parum teratur. & per cribrū rarū cernēdo purgetur: deinde tria hæc catino imposita sole æstiuo vel

ſine hoc vaſe duplici liquētur potius, quàm mortarij, aut piſtilli caliditate vehementi: mox vt liquata ſunt piſtillo in mortario, ſole vel igni probè ſiccatis, diu tundantur addendo paulatim puluerem ligni aloës. In mortario alio tere amygdalas aliquot oleo ſas, eaſque vbi mortarium, & piſtillum illeuerint abiice: ibi tere primùm ambram, deinde caphuram, & moſchum aqua roſarum pauca affuſa, miſce reliquis, & forma trochiſcos. Hæc parandi ratio propè tota ex eodem Nicolao eſt ſumpta.

*Trochiſci de myrrha Nicolai recipiunt myrrhæ, foliorũ rutæ, mentaſtri, pulegij ceruini, rubiæ, *opi Parthici, ſagapeni, opopanacis, ana drachm. tres, lupinorũ pertritorũ, drach. quinq;. fiant trochiſci cum ſucco rutæ ponderis drach. duarũ.*

* aſſa fœtida.

Trochiſci de agarico Meſuæ recipiunt agaricum electum pulueratum, qui cum vino cui infuſum ſit Zingiber formatur in trochiſcos.

Trochiſci de ſpodio recipiunt ſpodij drach. quatuor, roſarum rubrarum drach. ſeptem, ſeminis portulacæ, ſucci glycyrrhizæ ana drachm. duas, muccagine ſeminis pſyllij comprehende in trochiſcos drach. vnius.

Spodium arabũ ſit verum non ebur vſtũ, ne autem accipe ſpodium Græcorum rem furnacariam pompholygi affinẽ nunquam

ſu

sumendam:sed solùm admouendam.

Trochisci de terra sigillata Mesuæ recipiunt sanguinis draconis: gummi Arabici asſi, ramich,rosarum, seminis rosarũ,amyli asſi,spodij, acaciæ, hypocisthidos, balaustij, boli armeniæ, terræ sigillatæ,id est sigilli Lemnij,corallij,vnionum,succini,tragacanthi,papaueris nigri ana drach.tres:& semissem, sem.portulacæ asſi,cornu cerui vsti,thuris,nucum cypresſi,ana drach. duas,cum aqua arnogolosſi fac trochiscos.* *in troc. Mes.

Trochisci de succino Mesuæ recipiunt succini aureos sex,cornu cerui vsti, gummi Arabici asſi, corallij vsti, tragacanthæ, acaciæ, hypocisthidos, balaustij,mastiches,cancami loti,papaueris nigri asſi ana aureos duos,thuris,croci,opij ana aureum vnum & semissem,fac trochiscos cum muccagine seminis psyllij. *Diaureos seu electra seu diacarabe.*

SECTIO OCTAVA DE *pulueribus.*

PVLVERES initio antidotorum nonnihil attigimus, vbi horũ pulueres pyxidibus vitreis ferè seruari diximus,& interdum præsertim vtendi tempore in electario solida formari. Sæpe etiam initio melle,vel alio excipi,seruari,coqui,ea suo calore natiuo,seu(vt cum vulgo dicam)fermentari. De pulueribus aliis si quid es solicitus,

ex Mesue sectione octaua repete,tantum addam pulueres condimentis destinatos.

Puluis minutarũ specierum recipit zingiberis albi lib. vnam, piperis boni vnc. quatuor,nucis moschatæ vnc. duas,caryophyllorum, granorum paradisi ana vnc. vnam, cinamomi electi semunciam, fiat puluis.

Puluis albus recipit zingiberis albi & purgati lib.vnã.fiat puluis.Puluis eximius finis vulgo dictus,recipit zingiberis albi selibram,granorum paradisi vnc.duas, tritis his simul misce croci drach.duas,& acetum paulatim affunde,vt croci colorem induat, diu & multum tunde simul omnia.

Libræ vni sacchari misce cinamomi vnciam vnam,habes puluerem ducis.

SECTIO NONA
de oleis.

OLEI genera quatuor demonstrauimus in Mesue, quorum primum est oleum ex oliuis maturis,aut immaturis expressum, quod oleum absolutè dicitur, aut cum vulgo oleum commune. Alterum est quod ex seminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod vi ignis tollitur aut descendit. Quartum quod oleo constat: sed cui plantarum partes ac animaliũ sunt

in

incoctæ.

Primum genus tãquam cuiuis perſpicuũ ſciens omitto, reliqua tria perſequar.

Oleum igitur amygdalarum dulcium fit ex amygdalis non depellatis, in mortario lapideo pertritis, in offas collectis, quæ calentis aquæ vapore, in quo diu ſubigũtur manibus, vbi calent calatho ſpartaceo, aut ſacco cannabino calenti inuolutæ, torculari calido exprimuntur in oleum clariſsimum & dulciſsimum. Aliter quoque fieri in Meſue docuimus. *Secundũ genus.*

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, piſtaciis, ſtrobilis, nucibus, auellanis, Indicis, balano myrepſica, nucleis perſicorum, ceraſorum, ſeminibus cucurbitæ, cucumeris, melonũ, ricini, ſtaphidos agriæ, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyoſcyami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi poſſunt.

Oleum laurinum fit ex baccis lauri maturis recentibus, tritis in pila, incoctis, aquæ & torculari expreßis. *Meſues.*

Sic ex baccis recentibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentiſci fieri poteſt oleum ſimplex. In vſu autẽ frequentiore eſt cõpoſitũ, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonenſi vbi magnus eſt

har

harum baccarum recentium prouentus, ad nos mittitur.

Tertiũ genus. *Oleum ouorum fit ex vitellis ouorum elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in ſartagine plumbata frigantur igni mediocri, mouendo cochleari donec rubeſcant, & oleum ab his reſoluatur & profluat.*

Meſues.

Meſues. Alios huius olei modos lege in Meſue: alij ſacculo & torculari exprimunt.

Oleum iuniperi fit ſegmentis ligni iuniperi, vaſe ſolido concluſis, incenſo circa id igni luculento vt in vas ſubiectum deſcendat oleum.

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiũt modo, ex Meſue repete, item qua ratione fiat oleum philoſophorum, tartari, & alia eius generis permulta, quæ, quia ibi fuſius ſunt explicata, neq; multo vſu non celebrata, nunc putaui pluribus verbis explicanda.

Quartum genus. Olea quarti generis ex plãtarum, & animalium quorũdam partibus, vbi harum vires macerando, & quoquendo traxerũt, colantur, exprimunturque, & humor ſi quis in oleum largior tranſiit, coctione abſumitur. Et quæ olea cum ſuccis liquidis fiũt, aut ſiccis quidem vel liquoribus: ſed humore, vt vino ſolutis ad humoris conſumptionem percoquuntur, ne humor ille excrementoſus

ſus oleo putrendi,& ſitum ducendi occaſionem afferat ſucci conſumptionem indicat oleum ſpathula iniectum igni. nam ſi ardet, purum eſt: ſi crepitat, ſuccũ habet adhuc reliquum. Ad hæc feruendo in lebete crepitat cum ſucco, & bullas egerit: vbi abſumptus, tranquillum eſt, & gutta in manu ſuccum ſubiectum oſtendit oleum ſupernatans.

Olea quibus flores miſcentur æſtiuo inſolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut vtroque.

Olea ex animalibus faciẽda viua ipſa recipiunt vt in his moriantur ſcorpiones, ſerpentes, ranæ, formicæ, vulpes.

Oleum roſatum Nicolao ſic fit, Roſarum tritarum ſeſquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus vaſe duplici, tela alba exprimatur & torculari.

Hodie roſas recentes, etiam non exunguatas oleo omphacino aut loto, dies, aut etiam menſes aliquot in ſole macerant vaſe vitreo aut ciliceo. Poſtea hyeme, aut vtendi tẽpore pauco ſucco roſarũ aut vino adiecto coquunt in vaſe duplici ne vrendo grauc-olentiam acquirat, ſicq́ue reponũt. Similiter ex floribus violarum chamæmeli fit Meſuę chamæmelinum cum oleo dulci etiã in vaſe duplici coquendum & ex floribus melilo ti, anethi, liliorum, iridis, leucoij lutei nymphææ:

Quartum genus olei per impreſſionem. Meſ.

phææ: ſed à liliis apices crocati tollendi.

Oleum cydoniorũ. Meſues. *Oleum melinum fit ex cydonijs acerbis tritis, in oleo omphacino ſufficienti. inſolatur dies quindecim, dein cum ſucco cydoniorum coctis in vaſe duplici ad horas circiter quatuor. Carnem & ſuccum muta, rurſus inſola, & coque vt dixi, idq; bis aut ter repete, cola, repone.*

Cydonia ſunt, qui cortice & ſemine purgent, purgatione tamen nihil opus eſt, niſi impura ſint aut ſemiputria.

Meſues. *Oleum maſtichinum recipit olei roſati vnc. duodecim, maſtiches vnc. tres, vini boni vnc. octo, coque ad vini conſumptionem.*

Fit hodie ex oleo vulgari, cùm tamen aut roſato, aut omphacino, aut ſaltem loto confici debeat in vaſe duplici. Conſumptoque propemodum vino maſtiche pertrita paulatim affunditur cõtinenter mouendo, donec erit liquata & permiſta. Coctione longiore exanimatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recentium ſelibram, olei omphacini, aut loti ſeſquilibram: inſola, aut coque cum vini albi auſteri vncijs quatuor ad vini conſumptionem. Fit etiam per expreſſionem, & per decoctionem in aqua, donec oleum ſupernatet quod concha ſeparandum eſt.

Oleum

Oleum nardinum Mesuæ recipit spicæ nardi vncias tres, vini & aquæ ana vncias duas & dimidiam, olei sesamini selibram, coque in vase duplici lento igne horis circiter quatuor, sæpe mouendo.

Seu ad aquæ & vini consumptionem: sed prius infundatur spica aquæ & vino. Fit etiam sæpe oleum nardinum descriptione Nicolai Alexandrini efficax: sed sumptuosum magis, à quo etiam componendi modus abunde explicatur.

*Oleum costinum recipit costi amari vnc. duas, casiæ vnciam vnã, extremitatum sampsuchi vnc. octo, vini odori quantum * sufficit infundere hoc biduo, olei sesamini lib. duas, coque horis septem, seu ad vini consumptionem, exprime, repone.* *Mesues.* ** vnc. octo aut circiter.*

Aut costum verum, galanga maior hodie dictum, sumendũ, aut eius loco radix enulæ campanæ, aut silphij, aut similis, potius quàm quæ vulgò est in officinis qualitatum insignium expers.

Oleum rutaceum fit ex folijs rutæ recentibus, oleo maceratis, & æstate tota insolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur, sic fit oleum menthæ, absinthij.

Oleum euphorbij fit vt oleum mastichinum.

Eup

Euphorbium enim tritum, aut ſi recens & molle eſt, minutim conſectum oleo cum vino feruenti paulatim immittatur, & ad vini conſumptionem ſemper mouendo coquatur.

Oleum caſtorij Nicolai fit ex caſtorij vnc. vna, cocta in olei lib. vna, ad conſumptionẽ tertiæ partis, caſtoreum retinendo ſeruatur.

Coquitur etiam id oleum cum pauco vini, vt vnc. duabus. nam ſi per ſe coquatur, & oleum vrendo nigreſcit, & caſtorium vaneſcit. Poteſt tamen ſine vino in ſole coqui ſæpe mouendo.

Oleum vulpinum Meſuæ ſic fit; Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aquæ fluuialis & marinæ aut ſalſæ, ana ſextario vno, olei antiqui clari ſextarijs duobus & dimidio, coque ad aquæ conſumptionem, & vulpis carnium diſſolutionem exprime & repone.

Oleum lumbricorum fit ex lumbricis in vino albo diligenter lotis, & oleo, & pauco vini rubri incoctis ad vini conſumptionem, deinde colatur & exprimitur leuiter oleum, ac reponitur. Sunt qui tritos deinde lumbricos eidem oleo permiſcent in vnguenti formam, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS SE-*ctio decima.*

Paulus. c. 20. lib. 7.

VNGVENTVM, quia partibus inũgitur, dictum, craſsius eſt oleo, liquidius

ce

cerato, vt ex vnguentis Galeni, & aliorũ cõſtat. Huius materiæ ſunt plantarum partes, & multæ animalium, metallica etiã & terrea quædã. In his ſucci recentes, & fluidi coquendo abſumuntur, vt in oleis, iidẽ ſi ſunt ſicci, aliquo ſunt humore diſſoluendi.

Si herbæ in vnguẽta recipiantur, vel puluerantur ſi ſunt ſiccæ & aliis miſcentur, vt metallica & terrea, & alia plurima: vel humore aliquo, vt vino macerantur, etiã virides coquuntur, exprimũtur: deinde reliquis vinũ id vel aliud incoquitur, ad ſui conſumptionem. Liquores ſicci, & gummi, & reſinæ, vel teruntur quãdo ſunt ſicciora: vel piſtillo calido ſoluuntur, vel humore idoneo, quando præſertim ſunt humidiora.

Fiunt autẽ vnguenta nũc igni, nunc ſola ſubactione, ſed longa, vt vnguentum ex lithargyro nutritũ cum oleo, aceto, aliis, & quæ alia ſimiliter nutriri diximus lib. 2. Sic argentum viuũ citra ignem aliis miſcetur, quod in vaporem promptè totum abeat.

Vnguentis, ceratis, emplaſtris, æſtate minus olei, ceræ, & ſimilium corpus dantium miſcemus: hyeme plus quod huius frigiditate etiam liquidiora cogantur, & duriora appareant, æſtate contra etiam ſicciora per colliquationem molleſcant.

Cera cum oleo liquata igni aufertur, &

refrigerando cõtinenter mouetur, vbi iam modicè coiuit pulueres paulatim permiſcẽtur, idque ne fiat grumoſum vnguentũ. Alij vbi refrigerãdo coiuit in ſartagine cochleari, aut ſpatha ferrea in bracteolas deradunt, in mortarium imponunt, & adiectis paulatim pulueribus diu tribulant. Quod præceptum plurimis his vnguẽtis eſt commune

Vng. regu. *Vnguentum aureum Meſuæ recipit ceræ flauæ vnc. ſex, olei boni lib. duas & ſemiſſem, terebinthinæ vnc. duas, reſinæ pineæ & colophoniæ ana vnc. vnam & ſemiſſem, thuris, maſtiches, ana. vnc. vnam, croci, drach. vnam.*

Cera ex oleo liquata pulueratæ reſinæ affunduntur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur, vbi refrixit, puluis reliquorum adiicitur.

Vnguentum pompholygos ſpurium recipit olei roſati vnc. decem, ceræ albæ vnc. quinque, ceruſæ lotæ vnc. quatuor, plumbi vſti, pompholygos ana vnc. duas, thuris vnc. vnam. Coque oleum roſatum cum ſucco ſolani ad ipſius conſumptionem, tunc adde ceram: deinde reliquorum puluerem tenuiſsimum miſce in mortario, vbi refrixit, quo dixi modo.

Ceræ vnc. duæ, aut vnc. duæ, & dimidia ſatis ſunt vnguento. Hæc enim quantitas emplaſtrum fecerit, pompholyx vera miſce

ſceatur non vt hodie cadmia.

Vnguentum baſilicum minus Meſuæ recipit reſinæ picis, ceræ, ana olei quantum ſufficit.

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Meſue. Cera in oleo liquata, pix & reſina puluerata iniiciuntur, quibus liquatis igni aufer. Si verò craſſius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignem tolerat, & velut vritur, nigrúmque facit tunc vnguentum. Ceræ & reſinæ vnc. dimidia, olei vnc. duæ, picis vnc. vna.

Vnguentum Aegyptiacum Meſuæ recipit æruginis aureos quinque, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos ſeptē coquenda igni ad iuſtam craßitiem.

Mel cum aceto primùm aliquandiu coquitur, deinde additur ærugo & percoquitur. Iuſta autem craſsities ex notis prius dictis intelligitur, hoc eſt, ſi eius portio vaſi ſtanneo, aut marmori impoſita & refrigerata coëat, nec adhæreat. Aerugo coctione tranſmutatur in rubrum, ſicque minus terret vnguentum ægros quàm viride. *Gal. li. c. ph. 9.*

*Vnguentum album Raſis recipit ceræ albæ vnc. vnam, ceruſæ in aqua roſarum lotæ vnc. duas, *olei roſati vnc. quatuor. Sunt qui addunt paucum aceti, alij etiam vnc. vnā lithargyri, alij* **Vnc. vnam.*

capburæ drach. duas, alij duo albumina ouorum, omnes rectè pro vario medici ſcopo.

Hodie plæriq; addunt omnia hæc præter lithargyrum. Alij olei vnc. 12. ceruſæ, ceræ albæ ana vnc. 4.

Vnguentum deſiccatiuum rubrum nothū recipit cadmiæ lapidoſæ, terræ ſigillatæ, ana vnc. 4. lithargyri auri, ceruſæ, ana vnc. tres, caphuræ drach. vnam, ceræ vnc. quinque, olei roſati & violati ana vncias ſex.

Præſtantius eſſet cum ſolo oleo roſato, & eo facto ex oleo omphacino, quia magis ſtringeret & ſiccaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur ſuper ignem, cera deinde liquatur in his, deinde reliquorum puluis tenuiſs. paulatim adiicitur.

Vnguentum enulatum ſpurium recipit radicis enulæ campanæ coctæ cum aceto, & tritæ, & cretæ lib. vnam, axungiæ porci, olei communis, ana vnc. tres, ceræ nouæ, argenti viui, ſaliua hominis ieiuni extincti, terebinthinæ lotæ ana vnc. duas, ſalis communis puluerati vnc. ſemiſſem.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde, poſt additur enulæ pulpa, deinde argentum viuum, & ſal, poſt id terebinthina. Sunt qui argenti viui loco ſalubrius miſcent ſulfur, alij vtrunque omittunt.

Vng

Vnguentum populeum Nicolai recipit oculorum populi lib. dimidiam foliorum papaueris nigri, mandragoræ, hyoſcyami, ſolani, ſemperuiui parui & magni, lactucæ, perſonatæ, cotyledonis, violæ nigræ, ſummitatum rubi tenerrimarum, ana vnc. tres. axungiæ porci ſine ſale lib. 3.

A multis huic dupla aut tri pla cõponitur.

In hac regione populi flores & herbæ in idem tempus non incidunt. Nam oculi populi Martio erumpunt, herbæ Iunio vigẽt: ob id oculos ipſos in mortario per ſe terimus, deinde cum dimidio axungiæ porci purgatæ (ſeuũ dulce vocamus) multũ diúq; tundimus, in vaſe operculato recondimus hebdomadas 5. 6. menſes duos, dum herbæ vigeant. Hæ inciſæ & per ſe piſtillo ligneo tritæ, quia ſimul ob lentorem, & multitudinem non poſſunt cum oculis populi, & ſepo coquuntur, cernũtur omnia, & ſi opus eſt parum recoquuntur, reponuntur: vt tamen vireat magis, ſuperadde coctioni ſolani triti manipulos duos, non maleficorum more æruginem.

Vnguentum tripharmacum Meſuæ recipit lithargyrum leuiſsimè tritum in mortario ad iuſtam craßitiem, tribulandum cum aceto & oleo viciſsim & paulatim affuſis: ſi verò coquis ad aceti conſumptionem, & lithargyri fuſionem, vt craſſeſcat magis, fiet emplaſtrum.

*Di-
ctum
quia
simplici
bus 12.
cōstat,
quot
fuerūt
aposto
li.

Vnguentum *apoſtolorum Auicennæ 5.can. recipit terebinthinæ, ceræ albæ, reſinæ, ammoniaci ana drachm. quatuordecim, æruginis, opopanacis ana drach. duas, ariſtolochiæ longæ, thuris maſculi, bdellij ana drach. ſex, myrrhæ, galbani ana drach. quatuor, lithargyri drach. nouē, bdellium ſi molle eſt, ammoniacum, opopanacem cum aceto macerabis nocte vna, poſtridie calefac, cola, iterum pende: & ponderi horum legitimo terebinthinam permiſce, quæ tam bellè hæc, ac cætera comprehendet, vt vix ſis erraturus: lithargyrum autem in oleo nutries aliquandiu ſine igni ſtatum. Poſt igni trade: vbi calet, ceram immitte. Hac liquata igni aufer, liquores, vt dixi, paratos miſce: vbi refrixit, reliquorum puluerem paulatim adijce, & bdellij ſi eſt ſiccius, quale nobis eſt adulterinum.*

Olei li
bræ ſint
æſtate
duæ,
hyeme
tres.

Rarum vſu, tamen ob componendi & miſcendi magnam difficultatem ſæpe ad operis ſpecimen probandis ſeplaſiariis parari imperatur.

Emplaſtrum apoſtolicum Nicolai Alexandrini ab hoc diuerſiſsimum eſt, & conſtat ſimpl. viginti & vno.

Vnguētum martiatum cum Hermolao, vel Martianum cum aliis, & de althæa, & Arragon, & Agrippæ (quæ quatuor vulgus olea 4. calida vocat) quia rarò componuntur,

tur,omiſi,ex Nicolao petenda ſi componẽdi neceſsitas inciderit, & vnguentũ in gratiam comitis cuiuſdam ad menſes cohibendos ſcriptũ,quia omnibus & ſolis aſtringentibus conſtat, vt emplaſtrum contra rupturam.ſi tamen componẽdi cupiditas tibi inceſſerit, aut etiam neceſsitas, nobis ſcribitur in fine vnguentorum Meſuæ cum vnguento citreo,& aliis non paucis hodie obſoletis: quanquam & vnguentum citreum, etiam hodie quidam componunt, incerti tamen quid amentum dulce ſit.

Nam ſunt qui lapidem vitri(quam axũgiam vitri vulgò vocant)alij gypſum lucidum, alij aliud. Fortè autem corrupta vox ex amianto lapide, quo adulterant hodie alumen ſciſsile illi aſpectu ſimillimum,ſed alumen vrit, amiantus eſt dulcis. Eadem ambiguitate tenentur in antalli lapide, & in gerſa ſerpentaria, quam vocem ex ceruſa, ſyncope, n, corruptam eſſe eſt perſpicuum. Eſt enim velut aut ceruſa, aut amylum (ſic enim etiam quidam vocant) ex radice ari,vel dracunculi depellata, trita, ſiccata citra lotionem his aliis poſt lotionem cum aqua roſarum.

Cerote & cerelæon Græcis nobis ceratum à cera dictũ,medicamentum conſiſtentia quodammodo medium inter vnguenta

& emplaſtra.

Me- ſue. *Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem vnciam vnam, olei roſati ex omphacino facti vncias quatuor, fiat ceratum in vaſe duplici, quod dum eſt refrigeratum, multũ diúque ex aqua frigidiſsima, & poſtremò pauco aceto albo puro ſubigatur.*

Non eſſe autẽ ceratum hoc aqua & aceto imbuendum niſi tempore vtendi, abunde ex Galeno in Meſue ſectione vndecima docuimus. Poſtremò aqua roſarum imbuũt hodie, quod probo, ſed diu ſeruari nolo, prę ſertim aëre calido, quia vires ſuas perdit, & graueolentiam acquirit.

Ceratum ſantalatum Meſuæ recipit ceræ albæ, drach. triginta, olei roſati lib. vnam, roſarum drach. duodecim, ſantali rubri drach. decem, ſantali albi & flaui ana drach. 6. boli Armeniacæ drach. 7. ſpodij drach. 4. caphuræ drach. 2.

Spo- dium Ara- bũ non Refrigerato iam cerato & raſo puluerẽ in mortario miſcẽt, paulatim potius quàm inter refrigerandum, vt antè vnguenta dixi.

Græco rum Cali- dum. *Ceratum Galeni ſtomachicũ recipit vnguenti nardini optimi, ceræ odoræ & pinguis, & lotæ ana vnc. vnam, ſi hyems eſt: ſi verò æſtas ceræ drachm. ſeptem, liqua in vaſe duplici, refrigerato deinde & raſo adde pulueris molliſsimi aloës, & maſtiches ana drach. vnam.*

Suc

Succus omphacij aut abſinthij quando addenda, in Meſue dixi. Hoc aliter Meſues cōponit ex Galeno, ſed mutatis aliquot ſimplicibus & ipſorum pondere. *Refrigerãs.*

Ceratum Galeni ſtomachicum alterum recipit olei melini, ceræ albæ lotæ ana vnciā vnam, hypociſthidos vnc. ſemiſſem, fiat ceratum.

Hæc duo cerata ſtomachica ex Galeno vſurpanda potius ſuaſerim, quàm quæ hodie fiunt ex Nicolao & Meſue, quanquam & id clemens, & efficax fuerit. Illud calidiſſimum quod non eſſe Galeni caryophylla, nux moſchata, macis, cubebæ, galanga, planè indicant.

Ceratum, ſtomachicum Galeni ex Nicolao recipit menthæ, abſinthij, maioranæ, ſtœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, roſarum, ana manip. vnum, cinamomi, ſpicæ nardi, nucis moſchatæ, caryophyllorum, macis, cubebæ, galangæ ana vnc. dimidiā, thuris, maſtiches ana vnc. vnam: puluerata excipe ladani, ceræ ana vnc. octo, olei chamæmelini, laurini, ſpicini, maſtichini, roſati, ana vnc. vna & dimidia.

Oleum laurinum, roſatum, chamæmeli, cum cera & ladano liquantur, mox igni aufer, & trade mortario, cætera miſce multū, & diu tundēdo, donec erit glutinoſum cum oleo ſpicino, & maſtichino.

Ceratum aliud Mesuæ recipit rosarum, mastiches ana drachmas viginti, foliorum absinthij siccorum drachmas quindecim, spicæ Indæ drachmas decem: excipe ceræ puræ vncijs quatuor, olei rosati libr. vna, & semisse simul igni liquatis, mox aqua rosarum aliquoties lotis, deinde vino veteri, succo cydoniorum & pauco aceti.

DE EMPLASTRIS.

HAEC emplastrus cum r, & adiectiuè medicamentum emplastum sine r, Galeno dicitur, Latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplastrum, quos hîc sequemur. Emplastrum autem est medicamentum corpori admouendum, durum valde & solidum ex omnibus propè medicamentis, præsertim pinguibus & siccis coactum.

In emplastra enim recipiuntur omnes plantarum partes, metallica item & terrea omnia. Multæ etiam partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autem quædam vires solas emplastro distribuunt, vt vinum, acetum, aqua, succi liquidi: hæc enim ad sui consumptionem coquuntur. Alia corpus tantum, & materiam emplastro conferunt, nullam verò aut minimam virtutem largiuntur, vt li-

tha

thargyros, cera, oleum commune, recēs, & frequenter resinæ. Reliqua propè omnia & corpus & facultatē aliquam emplastro impertiuntur. Ex quibus patet scopos componendorum emplastrorum præcipuos esse duos facultatem, & consistentiam crassam, duram, glutinosam. Duos verò alios odorum & colorum minus esse præcipuos, & magis in ægrorum gratiam quàm medicamenti naturam, recipit tamen ob apprehēsionem, magni quoq; sunt momenti, præcipuè odor. Is enim bonus cerebro, cordi, vtero, commodare posit: malus nocere, in sumendis verò coloris, & præter hos saporis magni quoque ratio est habenda, vt in methodo componendi medicamēta ostendimus.

Ex his radices, cortices, ligna, folia, surculi, flores, fructus, semina sicca, & simul puluerata, vel cum aliis, ferè postrema miscentur cocto emplastro cum aristolochia, gentiana, chamæleo remoto ab igni emplastro à Galeno miscentur: si qua verò ex his recentia & viridia sumantur, vel ex humore aliquo coquuntur, cernuntur, miscentur: vel succus ex his si succulenta sint tritis expressus incoquendis aliis seruit, & in vaporem exhalat, viribus tamen relictis, vt in emplastro de genua. Id quod etiã

muc

muccaginibus commune eſt, ſed minus hæ ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multum abſolutis emplaſtris ſupereſt.

Qui verò ſucci conſtantes & corpulenti (vt aloë, hypociſthis, glycyrrhizæ ſuccus, acacia, glaucium, lycium, elaterium, meconium) in emplaſtra veniunt, ſi recẽtes ſunt, aliquo rei propoſitæ idoneo humore ſoluuntur, qui coctione prius eſt conſumẽdus, quàm illi compoſito miſceãtur, aut ſaltem ſimul incoquendo cõſumetur. Si autem ſicciores ſunt, tamen adhuc teri cõtumaces, piſtillo calido, & ob calorem ſiccante terantur, niſi ſi qui ſint friabiles, vt aloë, ſcãmonium, tam ſuccus, quàm liquor. Dicti verò ſucci omnes refrigerari iam incipienti emplaſtro miſcendi ſunt, vel dum cerati conſiſtentiam habet emplaſtrum, ſi illorum ſuccorum ſubſtantiam & facultatem manere volumus in emplaſtro.

Sed ſucci ſicciores, vt rarius in emplaſtra recipiuntur: ſic liquores, gummi, reſinæ, metallica omnino frequentiſsimè.

Liquores autem vt galbanũ, opopanax, ſagapenum, ammoniacum aceto vel vino vel alio competenti humore macerati diſſoluuntur, colantur, coquuntur ad humoris illius conſumptionem, in emplaſtriq; conſiſten

ſiſtentiam coguntur, túncque pondus illorum quæſitum in ſcriptura ſumitur. *Si verò* horum duo, tres, quatuor in idem emplaſtrum recipiuntur: ſed pondere diuerſo, vt in emplaſtro diuino, ſeparatim liquores ſinguli ſunt macerandi, diſſoluēdi, colandi, coquēdi, vt cuiuſq; per ſe pondus legitimū accipiatur id quod ante hanc per colum purgationem fieri probè non poteſt ob ramentorum, ſeminum, ſordium, & aliorum largam in multis horum miſtionē. Si verò puri ſint, aut cultello purgati, potes initio ſtatim pendere, & mox ſimul diſſoluere, colare, & emplaſtro propemodum cocto incoquere ad humoris aſcititij cōſumptionem. Quòd ſi iam diſſoluti, colati, appenſi, & per ſe cocti ad emplaſtri craſsitudinem, vt dictum eſt, venerint, percocto iam emplaſtro iniiciuntur. Sunt qui terebinthina pauca, ſi hanc recipit emplaſtrum, percoctos prius reſoluant quàm iniiciant.

Galbanū ligneo piſtillo tuſum aliquādo cæteris ab igne depoſitis iniicitur, aliquādo parū incoquitur, raro multum: ammoniacum ſæpe multum coquitur, aut ſeparatim, aut cum emplaſtro, interdum minus: eſt quando digitis ad ignem, vel ſolem dilatatum mox vbi alia, ſed remota ſunt ab igne ſublata iniicitur, donec liqueſcat.

Ammoniacum ſolum impoſitum ſqualida & arida reddit emplaſtra, niſi cera & reſina, vel alia ad emplaſticā confectionem idonea miſceantur.

Vinum verò, acetum & alia id genus coquendo tota conſumuntur, viribus tamē (vt dixi) in medicamēto relictis pro varia aceti & vini natura. Neque enim idem poteſt acetum ex vino auſtero, & acetum ex vino valenti, adhæc tenue, purum, album valentius eſt, in tenuādo & penetrando quàm contrariū: ſic vina medicamentis varia expetuntur, nunc auſtera in emplaſtris epuloticis: nunc generoſa, quale Falernū, ſi digerendum valentius eſt. Ob id à medico ſunt hæc diſtinguenda in ſuis ſcripturis.

Oleum emplaſtris prima ratione miſcetur ad coctionem, deinde vt emplaſtrum fiat anodynum, reſoluens, molliens, vtq́ue medicamenti vis acris, vel auſtera obtundatur.

Oleum commune emplaſtris miſcetur, vt materiam præſtet: ſitq́; cum cera liquatum, & miſtum emplaſtrorū corpus, cui euphorbium vel alia miſceantur. Sæpe autem ad metallicorum coctionem adhibetur, vel ſolum, vel cum aqua, vel aceto, vel vino. Solum cū axungia in emplaſtro diachalciteos ad lithargyri & chalciteos coctionem: ſol

ſolo item vel cum dictis humoribus lithargyros læuiſsima ferè veteribus coquitur ad ſordium conſiſtentiã, metallicis quibuſdã, vt ſquamma æris, ceruſſa, nunc initio adiectis, nunc poſtea, pro variis medici ſcopis.

Oleum verò vetus quanquam & materiam præbeat, tamen ad digerẽdum miſcetur: id quod quanto vetuſtius eſt, tanto in id efficacius. Eadem ratione omphacinum oleum, vel ſimile ad aſtringendum & refrigerandum miſcetur: lotum ad refrigerandum, & dealbandum. Compoſita quoq; olea omnia, & vnguenta in emplaſtra immitti poſſunt, vt præter materiam, facultatem quoq; ſuam immittant.

Additur etiã oleum, vt reſinarum ſicciorũ, & ceræ vetuſtioris ſiccitatẽ corrigat: id quod reſinæ recentiores quoque præſtant.

Oleum hyeme vnguentis quibuſdã cæratis, emplaſtris largius miſcendum quàm æſtate, à cuius calore ſemifuſum, mollius reddit vnguentum ceratum, emplaſtrum, vt durius idem oleum ab hyemis frigore concretum. Eadem ratio reſinarum liquidarũ, & ſiccarum, minus & ceræ, vt olei partẽ cotylæ quartam hyeme, æſtate octauam: miſcet Galenus, interdũ cotylas olei quatuor hyeme, tres æſtate idẽ miſcuit. Reſina tamẽ & cera quanto pinguior, humidior, recen-

tior, tanto paucior tam hyeme quàm æstate miscenda est: sed tamen parcior adhuc æstate quàm hyeme.

Mel panaciæ & aliis quibusdam emplastris miscetur, vt corpus præbeat emplasticum, & præterea siccet, tergeat, digerat, à putredine vindicet.

Cera in emplastris solum materiæ locū habet nō efficaciam virtutis adiuuat, vt interdum resina, non tamen omnibus, vtpote materiam aliunde sortitis cera miscetur, aut resina. Nam emplastrum diachalciteos neutram recipit, quòd consistentiam emplastri iustam suppeditent lithargyros, chalcitis, & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Ad hæc quibus ladanum miscetur si largum est, ceræ vicem sustinet, vt ea non sit addenda.

Porrò cera vel est recēs, & ob id pinguis & glutinosa magis. Hæcque æstate parcior est miscēda, vt oleum hyeme, largiori manu vtrunq;, & ratione eadē pices, & resinæ. Quæ verò cera est siccior, vel natura, vel tempore hæc minus diu coquenda, & sæpè oleo aliquo vel resina liquidiore humectāda. Adde, quòd cera alba seu natura, seu lotione ad candorem quoq; interdum additur. Propoleos ferè eadem quæ ceræ consistentia & ratio, sed facultate trahēdi vehemen

menti eſt prædita, quàm cera, vel nullã vel minimã obtinet, quanuis nonnihil digerit, ſed inter digerẽs & tractorium aliquid intereſt Galeno initio lib. 7.c.ph.g. Propolis ob id ferè ſemper remoto ab igni emplaſtro miſcetur, ne vis eius attractrix exhalet.

Gũmi thuris omniũ frequẽtiſsimè in emplaſtra Græcis veteribus recipitur, myrrha & ſarcocolla non rarò, bdelliũ & ſtyrax interdum, cætera rariſsimè, niſi quod caphuram, & alia quædã Arabes ac neoterici frequenter hodie ſuis emplaſtris commiſcent.

Thus autem perſæpe miſcetur emplaſtris ad obtundẽdam aliorum valentiorum violentiam nonnunquam vt materiã præbeat emplaſticam, præſertim quod recentiſsimum eſt ac pinguiſsimum, nonnunquã vt affectus cauſam coquat, & modicè digerat. Rationibus iiſdem manna ipſis miſcetur, ac præter eas vt modicè aſtringat. Gummi alia ferè miſcẽtur quo emplaſtris facultatem aliquam ſuam largiãtur, ac non multò ante reſinas iniiciuntur, idque quia ſubſtantia ſint aquea & craſsiore, cũ reſinæ ſint aëreæ magis & tenuiores, vt in ſimplicibus diximus. Si verò gũmi ſint liquida & recentia eorum quæ humiditatem multã & virtutem in emplaſtro manere velimus parũ diu incoquantur. Quod præceptum ſuccis,

Vt lib. 5. meth. Mãna Græc.

liquoribus, resinis, & aliis permultis est cõmune: quia coquendo ficciora euadunt, & viribus velut exanimantur.

Gũmi liquores semper in fine misceantur, & succi ficci: quæ si humore aliquo fuerunt soluenda, ad illius consumptionem prius coquantur, post misceantur, quando emplastrum incipit refrigerari. Succi liquidi in emplastro de ianua coquendi cũ oleo. Herbę virides in emplastro gratia dei cum vino coquuntur ad eius consumptionem. Ex oleo coquuntur emplastra, vt apostolicum, ceroneum, oxycroceum, diuinum, & contra rupturam, diachylon, vel ex succis, vt emplastrum de ianua: vel lacte, vt emplastrum gratia dei.

Chalcanthum aceto solutũ depositis ab igne paulatim miscetur Galeno cauẽti ne efferuescat. Aes vstum, ærugo, chalcitis, magnes, bolus Armenica, terra Lemnia, sulfur, auripigmentũ, & cætera puluerabilia in fine depositis ab igne miscentur. Adeps super ignem miscetur semper agitando: crocus humore solutus dum fiũt magdaliæ & moschus miscentur.

Resinæ. Resina lentiscina, terebinthina, laricea, pitynia seu pinea, picea, abietina, cupressina emplastris miscẽtur sæpe ad consistentiã ipsorum constituendam tantum, seu vt ma-

teriam

teriam & corpus emplaſtro cum aliis præbeant, interdum vt lẽtorem & glutinoſam qualitatem impertiantur, cum per alia emplaſtrum pinguis expers, nec adhærens per ſe partibus eſt, at per ſe promptè excidens.

Eſt quando vt virtutem aliquam emplaſtro afferant digerendi, tergendi, ſiccandi, vel aliam cuique ſeorſum reſinæ peculiarem, vt in ipſarum hiſtoria docui in ſimplicibus. Quantum autem vniuſcuiuſque ſit miſcendũ, & quando coctioni ſit vna quæuis miſcenda, poſtea ſuis locis audies.

Terebinthina quanuis valentius quàm cera emollit, ac præterea calfacit, & digerit: ſæpe tamen emplaſtris iniicitur, vt ea tãtum reddat glutinoſa, non vt facultatem aliquam, vel nouam tribuat, vel augeat. Aliæ item reſinæ ſimiliter pingues eadem ratione.

Quando autem ea miſcetur, & ſimul liquores, aut ſucci ſicci. His humore idoneo ſolutis, colatis, ad humoris cõſumptionem coctis, rectè commiſcetur terebinthina, deinde ambo percocto emplaſtro, & ab igni depoſito permiſcentur, vt ignẽ nullum, vel minimum ſentiat terebinthina, ſiue per ſe, ſiue cum aliis in emplaſtrum veniat, vt in emplaſtris diachylo maiore, de meliloto, de muccaginibus.

METALLICA.

METALLICA sunt autem admodum curiosè terenda, & cribro tenui cernenda, vt promptius liquentur si liquabilia sunt, vel ne contactu nos offendant si non liquantur, etiam si liquabilia sint.

Ex his verò quæ liquantur libro superiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cũ aqua, vel oleo, vel vino, vel aceto, vel oleo iunctis horum aliquibus, quæ tamen coquendo absumentur,& liquandi celeritatem lithargyro afferunt,vt post audies.

Lithargyri & cerusæ ana lib. 1. si cũ olei & aquæ ana libr. vna, parum diu aëre puro igni splendente coquantur, albũ fiet emplastrum: sed vt adhæreat parũ terebinthinæ, vel resinæ similis addendum: si molybdęna addatur fiet cineritium, si lithargyros & oleum sint lota, albius fiet emplastrum. albedinem præter dicta emplastro conciliat cera alba, oleum lotione albatum, pompholyx, spodium, calx, ossa vsta, & pisciũ testæ vstæ farinæ, si plus cerusæ accipiat quàm lithargyri albius fiet, sed minus tenax.

Aerugo citra coctionẽ cerato mista emplastrum facit viride: melius fiet si ærugo in sole ex aceto acri pluribus diebus læuigetur, quod enim est in ea mordax, sic mitescit.

ſcit. Si verò æruginem cum aliis initio mediocriter coxeris, emplaſtrum facies melinum, id eſt coloris mali cydonij: ſi liberalius, rufum fiet. Rufa item & fuſca efficiunt chalcitis vſta, auripigmentum, ſandaracha, pix nigra, bitumen, gagates lapis, & alia ante miſtionem nigricantia, quæ ſi largiora miſcentur, nigrum faciunt emplaſtrum. Melinum etiam fiet ſi ęrugo lithargyro ad ſpiſsitudinem coćto addatur, & iterum coquatur, donec vrendo rufeſcat.

Cadmia fornacaria, vt etiam lapidoſa prius ex vino, vel alio liquore idoneo diu trita fit melior, & ad fuſionem aptior.

Ceruſa interdum additur emplaſtris, vt refrigeret, ſiccet.

Interdum ad albedinem conciliandam, interdum ceu apta tantum conficiendo emplaſtro materia, vt in emplaſtro Heræ ex duabus ariſtolochiis.

Si candidum vis emplaſtrum lithargyri loti & ceruſæ ana lib. I. cum olei vnciis nouem coquitur parum diu ob paucum liquorem (coćtio enim longa nigredinē affert) ſed medicamētum tunc minus eſt glutinoſum, & adhærēs: quale vt fiat quidam terebinthinam, vel colophoniam maximè perlucentem miſcēt, ne colorē vitient, aut medicamenti virtutē. Alij eadē ratione ceram

albam adficiunt,vt cerusa emplastris multis ad albedinem conciliandã miscetur:sic ad ruborem miniũ sinopicum,veteres miscuisse docet Gal.lib.6.c.ph.g.vt autem sit fuscum emplastrũ, squamma æris additur, & ignis fit ex teda loco lignorum,ibidem.

Interdũ per se ex oleo coquitur lithargyros ad spissitudinem,tuncque puluerata cerusa spergitur,vt fiat emplastrum album. Cerusa potest initio misceri,vt sal,& alia metallica,& terrea,& cũ lithargyro coqui quando nihil ad albedinem cõferet,sed neque ad aliud quàm materiã,nisi quod valẽtius siccat quo diutius coquitur:sic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim vsus in emplastris duplex:si enim non liquetur,materiæ solùm habet rationẽ:si liquetur præterquam quod corpus glutinosum emplastro præbet,etiã siccat,ídque magis quo diutius cocta erit, fitque sic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda sit,& ei emplastro addãtur muccagines,lithargyrũ prius extra ignem pauco oleo nutrias:deinde igni trade,& muccaginẽ paucam,vt vnc. duas affunde,prohibebit oleũ & lithargyrum vri:si nõ requiritur muccago igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incocta satis glu

glutinoſum facit emplaſtrum ſine reſinoſo, aut ceroſo corpore, multò magis ſi triplo.

Si emplaſtrum recipit lithargyrũ, ceruſſam cum vino, aceto, aqua, oleo, vel ſucco alio fluxili, prius ſine igni illa nutriantur in mortario cũ piſtillo: deinde coquantur igni lento, donec corpus (vt dicũt) ſumat, & craſſum glutinosúmque euadat. Lithargyros enim coquẽda diu ex humore aliquo, vt ſiccans magis, & glutinoſum reddat emplaſtrum. Eadem ratione metallica reliqua, & terrea coctione longa ſicciora euadunt, nõ tamen glutinoſa, niſi quæ liquantur. Nam quæ glutinoſa prius erant cum his cocta, liquores, gummi, reſinę, cera, mel, ſiccata magis lentorem glutinúmq; amittunt. Oleum verò lentum, ſed minus ob iunctam humiditatem multam glutinoſius euadit, vt vetuſtate ſic coctione. Adde quòd fusè coquẽdo lithargyros, & oleo vnita probè, olei glutinoſitatem auget, tum quòd in priſtinã duritiem non redit, tum quòd ſiccando liquiditatem olei conſumit. Vnde etiam citra fuſionem lithargyros leuiſsimè trita, diu cum oleo mediocri ſubacta, in emplaſtri formam perducitur, præſertim ſi id in ſole, vel aëre aliter calido fiat.

Contrà, ærugo, chalcitis, ſquamma æris, & ſimilia diu coquuntur, vt vires eorum

vehementes coctione longa obtundantur,
·Ladanum autem & galbanum,& propo-
Quantitas. lis,& plurima alia vires tantas non habent:
quæ obtundendæ veniãt ob id nihil,aut mi-
nimum coquuntur.

Lithargyri libr. tres, chalciteos vnciæ
quatuor cum olei lib.tribus, & axũgiæ lib.
duabus coquantur: præstat tamen prius iñ
mortario miscere illa omnia,quàm in caca-
bo coquantur. Lithargyrus & cerusa ex pa-
ri sibi oleo & aqua si coquantur, medicamẽ-
tum fiet fragile,cuti non hærens, si maiorẽ
liquidorum mensuram acceperint, & ob id
diutius coquantur, glutinosum euadet me-
dicamentum: Lithargyros fusa cum aqua &
oleo largo blandum,& glutinosum,& albũ
facit emplastrum.

Lithargyri lib. vna ex aceti & olei ana
lib.duabus, cocta ad liquationem, glutino-
sum admodum facit emplastrum, magis si
ex vtriusque ana. lib.tribus coquatur: quòd
si vno die toto coquatur, nigrum fiet ac
splendens.

Eadem ratione si cũ largo vino & oleo
liquetur. Viribus tamen maximè variat pro
coctionis mensura,& aceti,vini, aquæ, olei
varia in differentiis suis natura: quas diffe-
rẽtias medicus pharmacopœo in scripturis
suis explicare debet. Præstantius autem fiet
hor

horum quodque, ſi lithargyros ex his liquoribus, vel ſingulis, vel coniugatis æſtate ſole calido multùm teratur ſingulis diebus quindecim.

Oleum hyeme largius emplaſtris miſcetur quàm æſtate, à cuius calore ſemifuſum fit mollius emplaſtrum, vt à frigore concretum durius, eadem ratio eſt reſinarum liquidarum aut minus ſiccarum & ceræ.

Reſina aut cera quanto pinquior humidior, & recẽtior, tanto parcior tam hyeme, quàm æſtate miſcenda eſt.

Si medicamentum facturus es ſimile acopis vnguentis, & ceratis liquidis, oleum ſit quadruplum ceræ. Si ad emplaſtri ſpeciem durum, ceram oleo æqualem miſce, maximè ſi cera ſit vetuſta & ſicca: ſi vero recẽs eſt ac pinguis, pauciore oleo quàm cera opus eſt, vt ceratum emplaſtri conſiſtentia fiat, maximè per æſtatem: vt ſi facis ceratũ diaeuphorbij, accipe ceræ drach. 6. olei drac. 6. vel drach. quinque, euphorbij drachmam vnam. Quòd ſi reſinam miſcebis, vt glutinoſius ſit medicamentum, oleum minue. Cera enim ad liquiditatem multo pingui eget: reſinæ verò ſi ſint aridæ, pauco: ſi liquidæ, ſiccam aliquam ſubſtantiam ad emplaſtri conſiſtentiam poſtulant. Quantum autem reſinæ cerato miſceas, coniectabis,

experientia. Terebinthina enim triplicata cerę miſta, vide an emplaſtri habet ſpiſsitudinem, ſi erit ſiccius, auge reſinã: ſi mollius minue, vel ceram auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio, ſi enim pinguis & recens eſt, parcior miſcenda eſt ad emplaſtri formam, ſi vetus & ſicca, largior poteſt miſceri.

Si medicamentum iam cerati habet cõſiſtentiam vt emplaſtrum fiat, ceræ tantùm tertia pars vel quarta miſceatur: ſi adeps miſcenda eſt, & ea humidior, ceræ dimidium addendum eſt.

Si cerã parem miſcebis oleo, emplaſtrũ medicamentum fiet aëre temperato. Si verò cera vetus eſt, & arida, & aër frigidus, paulò plus olei: ſi autem cera pinguis, & aër calidus, paulò minus olei quàm ceræ, vt ceræ pinguis lib. vni, olei vnc. duodecim, ceræ verò ſiccæ vnc. tredecim, pro ceræ cõſiſtentia, quantitate, & aëris in calido & frigido temperatura. Vt autem pinguedine lenta cuti adhærere poſsit, reſina additur, præcipuè terebinthina liquida parte ad cerã tertia, vel quarta.

Quando ceræ miſcentur liquabilia, quæ frigida vbi concreuerint ſolida ſunt, pauca cera opus eſt, vt in baſilico tetrapharmaco recipienti ceræ, reſinę ſimpl. colophonię picis

cis

cis,seui taurini pares portiones.

Quando præterea ceræ mista sicca sunt, vt metallicorũ pulueres,farinæ,pauca miscetur,vt emp.ex semi.lini.Olei veteris lib. duæ,ceræ vnc. 20.resinæ colophoniæ,adipis suilli ana lib.1.& dimid.lithargyri li.1. cerusæ,& muccaginis seminis lini ana vnc. sex,thuris vnc.quatuor,farinæ tenuissi.vnc. vna.Muccaginis,sem.fœniculi,lini,radi.althææ,& oleum incoquit Paulus in diaphilo,dum bullire desierint,id est ad muccaginis consumptionem.

Ex metallicis præsertim si pauca liquida addantur,statim durissima euadunt emplastra,ob id parua quãtitate paranda,præsertim si hyeme parãda sunt,ceræ,olei,adipum,medullarum,gummium,resinarũ,butyri,liquorum recentium,& succorum glutinosorum misturam cum siccis , primam coniectura quadam artificiosa ex singulorum quantitate & consistentia præsumimus:non planè scientes quale crassitudine tandem medicamentum sit futurum: Sed cùm mista sint omnia,clarum fit an tenerius, vel durius æquo sit redditum : quare in secunda compositione diligentius à nobis coniectanda est legitima cuiusq; quantitas.

Olei mensura est cõiectanda ex his quibus

bus miſcetur,& coctionis quãtitate, & aëris temperie: nam metallica ſunt coquẽda diutius quæ ſiccare ſine morſu volumus,ac glutinoſiora eſſe,ob id largius oleum requirũt: quod ſi paucum habent,& minus diu coquẽda & friabilia ſunt,niſi reſina aliqua coëant. Quod ſi cum oleo & aceto vel vino coquitur,quo plus aceti vel olei accipit,eo magis ſiccabit emplaſtrum.

Quæ ladanum accipiunt,nõ egent cera, & contra,quia ladanum ceræ loco ad ſiccorum medicamentorũ vnitatem faciendam vſurpatur, Multæ ceræ miſtura medicamẽti vim aufert, cera recentiſsima molliſsima, pinguiſsima, pauco humore oleoſo eget.

Coquendi modus & ordo. Vnus coquendi modus in omnibus emplaſtris non eſt ſimiliter vtilis, ſed colorem, & ſæpe facultatem immutat. Poſsis enim ceruſam ab initio cum lithargyro coquere, ſed candorem ex longiore coctione perdet, & aſtrictionem,& refrigerationem: magis tamen ſiccabit,ſi cruda iniicitur:contrà, ſi cocto iam lithargyro ad mellis cõſiſtentiam, omnia hæc mediocriter.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, ſpatha ferrea moue ne vrantur, quòd fundum ob inſitam grauitatem promptè petunt.

Lithargyro ad conſiſtentiam cocta addu

duntur adipes,resinæ,gummi,manna,cera, dum cocta adeò sunt omnia,vt digitos non inquinent,galbanū,& ærugo,& opopanax, aristolochia, panacis radix, chamæleontis radix,gentiana,myrrha.

Lithargyro ex oleo liquata cera,& terebinthina adduntur,vbi cocta sunt adeò,vt manus nō inquinent,ammoniacū manibus dilatatū additur,deinde lana succida,vsta.

Quód si sepum & mannam thuris accipiat,illa ante ceram miscentur,& asiduè mouentur:post vbi mutata erunt & liquata,ceram,& picem aridā,& terebinthinam, donec amplius manus non inquinent:tunc adde galbanum,post æruginem,& opopanacem aceto dissoluta.

Lithargyro ex oleo cocta squamma læuissima miscetur semper mouendo,deinde chalcitis ex vino calido acrimoniā exuta, vel aceto trita,paulatim miscetur.

Si bitumen,pix,cera,resina,propolis spissato illi addantur ,quibus liquatis ærugo,& pyritis lapis:ab igni sublato & modicè refrigerato alumen,galbanum subactū manna iniicitur.

Myrrha,bdelliū,thus,opopanax ex aceto teruntur,interdū & ichthyocolla minutim concisa prius,puluis lanæ succidæ,māna,galbanum extra ignem iniiciuntur.

Ter

Terebinthina & cera adduntur lithargyro ad consistentiam cocto, deinde ammoniacum digitis dilatatum, tunc & ærugo & squamma æris, post hæc ipsum æs vstum, pityinam, & ceram, post hæc metallica.

Concoquendi finis. Finis coctionis emplastrorum est, cũ scopos prius dictos attigit: consistentiam scilicet legitimam cum viribus expectatis, colorem quoque quęsitũ ac odorem. Consistentia autem iusta, hoc est crassa, dura, glutinosa, & adhærẽs cognoscitur, quãdo emplastri portio exempta, & refrigerata in aëre, marmore, metallo, vel aqua, vel alio, digitos nõ inficit, & omnia in vnũ probè coierunt: nec fragile, sed tenax, ductile, rumpi contumax, duritiæ ceræ igni, vel alio calore mollitæ.

Vires autem emplastri expetitas cognosces si quas frangi noluit medicus integræ sunt, nec igni dissolutæ, quas auctas voluit, vel fractas, coctione longa, vel aliorum mistione auctas & fractas coniectura quadam colligis, quæ an certa fuerit, experientia & vsu emplastri probauit medicus, & tibi postea insinuabit. Ignis ipse non modò vehemens aut clemens, sed subiectorum ratione, & diuturnitate emplastri, vim aliam alia mutat: nam vehementior vrit, & denigrat: vti & diuturnior & fumosus, & qui ex tedis fit, vel aliis fumum multum & crassum ob

resi

resinosam substantiam edentibus,& in aëre crasso,& nebuloso factus. Contrà verò clementior coquit,& qui ex lignis fit siccis, ac sine fumo, sinceram & splendidam flammã edentibus in aëre puro.

Lithargyros flamma acri & continua interdum coquitur, interdum igni lento. Probè coctũ est emplastrum diachylon Nicolai Alexandrini, quando in eo vesiculas ebullare & subsistere videris, cap. eiusdem. 104.

Pyxide rubra quædam, alia lignea, alia pelle excepta reponuntur, ferè tamen hodie Democratis exemplo li.5.c.ph.g.μαγδαλίας manibus facimus, quas papyro circundamus. *Repositio.*

*Emplastrum diachylon commune Mesuæ sic fit, lithargyri tenuißimè triti, & à plumbo, & scoria purgati vnc. vna & dimidia: cum olei antiqui clari vnc. tribus in mortario * lapideo pistillo ferreo diu conquassetur & agitetur, post igni lento coque, rudicula semper mouendo, donec lithargyrum crassescat: tunc igni aufer: vt paulatim frigescat, sine. Interim vnc. tres muccaginis ex semine lini, & fænigræci & radice maluæ: extractæ parum feruefac, deinde illam paulatim lithargyro & oleo probè pistillo ligneo permisce: postremò percoque omnia simul ad iustam spißitudinem. Si vis ireatum* *Diachylon.* *albũ.* ** æreo hodie.*

tum

tum facere, miſce, aut oleum irinum pro communi, aut pulueris ireos vnciam vnā in lib. ſingulas, ſi addatur muccago, ſe. meliloti, anodynum magis euadet.

Hodie ſic paramus, ſunt qui ſemina lini & fœnigræci purgata ſordibus, & radicem maluæ mundam & contuſam nonnulli triduo aqua macerant, ſuper prunas clementes, deinde ſemper mouēdo coquunt ad dimidias, & colant. Eius colati libram vnam cum oleo aliquantiſper coquūt, poſtea puluerem lithargyri miſcent, & continenter rudicula mouentes coquunt, donec bullas & ſtridorem edere deſinat, ſeu donec marmori vel aquæ frigidæ infuſa portiūcula & refrigerata idoneam habere conſiſtentiam videatur.

Si lithargyros & oleum diligenter ſint abluta, multò albius erit emplaſtrum. Nicolao Alexandrino recipit olei veteris vnc. 42. lithargyri vnc. 36. radicis maluæ agreſtis, & ibiſci, fœnigręci, ſeminis lini ana vnc. 12. radices & ſemina in aquę phialis tribus triduo infuſas, igni lēto coque ad dimidias, cola: expreſſi libram vnam cum oleo aliquandiu coque, dein puluerem lithargyri quantum ſatis eſt incoque ſemper mouēdo: dum percoctum erit, hoc eſt, dum veſiculas bul

bullare & ſubſidere videris aufer igni: dum refrixerit, conde. Lithargyrum cũ oleo vidi diu agitari in mortario metallico piſtillo ferreo, albuit, ſed dum ignẽ attigit, nigruit, maximè vt diachylo ineptiſsimũ videretur.

Lithargyrum vbi in vas igni impoſitum miſeris, oleũ paulatim affundatur, ſemper miſcendo piſtillo ligneo vbi probè erunt miſta, partem meliorẽ muccaginis affunde & coque, dum ea videbitur conſumpta: reliquorum paulatim adiice ſemper mouẽdo.

Cum autem lithargyrum promptè vratur, motu per ſpatham ligneam latam aſsiduo eſt opus, qui eam à fundo vaſis ſeparet: ignis prætereà ſit blandus, & affundatur vt dictum eſt, muccago.

Album autem fiet vt vulgo expetitur, ſi muccago parum habeat ſe. fœnig. id enim largius flauum facit emplaſtrum. addunt nonnulli ſalem paucum initio extrahendæ muccaginis, vt clarior & albior ſit. Lithargyros item benè lota aqua communi vel ſalſa, albedinem addit, & coctio mediocris. Nam multa & vſtioni propinqua flauitiem & ruborem & nigrorem impartit. Si verò violenta eſt flamma, etiam mox nigredinẽ dat lithargyro.

Proportio lithargiri

Empl. diachylon magnum Meſuæ recipit lithargyri puri, triti & creti vnc. 12. olei irini,

ad oleũ hic eadẽ quæ prius.

anethini, camæmelini ana vnc. octo, muccaginis, seminis lini & fœnigreci, & radicis althææ, & ficuum pinguium & vuarum passarum, succi ireos, & scyllæ, œsypi, ichthyocollæ ana drachm. duodecim & semissem, terebinthinæ vnc. tres, resinæ, pini, ceræ flauæ ana vnc. duas, compone vt diachylon commune.

Muccagines vt prius emulgeantur, oleoque, lithargyros in mortario vel vase in quo coquenda est diu ante coctionem nutriatur semper mouendo: deinde igni lento coquatur, dum crassescere incipit muccago paulatim affundatur, hac propè cõsumpta igni auferatur emplastrum, affundatur succus ireos & scillæ, & ichthyocollæ glutinis muccago, cum vino & aqua simul mistis & coctis extracta. His consumptis coctum est emplastrum, & cera minutim secta & pini resina miscendæ his liquatis: terebinthina & œsypus extra ignem miscenda, quia coctionem non sustinent.

Ichthycolla etiã piscis est.

Empl. de muccaginibus spurium recipit muccaginem, sem. lini & fœnigræci, & althææ, & mediani corticis vlmi ana vnc. quatuor & semissem, olei, liliorũ, anethi, chamæmeli ana vnc. vnam, Ammoniaci, galbani, opopanacis, sagapeni ana vnc. semissem, ceræ nouæ vnc. viginti, terebinthinæ vncias duas, croci drachmas duas. fac emplastrum.

Muc

Muccagines vt dictum est extrahantur cortice vlmi medio bene prius contuso, eædem oleis incoquendo consumantur, olea residendo purgentur, vel linteo sine expressione colentur: his carentibus cera particulatim secta liquefiat, & liquores isti quatuor aceto * soluti, & linteo colati cerelæo calido misceantur: postremò extra ignem terebinthina probéq; omnia commisceantur, & caue ne in grumos abeat. Crocus tritus marmori inspergitur & manibus fingendo magdalias immiscetur.

** vel chamæmeli & meliloti decocto.*

Empl. de meliloto Mesuæ recipit, meliloti vncias sex, florum chamæmeli, se. fænigræci, rad. althææ, absinthij, sampsuchi, baccarum lauri ana drachm. tres, cardamomi, cyperi, ireos, caßiæ, spicæ nardi, seminis apij, ameos, anisi ana drach. duas & semissem. ammoniaci drachm. decem, styracis, bdellij ana drachm. quinque, terebinthinæ vnc. vnam & dimid. ficus pingues duodecim, sepi hircini, resinæ ana vnc. duas & semissem, ceræ vnc. sex, olei sampsuchini & de spica ana. q. sufficit infundendis & extendendis omnibus.

Vt ana vnciã vnam.

Sepum hirci colatũ, resina, cera in oleis liquentur: ficus pingues aut parùm humectatæ probè tritæ per mantile, aut stamen,

aut cribrum setaceum cernantur, prædictis misceantur, deinde ammoniacum & bdellium in aceto soluta & colata, postea terebinthina, postremò vbi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarum, florum, aromatum, & simul cum his styrax per se diligenter tritus. Si verò ficus essent pauciores, & puluis largior, nec is cernendus, possunt hæ minutim cõcisæ cum aliis teri. baccæ lauri excorticandæ. Sunt qui Ammoniacum & bdellium aqua (cui melilotus, chamæmelum, & fœnumgræcum sint incocta) dissolui malunt, vt emplastrum fiat emolliens magis: sed aqua illa ægrius soluuntur, quàm aceto essentiæ tenuitate promptius ipsa tota penetrante & dissoluente.

Empl. ceroneũ Nicolai recipit picis naualis colatæ, ceræ ana vnc. duas, & drach. tres, sagapeni vnc. duas, ammoniaci, terebinthinæ, colophoniæ, croci, ana vnc. vnam, & drach. tres, aloës, thuris, myrrhæ ana vnc. vnam, opopanacis, styracis, galbani, mastiches, aluminis, fænigræci, styracis rubri, bdellij ana drach. tres, lithargyri drach. vnam & dimidiam, sagapenum, galbanum, opopanax, ammoniacum fracta vel potius incisa vino tecta nocte macerentur: coquantur ad vini dimidij consumptionem, colentur, tunc picem colatam misce, spathula moue, hac liquata ceram

ceram: qua fusa colophoniam colatam, postea styracem pistillo calido tritum frustatim adde: hinc mastichen, thus, myrrham, bdellium, trita, creta aliquandiu post inijce, terebinthinam, alumen, lithargyrum, fœnumgræcum percoctum affunde in aquam frigidam, extracto aquam omnem manibus exprime cum puluere aloës, super marmor oleo laurino vnctum subige, cum puluerato croco finge offas manibus eodem oleo vnctis.

Sed Nicolaus Alexandrinus lithargyrum tenuißimè tritum, cum oleo quantum satis est percoquit, deinde picem addit: hac liquata, ceram, aqua fusa lachrymas colatas, ammoniacum, sagapenum, opopanacem, galbanum, styracem vtrunque, terebinthinam, & spathula probè miscet. Hinc colophoniæ, thuris, mastiches, bdellij, aluminis, myrrhæ, fœnigręci, puluerem paulatim miscet, vbi percoctum est, in aquam iniicit. Ceroma autem propriè oleum quo luctaturi se perfundunt.

Hodie melius picem & colophoniam liquatam colant, ceram in ea liquant, sagapenum, ammoniacum, galbanum, opopanacem, bdellium, vino soluta & colata coctáque ad vini propè totius consumptionẽ, paulatim miscent, deinde terebinthinam, postremò puluerem reliquorũ tenuißimè

tritorum & cretorum, crocum verò inter ſubigendum ſuper marmor & oleo manus vngunt, ne his emplaſtrum adhæreat. Vel potius liquoribus, vt dixi, coctis particulatim miſcetur cera, reſina, colophonia liquata, vel cera particulatim iiſdem miſcetur: & hac fuſa reliqua duo liquata paulatim miſcentur: ſic enim citius & perfectius in corpus vnũ coëunt. Si verò ſimul vel liquores ceræ, pici, colophonię, vel cõtra liquoribus, ceram, picem colophoniam affatim iniicis, liquores fundũ ob grauitatẽ petentes vrentur: & cũ aquoſi ſint ægrius, aliis pinguibus ſummum leuitate ſua petentibus miſcebũtur: niſi fortè tandem iam vel vſti vel ſemiuſti. Vide diligenter, ne aloë, & myrrha vrantur, & grumoſum reddant emplaſtrum.

Alij ſecreto quodam modo Ammoniacum, ſagapenum, opopanacem, galbanum, bdellium vino ſoluta, cocta ad emplaſtri conſiſtentiam, terebinthina paulatim miſta ſine igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, ſed etiam emplaſtro præcedenti de meliloto & aliis, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miſcent, poſtremò reliqua.

Emplaſt. oxycroceũ Nicolai recipit picis nanalis, croci, colophoniæ, ceræ ana vnc. quatuor,

ter

terebinthinæ, galbani, ammoniaci, myrrhæ, mastiches, thuris ana vnc. vnā, & drach. tres: Galbanum & ammoniacum aceto nocte vna macerentur, postridie liquantur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti consumptionem: addit tunc picem naualem colatam, hac fusa, ceram, qua liquata colophoniam, deinde terebinthinam aliquandiu post mastichen, thus, myrrham, semper spathula mouēdo. Cocta in aquam frigidam immitte, manibus hanc totam exprime, super marmor oleo inunctum cum puluere croci molli, & offas finge.

Alij picem naualem colatam, colophoniam ceram liquant, his adhuc calidis galbanum & ammoniacum in aceto dissoluta & colata miscent. His coctis mastichen, thus, myrrham, postremò terebinthinam, & vbi iam refrixit manibus molliendo, & subigendo super marmor, puluerem croci confundunt: hyeme verò addi potest olei vnc. vna ob emplastri siccitatem.

Nicolaus Alexandrinus picem cum parte aceti, in olla noua coquit ad aceti consumptionem, cum reliqua ammoniacum, thus in mortario terit & soluit, & coquit semper mouendo, cauens ne acetum exiliat. Cum acetum est consumptum, galbanum, myrrham, mastichen addit, his ferue-

factis crocum puluératum miſcet, deinde in mortarium fundit, & fingit magdaliones. Sed modi alij placent magis.

Oxycroceum vocatur ab aceto macerantte, galbanum & ammoniacum & croco largiore. Nam eius vncias quatuor recipit, ceroneum verò tantùm vnciam vnam, & drachmas tres. In ceroneo prætera liquores vino macerantur, cætera multùm conueniunt, ſed illud valentius. hoc propter crocum largiorem ſumptuoſius, quem variè minuunt. Ob id vt vilius ſit, croci vncias tantùm duas hodie miſcent, dolo parum malo cum crocus vires medicamento maiores non largiatur, quàm ceroneo, vt cauſa ſit nulla, cur hic adeò augeatur ſumptu parum neceſſario, nec viribus adeò æſtimandis.

Emplaſt. de Ianua Nicolai recipit ſuccorum apij, plantaginis, betonicæ ana lib. vnam: ceræ, picis, reſinæ, terebinthinæ ana lib. ſemiſſem, forma emplaſtrum.

In ſuccis his reliqua tria ſunt igni lento coquenda, & continenter mouenda ad ſuccorum conſumptionem, poſtremo terebinthina miſta ſemel, aut bis feruefacienda. Alij terebinthinæ partem dictis ſimul incoquunt, reliquam extra ignem miſcent, vt ſiccitatem aliorum emendent, ſicque formam

mam emplaſtro meliorem impertiũt. Succos per ſe in ſapas coquerem potius, deinde liquatis aliis miſcerem. In neutro Nicolao inuenio hoc emplaſtrum, vt neque tria ſequentia: ſed tãtùm ex his ceroneum, oxycroceum, apoſtolicum.

Exempli gratia dei Nicolao recipit, terebinthinæ libr. ſemiſſem, reſinæ lib. vnam, ceræ vnc. quatuor, maſtiches vnc. vnam, verbenæ, pimpinellæ, betonicæ ana manipu. vnum, herbæ hæ tuſæ ex vino albo valenti coquantur, ad vini tertiæ partis conſumptionem, cola, herbarum ſubſtantiam abijce, in colato cera, reſina, maſtiche coquantur ad corporis idonei conſtitutionem, aufer igni, terebinthinam adde, ſpathula moue, fac emplaſtrum.

Herbæ hæ recentes inciſæ, tuſæ in vino albo potenti ad ſui diſſolutionem percoquantur, colentur, in colato vini reliquo cera & reſina ad colati propè conſumptionem coquantur: tunc maſtichen adde, poſtremò terebinthinam, ſemel feruefac, aufer igni, vbi refrixit finge in offas cylindrales.

Alij in colato reſinã ſolam coquunt: hoc propè conſumpto ceram addunt, poſtremò terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari incipit, maſtichen pulueratam permiſcent. Vterque hic modus, quàm Nicolai

eſt præſtantior, quòd maſtiche coctionem non ſuſtineat ob eſſentiæ tenuitatem.

Hodie vt ſit albius, addita paulò largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Empla. ad herniam Nicolao recipit picis naualis, aloës ana vncias tres, lithargyri, ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, ammoniaci, ana vnc. duas. Viſci à quercu vncias ſex. Boli armeniæ, vtriuſque ſimphyti, gypſi, vtriuſq; ariſtolochiæ, lumbricorum terræ, gallarum ana vncias quatuor, myrrhæ, thuris ana vncias ſex, terebinthinæ vnc. duas, ſanguinis humani lib. vnam. Pellis à veruece mox vbi ablata eſt, horis 24. coquatur, deinde expreſſa pelle & abiecta viſcum quernum in hoc iure diu coctum vbi fuerit, igni auferatur, addatúrque terebinthina, lithargyros, colophonia, hinc maſtiche, thus, myrrha, galbanum, ammoniacum, lumbrici terræ, paulò pòſt ſymphytum maius & minus, gypſum, bolus armenia: igni tunc redde, & adde ſanguinem humanum, ariſtolochiam longam & rotundã, poſtremò aloën, ſemper ſpatha agitando, impone marmori, quod oleo violato inunxeris & manibus ſubige. Iterum biduo aut triduo in mortario continenter teratur.

Aliud eſt Arnaldi Villanoua.

In decocto prædicto pellis arctinæ recentis viſci baccæ ad ſui diſſolutionem percoctæ, colando expreſſæ abiiciuntur, additur

tur lithargyros, aliquanto poſt cera, pix, colophonia, coquendo ſemper mouēda ne vrantur: coctis his, & aqua prope conſumpta, galbanum ammoniacum, vino ſoluta, & creta, myrrha, terebinthina, ab igne depoſitis, ſed adhuc calentibus, thus, maſtiche, lumbrici in vino purgati & vino alio probè ſeorſum cocti. Tempore nimis dureſcit, niſi addatur oleum. Alij poſt colatum viſcũ extra ignem addunt ceram, colophoniam terebinthinam, aliquantò pòſt iniiciunt liquores diſſolutos, colatos, coctos, vt ſæpe dictum eſt. Lithargyros, gypſum, thus, myrrha, bolus armenia, ſanguis humanus & cætera teri habilia.

Empl. diuinum Nicolai recipit galbani, myrrhæ ana vnc. vnam & drach. duas, ammoniaci vnc. tres & drach. tres, opopanacis, maſtiches, ariſtoloch. longæ, æruginis ana vnc. vnã, lithargyri & olei communis ana libr. vnam & ſemiſſem, ceræ nouæ vnc. octo, thuris vnc. vnam & drach. vnam, bdellij vncias duas, magnetis vnc. tres, miſce omnia vt decet.

Lithargyrum cum oleo diu ante coctionem nutriatur, poſtea ad ſpiſsitudinem vſq; *coquatur: tunc adde ceram minutim conciſam: qua liquata aufer igni, & adde galbanum, ammoniacum, opopanax, bdelliũ, ſi molle eſt in aceto vel vino diſſoluta

** Id quod ei cito, quia paucũ eſt oleum, accidit.*

&

& colata & cocta: deinde puluis myrrhæ, bdellij, si est siccum, masticbes, thuris, aristolochiæ, magnetis: postremò ærugo, ne si diu coquatur, emplastrum fiat rubrum, sit tamen medicamentum adhuc valde calidum, alioqui, ob ipsius solidam duritiē ægrè permiscerētur omnia. Si verò flauū vis, semiustam æruginem impone, vel coquēdo talem redde: si rubrum (quale Narbonensis Gallia præfert) eius æruginis drach. duas, vel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte, reliquas eius drach. in fine, si non vis ita coloratum, totam misce postremum.

Emplastri forma per coctionē fiunt hodie vnguentum tripharmacum, & vnguentum de cerusa.

*Empl. apostolicum Nicolai recipit, lithargyri vnc. sex, ceræ mauricæ, colophoniæ ana vnc. duas, propoleos, visci querni ana vnc. vnam, ammoniaci, cadmiæ lapidis ana drach. sex, mastiches, thuris ana vnc. semis. terebinthinæ, bdellij opopanacis, galbani, myrrhæ, sarcocollæ, æris vsti, squāmæ æris, æruginis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, * mumiæ ana drach. tres.*

**Prasij viri dis Nicol. Alex. cætera cōsentit, nisi ponderibus omnibus variaret.*

Lithargyrum & oleum diu simul nutrita, coquuntur, semper mouendo ad emplastri consistentiam, seu donec scutellæ imposita, ceræ, aut mellis modo coacta sint: tunc cera,

cera, colophonia, maſtiche, thus, myrrha, bdellium, propolis, viſcum quernum, terebinthina in his quo ſcribũtur ordine liquẽtur. His fuſis igni auferatur, adde paulatim: ne efferueant liquores, ammoniacum, opopanacem, galbanũ diſſolutos aceto aut vino, colatos, coctos ad aceti aut vini cõſumptionẽ, vt dictũ eſt, recoque, deinde pulueres ſarcocollæ, cadmiæ lapidoſæ, æruginis, ſquammæ æris, æris vſti, dictãni, ariſtolochiæ, dum erit percoctum, hoc eſt aquę frigidæ portione iniectum duratur, & digitos tractatu nõ inquinat glutinoſo adhæſu, tũc totũ aquæ frigidæ iniiciatur: dum refrixit, exemptum manibus, oleo laurino inunctis, fac magdalias. Nicolaus Alexandrinus lithargyro, cũ oleo ad emplaſtri conſiſtentiã percocto, ceram, galbanum, terebinthinam propolim, colophoniam ſeorſum & modico interuallo addit: poſtea, æs vſtũ, cadmiã commiſcet, probè ſemper feruefaciẽdo, deinde opopanacem, ammoniacũ, bdellium. viſcum, myrrham, thus, maſtichen, ſarcocollam, ſquammã æris cum pauco aceto trita in mortario, & in lactis formam deducta miſcet, & coq̃t ſpathula certatim mouẽdo.

Empl. de vigo recipit olei chamæmeli, anethi, de ſpica, de lilio ana vnc. duas, adipis porci vitul.

ana

ana lib. vnam, euphorbij drach. quinque, thuris drach. decem, olei laurini, sescunciam, adipis viperæ vnc. duas & semissem, ranas viuentes sex, lumbricorũ in vino lotorum vnc. tres & semissem: succi radicum, ebuli & enulæ ana vncias duas, schœnuãthi, stœchadis, matricariæ ana manip. vnum, vini odoriferi lib. duas, coque omnia simul ad vini consumptionem: coletur. colato adde lithargyri auri lib. vnam, terebinthinæ claræ vnc. duas, cum cera alba, fiat ceratũ, aut vnguẽtum, addendo in fine, styracis calamitæ sescunciã, & igni ablatum pistillo tribuletur, donec tepidũ erit, tunc adde argenti viui saliua extincti vnc. quatuor, misce diu pistillo.

Hoc emplastrum ascripturus non eram, quod argentum habeat viuum à cuius vsu omnium maximè abhorreo, propter noxas à prioribus designatas, à recẽtioribus experientia quotidiana plusquam vellent cognitas. Sed publica vtendi eius consuetudo, ne omitterem effecit. accesſit ad id Petri Grusellij olim mihi in re medica condiscipuli, nunc verò medici lõge præstantiſsimi, elogium de hoc emplastro à se non semel magnis succeſsibus vsurpato in articulorum & reliquarum partium neruosarũ doloribus etiam hæreditariis, nõ solis Hispanã luem cõcomitãtibus in corporibus carnosis. Plura

ra composita medicamēta describere, mihi visum nō est, quod etiam in his multa idem promittunt, & præstant, ob ídq; ociosa videri possint. Integrū autē cuiuis docto, vel noua adiicere, vel ex his quædam expungere, aut saltem mutare, vt simplicibus cōstēt, vel pluribus, vel paucioribus, vel non idem pollentibus. Huc pertinet quod nullo negotio quiuis potest ex Mesue & Nicolao Alexādrino potius quā ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore suffecit experiri quid hac in re aliquando prestare poterimus. Quapropter paucis singula tantúmque leuiter perstrinximus, cùm plurima superaddere nobis licuisset, nisi voluissemus prolixitate auditorem deterrere nouitium vel obruere. Est autem id totum velut imago quædam rudis tantùm eorum quę post scribemus: sed paulatim mihi pharmacopœi sunt melioribus assuefaciendi, vt postea nō fugiant maiora. Cùm non ignorem in horū fæce plurimos omnino & indoctos, & rerū omniū imperitos, & stolidos, dicam audacius, & maleficos, & haud dubiè veneficos, qui hunc laborem nostrum accusabunt tanquam parū vtilem, imò noxium, scio, calumniabuntur, quod hactenus miseris mortalibus ægris rectè esse consultum per Arabicæ familiæ placita planè mentiētur.

tur. Sed hi non ita multò post etiam inuiti intelligent quàm fuerit in hũc diem iniqua ipsorum conditio, & volent nõ volent, sub nostra hæc præcepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes defendere amplius illis liceat. Interea verò quia nihil suibus his cum amaracino vnguento est, musis & purioris pharmacopœtices studiosis scribo id quantulum quantulum est: quod oro manu grata accipiant, & secum repetent, quàm non fuerit facilè rem hactenus intentatam excitasse. Id quod iudicare facillimum his est, qui scripta sua aliquando publicarunt multo studio, cura, industria, vigiliis, ingenij summis viribus comparata. Qui verò nihil adhuc ediderunt, ignari nostrorum laborũ, ad calumnias sunt propensissimi, sed hęc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis. Hísque ingratis seruire nephas est, vt est apud poëtas. Boni igitur consule: & fronte non ingrata sume lector candide nostrum hoc tyrocinium, interea dum huius medicinæ partis specimen apparamus, lõgè pulcherrimum, fœcundissimum posteritatis memoria dignissimum.

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM, HVIVS OPERIS, NVNC PRIMVM ADDITVS.

*

A

*

Antid

Ceratum

F

I

L

Lac

M

Medic

**

O

Oleum

Q

R

San

T

Tro

V

Vng

X

Z

FINIS.

LVGDVNI,

Excudebat Philibertus Rolletius.

*

